

Fényes Samu

Meghibbant világ

Regény

Wien, 1929

Minden jog fõntartva
Copyright 1929 by Fényes Samu, Wien, VIII.
Nyomatott: „Elbemühl“ Wien, IX. Berggasse 31.

1.

A világ egyetlen igazi uralkodója a pénz.

Éltet és ítél.

Minden mindenné átváltoztatható. A napmeleg nemcsak kenyeret érlel, hanem bünt s erényt is, mert a gyomorkorgás bünt sokasít s minden örömmek fölösleg a termő talaja és öröm nemesíti az embert az erényre.

De ki tudná kiszámítani, hogy egy téli bekecs vagy egy színházi ötlet ér-e többet, ha nem tudja e kettőt közös nevezőre hozni?

A közös nevező, a mérleg, a bábeli mértékzavar útvesztőjében az általános irányító: a pénz. Ez teszi lehetővé az erők szakadatlan átmásítását.

A pénz testvéresíti a népeket, ha a pénz meginog, rég ledöntött választófalak építésén dolgoznak újra mind. A pénz a munkaeredmény kifejezője, mint ahogy az óra az idő mutatója. Az óra a tolvaj zsebében is az időt mutatja, a pénz a munka mutatója akkor is, ha olyan őrzi a pénztárában, aki nem dolgozott érte.

Pénzből táplálkozik üdvösség és erkölcs, hit és művészet, megelégedés és nagyravágyás, belőle sarjadzik humanizmus és minden evangélium. De ha egyszer

megbetegszik, ha elveszti biztos voltát, meginog minden törvény s erkölcsi elv, kótyavetyére kerül az élet, fosztogató portyává lesz a társadalmi rend, az ucca sarába kerül férfiúi önérzet s asszonyerény, vásárra a gyermek, tömlőc s kőpad lesz az otthon, bűn és erény szerepet s tisztességet cserél, szerencsevadászat lesz az emberi oecsvágy, a szél császári koronákat cepel a szárnyain, de megsokasodnak a marttyrok tövisei is és gonosztevők dárídója lesz a világtörténelem.

A pénz egymást kezdte pusztítani. Az emberek eleinte nem eszméltek rá, hogy a pénz megbetegedett.

Szokoloff Dan, Kolomea szülöttje ráeszmélt.

2.

Hazulról kozákok kergették el, akik egy ködös, zimankós este felé tatár lovaikon berobogtak a főutcába s hogy jobban eligazodhassanak, a sűrűsödő ködben néhány sarokházat meg olvasatlan számú vályogputrit gyújtottak meg fáklyának.

Szokoloffék menekültek, amerre nyitva maradt a világ. A házuk leégett, nem is volt hol maradniok. Dan mindössze 16—17 éves lehetett, mikor Budapestre került.

Egyedül.

Mert apját, anyját s a kicsinyeket Kassán tartották. A főparancsnokság még az ellenségénél is nagyobb veszedelemnek tartotta a vész hírek terjesztését. Nyilván úgy okoskodott, hogy nem az a baj, hogy megverték, baj csak az lesz, ha megtudják. Nehogy hát a mene-

külök a vészhiért elterjesszék, igyekezett a határhoz közel valamiképp megakasztani a menekülök áradatát. Szokoloffékat is visszatartották Kassán.

De Dánnak sikerült tovaszakadni övéitől. Olyan rügy volt, mely ha leesik a fáról, azonnal gyökeret fog a földben. Önállósította magát és egyedül kelt útra. Gyalog ment Miskolczig, onnan vasúton Budapestre. Nem nagy parádéval lépett föl, csöndesen meghúzódott, ahova a legnehezebben hatoltak be katuska szemek. Mihamar megtanult néhány, de azért elegendő, magyar szólást. Gyufa árusítással kezdte önálló pályáját. Szép, beesett orcájú szőke fiú, inkább sárgásba mint vörösbe játszó selymes hajjal, ábrándozó nagy kék szemekkel, melyekben tétován pislákkolt valami messziről jövő mélabús láng, mintha az ősei által évezredek alatt elszenvedett fájdalmak emlékeinek az őrtüze lenne.

Apját, anyját és az apróságot néhány hét múlva szintén szélnek eresztették. A városi tanácsnak volt annyi esze, hogy nem szívesen szaporította a kenyérjegyesek számát. De az öreg Szokoloff ott ragadt, akadt ott is üzlet. Dan tehát nem is került többé atyai hatalom alá. A gyufavásár eleinte elég jól fizetett, a kávéházak léhűtő vendégei szinte örvendő kaptak rajta, hogy egy valóságos menekült kínálja nekik a gyufát. A hadilelkedés rengetegül lángolt, de seholyse rengetegebbül mint a kávéházi asztalok körül. Ilyen hamisítatlan s mutatós formában nem láttak még gyufaházalót a pikolózstratégák. Dan annyi mélabúval tudta ajánlani áruját, hogy főleg a fiatal csinoska nők, kik soha annyit nem lebzseltek a kávéházban, szívesen adtak egy-

két koronát is egy pakli gyufáért ennek a fiúnak, kinek a szeme olyan füstösen lobogott a mélabú ködében, mint messziről, letarolt mezőn egy éjszaka kigyúlt szénaboglya.

De a gyufatüzlet megromlott idővel. Igen nagy lett a konkurrencia. Rengeteg kocsisorokban kerültek haza a hősök, kiknek a haza hálát s kártalanítást fogadott az otthagytott kézért, lábért meg mi egy s másért. Az első sebesültszállítmányokat még céccóval, fenségekkel meg parádéval fogadták, de később annyi volt, hogy az éjszaka leplébe burkolva szállították őket a város peremén kívül eső kórházakba. A deres időkben rájok is fért ez a lepel, mert valami sok meleg lepelben nem igen volt részök. A derék orvoshad aztán a vonagló húscatfatokból embereket operált össze, no nem mindig épkéz-láb embert, mert amit kint a srapnel lefaragott az emberből, azt az orvosi praktika nem igen tudta pótolni, de mégis csak embert, elevenet, ha kinek sok is a fogyatéka, van gyomra, mely kívánczik a falatra s van teste, mely egyéb jók után sóvárog. De a kórházban se lehetett örökre maradni, egyre új szállítmányok torlódtak s a hősöknek rá kellett a gyufával való házalásra fanyalodniuk. Mankó s faláb lett a gyufaárusítás szabadalomlevele.

Ezekkel nem lehetett fölvenni a versenyt. Szokoloff Dan már e rövid idő alatt is megtanult annyit, hogy kívánatosabb az olyan üzlet, ahol nem kell a konkurrenciával súrlódásba kerülni. Szerencsére a háború nagyszerű ellenszere a versenynek, ezt hamarabb üti agyon mint az ellenséget.

Kemény tél volt. A katonák keze hozzáfagyott a puskacsőhöz. Szokoloff Dánt megkerülgette valamelyik intendáns írnoka s ennek a kioktatása nyomán ajánlatot adott be, hogy keztyűre való nyúlőröket szállít.

Hát hiszen a keztyűszállításra is akadt elég pályázó, versenygőkben tehát nem volt hiány, hiány legfeljebb áruban mutatkozott s így könnyebb volt a szállítást elnyerni, mint szállítani. De Szokoloff Dan, ha nem is bújta nagyon Darwin könyvét az eleven állatok vándorlásáról, a száraz nyúlőr vándorlása útjait annál jobban ismerte. Így aztán Szokoloff Dan tovább győzte mint a nyulak. Azok már rég itthagyták a bőrt, ő még mindig szállított keztyűre valót.

Mikor aztán a nyulak végkép elfogytak, rávetette magát a báránybőrbekecsek készítésénél keletkezett értéktelen hulladéokra. Nemcsak a puskacsőhöz fagyott hozzá a katona keze, hanem a lovasok lába is a kengyelvashoz. A báránybőr hulladéka még a báránynál is türelmesebb, ki valaha egészében viselte, lehetett hát burkolni vele a kengyelvasat.

De aztán a ló is elfogyott, a birkabőrhulladékot meg gyapjúvá léptették elő. A kengyelvasakból puskacsőveket csináltak és Szokoloff Dan üzlet nélkül maradt. De termékeny agyának volt még egy ötlete, ami megvalósításra talált: A borjúfejeket kell lenyúzni, lehet belőle foltra vagy sarokkéregre való bőrt cserzeni bakkancsokra.

Szokoloff Dánnak annyira megszaporodtak a milliói, hogy többje volt ebből a numerusból mint hajdan nickelfillére. Csak az volt a baj, hogy idők folytán nem-

csak a nyúlőr meg a borjúfejek száma apadt meg nagyon, hanem az embereké is. Keresték s fogdosták a katonát. Dan nem vágyott harci babérokra, hát mikor nagyon kezdték zajgatni, egyet ugrott — Bécsig. Avval tisztába volt, hogy valamikor mindenkinek meg kell halni — elég rossz világrend, de az ember már némileg hozzászokott — ám hajtani nem engedi magát, hisz ő a maga személyében se a muszkára, se az olaszra nem haragszik.

Bécs már annyi emberrel volt tele, hogy egymás szájából tépték a kenyeret, de ilyen sokadalomban annál könnyebb volt új embernek elmerülni. Valamikor csak vége szakad a háborúnak is. Szokoloff Dan már rájött, hogy egy félig hízott lúd majd annyiba kerül, mint hajdan Kolomeában egy ökör, egy hízott ökör pedig annyiba, mint egy emeletes ház Kolomeában. Még nem adta magát a kérdés tanulmányozására, de annyit már megérezett, hogy valami kórság esett bele a pénzbe, kehes lett mint az öreg tehén, amelyik apródonként köhögi ki az életerejét. Menekülni kell tehát tőle, leheljen más portáján utolsót.

Venni mindent, minden áron, csak a beteg pénztől szabadulni! Vásárolt hát mindent, ami nem volt pénz. Spárgát csinált papírból, posztót papírfonálból. Már ládáiban tartotta a pénzt, hisz a láda is jó befektetés volt. És a háború egyre tartott, egyre fogyott az épkezlab ember, egyre szaporodtak a bénák, vakok meg egyéb rokkantak. Már a dámák nem díszeltek a járdákon mankón bicegő gavallérokkal. Minél több volt a rokkant az uccákon, annál inkább kimentek a divatból.

Végre rákerült a sor Szokolofi Dánra is. Már nem is irtózott tőle. Végre is micsoda az egész? Az ember megsebesül, hazajön kehesen vagy bénán — s folytatja az üzletet. Vagy fogságba jut... folytatja az üzletet. (Az egyik sógorával megesett, a mzenski fogolytáborban rengeteg vagyont szerzett.) Meghal az ember? ... Ott is csak kerül valahova s folytatja az üzletet. Vagy egy ideig kódorogni, vagy égni is kell egy katlanban? Egyszer csak jön a feltámadás... az ember folytatja az üzletet. Vagy úgy meghal, hogy lelkestül mindenestül, egyszer s mindenkorra vége s többé nincs kilátás üzletre? ... Hát aztán? Azaz hogy már nincs is aztán.

Hisz már az üzlet sem fenéig tejföl.

Milyen merész álmai voltak hajdan! Egy hatodágu unokatestvére megvette hajdan a volt urasági szállót a nagy piacon, egy lakóházzal, melyet vagy kétszáz esztendővel ezelőtt egy belzi palatina építtetett. Kis gyerekkora óta arról álmodott, hogy ha majd nagy lesz és igen gazdag, olyan mint Rotschild, ezt a házat fogja megvenni s maga fog benne lakni, nem úgy mint az unokabátyja, aki bérbe adta a kerületi kapitánynak. Persze több pálinkaháza van, hát jó lábon kell állnia a hatósággal... de ő nem fogja bérbe adni, akármennyi pálinkaégetője lesz is. Ott fog lakni. Még mikor a kozákok elől futni kellett, akkor is ez az álom motoszkált a fejében, csak ne gyűjtanák meg a kozákok ezt is, mint az ő házukat!...

Mióta azonban ládástul van a bankója, meghaltak álmai. Ma tán egész Kolomeát megvehetné, de mi neki most már Kolomea! Mit is ér a pénz, ha nincs venni

való? és ha volna is venni való, mit ér, ha az embernek annyi a pénze, hogy mindent megvehet?

Valahogy már elfogta a sejtelem, hogy akié minden, annak semmije sincs, mert nem vágyik már semmire. Ez valami borúval takarta a lelkét állandóan.

Hát nem is nagyon húzódott már a katonaságtól sem. Mihamar elő is léptették. Ő nyúzatta a kozákok elesett lovait, ő rekvirálta a lóbőröket. De idő múltán a kozákok alól a lovak, később a kozákok is elfogytak. Új sarzsira nem tett szert, mert az utolsó bőrszállítmány rakodásánál egy szekérrúd úgy talált neki menni a bordáinak, hogy Dan leesett a lábáról s két törött bordával a kórházba került. Minthogy a hadosztálya német hadseregparancsnok vezénylete alatt álló kötelékbe tartozott, útravalóul a német vaskeresztet kapta rettenhetetlen bátorságáért. A boldogult császár aztán, kiről köztudomású, hogy milyen figyelmes volt, a kis ezüstöt adatta Dánnak, nehogy a német császár megorroljon

Mikor már se huszár, se ló, se a lovon bőr nem volt, mikor egész bizonyos lett, hogy a borjúból, melynek a fejbőrét lenyúzzák, soha ökor nem lesz, a háborúnak is vége szakadt. Az egyik fele a katonáknak már jóelőre meglógott. Ennyi sok lógástól valamelyest megingott a világ is, meg a katonai fegyelem is. Már senki se ragaszkodott a fegyelemhez, csak a főparancsnokság, ez időnként egy-egy féltucat szökevényt példaadásképpen fejbe durrantatott, de a hadfiak azért csak lógtak tovább.

Szokoloff Dan kicsi harctéri vendégszereplése közben többet tanult a sztratégiából, mint amennyit

a generálisok tudtak. Láta, hogy a katonai fejelem neveli a legdühösebb lázadókat, látta, hogy a lövészárkok népe, tisztek csak úgy mint a legénység, avval a vágyódással gondolnak haza, vajha minél előbb rá lehetne ereszteni a vörös kakast a kastélyokra meg a négyemeletes házakra. Ha egyszer az a hatszázezer lógós evvel a sok százezer árokszállásával kezét fog, olyan céció lehet belőle, hogy kockázatos lesz minden vállalkozás. Mert furcsa betegség a háború. Békesség idején bizton az élet, de kockázatos a vállalkozás a verseny mián. Háborúban nem bizton az ember az életével, de az üzlet mentes minden kockázattól. De Dan eddig még nem kóstolt bele kockázatos üzletbe, nem is volt kedve hozzá most se. Már ő a harctéren kiszámította az öt ujján, hogy a jövő télre se ködmön, se saru, már pedig a háborút a jó lábbeli nyeri meg. A háborút tehát a csizmák illetén állapotában elveszítettük. Mi lesz, ha ez a sok éhes ember hazakerül? ... Már a lövészárkokban fenték a fogukat a szállítókra, a jóllakottakra. Jó volna valahogy eltűnni... De hová? minden bűvőhelyet fel fognak kutatni majd... Itt a legokosabb a nyilvánosságba menekülni.

A kórházba egy kegyelmes asszony is eljárta beteggonozni. Nem ápolta, a védnőknőnek volt a helyettese. Mikor távozása előtt utoljára látogatta meg a kórházat, Szokoloff ötvenezer koronát adott neki át hálából a gondos ápolásért a Lábbadozókat Istápoló Egyesület részére. Ezért aztán meg is tették az Egyesület beszerző osztálya vezetőjének.

Így nyugodt helyen várta meg, míg a kavardóság

meglesz és elmúlik. Addig is gondja volt rá, hogy lábadozói kapjanak enni. Az ősz aztán meghozta az öt év óta készülődő összeomlást, a védnőknő s a kegyelmes asszony is eltűntek mint a kámfor, volt egy kis céció is, de különben nagyobb baj nem esett. A kétféjű sas tojásaiból köztársaságfiókák keltek ki. A nép lett az úr, az vette át a lábadozógonдозót is, szívesen átvette volna Dánt is, mert honnan, honnan nem, mindig tudott élelmi szert előkaparítani, de ő köszönte a kitüntetéset, a vezéreket ellátta jó tanácsokkal, megígérte támogatását, de a hivatalt el nem fogadta. A vaskereszt mellé hát az önzetlenség jóhírért is magával vihette, mert a közéletben az önzetlenség legmagasabb foka egy jó hivatalt el nem fogadni.

3.

Már akkor anyja apja is Bécsben lakott. Dan még bevonulása előtt vett egy négyemeletes házat a második kerületben, volt tulajdonosa jó pénzért még a lakását is átadta. Ide húzódott az egész Szokoloff család. A lefolyt idő alatt az öreg Szokoloff se lustálkodott. Vett mindent amit adtak, legutoljára néhány kocsirakomány kolofóniumot s gummi olivániumot. Mi légyen ez a fura nevű áru, nem tudta, de adták, tehát ő vette és haszonnal továbbadta. Meg is szedte magát. Csak a legutolsó rakomány maradt a nyakán. Egyszerre valami rejtélyes betegség fogta el az embereket: Kolofónium s gummi olivániumiszony. Egyszerre elvesztette, amit eddig szerzett. Ahhoz még a szégyen is járult, mikor egy művelt unoka-

öccse, ki orvosnak készült a bécsi egyetemen, a felől világosította fel, hogy a kolofónium gyanta, amivel a cigányok a bőgőhúrt kenik. Hogy a gummi olivánium mi fán terem, még ez a tudós fiú se tudta megmondani.

Az a gondolat, hogy az ember gyantán, mellyel a cigányok a brúgó húrját kenik, veszítsen el egy félmilliót, leütötte a lábáról, szinte belehalt. De Dan fia ápoltatta, vigasztalta, elege van neki valamennyiük számára. Az öregeket a maga házában helyezte el, anyjának grammofont vett a legjobb lemezgyűjteménnyel, az apjának fogadott egy hazabéli írástudót, ki délig az öreggel nagy veszekedve a foliansokat bújta, hogy aztán délután pipálva adhassa le bölcseségeit a kávéházban.

Nagy bölcs volt az öreg, és ha nem volt a pipa a szájában, egyre beszélnie kellett. Pénteken este s szombaton Dan otthon étkezett. Az öreg ebéd után leheveredett, de estefelé annál fokozottabb mérvben indult meg beszélhetnékje. Valamíg aludt, Dan álmodozott, mikor apja felébredt, hallgatta bölcseségeit.

— Volt Kolomea környékén egy gazdag földesúr, úgy hittak hogy gróf Soltyk. A te időben már nem létezett. A leggazdagabb ur volt messze vidéken, de ha nem lett volna negyvenezer holdja, nem tudott volna megélni, olyan rosszul gazdálkodott. Nem tudta a készpénzt magánál túrni, de fizetni sem szeretett. Elég váltója forgott hát s ezek termékenyebbek voltak mint híres siementhali majorjának a tehenei. A tehenek minden évben csak egyet borjazztak, de az ő váltói kettőt, mert félvényként a kamatokat is váltóval rendezte. Amellett nagyon akkurátus ember volt, hetvenért adott százat,

a harminc első évi kamatul szolgált. Na de hát bírta s elhúzhatta volna száz évig is. Jó ember volt, de hirtelen haragú. Mikor egy lovását úgy elnadrágolta, hogy belehalt, az emberek pénzt raktak össze, hogy kihúzzák a bajból. Akadt is elég tanú, a gróf ki is került a bajból. Volt ott egy igen gazdag ember, az öreg Chiger, aki vagy száz kocsmát bérelt. Erre egyszer megharagudott a gróf Soltyk. Valamiért följelentette s becsukatta. Az öreg Chiger ugyanis a szeszgyárát bérelte s pálinkában fizette az árendát, egy hektó után hús litert, persze a krumplit is a gróf adta. Az ilyen dologból könnyen lesz perpatvar, az öreg Chiger a kóterbe került s belekerült húszezer forintjába, míg ártatlanságát be tudta bizonyítani. De Chiger nem olyan ember volt, aki az ilyesmit zsebrevágta volna. Hát mit csinált? Összevásárolta a gróf váltóit hetvenért és kínálgatta őket ötvenért. Karácsony után a gróf el szokott Párizsba utazni, ilyenkor friss pénz kellett. Nem akartak neki többet adni százért mint ötvenet, hisz ennyiért kaptak Chigertől eleget. A gróf kénytelen volt tehát ötvenért százat aláírni. Mit csinált erre Chiger? Megveszi az új váltókat hatvanért s kínálja negyvenért. Mit csinál Soltyk? Párizsban elkártyázta a pénzt, kénytelen volt újat felvenni, de senkisémm kínált neki százért többet negyvennél, mert hisz ennyiért kapták Chigernél is. Aláírt hát negyvenért százat, persze hogy muszáj volt kétszer akkora kölcsönt fölvennie. Mit csinál erre az öreg Chiger? Megveszi a váltókat s árulja őket harmincért. Az emberek eleinte azt kiabálták, hogy Chiger bolond, drágábban vesz mint ahogy elad, ebbe bele kell pusz-

tulnia. De nem ő pusztult bele, hanem gróf Soltyk, mert a végén nem tudott csak húszért túladni a váltóin, utóbb már annyiért se, mert már annyi váltója volt forgalomban, hogy ennyit se ért már az aláírása. Chiger hát széylel-szedte. Ha a grófnak esze meg pénze lett volna, maga veszi meg Chigertől a váltóit, miért ne adott volna hatvanat azért, amiért ő hetvenet kapott? Ha esze van meg pénze, még ő gazdagodott volna meg, ha ugyan Chiger az első kísérletnél abba nem hagyja a próbálkozást. De nem volt esze, hogy belássa. Én váltig mondtam, hogy amint pénzt kap, vegye meg Chigertől a váltóit, marad neki tisztán tíz percentje, de a gróf azt felelte: — Lehet hogy igazad van Mendli, de arra nekem nincs időm, hogy ezen járassam az eszem, aztán meg a pénzem is egyébre való ...

Látod fiam, ez az ország is úgy gazdálkodott mint Soltyk, hitelre csinált háborút, ami még a kártyánál is veszedelmesebb játék. Váltókat adott, csakhogy a váltóit bankóprésem nyomják. Ha most akad is valami pénze, az kell kenyérre, hogy az emberek éhen ne haljanak. Ha hát most az ő váltóit kínálnák áron alul, nincs annyi pénze, hogy maga vásárolja őket össze, mint ahogy gróf Soltyknak se volt, kénytelen lesz elnézni, hogy a pénzéért egyre kevesebbet adnak. Miért kapnának azok a Soltykok, kik az állam fináncügyeit rendezik, hamarabb észre, mint az a Soltyk, aki Kolomeában volt földesúr? Elnézik hát, hogy a pénz — az ő váltójuk — egyre kevesebbet ér. Minek is törnék a fejöket, mikor egyszerűbb egy új bankóprést beállítani. Ám ha egyre több bankót csinálnak, igazán fogy az értéke, mert az

adó is egyre kevesebbet ér. A bevétel fogy, a kiadás no, a váltó mindig rosszabb.

Dan engedte apját beszélni, ő már előbb is rájött arra, amit apja fejtegetett.

— Túl kell adni a pénzen, de árut venni rajta, kockázatos. Örökösen árdrágítással vádolják az embert, rekvirálnak, inkvirálnak. Az árut nem lehet láttatlanná tenni, egy szép napon jöhet az állam s birtokba veszi. Nem! Valutát kell venni. Nem spekulálni! az gonoszabb a kártyajátéknál, mert kártya az én kezemben is van, de a börzén magam állok a világ ellen. El kell adni a pénzt s dollárt venni érte. Csak dollárt! Minden állam vesztett a háborúnál, csak Amerika nyert. Minek spekulálni? Ha veszel száz dollárt, de a korona értéke leszáll a felire, egyszerre magamagától két dollár lett az egyből.

Szokoloff Dan vásárolta is a dollárt. Vásárolt egyéb valutát is, de hamarosan átváltoztatta dollárra mind. Minek spekulálni, mikor ez biztos? Egyre adta a koronát, minden dollárt megvett, ami a keze ügyébe került. Többet fizetett mint a bankok. A korona megért még harminc fillért, de ő már úgy nézte, mintha csak egy fillért érne. Hogy a rendőrség ne legyen örökösen a nyomában, bevásárolta magát egy nagyobb bank nagyrésztvényesei közé, igazgatósági tagja lett s most már állami védőpajzs alatt folytatta. Ügynökei a zugkávéházak asztalainál vásárolták össze a dollárt, frankot, fontot, forintot. Mikor a rendőrség kezdte az üzemet razziákkal zavarni, szerződtetett egy detektívfőnököt, ki lemondott a hivataláról, mert Dántól kétannyi fize-

tést kapott. Ez aztán megszervezte az ellenrendőrséget, hogy ügynökeit a vásárlásban ne akadályozzák. A zugkávéházakat többszörös őrláncolat vette körül, hogy idejekorán menekülhessenek az emberek nyugodalmasabb berkekbe. A felfogadott detektívfőnök ismert minden fogdmeget és volt kollegáival továbbra is bizalmas érintkezést tartott s így eleve tudta, hogy hol s mikor készül razzia. Később fölöslegessé vált a zugügylet, mint nagybank a törvény védő pajzsa alatt sokkal kényelmesebben folytathatta az üzletet.

Ezenközben pedig nyelvleckéket vett Szokoloff Dan, naponta két három órán át törte magát, hogy megtanuljon jól beszélni németül, egy kicsit franciául, angolul, hogy olvashassa a leveleket s a lapokat, azonfelül fogyatékos műveltsége kiépítésére vett leckéket, egy kontesztól pedig, ki gyorsíró titkára lett, leckéket vett a társadalmi jó modorból.

4.

Nemcsak kolomeai fogak rágtak a népek végzetén, hanem törzsökös árják is.

Wettenstein Konrád lovag telivér árja. Jó házi nevelésben részesült, folyékonyan beszél franciául, angolul. Apja a külügyminisztériumban az osztályfőnök helyetese volt. A jogot hallgatta volna, ha összes idejét nem a burschenschaftoknak szenteli.

Szép férfi, elegáns megjelenés. Ruhája egynek látszott szervezetével, mintha ráöntötték volna testére. Értett a nők nyelvén és csakhamar elismert szaktekintély lett ezen

a téren. A hivatalnoki pályához nem nagy hajlandóságot mutatott, hisz apja is alig szerzett annyit, hogy őt neveltethesse. Ott hagyta hát a jogot. Mi lehet az olyan előkelő férfiemberből, aki az államtudományi államvizsga után félbehagyja a jogot? Huszártiszt? Fényes pálya egy asszonykeresőnek, de bőséges zsebpénz kell hozzá, hogy győzze a futamot a magyar urakkal s az osztrák arisztokráciával.

Újságíró lett hát. Apja a külügyminisztériumban, kamarás, szívesen szerződtette hát egy szabadelvű polgári lap. Semmi sem ékesít egy szabadelvű polgári lapot annyira mint egy cs. kir. kamarás munkatárs. Itt aztán mihamar fölfedezte magában igazi hivatását: a gazdasági tevékenységet. Tudott magáról beszéltetni, tudott bekerülni bankigazgatók házi estélyeire, akik aztán szívesen juttattak neki valamit egy-egy kampánynál. Családi összeköttetései, apja befolyása, jó modora, női szövetségesei sok ajtót megnyitottak előtte, nem csoda hát, hogy néhány évi inaskodás után a párizsi nagykövetséghez került mint sajtóattasé, amire nemcsak az képesítette, hogy pompásan csevegett franciául, hanem még inkább az, hogy intim érintkezésben állott egy francia miniszter feleségével, aki azelőtt bécsi nagykövet volt.

Ez az élet nagyon kellemes, de sokba kerül. Más tán megélt volna állása javadalmaiból, de neki kevés volt. Házassággal kellett magát rangírozni. Találkozott egy bájos árvaleánykával valamelyik nyáron Biarritzban. Nagyon előkelő család, apátlan anyátlan árva s hatszáz-ezer koronája készpénzben. Mint mindenben, ebben is

szerencséje volt, hogy ép Hittorf Susanneba szeretett belé. Fiatal, hamvas ártatlanság, derűs és vidám mint egy májusi reggel, egy kicsit rajongó, mélyen hívő lélek, ki oltárt állít lelkében annak, akit szeret. És Susanne szerette. Egy öreg nagybácsival utazott, a régi iskolából való gazdag agglégénnyel, ki egész vagyona egyetlen örököséül Susannet szemelte ki.

Néhány heti boldog, tiszta ismeretség után eljegyezte s elvette. E rövid néhány hét alatt Konrád maga is valahogy megtisztultnak érezte magát Susanne tiszta szerelmén, szinte megdöbbsent, mikor először volt alkalma ilyen tiszta lélekbe bepillantani, megdöbbenése szinte megilletődéssé nemesült. De rövid idő multán elpárolgott a nemes megilletődés, nagyon is idegen s nagyon is terhes volt ez az új érzés. Néhány évig azért mégis csak boldog volt, már tudniillik Konrád, mert Susanne lelkén már titkolt gyötrellem rágott. Ez évek folyamán két leányuk született, az elsőre, Marionra még büszke volt az apja, de a másokra már bosszankodott s bosszúságában Corinnának kereszteltette.

Egy-két évvel Corinna születése után áthelyezték Konrádot Londonba. A londoni köd nem kedvezett Susanne egészségének, ami azt jelenti, hogy az asszony végleg elvesztette hitét a férjében és elkíváncozott. Hazament gyermekeivel Bécsbe s egészen lányai nevelésére adta magát. A házastársak egyszer-kétszer évenként ha látták egymást. Konrád hálából, amiért felesége visszajuttatta teljes szabadságát, néha nyáron is, de karácsonykor mindig meglátogatta Susannékat s ilyenkor elárasztotta figyelmességével Susannet és ajándékokkal leányait.

Nyilván azon a nézeten volt, hogy egy apa karácsonyi ajándékok adásával eléggé kimeríti a szülői szeretetet. Annyi szellemességet feltételezett Susanneban, hogy magamagától kitalálja, hogy hozománya rég elúszott és meg kell adni, hogy Konrád önmagában nagy elismeréssel adózott saját gyöngédségének, hogy ezt ő nem tette szóvá soha. Ha néha-néha jó fogást tett a tőzsdén — nagyon óvatosan kellett játszania — küldött valamelyes összeget a családjának, de különben egészen az örök-hagyandó nagybácsira hagyta a családjáról való gondoskodás tisztét. Susanne visszavonultan élt, minden idejét leányainak szentelte s igyekezett őket munkás életre kaptatni.

Három évi londoni szereplés után sikerült Konrádnak magát Párizsba visszahelyeztetni. Közel járt a negyvenhez, mikor a háborús fellegek gyülekezni kezdtek. Erezte parázslani talpai alatt a párizsi talajt. Láta, hogy Franciaország lázasan készül a leszámolásra. Még a nők is tartózkodóbbak lettek iránta, bár általában abban bízokodtak, hogy a bécsi udvarnak lesz annyi esze, hogy semleges marad. Konrád becsületére meg kell mondani, hogy minden lehetőit elkövetett, hogy Bécsben a háborúellenes hangulatot erősítse. Gondosan gyűjtötte a sajtóközleményeket s küldözgette jelentései kapcsán a külügyi hivatalnak, de megdöbbenéssel látta, hogy Bécsben a háborún dolgoznak. Egy pillanatig se volt kétsége az iránt, hogy a monarchia összetörve kerül ki a háborúból. 1914 tavaszán kérte hát az áthelyezését a svájci követséghez, avval a megokolással, hogy miután Svájc okvetlen semleges marad, kívánatos, hogy ott a külügyi

hivatalnak olyan embere legyen, kit sok szál fűz a nemzetközi sajtóhoz, nem mulasztván el hangsúlyozni, hogy Svájc legalkalmasabb állomása lesz a kémszervezetnek.

Két körülmény csábította Svájcba: a gazdasági tevékenység vágya és a katonai szolgálattól való irtózata. Francia barátaival sem akart végleg szakítani. Ezek ismerték francia rokonszenvét s nem szerette volna, ha barátságuk gyűlöletté keseredik. Előre látta, hogy Svájc lesz a legalkalmasabb terület gazdasági tevékenységre, hisz háború esetén a cenzúra bizonyára teljes tájékozatlanságba fogja burkolni a monarchiát. A katonai szolgálattól nem gyávaságból irtózott, hanem egy reménytelen háborúban oktalan önfeláldozásnak tekintette a francia barátai elleni harcot.

Apjának sikerült is kieszközölni a Svájcba való áthelyeztetését. Ez volt az öregnek utolsó műve, néhány héttel a hadüzenet előtt meghalt. Konrád örökölt vagy százezer koronát, de ezt az összeget óvakodott adósságai kifizetésére fordítani, ezt gazdasági tevékenység alapjául szánta.

Így érte a háború Svájcban. Belgium elfoglalása, a német hadsereg előnyomulása a Marneig meghibbantotta véleményét, de a marnei csata után végleg elveszítettnek látta a háborút. Ugyané véleményen volt az egész semleges világ, főleg Svájcban. Eleinte hát óvatosan játszott, de annál nagyobb elhatározottsággal később.

Családjával úgyszólván megszakadt az érintkezése, csak idősebb leányával, Marionnal állót sűrű levelezésben. Marion úgy látszik reá ütött, mulatni vágyó, a nagy

világra áhítózó mint ő. Anyja erkölcsi szigorát hát békónak érezte s apjához vágyódott. Rabságban érezte magát s ezt a kukoricaliszttel kevert kenyér nem tette kellemesebbé. Mikor apja értesítette, hogy Lausanneban egy tóparti villát szerzett, nem volt otthonmaradása többé.

Konrád is vágyakozott utána. Kellett neki valaki, aki dolgaiban hűséges segítőtársa legyen. A háborúban a külügyi szolgálat úgyszólván teljesen a kémkedésben merül ki. ő előtte begombolkoztak hát az emberek. Egy szép, fiatal nő sokfelé bejuthatott, ahol ő előtte zárva maradt minden ajtó. Erélyesen követelte tehát Mariont, s minthogy Susanne féltette az ifjabbat „szabadságra“ sóvárgó néniétől, nehéz szívvel ugyan, de végre beleegyezett, így teljesült Marion szíve vágya, a lausannei villába került és fenéig üríthette az örömök serlegét Genfben, Zürichben és mindama helyeken, ahol a nagy világ találkozott. A lausannei villában különben keveset tartózkodtak, volt még azonfelül három állandó lakásuk nemzetközi nagy szállókban.

5.

Diplomaták, globetrotterek, nemzetközi naplopók, félvilági s az egész világból kiruccanó kalandra éhes, zsákmányra áhítózó nők, nemzetközi faiseurök, hajhászok, játékosok, katonaszökevények s félrehúzódnok, a vérnász lihegésétől megundorodók gyűlőhelye volt Svájc. A nép dolgozott s vérezett, ez a had nyerekedett,

üzérkedett s gyűjtötte a pénzt. E nemzetközi gyülevész fényes, kényelmesen berendezett hotelekben lebzsel, játszott s flörtölt. Vérpára borította már egész Európát, az emberek már mindenfelé nélkülöztek, kukoricával vagy egyébvel hamisított, szűk adagokban juttatott kenyeret ettek, de itt bővében volt minden, a lisztlángból süített párizsi kenyértől kezdve Champagne gyöngyöző italaig. Minden emberen kultivált arc, de az arc fölött s mögött száz álorca.

Egy nyelven, franciául, beszéltek, de bábeli zavar a lelkekben. A léha mulató külső alatt a zsákmányra éhes fenevad, a hullafosztogatásra kész hiéna. Mindenkin jó szabású frakk, de sohasem tudni, hogy alatta nem kém, játékos vagy méregkeverő lakik-e? Azaz hogy körülbelül biztosra lehetett venni, hogy valamennyi játszik kártyán, tőzsdén, szállításon, a nekidühödött népek emberirtó klaviatúráján, valamennyien verejtékcsapolók, félkékalmárok, szerelmet árulók s vásárlók. Egymást kémleli mind, valamennyi gyanakszik a másikra, mindenkiben titkok lappanganak. De mind ez a sok szertehuzó érzés, leborítva az élvezetvadászat léha köpönyegével. Rövid ismeretség s tájékozódás után mindenki képet alkot a többiekről, még pedig a banditaerkölcs eszejára alapján a legrosszabbat.

Ebbe a társaságba került bele Marion. Egy fiatal párducmacska, sárgás reflexektől villanó nagy, dióbarna szemekkel, melyek emlékeztettek friss hegyipatakokra, melyekben a napsugár iridizáló játékokat játszik és apró pisztrángok surrannak nyílgyorsasággal. Néha riadva néznek bele a nagy világba, mint az üldözött vadéi s

menekülés közben cikkáztatnak egy egy pillantást az üldöző kikérelésére. Ezek a váratlanul lepattantott nyilak behatolnak a bordák közé mint az orvos acélkutasza. Tapasztalás még nem rontott rajta, de a koráért kíváncsiság, a veszedelemmel játszó könnyelműség már is a romlás illatát sejteti a jobb szimatúakkal. A bűn még nem kerítette hálójába, de még riadt tekintete is a vágyat sejteti, hogy belemerüljön, ha nem is mohóságból, hát dacos kíváncsiságból. Néha messzire tévedt tekintettel hallgat, legfeljebb hogy olykor egy éles, finom pengéjű mondást szalajt ki, néha meg cseveg mint egy madárka, kibe a héja olyan irtózatot keltett, hogy meg-némult belé és megszabadulva a veszedelemtől, mintha egyszerre akarná kiönteni, ami benne a hosszú, béna hallgatás alatt meggyülemlt.

Ha nyugodtan áll, kitűnő megtestesítője lehet a kor szépségideáljának: karcsú, kígyózó, finom körvonalak, mint Antinoosé. Ha nem lenne női ruhában, valami mesebeli királyfinak, napországról álmadozó kobzos fiúnak lehetne nézni, ki valamely fantazmánkból kiugorva hirtelen testet ölt. De ha megmozdul s finom inai megfeszülnek, az alvó testen olyan grácia suhan át, olyan csábító báj váltódik ki benne, hogy az eszét féltethné az ember, ha ezeknek egyáltalán volna még valami elveszíteni valójuk. Az első nap hire ment, hogy termet s karcsú boka tekintetében világbajnokságra pályázhat. Arca tekintetében eltértek a vélemények, némelyek hidegnek, mások csábítónak mondták. Végül úgy alakult ki a közvélemény, hogy hideg is, vonzó is, egyszerre csábít s visszautasít, mikor legközelebb véljük

magunkhoz, akkor van a legmesszebb. A ravaszabbak még veszedelmet is szimatolnak benne, megvan az a végzetes képessége, hogy ki tudja nyitni a titkok zárát. És itt mindenkinek van titka. Mikor avval a riadt, gyermektekintettel néz az emberre, közlékenységre késztet, mikor vitába keveredik s cselvágásait osztogatja, megdöbönt, s mikor egy heves szóvita paroxizmusában egyszerre hirtelen a távolba kalandoz el a tekintete, mintha semmi köze nem lenne a jelenlevőkhöz és mintha meg is feledkezett volna róla, hogy még az imént sikamlós talajon kihívó játékot játszott, — az embert a vágy fogja el, hogy utánarohanjon. S ha végül hirtelen fölveti a szemét s tekintetét kémlelve odafordítja mint a tudós, mikor mikroszkópban számlálja a rohasztó bacillusokat, remeg, hogy már nyitjára is jött összes titkainak.

Akiknek tehát rejtegetendő titkaik voltak, óvatosan, kész haditervvel közeledtek felé. Általános lett a hiedelem, hogy Wettenstein valami határozott célra hozta ide, sokan kételkedtek benne, hogy a leánya. Akiknek csak rejtegetnivalójuk volt, óvatosan visszahúzódtak tehát, de annál léhább figyelmességben részesítették azok, akiknek a titokkutatás volt a foglalkozásuk. Voltak, akik csupán a kalandra vágyót vagy kíváncsit látták benne, próbálkoztak is, de mihamar elmaradtak. Kolportálták az egyiknek a mondását: Megeshetik vele, hogy elveszti az ártatlanságát, de a fejét soha nem fogja elveszíteni.

Az ellenséges állambeliek különben sem érintkeztek egymással, de nem volt bizonyos, hogy, akik semleges állambelieknek mutatkoztak, nem valami hadviselő fél

titkos eszközei-é? Egy fiatal, Braddon nevű amerikai, lábadozó beteg, akit anyjával együtt itt ért a háború, volt az egyetlen, ki fentartás nélkül mutatta neki hódolatát. Ő és anyja — egy öszülő jóságos dáma, — talán az egyetlenek, kik minden gyanú fölött állottak. Az előkelő hölgy szárnyai alá vette a szegény leánykát, kit a végzete idesodort fenevadak falkájába.

Konrád büszke volt s nem tudott hova lenni elragadtatásában. Ő maga volt Marion legőszintébb csodálója. Tanulta, vagy ösztönszerű nála ez a praktika? Mindegy, mindenképen pompás szövetséges. Az ő útmutatása mellett pompás segítőtársat nevelhet magának belőle. Kémlelő tekintete azonban néha őt magát is zavarba hozta, dédelgette, ajándékokkal halmozta el, pajtáskodott vele, hogy bizalmába jobban beférkőzzék. Nagyobb kirándulásokat tettek, Konrád a gyakorlott ember biztonságával, de óvatosan megkörmékezte, hogy kinyomozza, a gyerek ébredszik-é még benne, vagy már a kalandkereső nő keres-e alkalmat. Mindenről beszélt vele, emberekről, férfiakról, szerelemről s a végén se tudta hányadán van vele. Sejtette, hogy a leány őt megérti, de nem tudta, vajon kész-e a segítőtársa is lenni.

Megállapodtak, hogy egymás közt nevén nem neveznek senkit. Az ismerősöket egyes betűkkel jelölték, csak az ifjú amerikai részesült a kitüntetésben, hogy épkézláb szóval, bizsunak, szólították. Óvatosan fogott a kitanítás munkájához. Elbeszélt neki adomákat, pletykákat, eseteket, intimitásokat, elbeszélte, hogy ez vagy az miképp nyomozta ki ezt vagy azt a titkot, miről ismerik föl egymást az ellenkémeik. E módon gyakorlati útmutatások-

ban részesítette, hogy miképen lehet kifaggatás ellen védekezni, vagy valaminek a kinyomozását foganatba venni. Előb elméleti oktatásban részesítette, anélkül, hogy sejtette volna vele, hogy mily feladatot szánt neki s milyen szolgálatot vár tőle. Aztán napokig nem beszélt vele hasonló dolgokról, vagy egészen magára hagyta. Néha aztán mikor saját gondolataikba merülve mindkettőn szótlánul ültek az asztalnál, elsóhajtotta magát: De jó volna tudni, milyen papír iránt érdeklődik X. vagy: Ha én tudnám, amit Y tud, hogy hány tengeraltjárót építenek Toulonban, vagy: Z. bizonyára tudja, hogy az angol kormány melyik amerikai csoporttal tárgyal a kölcsön dolgában, ha én is tudnám, meg lehetne alaposan nyírni a tőzsdét...

Marion mulatott, nevetett, ábrándozott, hallgatott, csolnakázott, táncolt, flörtölt, színházba járt, néha napokig nem mutatkozott, a hegyek közt futkározott a legtöbbször Bizsuval, vagy az anyjával, de semmi tanújelét nem adta, hogy megértette. Egy napon, Iksszel volt kiránduláson, Konrád még messzebbre bátorkodott:

— De szép összeget lehetne nyerni három tőzsdenap alatt, ha tudnám, hogy X. részt vesz-e a kontreminben. Egy svájci milliót szedhetnék össze... Hátha még tudnám, amit Bizsu is alkalmasint tud...

— Bizsu? kiáltott megriadva — hát ő is olyan? Konrád jóízűen nevetett ezen az „olyanon“, mert azt mutatta, hogy Marion megértette.

— Bizsu? Olyan? az nem! Igazi amerikai előkelőség, a hollandi települők ivadéka... De Bizsunak nagy-szerű összeköttetései vannak s bizonyára tájékoztatva

van felőle, mi készül otthon és a kontremine attól függ, beléavatkozik-e Amerika ...

Másnap a tavon csolnakáztak ketten. Elől Marion, Konrád mögötte:

— Papa, úgy látszik, Iksz belém bolondult, olyan tüzesen udvarol, hogy minden titkát kitálalja, még azt is elmondta, hogy Anglia a Carnegie csoporttal tárgyal s hogy a tárgyalások eredményes végok felé közelednek ... Na mit szólsz hozzá?

— Azt, hogy te vagy a legszellemesebb nő a világon. Marion kacagott.

— Tévedsz, én még bolondabb vagyok mint ő...

— Mint ki?

— Mint Iksz. Mert hogy én tetszem neki, az még megjárja, de azt hiszem — én is belé vagyok bolondulva ... ne ne vessz papa . . . komoly a dolog ...

— Házás ember, szólt lassan, de minden különös nyomaték nélkül Wettenstein.

Marion hátrafordult, amig tekintetök egybekulcsolódtott:

— No — és ha? ...

Apja nem bírta ki tekintetét... Azt akarta-e mondani: Hisz te is evvel a kockázattal küldtél e kalandba? vagy ezt: Miért ne lehetne viszonyom egy házás emberrel? ...

Nemsokára kikötöttek s mindketten némán mentek a villa felé. Marion kijelentette, hogy nagyon fáradt s le akar feküdni. Elbúcsúztak.

— Nem igaz az egész, amit elmondtam. Nem beszéltem Iksszel, nem is akarok, mert nagyon tolakodó s ki

nem állhatom. De azt hiszem, azért csak megteheted Carnegiet.

Konrád megfogadta a tanácsot, a tip tényleg bevált és sikerült a jó fogás.

Ennek dacára megvertnek érezte magát. Marion csupán le akarta leplezni... Szemmel kísérte s látta, hogy tényleg megvetőleg kezeli Ikszét. Kitől tudhatta meg hát a jó tipet? Csak Bizsutól... úgy látszik tehát, hogy ez is csak kémszolgálat céljából tartózkodik itt... Behatóbb nyomozathoz látott s megbízható adatokat szerzett arra, hogy Bizsu a Carnegie ügynöke, míg előkelő anyja a külügyi hivatal szolgálatában áll. Ez a barátság tehát nagyon értékes lehetett, az egész telep, a nagyszállók léhűtői azt beszélték, hogy az amerikai fülíg szerelmes Marionba. Nyíltan most sem mert beszélni, de nem tudott betelni a fiatal ember dicséretével. Elbeszélte neki eseteket, hogy a hadban álló ellenfelek gyermekei semleges talajon találkoztak s ha egymásba szerettek, össze nem kelhettek, minek folytán a háború a házasságnak egy új formáját létesítette, a házasságot becsületszóra. Persze a becsületszó nem mindenütt kellő biztosíték, de angolszász területen még az egyszerű házassági ígéret is kötelező s törvény előtt érvényesíthető . . . Megelégedéssel nézte hát, mikor egyre bizonyosabb lett, hogy Marion szerelmes a fiúba. Együtt kószáltak, kirándulásokat tettek

Egyszer egy berni útja után, — Marion kiránduláson volt az amerikaival — sürgöny érkezett Marion címére. Nem volt nehéz dolog a sürgönyt úgy kibontani s újra

beragasztani, hogy Marion rá ne jöjjön. Csak egy szó volt benne: Jer!... Aláírás nélkül.

A sürgöny csak anyjától jöhetett... elhatárolta, hogy nem engedi Mariont haza... a szegény gyermekre ráfér egy kis szórakozás... Aznap találkája volt Genfben, nem várta hát meg Marion visszatértét. Elutazott, csak éjfél táján érkezett vissza.

Elnézett még a kaszinóba, ahol ilyenkor játék folyt, csak reggel vetődött haza. A portás avval a hírrel lepté meg, hogy a kisasszony egy órával ezelőtt elutazott a bécsi vonattal. Első pillanatban arra gondolt, hogy utána megy s visszahozza, de mikor a menetrend tanulmányozása a felől világosította fel, hogy mire ő az első vonatra ülhet, Marion már rég osztrák területen lesz s Bécsig utól sem érheti, felhagyott a gondolattal. De írt neki Bécsbe... A levél néhány nap múlva „kézbesíthetetlen“ jelzéssel érkezett vissza. Nem volt módja a dologgal tovább foglalkozni, mert küszöbön állott az amerikai hadüzenet.

6.

Hittorff Susannet lánykorában mécsesbogárkának hítták iskolatársai. Ráillett ez a név a fúrge kis nőre, aki ha keveset beszélt is s akkor se nagyon hangosan, mégis magára vonta mindenki figyelmét. Szeméből tűz sugarazott ki, nem fölényes elmének, vagy szenvedélynek a lángnyelvei, hanem csöndes, méla tűz, mely biztató, mint éjjeli vándornak a messzi mécsesfény, mely lakályos, meleg szobába hívogat. Ebben a lángban is a csipke-

bokor üszke ég, mert örökkévalósággal s jótékony gondviseléssel biztat. Egy öreg tanítónője, halálos ágyáról írta neki egykor: — Utolsó órámban boldogsággal tölt el, hogy megadatott nekem a szerencse, hogy önt megismerjem, kedvesem. Ez egyért sok mindent megbocsáttam az életnek.

Amaz szervezetek közül való, akik még ősz hajjal is megtartják gyermekded formáikkal a gyermeklelket. A rokokó utolsó szakában s a kora biedermeyerben voltak az ilyenek divatosak. Az élet kevésbé volt forgatagos és felórló. A mai öreg emberek tán még emlékeznek nagyanyáikra, ezekre a gondozott, örökösen vidám, tipegő apróságokra, kik olyan nagyon hasonlítottak Meissen s Bécs finom porcellánfiguráihoz, kik mindenről olyan kedvesen tudtak elcsevegni, kik házipatikát tartottak s olyan fájdalomriasztó lány kezük volt, hogy akit szerettek, nemcsak szellemi tápot, erkölcsi támaszt, hanem testi egészséget is szerzett jóvoltukból.

Susanne ilyen volt.

És ennek kellett épen Wettenstein Konrádba belészertnie!

Nagybátyja ugyan igyekezett lebeszélni, de Susanne-nak nem lehetett ellentállni. Olyan megvesztegetően tudott az emberre nézni, hogy az öreg gondolta magában: Ott fent kedve szottyant valakinek egy elkárhozottat megváltani, hogy töviskoszorúban részesítsen egy üdvösségre érdemeset, — hiábavaló lenne az égiekkel patvarkodni.

Minél jobban megismerte férjét, annál gyötrőbben

érezte az életundort. De ezt az érzést el kellett temetnie magában, nehogy a gyermekei életét megmérgezze.

Ki kellett magát a mérgezett légkörből tépnie, hogy gyermekeit megmenthesse. Nem csak az anyát érezte magában, ki szeretetet osztogat, hanem a vétkest is, kinek jóvá kell tennie, hogy nem jól választotta meg születendő gyermekei apját.

Ez az önmaga iránti szigor szigorúvá tette gyermekei irányában is. A bácsitól csak annyit vett igénybe, amennyi a nélkülözés elhárítására elegendő volt. Így akarta gyermekeit munkás, tiszta életre kaptatni.

Marionnál kudarcot vallott szigora, végre is kénytelen volt sürgetéseinek engedni és apjára bízni. Úgy siratta, mintha halálos betegségben sínylne.

Corinna, kit otthon s baráti bizalmas körben gyerekkorától Fruskának hítták, holott ez a név épen nem illett rá, másféle volt mint Marion. Anyja szigorú erkölcsi érzékét örökölte, de ép ez teremtett súrlódási felületet köztük. Aminek a helyességében hitt, ahhoz körömszakadtig ragaszkodott. Sok tornászás nyomán edzetttestű, szeretett gyönyörködni idomai egészséges szépségében. Anyját gyöngéden szerette, de irányíttatni nem engedte magát. A gimnásiumot látogatta s elég jól tanult, de az egész tananyag nem nagyon érdekelte. Rajongott a művészetért, de különös fogékonyságot egyik iránt sem tanúsított. A történelmet utálta, a jótékonykodást, érzelmességét bűnnek tartotta, mely csak a képmutatás tenyésztésére alkalmas. Egyre az emberiség ideáljáról rajongott s jogosítva érezte magát az egyeseket megvetésével sújtani, mert szerinte hűtlenek

voltak az emberiség nagy eszméjéhez. Valamelyik tanítójától, vagy olvasmányáiból ragadt rá ez a humanista rajongás? . . . annyi bizonyos, hogy bármennyire vénes bölcseségeknek látszottak is kijelentései, igazában csak gyerekes rajongás benyomását keltették. Valami eltanult lecke, aminek nem volt gyökere a tapasztalatban. Sokszor azt a benyomást keltette, hogy csak azért ismételi annyiszor s oly makacssággal frázisait, hogy el ne felejtse őket.

Tizenöt éves volt, mikor a háború kitört. A sebesült-szállítmányok, a növekedő nyomor, mely hullámaival az előkelő lakások ajtait is megcsapkodta néha, a lapok hírei isszonyú izgalomba hozták. Mindez rácsúfolta az ő ideáljára, az emberiségre, minden álma, melyet gyerekes tudatlanságában az emberiség felől összetákolta magáriak, meg lett csúfolva. Úgy érezte magát, mint akit hazugságon kaptak rajta, megriadva, ismeretlen indulatok feszítő erejétől gyötörve hallgatag lett, mintha az ő szava mind el tudná láncairól szabadítani a fenevadakat, melyeket csak a ketrec őriz.

Egy napon kijelentette anyjának, hogy nem akar többé iskolába járni, otthon azonban egyre a könyveket bújta, olyan könyveket, melyeknek Susanne még a hírét sem hallotta. Egyszer ablakukból látta a harctérre vonuló csapatokat és körültekintően a lelkesedő emberkoszorút. Egy körüti sarokház második emeletén laktak. Síri kezdett, míg egész teste görcsös rángatózásba esett. Vérpadra érett bűnösöknek nevezte a császárt, a minisztereket, mindenkit, ki nem akadályozta meg a háborút. A hadba-vonuló csapatokra az erkélyről lekiáltott: Gyávák, enge-

dik magokat a vágóhídra hurcoltatni! Minthogy mindenki a háborút dicsőítette, lassanként meggyűlölte az embereket, szobájába zárkózott, olvasott, vagy főleg ha tudta, hogy anyja nincs otton, meztelenre vetkőzött s maga kigondolta táncokat lejtett. Egyszer hazatérő anyja ilyen produkció alkalmával lepte meg. Elszörnyűködött s heves szóváltás után szobafogságot szabott reá. Corinna a penitenciát hűségesen állta s hetekig ki nem mozdult s meg nem szólalt.

Susanne orvosokhoz fordult. Azt ajánlották, hogy jó lesz a gyereket falura adni, magányos helyre, hogy ideg-zete rendbe jöjjön. A háborús pszichózis egy nemének minősítették állapotát.

Susanne összeszedte minden gyöngédségét, dédelgetéssel akarta megnyugtatni s magához édesgetni. Így közelebb is kerültek egymáshoz. Lassan, óvatosan tudtára adta, hogy az orvosok a falusi életet ajánlották neki. Kikérdezte, hová szeretne menni. A leány avval a kijelentéssel döbbsentette meg, hogy táncosnő szeretne lenni. Susanne elszörnyedett, de nem tudta a Fruskát elhallgattatni.

— A tánc az egyetlen igazi művészet, nem kell hozzá se szerző, se muzsika, se rendező, se közönség. A tánc, melyet zene ütemére lejtünk, komédia, hamisítvány. A táncnak a testből kell kifakadni, mint a pacsirtából az éneknak. A lelkünket kell kitáncolni!... Táncba kisírni magát, míg minden ember együttssír velünk, hogy aztán megtanítsuk őket kacagni. A kacagó tánc! ez a legmagasabb emberi megnyilatkozás. Táncban kisírni s kika-

cagni magam, hogy meg ne őrüljek! Hisz ezt az életet, ezeket az embereket itt, rettenetes elviselni. Csak a tánc tarthatja ébren a hitet, vagy támaszthat újat!... Minden éjszaka arról álmodom, hogy nagy, havas pusztaságon járok, ahol farkascordák kóborolnak, nem látom őket, csak a szemök világít. Milyen rettenetes szemek köröskörül, a nagy, havas pusztaság teleszórva velük és az emberek vinnyogva, sikoltozva iramodnak előlük, de egyikük sem menekülhet, az egyiknek a lábát, a karját, a másiknak a fél fejét tépik le, a többit ott hagyják s a megtépett emberek így megcsónkítva vánszorognak tovább isszonyú, fájdalmas nyögéssel... átkozódnak s kívánják a halált, de az, bár ott áll mögöttük a kaszájával, csak vigyorog a hívogatóra s a fogát vicsorítja. S akkor az egész farkasfalka egyszerre nekem jön... ezer meg ezer fenyegető, borzasztó szem, futok, futok, az egyik már ép a sarkamba harapott, mikor hazaértem ... Fölébredek, de még a fölkelés után is folytatódik, ott ólálkodnak a mohó farkasszemek s várják az estét... Anyukám, ki kell magam jól táncolni, hogy eltűnjék a rémkép.

Egy félérett gyerek ajkán ezek a szavak! Betanult szavak s átélt borzalmak.

Csak most kezdte Susanne megérteni ezt a furcsa forrongó lelket. Mikor a lélek kiveszett a felnőttekben, a gyerektetemekbe rejtezik, hogy megmaradjon a jövőendő nemzedékben. A gyerek nagy, feltépett szeme mint egy Sybilla tépett szívvel jósolja a világ pusztulását, mert hordozza egy újba vetett hitét, mely messze még, de eljövendő.

Sokat töprengett rajta, hová vihetné e gyermeket, ahová a háború rémei még be nem hatoltak. Meglepetésére Fruska kész tervvel állott elő, mely aztán világot vetett arra is, — amin eddig Susanne hiába törte a fejét, — hogy honnan is került ez a táncért való rajongása. Susannenak egy barátnője, távoli rokona, München környékén, a Lech völgyében, Kronau mellett lakott egy kastélyban. A háború kitörése után vonult ide s lánytelepet létesített olyanok részére, kiknek a kenyérkeresőjük hadba vonult.

Kornél néni, ahogy az egész világ hitta, lelkesedett a táncért. Hellerauból kizajgatott három tanítónőt is magához hívott a menedékbe, hogy kapassák a lányokat táncra. Itt valami furá vagyons- és munkaközösségben éltek, a kertet s gazdaságot is művelték, tornásztak, kószáltak s táncoltak.

Kornél néni lelkesedéstől izzó levelekben írta le intézetét, mire Susanne megkérte, hogy ne írjon többé e témáról, mert a gyerekeknek megzavarhatná a fejét. Kornél néni ezóta titokban levelezett Corinnával és csábította Kronaubába.

Fruska ide akart menni. Susanne nem is ellenkezett vele. Itt a leányraj, a tánc, a világonkívüliség tán gyógyítja.

Susanne tehát irt Kornél néninek s rövid levélváltás után gondozására bízta Fruskát. Mikor aztán később Mariont csábította el tőle az apja, bevonult egy kórházba ápoló nővérek. Lakását becsukta, címét csak leányaival közölte, — hátha szükségük lesz rá — s azon túl egészen a sebesült lázarak ápolásának szentelte

magát. Egy ideig a kórházban maradt, aztán egy sebészszállító osztagba került, járta a harctereket és gyűjtötte a nyomorultakat a kórházakba.

Közelről látta a harcterek borzalmait, látta a töménytelen szenvedést, nyomort s a gyötrelmek eme rettenetes iskolájában megtalálta magát, felépült s visszatért a vidámsága. Újra megtanult kacagni, amit házassága pusztultán elfelejtett, mert itt orvosságnak kellett a kacagása. A sok utazás azonban kimerítette, maga is betegágyba esett, de hamar felépült s a wieden-i kórházban állandón betegei közt maradt.

Itt érte Marion levele:

„Anyám, végy magadhoz“ írja, „szabadíts meg ebből a förtelmes fészekből. Olyan utálat tölt el, hogy belepusztulnék, ha nem segítsz rajtam. Az ember valamennyi közt a legundokabb szörnyeteg. Irtózom a betegtől, mégis megváltásnak érezném a kórház borzalmait. A jajgatás, a nyögések zenekarába akarok menekülni, mert a magam jajait hallom benne, anélkül, hogy magamnak kellene panaszra nyitni az ajkam. Senkisémet elhatározásomról. Marion.“

A senkisémet aláhúzva, amiből Susanne megérthette, hogy apjának is van valamelyes része ebben a nagy undorban. Susanne azonnal intézkedett, kieszközölte felvételét s csak ezt az egy szót sürgönyözte: „Jer!“.

Mikor Marion a Westbahnhof perronjára lépett, eléje toppan egy nő a kórházi ápolók egyenruhájában s nevével szólítja. A tolongásban, a félhomályban, első meglepetésében majd azt hitte, hogy az anyja.

— Csak a küldöttje, szólt a nő. Arcképe nyomán ismertem önre. Zsuzsa nővér nem jöhetett, mert ma ünnep van nálunk s kabarét rendez a betegeknek.

Az ő anyja kabarét rendez!...

Összes podgyásza könnyű kis kézitáska, nem volt szükség hordásra, mihamar kocsira ülhettek. Megérkezve, egy öltözőhelyiségbe vezette Mariont a nővér s ápolói jelmezbe bujtatta. Csak a cipő maradt régi ruházatából rajta. Az átöltözködés közben megmagyarázta a nővér, hogy a „fiúk“ nem szeretik, ha nagyságosan jönnek közéjük az ápolónők, ezért a látogatási órán kívül, csak ápoló jelmezben szabad a termekbe lépni. A nővér csendre intette, lábujjhegyen léptek be, mert a kabaréelőadás már javában folyt.

Két sorban vagy harminc ágy fekvő betegekkel, a két ágysor között, a közepén egy pici emelvény. A lábba-dozó s könnyebb betegek az emelvény körül részint székeken, nyugágyakon, részint törökösen, földre terített szőnyegen. Fiala, félig gyermekarcok s redőbarázdálta szakállas öregek vegyest, — van ötven éves is e „fiúk“ között. A fenyőszes illata furán keveredik a korból meg a Jodoform szagával, az orcák pirosak a hevülettől, az ünnepi hangulat szenzációja szinte egészséget varázsol az arcokra, a bekötött fejek, karok szinte farsangi jelmezeknek látszanak . . . Némelyikkel a kórház melege elfelejtet mindent, amit künn megélt s elvesztett, s édesen kacag. A legtöbbjének a szemében az a riadt tekintet, mely rémeket keres.

Az emelvényen egy ici-pici kis nővér, balalajkát ver ujjjaival és énekel hozzá vékony, gyermekesen csengő

hangon, vidám nótát, a refrainnél még táncra is kerekedik, mintha Meissen valamely porcellán figurája elevedné meg negédes gráciájával. Soha ilyen hálás hallgatóság! Az ágyakban felülnek a betegek, hogy tánca egyetlen suhanatát el ne mulasszák. A mutatvány befejezésével zúgó taps és éljenriadal. Zsuzsa néni! Zsuzsa néni! zúgja az egész tömeg.

Zsuzsa néni leszáll az emelvényről és végigmegy az ágyak során, midegyik előtt egy pukkedlit csinál köszönetképen s megsimogatja a betegek arcát. A szerteülők s heverők nem engedik a jussukat, végig kell ezek során is járni, mindenkinek mond egy-egy vidám szót, hahota, vidám ujjongás mindenfelől, dévajkodva kapkodnak a keze után, egyik másik vakmerőbbre legyint is egyet gyerektenyerével. Azután csemegét, édességeket osztogat, mindenkinek külön csomócskát egy-egy virágszállal.

Az ő anyja!... énekel, táncol, dévajkodik. És ez a nagy had nem győz betelleni vele. ő mellette elmegy, mintha rá sem ismerne. Most szolgálatban van.

A kabarének vége, a hallgatóság majszolja az édeségeket, Zsuzsa néni tovább megy, — még négy ilyen teremben kell produkálnia magát. Ápolónók közé keveredve elkíséri valamennyibe. Az a sok undor, ami Lausannétól idáig kergette, oldódni kezd, vége felé félrehúzódik a sarokba és mikor az utolsó produkciónak is vége, ott a sarokban felejtí magát hangtalan zokogásban. Ésre sem veszi, hogy a terem kiürült, csak a fekvők maradtak, mikor egy lány gyerekkacsó megérinti.

— Marion!

Marion felriad.

— Szegények, ott künn annyit szenvedtek, hogy jól esik bajukat elfeledtetni. Van köztük olyan, aki először ment el édes anyjától idegenbe . . . soknak a bajusza is alig serked még ... némelyik mamának szólít...

Marion ott maradt a kórházban. A kórházban tanfolyamot tartottak az ápolónők kioktatására, Marion belépett s a következő hónapban fölvették a kórház állományába. Annyi jaj s nyögés környékezte, annyi sebet kellett kötöznie, hogy a saját fájása mind elhallgatott.

7.

Mikor a fegyverszüneti tárgyalások megkezdődtek, Wettenstein lemondott a hivataláról avval a megokolással, hogy eddig is csak hazafias kötelességből maradt meg állásában. Volt gondja rá, hogy a censurának már fittyet hányó bécsi sajtóba kiszivárognak háború előtti párizsi jelentései, melyekkel a külügyi hivatalt igyekezett a háborútól elriasztani. Erre aztán az egész forradalmi s polgári sajtó mint hazafit, szókimondó bátor férfit s éleslátású diplomatát dicsőítette s mikor a nehéz szolgálat után hazájába visszatért, ünnepelte.

Két milliója svájci frankokban lausannei villáján kívül, elég alap újabb gazdasági tevékenységre.

A kolomeai Szokoloff Dánnak soha a hírét se hallotta, de ugyanarra az eredményre jutott; Túladni a koronán!

Jól tudta, hogy a külföldi tőzsdéken a korona még mindig túl van jegyezve. Ő tudta, hogy még győztes háború esetén is vigasztalan helyzetbe kerültek volna a

császárság pénzügyei, tájékoztatva volt a hadigyőzteseknek Austria iránti terveivel. Mi lesz itt a feldaraboltság után, mikor a birodalmat szétvagdadják és minden terhet a megmaradt kis roncsra sóznak rá? Elégé ismerte az európai gazdasági helyzetet, hogy előre kiszámíthassa, hogy Austriának jó néhány évig kell várnia, míg kölcsönt szerezhet, hogy zilált pénzügyeit rendezze.

Koronát adni hát minden áron!

Ebben merült ki érett megfontoltsága s gazdasági tevékenysége. De nemcsak arra törekedett, hogy idegen valutát halmozzon, ő tényező akart lenni, politikai s gazdasági gigász. Igyekezett hát minden gazdasági értéket a hatalmába keríteni, hogy diktátora lehessen a munkás tömegeknek is. Gyárakat, bányákat, nagyvállalatokat a hatalmába kaparítani! Mikor hazajött, millió frankja jegyzés szerint megért hat millió koronát. Egy esztendő múlva vagyona aranyfrankban tizenkét millióra emelkedett, de a frank negyven koronát ért meg már, tehát már fél milliárdos volt.

És mindehhez nem kellett egyéb bölcsesség s szakismeret, mint amennyivel a kolomeai Szokoloff Dan rendelkezett, ki gyufaházalással kezdte üzleti pályafutását!

Adni minden áron! Néha néhány heti pihenőt adott, ilyenkor csak az idő vasfoga örölt lassan a koronán. Az emberek annyira el voltak telve a pénz iránti rendületlen hittel, hogy minden esésénél megkönnyebbülten sóhajtottak fel, mint az egyszeri cigány, kinek az utolsó malaca is elhullott a vészben: Hálistennek, megszűnt a dög! és vigasztalódva nézték, hogy csak alig néhány

ponttal esik egy héten... Vége a nagy romlásnak, most már megáll ... és az okosabbak kezdték átnumerálni az árukészletet, új életbizalom szállt a betegbe, mint a haldoklóba, mikor néhány órára megkönnyebbül a lélekzetvétele.

Ilyenkor aztán a Konrádok s Dánok egy-egy fekete szombatot vagy szerdát rendeztek, melyet óvatosan előkészítettek Zürichben és egy napon száz ponttal vagy többel szökött fel a dollár.

Wettenstein Konrád nem sakálmódra a sötétben bujdokolva járt a zsákmány után. Árja voltával, kamarást minőségével a Szokoloffok taktikája nem fért össze. Bankárja lett az egyházfejedelmeknek, az érsekek, apátok, szerzetek vagyonával is játszott és segítette őket, hogy vagyonukat majdnem igazi szintjökön tartsák. Bizalmasa s tanácsadója lett a kormánynak, a kincstári alapok s állami intézmények pénzével is játszott, a kegyelmes uraknak is juttatott bakszist nyereségek formájában, juttatott dus borralalókat a hercegeknek, a grófoknak, a kiérdemesült miniszterviselteknek s a vezérezredeseknek. A pénzügyminisztérium fináncpolitikusai lemondottak állásaikról, nyugdíjba mentek, hogy kettős fizetéssel a Wettenstein pénzügyi politikáját segítsék csinálni. Ájtatos, misejárom grófi anyókáknak juttatott gazdag osztalékot s dus nyereséget papírkoronákban, a jámbor hívőknek, a címzetes, később címükvesztett uraknak, politikusoknak, tisztviselőknek nagy papírhalmazokat juttatott s észre sem vették, hogy a legközelebbi fogásig kétannyit ettek fel. Egy fekete szerdán aztán úgy felhajtotta a dollárt, hogy az anyókák s a

hitelüket s befolyásukat veszített nagyurak, hadvett vezérezredesek, fejedelmek s levitézlett államférfiak, visszaadtak három nap alatt mindent, apait s anyait, miután hónapok folyamán csak egyre nyertek.

Közben dörögtetett sajtójában az árdrágítók ellen, üldöztette rendőrségével a lopvajátszókat, büntettette bírásaival a pénzcsempészeket, mert az övé volt már bíró, sajtó, rendőr, hogy beteljesedjék az ige: A pénz az egyetlen hatalom, mert minden hatalom benne s általa vagyon. Nem volt annyi pénze, hogy megvesztegethesse a bírakat, kik napi tizenkét órai munka után sokszor csak egy étkezéshez jutottak népkonyhákban, de megszédítette őket az élet sodra, a közvélemény, a sajtó. Minden társadalmi energia a pénzben halmozódik fel, ennek sodró ereje ellenállhatatlan, ép úgy nem lehet alóla szabadulni, mint ahogy nem tudunk a Föld körforgásának a hatása alól mentesülni, akárhogy vessük is meg a lábunkat. Szokoloff Dan egy napilapot szerzett, hogy legyen maszlag s védőpajzs, Wettensteinnak az egész sajtó rendelkezésére állt, diktált irodalomban s művészetben, s azonfelül ezer ájtatos grófné meg méltóságos gyónószék látogató foglalta nevét imájába, ami állítólag az égieket is megvesztegeti.

Egy ötletben azonban túltett Szokoloff Dánon. Wettenstein kitalálta, hogy lehet a nemtevéssel is rontani a koronát. Készpénzben fizetett 15—30 napra s azoközben lesülyesztette a koronát a felére, minek folytán készpénzkötelezettségeit is ötven százalék skontóval egyenlítette ki. Ő találta ki az adómentesség legegyszerűbb módját: csak késedelmesen kell fizetni s a ki-

vetett adó egy koronáját le lehet törleszteni egy fillér százezerrel.

Ő is mint Sokoloff Dan, azt hitte, hogy ő irányítja a világot, hisz már a világ egyik legnagyobb concernje volt a vezénylete alatt, pedig mindakettő csak ostor volt a végzet kezében, mely általuk akarta a tályogokat egy sodomai tűzben kiégettetni, nehogy az egész szervezet belerohadjon.

8.

Egy pár csizma tipeg az ukrán pusztán nyugat felé.

Furcsa pár csizma. Az egyik, a bal lábra való, finom huszárcsizma lakkosbőrből. Ilyen csizmát csak magyar lábtyúművészek tudnak szabni, varrni a Kaplony-utcán és csak magyar huszártiszt hordani. Nyalka, délceg, van benne temperamentum s úri kevélység. Lelke van, mint minden műremeknek. Hiába adnák a mintáját angol vagy német cipész kezébe, hiába szednék szét darabjaira, hogy utána szabják, nem tudná utána-csinálni, annyira amennyire hasonlítana, de csak úgy mint egy fábábu egy elevenhez. Mert lelket nem tudna beleoltani. És hiába viselné idegen, a lelke csak nyikorogna benne, mert csak magyar lélek tudja igazán hordani. Hangszer, melyből csak magyar úriláb tud muzsikát kicsalni. A huszár az egyetlen fegyvernem, amit a magyartól vett át az egész világ hadiszervezete, sujtásostul, szabásostul, de azért egyik fajta huszár sem ért fel a magyarral. Mert a magyar lélek hiányzott a

német csizmából és mert ez a csizmalélek is hozzátartozik a huszárlélekhez.

Nyalka, délceg... nincs nyelv, mely ez árnyalatok visszaadására szókat csinált volna. Ez a magyar ur ritmusa. Ez a ritmus tette kívánatossá világszerte a huszárságot, ez hódított a szalonok parkettjén épen úgy mint a harctereken, mert a női szív ennek a ritmusnak nem tud ellenállni ép úgy mint más ellenfél nem, másféle harctereken.

A másik csizma ráncos, halzsiros muszka csizma. Vastag bőrből, kéregtelen szárral, rágyűrődik a láb-szárra mint egy rongy.

Ez a két csizma úgy illik egymáshoz mint a palota meg a muzsik viskója.

Az egyik suhan, szökell mint a zerge, egyik kőszálról a másikra, a másik cammog mint a medve talpa.

És ez az össze nem illő pár egymás mellett tipeg s csoszog nyugot felé a nagy rónaságon, ahol legfeljebb néhány bábé s a bábéskodásban megvedlett, megkopaszodott jegenyefa jelzi, hogy országút a neve annak a latyaknak, ami itt ép olyan feneketlen s kátyús, mint az ott, túl a jegenyéken. Néha-néha egy-egy kánya vagy héjjapár kergetőzik a levegőben dögöt kémelve. Még néhány hónappal ezelőtt jó vásárjuk volt errefelé. Egy-egy ló messzeféhlő csontváza emlékeztet rá, hogy valaha jobb dolguk volt itt szegény dögmadaraknak. Ha az ember jól szétnézne, találna itt még embercsontvázakat is, melyekről a húst keselyű tépte le nagyjából, hogy az apró munkát azután a férgeknek hagyja. Hazafelé vonuló zászlóaljok hagyták itt a nyomukat

elcsigázott ló és embertetemekben. De már annak jó néhány hete, hogy e szomorú, néma útjelzőket itt hagyták. Aki bírta, ment tovább, tovább.

Most csak a két csizma tipeg. Napok óta, hetek óta. Messziről látszik egy kéklő hegylánc, mint egy földre esett tekerdő felhő, mely aztán odaragadt az országútnak nevezett latyakhoz. Hadak útja volt ez ezredévek óta, itt járt valahol az Árpád hadának patatömkelege Verecke felé.

A két csizmában ember is lóg. Lóg, mert a nyalka huszárcsizma daktilusokban lebeg, a bagariacsizma pedig spondeusokban cammog.

Egy icsvégű hadvezér dirigálta erre vagy másfél esztendővel ezelőtt felére leolvadt hadosztályát, hogy a császár lábaihoz rakja Ukrajnát, Maseppa hajdani birodalmát. Soha ilyen diadalmas hadsereg a világ történelmében, nyolcszáz kilométernyi frontot tartott egy felére olvadt hadosztály, Vereckétől az azovi tengerig. Az igaz, hogy ellenség nem volt sehol, hanemha annak lehet nevezni Machnunt a rablóvezért, akit a hadi bulletinekben a diadalmas icsvégű hadvezér vagy huszonöt-ször megvert, megsemmisített és felakasztott. Ez a Machnun azonban halhatatlan lehetett, mert egy héttel azután, hogy utoljára felakasztották, megint csak megjelent, olykor ép a vezérlő tábornok hadi szállásán, hogy pénztárát s lovait elemelje.

Minek lábatlankodott ide, Verecke s az azovi tenger közé az icsvégű generális, nem egészen világos. A császár talán egy tucat országa nevéhez még az Ukrajna főhetmanja címét is odaakarta biggyeszteni. Hát hisz

valamelyes jussa lehetett is hozzá, már tudniillik történelmi jussa, ha más címen nem, hát a csudaszarvas címén, melyről írva nagyon, hogy valahol a meóti tenger martján vadásztak rá Hunor és Magyar.

Csudaszarvas. Hunor s Magyar... honfoglaló Árpád... Szent István ... leányág stb, stb, elég jogcím császárok ivadékának, ha meggondoljuk, hogy a meóti tenger ugyanaz, amit a mai térképek azovi tengernek csúfolnak.

Az icsvégű generálisnak a lángelméje szaporábban rohant mint a szalónkocsija, a seregei, lángelméje nyomán, már a meóti tenger martját járták, a szalónkocsija azonban közel maradt a kárpáti hágóhoz s így mi sem természetesebb, hogy mikor végre minden nemcsak megmérlegeltetett és megfontoltatott, hanem valamelyest számon is kéretett és hogy teljessége legyen a Mene-telek-nek, összeomlott a világhódítás belsacari palotája, a generális ur egy hajtásra eljutott Ungvárra, de a divíziója mint egy szétszakadt kígyó darabjai ott vonaglott a meóti marttól Vereckéig. Az innenső végét a frontnak már fel is gombolyították, mikor a hátulsó megtudta, hogy vége a cécónak és haza lehet menni. Csak-hogy eközben már három négy ország hatóságai, nemzeti tanácsai, önkéntesei elrekesztették az utat. Ukrán nemzet, lengyel nemzet, Petljura, Machnun. A hazaszállingózó hadcsapatokat az egyik is, a másik is megállította, ha az egyik tovább eresztette, a másik lefégyverezte, a harmadik a podgyászát, téli testrevalóját szedte el, ami megmaradt, azt aztán Machnun bandái harácsolták szét.

Hamala Károly hadnagy, bécsi német fiú, ki valamiképp az ungvári ezred kötelékébe került s ezen a réven őrizte másfél esztendő óta az azovi tengert, — vajon ott lenne-e még a térképen, ha ő meg nem őrzi? — lógott a két nem egytestvér csizmában. A legutolsó csapattal ment útnak. Menetelt, egyre menetelt. Nagy hajtás ide a meóti mart. Vasút lett volna, de november ivadjára végleg elfogyott a szén, hát menetelni kellett. Addigra Petljura végleg elbánt Machnunnal, Petljurat meg a lengyelek zavarták el, nyitva lett volna hát az út hazafelé, ha lemergi székhellyel valami délukrán nemzeti tanács nem keveredik a dologba, hogy segédkezzék a világtörténelem csinálás mesterségében. Ez aztán a Hamala Károlyék csapatát internálta s úgy lefegyverezte, hogy még a bakkancsot is leszedte a legénység még a tiszték lábáról. Így maradt mezítláb, Hamala Károly.

Pedig hát Hamala Károlynak sürgős dolga volt otthon. Két esztendővel ezelőtt, mikor a frontra ment, sebtén összekelt Häuser Melanieval, Melanienak volt a Józsefvárosban egy kis háza, gyönyörű pár kék szeme, pompás aranyszőke hajkoronája és drága szerető szíve, az anyjának pedig négyezer koronás életjára. Hamalának magának 50.000 koronája a bankban, még a kamatjához se kellett nyúlnia mert jól fizetett titkársa volt egy jótékony egyesületnek, amely egy főhercegnő védnöksége alatt állt. Egyszóval minden feltétele boldogságuknak megvolt: a polgári jóllét s azonfelül nagyon szerették egymást. A parancsnokság volt olyan kegyes, hogy a mézeshetekre tizenöt napi szabadságot is adott.

Boldog tizenöt nap volt. Annak az emléke tartotta benne a meletget. Ukrajnában nem volt nehéz a szolgálat, egy vármegyényi darab országon élet s halál ura volt s valamikor Machnunék nyugton hagyták, akár minden nap akasztathatott volna, ha kedvét leli katonai látványosságokban. De Hamalának az esze nem járt ilyesmin, inkább olvasott. Nem vitt magával könyvtárt, állomáshelyén se igen tudott volna más könyvet találni, mint néhány imakönyvet, de magával vitte Hölderlin verseit s azt olvasta egyre második századszor. Egy könyvben is lehet egyre új szenzációkra találni, ha az ember a szívével olvas. Könyv nélkül tudta már minden sorát, de azért csak olvasta, mert olvasásközben egyre Melanien — no meg még valakin járt az esze. Az a valaki az ő vére volt, de nem látta még soha. A legutolsó hír, ami eljutott hozzá, csak azt adta tudtára, hogy az asszony várja a jövevényt. De aztán, Machnun avatkozott bele a dolgok rendes folyásába, kinek egy álló esztendeig abban telt a gyönyörúsége, hogy elfogadta a postát. Ő nem kapott többé hazulról levelet. Tán jobb is így, mert hátha nehezebb lenne őrizni azt az azovi tengert? A katoná vagy meghaljon, vagy éljen egészen a szolgálatnak. Ő írt ugyan rendszeren haza, de lehet, hogy az ő levelei is Machnun kezébe kerültek.

Egyre arról az ismeretlenkéről álmodott. Vajon fiúcska vagy lányka? Ezt a kérdést aztán bölcs német alaposággal elintézte: Minthogy egyenlő valószínűsége volt mind a két lehetőségnek, épen olyan joggal feltételezhette, hogy fiú mint leány. Páros számú napokon hát fiúnak, páratlanokon meg lánynak tette meg és írt

nekik sok életbölcsessel és útmutató jótanáccsal teli naplót.

Mikor hát a nemzeti tanács levetkőztetve internálta, itt, már a nyugoti világ szélén, isszonyú kétségbeesés fogta el. Szerencsére megismerkedett egy odavaló zsidóval, aki kioktatta, mikép lehet innen szép szerével meglőgni. Hajlandó volt neki útravaló pénzt is kölcsönadni becsületre, valami olyan valutában aminek a híréte se hallotta még. De mezítláb nem kelhetett útra. Ám a derék zsidó ezen a bajon is segített. Van egy pár csizmája, csak hogy nem egészen illik egymáshoz. Az egyik egy huszár segédtszót ballábán gyönyörködtette a világot, a párját egy bolond shrapnel tápte le lábszárastul még a Bruszilow idejében. A privatdinerjétől vette meg négy sült krumplióért, a másik egy orosz fuvaros lábáról került, akinek a ballábát egy lecsúszó ágyúcső zúzta össze.

Így került a lakkcsizma, meg a halzsiros bagaria a Hamala szárain békés együttesbe.

A meglógás sikerült.

Ekképen felszerszámozván az apostolok két lovát, ment, ment, mendegélt. A bagaria hűségesebb volt mint a lakk, mert ebben a lába megfagyott. A daktilusból anapestus lett, a nagyobb baj az volt, hogy a talpa is kilyukadt, a bőrén is kezdett a nagy ujjja ablakocskát nyitni, de formáit még ilyen viseltesen is megőrizte, még ez állapotában is tanúságot tevén kaplonyutcai mesterről.

... Egy félnapi járó egy falutól a másik, néha több is. Valami pénzecskéje volt abban a kimondhatatlan

nevű valutában, a falu népe jámbor fajta, ha nem zajgatják. Mindenütt lehetett kapni egy fél cipót, egy pár tojást meg egy köcsög tejet. Éjjel nem lehetett menetelni, mert a farkasok ilyenkor gyülekeztek az országút mentén könyörgő kórusra. Alkalmasint valami kövér falatért esdekeltek ilyenkor a farkasok Urához. Nappal meg nem volt unalmas az út. Egyre avval a kis idegenrel beszélgetett, becázte, ringatta a karján, ha elrítta magát, babusgatta... persze nincs itthon az anyja, aztán éhes a kis mohó ...

— Na, gyer ide Többsincském, az én kebelem is ér annyit mint az anyádé ...

A Többsincs elnevette magát, turkál, turkál a fitoskájával, amíg rájön, hogy ez a kebel nem arra való...

Annak idején világosan megírta kívánságát: ha hu találna lenni, másképp ne becázék mint Babkónak. Milyen szép név! hetyke, férfias... ha meg lány lesz, hát Bubának! Baba, bébi milyen üres semmitmondó szavak, de Buba! tele költészettel. Csak olyan messze ne lennének azok a kéklő ormok! Az ember azt gondolná, hogy ugyancsak megtanulhatták már ezt a „pihenj“ állást, hisz sok ezer év óta ott vesztegelnek egy helyt — de nem! ők is masíroznak, egyre vonulnak előre. Tegnap már milyen közel voltak s most... tán az ő kőszívük is a kéklő Dunára vágyakozik s azért sietnek el előle. Mindegy, addig megy, míg utoléri őket.

Megy, megy gyönyörűségesen, mert szépen kigondolta magának, hogy nincs se világ, se távolság, csak az van, ami az ő szívébe be van zárva, hisz az egész nagy mindenséget ezen a kis mindenségen át érezzük

meg, hát ki tudná egész bizonyossággal állítani, hogy az a nagy igazán létezik-e? valósággal csak a kicsi létezik, mely pihegő dobogásban zengi a maga énekeit ...

— Hallod, Babkó, harmadik hete, hogy a térdemen nyargalsz, édes a terhed, de mégis belezsibbadt a lábam. Szállj le róla s gyalogolj mellettem. Hogy nem szenveded a gyaloglást?, szerencsére itt e befagyott lép szélén girhes fűzfák, vágok egy vesszőt s alád adom paripának, hogy ne gyalogolj... na, itt van ni, vágóban, csak valami fűvószerszám is kéne ... csinálok trombitát fűzfabőrből...

Biz abból nem lett trombita, nem akart a fűzfabőr lejönni a testről. Még hideg van, alszik még a fálélek, didereg is, nem engedi hát a takarót lehúzatni magáról ... Annyi baj legyen, tud ő süket sípon is trombitálni ...

— Szép volt, Babkó? de aztán mára elég is volt, aludni kék már... nini a Buba is felriadt... Hogy meséljek? ... Mesélek, de aztán csucukálni!...

— Hát egyszer volt, hol nem volt, volt egy király, aki úgy szerette a gyerekeket, hogy elküldte az apáikat mind a háborúba, hogy elfoglalják neki Balszomszédországot, a gyerekeket pedig összeszedte magának. De hát hogy az apák mind elfogytak az országból, nem volt kit felöltöztetni a teméntelen sok mundérba. Mert azért volt király, hogy sok cifra mundérja legyen. Oszt ott állott a sok üres mundér, mint az éhes emberek. Fogta magát a király oszt a gyerekekre adta a sok cifra mundért. Ezek már tudták magoktul, mi a dolguk.

Nekimentek Jobbszomszédországnak. Ment is a két sereg kétfelé, valamíg balfelől is jobbfelől is elfogyott az ország, se föld, se víz, se fű, csak a nagy semmi jobbról is meg balról is. Hát egyszer csak azt mondja a balsó sereg vezére: — Emberek nincs itt már csak a semmi. Amondó volnék, térjünk visszafelé, hahogy nem akarunk itt étlen-szomjan elveszni. És fordultak vissza az apák. Jöttek egy nagy árokhoz, annak a partján egy öreg kaszás paraszt. Szól neki a vezér: — Hallja kend, ha kasza van itt, kasználni való is akad, adjék egy falat kenyeret! Felel a kaszás: Vitéz uram, nincs itt se föld, se kaszálni való, csak ez a nagy árok, ha ki lankadt vagy éhes köztetek, annak ágyat vetek, oszt pihenhet, elmúlik az éhsége egynehány ezer esztendőre. Hát lefeküdt a sereg fele, mert fáradt volt meg didergett s a kaszás jó melegen betakarta őket. Most pihennek. A többi ment előre, valamíg egy másik árokhoz értek s annak a partján is ugyanaz a kaszás. — Hát emberek, ismeritek már a mondókám, akartok megpihenni s jólakni néhány ezer esztendőre? Azok akartak és a kaszás őket is betakargatta szépen. Csak egy maradt meg, mivelhogy számfeletti volt a kompániában, az ment, ment... Na hát szép a mese?

— Nagyon szép!

— De még csak a felin vagyunk, mert a jobszó sereg is addig ment, mendegélt, míg elfogyott a Jobbszomszédország is és nem maradt se föld, se fű, csak a semmi. Hát ez a sereg is visszafelé fordult s ment, ment, valamíg egy árokhoz ért s annak a partján is ugyanaz a kaszás ember. Nem tudott az egyéb mondókát: —

Nincs itt se föld, se harapnivaló, csak ez a nagy árok, de ha ki lankadt vagy éhes köztetek, annak ágyat vetek itt, pihenhet s jóllakhat néhány ezer esztendőre. Hát lefeküdt a sereg egyik fele, aztán a kaszás szépen betekargatta őket s most pihennek. A többi ment előre.

— Na hát Babkó meg Buba, a folytatását kitaláljátok magatoktól is. Újfént az árokhoz értek s ott újfént a kaszás a régi mondókával. Hát a másik fele is szépen lefeküdt pihenni. Csak a legkisebb nem feküdt le. — „Én még nem láttam soha az édes apámat, addig nem mék pihenni, valamíg meg nem látom.“ S ment. Hát egyszer csak szembekerültek egymással a számfeletti meg a legkisebb. Odaszól neki az öreg: Öcskös, gyér velem, látod azt a kéklő kopját ott az ég alján? Torony az, ott vége a Semmiországnak, ott még el nem fogyott a föld meg a fű.

Oszt kézen kapta és mentek, valamíg elértek a tornyos templomhoz. Ki volt az világítva mint Urunk születésekor, pedig hát nem karácsony, ha húsvét, feltámadásra gyűjtötták a tüzeket s várták, hogy a harangok megérkezzenek. Hát a nagy világosságnál egymásra ismertek a balszomszédországbeli, meg a jobbszomszédországbeli és megcsókolták egymást, mivelhogy a jobbszomszédbeli te voltál, Babkó, a balszomszédbeli meg én voltam... Na hát eddig volt, ese volt, mese volt, Péter bácsi vele volt...

Bizony orosz karácsony is elmúlt régen, mire Ungvárig eltipegett. Itt végre kultúrföldre érkezett, a cseh-szlovák köztársaság hatósága alá.

Még arra is vállalkoztak, hogy elő fogják kaparítani az ő igazolására szolgáló iratokat, sőt egy kiegészítő parancsnokságbeli írnok — mire is képesek ezek az írnokok! — arra is emlékezett, hogy Hamala Károly hadnagy urat a Verordnungsblatt valamelyik számában főhadnaggyá léptették elő, de hát arra, míg ezt kikeresik, elintézik, kellett volna még egy-hat hónapig várni. Ám neki nagyon mehetnékje volt. Nem bírta tovább azt a talányt: fiú-é vagy leány?

Egyaránt kedves, akár ez, akár az, de hát mégis nagyon izgató. Azon, hogy ő, a józsefvárosi Mária Dorottya. Egyesület jótékonyági titkára, minnek, kinek őrzik az azovi tengert, hogy el ne lopják, soha eszébe nem jutott töprengeni s most nem győzi sietséggel, csak-hogy minél előbb megtudja, fiu vagy leány? ...

Csak addig várt, míg a fagyott lábát emberségesen valamilyen rendbe hozták és a cseh kommandó egy havi gázsit és marsrutát adott a markába az osztrák határig és ment.

Csak a vonaton jutott eszébe arra gondolni, hogy hátha nemcsak Machnun az oka, hogy szinte két év óta nem kapott hírt, hátha Melaniének van baja, hátha nem is él már. Ott a meóti tenger martján, a csatákban, a veszedelmektől környékezett utón nem jutott eszébe erre gondolni. A fronton levők borzalom közt élnek, hogy a borzalmak eme zűrzavarában olyan ragyogás az otthonra való gondolás, hogy az otthon a biztonság bevehetetlen várakép lebeg az emlékezetükben. Mintha minden lehetőségét a veszedelemnek magával vinné a frontra a hadbavonult. Ha ez a gondolat nem vigasztal-

ná az embereket, a tizedik se állta volna évek hosszát a veszedelmet a lövészárokban. De itt, békés területen, közeledve az otthonhoz, egyre jobban a szívébe markol az aggodalom.

Minél közelebb ért, annál izgatottabb lett, minden állomás bosszantotta és nem egyszer járt az eszében, hogy leugrik s gyalog teszi meg az utat, hisz ez órák hosszát tartó álldogálásokba bele kell bolondulnia. Pedig hát csak percekig állott a vonat és ha nem is a régi sebességgel, de ment rendesen. A határon kezdődött csak igazán a kin. A vámvizsgálat másfél órával rabolta meg és e másfél órával szemben az a néhány elrablott esztendő eszébe se jutott.

Melanie! Melanie!... fiú vagy leány? karcsú-é mint az anyja, vagy köpcösségre hajló-e, mint ő... És kék szeme van-e mint az anyjának, mert ha nem kék lenne ..

Ha nem írta volna meg, hogy melyik vonattal érkezik meg, otthagya a vonatot s gyalog megy...

Végre!...

A szemét majd kinézte. Gyöngé világitás... tenger-nép a perronon, rengeteg az utas, kevés a hordár... vágtat, kutat szemével a messzeségben, mikor a bejárat elé toppan egy asszonyka egy kis leánnyal. Nem az ölében, hanem a maga lábán tipeg. Buba hát!

Kék szeme van... kettő! és milyen pici mancsa! Na hát ilyen finoman kiesztergált jószág nincs több a világon.

— Kezecske ez, nem mancs, oktatja ki önérzetesen.

De milyen kezecske!...

— Nagyanyus nem tudott kijönni, beteges, mutti mondta, nem beteg, csak beteges, mert rossz a szén meg drága ...

Beszél is!...

Nem tud betelni a csodákkal.

Hogy tipeg a maga lábán !... és milyen szöke a haja, milyen kék a szeme... hogy tud kacagni ! Az embert úgy körülcsiklandozza, hogy muszáj belékacagni. De még sokkal csudásabb, mikor hangtalan mosolyogja el magát. Bámészan feltátott szeme egyik csücskében valami csudálatos ragyogás kezd gyülekezni, mintha messze csillagokról idelopózkodott sugarakat fogdosna össze, mint virágos páston a letépett pimpót, míg csokor lesz belőle. Túlvilági, rejtelmes fény, mely lassan terjed el a szemgolyón, míg valami elgondolhatatlan meleg derű önti el az egész látóhatárt, hogy örömeben ujjongva táncol az ember körül minden. Ez letöröl mindent, egy legyintéssel választófalat emel a múlt elé és csak jövődőt prédikál... Buba! Buba!...

Áldott legyen az emlékül eltett felemás csizma, ami errefelé hozta!...

9.

A gonosztevő nem szeret visszatérni cselekedete színhelyére, igyekszik lehetőleg kitörülni emlékezetéből tette körülményeit. Ez csak csekély részben szándékos működés, igazi indítékát s hajtó erejét az öntudatlanból meríti. Az emberben oly mélyen gyökeresedett meg

a társadalmi érzés, hogy a társadalomellenes cselekedet elkövetésének az emlékezete annyira égeti, hogy e kintől szabadulni akar, kergeti elméjéből, igyekszik elfelejteni.

A bűnösök kiabáltak a leghangosabban: felejtjük el ami történt, ne tépjünk fel új sebeket s főleg ne érintsük a régieket, én nem furdaltatom a te lelkiismeretedet, te se furdaltasd az enyémet. Mintha összebeszéltek volna, Bécs harminc színházában s száz daloskávéházában szó sem esett többé a háborúról. Fátyolt a múltakra! felejtjük el ami volt, ne zavarjuk a gyöngéd lelkeket a kívánatos újraépülésben.

De Pandora szelencéjében természeturunk tartott még egy kis igazságszerző mérget. Nem igazság, hogy annyi fiatal legény pusztult oda, valamiképp aratni kell a nők között is. A háborúszörny már meg volt kötözve, de szörnyű fiókája, a spanyol betegség végigjárta a világot. Nem riadt meg senkitől, de a vének nem kellettek neki, sem a gyermekek. Minek? A gyerekek pusztítására nem kellenek új eszközök. Ha elszikkad az anyai emlő, ha szűkebb lesz a lakás, majd megsokasodik a fojtóangyalok száma. A spanyol rém főképp a nőket, a fiatal asszonyokat vette szemre. Ma még nevettek, holnap borzongtak, holnapután kimúltak. Másokat is megmarkolt, megnyomorgatta, aztán eleresztette őket, de a fiatal asszonyok elrablásában különös gyönyörúsége tellett. Valami európaivá pallérozott pestisféle volt, ez is a harctér ajándéka.

A kórházvezetőség elrendelte, hogy a fiatal ápolónőket azonnal meneszteni kell, Minthogy nem lehetett

mindet egyszerre nélkülözni, legelőször a legfiatalabbakat menesztették.

Marionnak is ott kellett hát hagyni a kórházat. Megbeszélétek, hogy Kronauba megy, ott még nem jelentkezett a járvány. Kornél néni nagyon kedvesen hívogatta, különben is megcsappantak a növendékei. Nagyobb részük hazament, többen már a táncsal keresik kenyerüket. Egy kis üdülésre is szüksége van s ezt jókedvű fiatal nép közt a leghamarabb szerezheti meg. Marion, bár nem nagyon lelkesedett a kórházi szolgálatért, nehezen szánta rá magát.

Saját apja kerítőszolgálatra küldte, hogy pénzsomját kielégítse és a másik, aki először rajzolt lelkéből álmodat, aki először ébresztette föl a világ zárát nyitogató sóvárgó kíváncsiságot... Nem jó erre gondolni, mert minden undor újraébred és elviselhetetlen vértanúság lenne az élet...

Két évig sanyargatta magát betegek és nyomorékok, ápolásában, vérben, piszokban dúskált, aki olyan finyás volt, hogy nem tudott enni, ha egy púpos embert látott. Ott volt anyja mellett, sok mindent eltanult tőle, még mosolyra, csöndes nevetésre is tudta készíteni száját, de azt nem tanulta el, hogy velük érezzon, nem szenvedett az ő szenvedésükben, mert egyre csak a saját sebére érezte. Minden mindegy. Miért is szánna egy embert, ki gyávaságból hősiessé és aki csak azért hisz el valamit, mert már előzőleg is elhitte vagy ötvenszer. Pedig ha ötvenszer hitte el újra, úgy negyvenkilencszer ki kellett már ábrándulnia hitéből. Az ember olyan következetes, hogy még a következetlenségében is az.

Minden mindegy, ahol az apák meg nem állanak gyermekeik Ítélszéke előtt, ahol a gyerekek fenytéken töprengenek, mellyel apjokat sújtsák. Minden mindegy, mert egymásra érdemesek, a gyerek se lehet különb mint a szülő, ott az erény is bünné torzul...

Az anyja? ... az más. Benne vértanú készség ... kinek van ahhoz elég ereje s elég fensége? Anyja? ... szent és vértanú... De ki nem érez ebben valami nevetségest? Igen, úgy látszik, vannak korszakok, mikor az erény sincs helyén. Hejehujázó, ittas tömegben áhítatos zsol-tárra gyújtani szentségtörés. A legtöbb amit jóízlésű ember ilyen időkben megengedhet magának, hogy hallgat...

Elment Kronauba Corinnához ...

Susanne tovább is ott maradt. A császárság megszűnt, a birodalom darabokra szakadt, Bécs egy kis köztársaság nagy székhelye lett, a sebesült szállítmányok elmaradtak, ahelyett azonban a spanyolbetegek száma szaporodott meg ijesztően. Férje hazajött és szerepelni kezdett, ő meg kissé nagyon is kimerültnek érezte magát, ennyi nyomakodott elméjébe a kül s belvilág dolgaiból.

Mégis csak meg kellene férjével beszélni a gyerekek dolgát... Corinnát nem félti, erős, elszánt, nem könnyen befolyásolható. A határozott, mindig egyenes vonalat követő egyéniségek tán nem lesznek boldogak, de boldogtalanok sem, mert valamelyes kielégítést találnak magokban, mert életüket a saját művüknek tekintik. Tán sok is benne az Idealismus, a rajongása is túlzott...

ezek olyanok mint a túpárnák, mindenki szúr rajtok, ki közelükbe kerül, de a nagy rajongással nagy elragadtatások és megújulásra való képesség járnak ... Ezeknek a harc nyújt gyönyört, nem a diadal, mohóbak, de könnyebben kielégíthetők ...

De Marion erkölcsi érzése ellentmondásokkal teli. Szigorúan ítél, de magamagát soha meg nem ítéli, sóvárog, de íél a beteljesüléstől...

El kellene hívni, csak írni kellene neki... de olyan fáradt... már a spanyol járvány is fogyóban, három nap múlva már ő is megy innen, már készíti, rendbe is hozatja lakását... Nem a régi lakásukat, oda a férje hurcolkodott be, hanem a bácsiét, kinek végre három heti futkosás után sikerült Monte Carlóba eljutni... Meg kellene beszélni a dolgot, nem akarja a lányokat a Kornél néni gondviselésére bízni, hisz eddig is csak a kényszerűség ... csak ne volna olyan nagyon fáradt.. Elnézett a lakásba, nagyon csinos, rendben minden, a kandallóban a ködös koraőszi délutánon vígan ropognak a fahasábok, milyen szép is a lángnyelvek játéka, ezek is túl akarják a többit szárnyalni mint az embereké, de ezek se melegítenek jobban, mert még itt, a tűz körül is érzi a borzongást... no majd megpihenhet, csak átadja még a leltárt s megvárja míg az új főnövér átveszi tőle a szolgálatot. Visszament, de a borzongása ott sem múlt el, kénytelen volt lefeküdni. Tudta már: megkapta a spanyolkórt. Másnap az orvos nagyon aggodalmas szemmel vizsgálta, szív működése aggasztóan gyöngé. Miközben az orvos ütőerét tartotta, ő együttszámlált vele. Tudta, hogy hányadán van. Rög-

tön magához kérette férjét s rendelkezett, hogy a pap várjon.

Férje jött azonnal. Évek óta nem látták egymást.

— Kedves barátom, szólt nyugodtan Susanne, ezt az ágyat én csak azért fogom elhagyni, hogy a koporsóba fektessenek. Egy dolgot kell megígérem: Nem fogod gyermekeinket szabadválasztásukban semmiképen sem akadályozni. Fruska menjen táncosnőnek, ha még ki nem ábrándult e tervéből. A bácsi engem tett örökösül, legyen a lányoké minden, ők perpatvar nélkül meg fognak egyezni. Nem tudom mekkora lesz ez a vagyon, lehet, hogy ez is összeomlik, javarésze hadikölcsönben s értékpapírokban s ami marad belőle, talán ő maga is elfogja fogyasztani. De a ház s a berendezés megmarad s talán elég lesz nekik a megélésre... Fruska hiszem, hogy eltartja magát, ha nem akarják, ne tukmáld rajok a te vagytonodat, ha vágynak a gazdagságodra, tudod majd mit kell cselekedned, gavallér vagy s bőkezű. Ha hozzád akarnak menni, légy jó apjuk. Én nem hiszem, hogy áldás van a most szerzett vagyonokon, mert sok vér s győtrelem ragad hozzájuk, de ha elég erősek ezt is vállalni, tegyék, a halottak ne befolyásolják az élőket, ígérd meg, hogy sem kényszert sem csábítást nem alkalmazol ellenük s engeded őket a saját módjukon boldogulni. Én soha nem beszéltem nekik rosszat felőled, Fruska ép úgy szeret, tisztel mint valaha, de szeret a maga útján járni. Ígérd meg!...

— Megígérem.

— Végezetül: Szerettelek és szeretlek most is, ha vétettél volna ellenem, nem emlékszem rá. Életem leg-

boldogabb szaka szerelmünk idősza volt. Neked köszönhetem a boldogságom, ennek a kórháznak a nyugalma s hogy avval a bizodalommal halok meg, hogy ember voltam.

Konrádot heves zokogás rendítette meg. Susanne megsimogatta az arcát s törölte a könnyeit.

— Csókolj meg, szölt, mikor Konrád zokogása csöndesedett és sürgönyözz a gyerekeknek, ha lehet, még egyszer szeretném öket látni. Ha nem leszek, legjobb lesz, ha egyelőre Kronauba mennek vissza. Ha hozzád akarnának költözni, légy gyöngéd hozzájuk. Nem értitek a nő lényét: gyöngédséget kivan, mert ez az életeleme. Drágább neki mint a világ minden aranykincse. Ne csináljatok pompás temetést, a kórházból temessenek, mint más beteget. A bácsit ne értesítsétek, csak később, lassanként adjátok tudtára... Most pedig a gyóntató papot!

Konrádot megrázta s fölemelte ez a jelenet. Ami másfél évtized óta aludt benne, — a szive — fölébredt. Megtisztulnak érezte magát Susanne tisztaságán s így szánni kezdte önmagát, hogy ilyen veszteség éri. Szinte vértanúnak érezte magát, hogy ő ilyen drága lelket átenged az égnek. Nem tudott egyébre gondolni ma, rég eltemetett emlékek, gyönyörök s rémek ébrednek föl ilyen mélyen szántó pillanatokban. Hazament, lóra ült s kinyargalt a városon kívül, míg halálra fárasztotta. Bele is pusztult ebbe a futamba. A ló.

Susanne meggyónt s fölvette a halotti szentségeket. Ha van ott fent valaki, aki számon veszi az emberek

cselekedeteit, bizonyára rendben valónak tartotta volna ezt a számadást e gyónás nélkül is.

Reggelre megérkeztek a lányok.

— Gyerekek, nem láttatok soha sírni, ne akarjátok most se a sírásom látni, pedig ha ti sírtok, magam is elsírom magam. A halál is csak az élet egy jelenete, harmóniás lélek épen olyan vidám megindultsággal kezeli ezt is, mint a többit. Beszéljük ki magunkat vidáman, mint ahogy szoktuk. Apátok sírt tegnap az ágyamnál, ami nagyon megviselt. Teljes összhangban váltunk el egymástól. Ma is szeretem, mint eljegyzésünk alkalmával, — ezt el ne felejtsetek soha. Megígérte, hogy jó apátok lesz s számíthatok gyöngédségére, már amennyi s amilyen telik tőle, senkisémet adhat többet mint amije van...

Mosolyogva ültette le a leányokat kétoldalt az ágya mellé s mindeniknek odanyújtotta egy kezét.

— Ha van valami, ami a szíveteket nyomja, öntsétek ki...

— Anyám, kezdte Corinna, már napok óta készülök neked írni, nem akartam határozni, mielőtt veled meg nem beszéltem. Münchenben van egy angol misszió ... néhány héttel ezelőtt kértek, hogy egy jótékony célú estélyen táncoljak. Kornél néni nagyon rábeszél, hogy tegyem, pedig engem nem is kellett nagyon rábeszélteni..

— Igen nagy sikere volt, szólt közbe Marion.

— Ez alkalommal megismerkedtem sir Ralph Cavendishel, az angol misszió egy tagjával. A harctéren tüdőlövést kapott, katonai szakértőkép áthelyezték a misszióhoz, de a bajor éghajlat megártott neki s szabad-

ságot kellett vennie, hogy délvidékre menjen — meghalni ... Az orvosai tudják ezt és ő is. Menthetetlen. Előkelő gondolkodású ember, én még soha ilyenre nem akadtam. Megismerkedésünk alkalmával rábeszélte, hogy menjek művészetemmel Amerikába, az európai kontinensen nincs ennek most keleté. Meg is Ígérte, hogy közbenjár s mindent elkövet, hogy amerikai útlevelet szerezzen, de minden fáradozása hiábavaló volt. Míg a hadiállapot tart, ellenséges állam polgára nem kaphat útlevelet. Erre Sir Ralph megkérte a kezem. — Én minden körülmények közt kimondhatatlanul büszke lennék, ha megtisztelne a kezével, szólt hozzám, de én a halállal vagyok eljegyezve. Már semmire se vagyok jó, legfeljebb arra, hogy művészetének kaput nyitni segísek. Itt nincs maradása, itt az eddigieknél is nagyobb borzalmak vajúdnak — a polgárhárború. Ha megtisztel avval, hogy a nevemet elfogadja, megesküszünk a hadiszabályok szerint a missziónál s mint angol alattvalónak azonnal megszerzem az Unióba való beutazási engedélyét. Ha nagyon kedves akar lenni, még boldoggá is tehet, ha elkísér San Remoba s onnan megy Amerikába. Nagyon szenvednék, ha tanuja lenne halódásomnak, de nagyon boldog, ha utazásomat földérite. Nincs közeli rokonom, igazában semmi hozzátartozóm nincs, földi javakkal sem vagyok bőségesen ellátva, de van egy szép ódon házikóm Sussexben egy szép kert közepén, ahol ha nyugalmat s néhány jó könyvet szeret, könnyen megtalál mindent, ami a pihenést kellemessé teszi... Mit szölsz hozzá, anyám? Susanne elmélázott...

— Tudom, hogy csak a szenvedését növelem, ha nemet mondok neki, szólt percnyi hallgatás után Corinna ... Szabad-e megtennem, amire kér s szabad-e megtagadni anyám?

— Tőlem kérded, ki évek óta betegek ápolásában kerestem az egészségem?

— Ránézett s a haldoklóknak olyan mélyen hatol a szemük, a megtört szemek előtt lehull néha minden álarc s minden látszat...

— Menj velem!... S mi lesz veled, Marion?

— Kornél néninek nem lesz Kronauban maradása, megbeszéltük, hogy eljön velem Bécsbe s itt élünk a bácsi házában hármacsán, veled...

— Velem... Jó, visszakíséred a húgod Münchenbe s Mihelyt elutazik Amerikába, visszajössz Kornél nénival ide s majd leszünk hármacsán ...

Mosoly játszott arcán, de szava elállt...

Éjjel agonizálni kezdett. Kezei gyerekei kezében, ágyafejénél Konrád, az orvosok és ápolónók. Néha egy sugár a megtört szemben, jelentve, hogy a halállal viaskodó lelke szeretteinél van, néha szinte azt a benyomást tette, mintha mosolyt akart volna erőszakolni arcára. Az egész kórház minden betege együtt viaskodott vele, sok ágyban imára nyíltak az ajkak, a halál iskolájában megedzett nővérek arcán új fájdalom ülepszik le, mindenki lábujjhegyen jár ... Itt otthonos a halál, de az ilyenfajta zsákmány ritka. Még egyszer fölveti a szemét, egy elsuhanó tekintettel utolsó búcsút vesz övétől s vonagló mozdulattal int, hogy menjenek ki, nem akarja hogy hörgését hallják, mellyel ez a földi harc véget ér ...

Corinna nem gyónta meg anyjának, amit élete nagy tragédiájának szokott nevezni magamagával szemben.

A női lélek a férfin keresztül látja a világot, mert csak ezen át fogja fel az örökkévalóságot. A rajongás a nőnél érzékiség, mely még irányát nem találta meg, mely még nincs sarkítva. Olyan mint a rádió sugár, villamos áram, de nem vezetéken halad, hanem, minden irányban szét-sugárzik az űrben. A nő mint az embert örökletessé tevő ivadék szülője, bensőbb kapcsolatban áll az örökkévalósággal, hisz emberi mértékkel mérve az örökkévalóság pécéje az ivadék. A művészetben nem tudja annyira megközelíteni az örökkévalót mint a férfi. Sejtése, intuíciója, vagy mondjuk divatos szabatossággal, ösztönösége, éberebb, gazdagabb ugyan mint a férfié, jobbára inkább a sejtések bozótjában mozog, képzelete könnyebben kel szárnyára, mégis a művészi alkotásokban lejjebb marad, mert ha szárnyalása közben rátalál a férfira, betöltötnék véli az örökkévalóság iránti dolgát s megszűnik művész lenni, hogy asszony legyen.

Corinnát eddig a férfiak általában nem érdekelték, míg Anday Ernő nem jutott útjába. Egy magyar föld-birtokos, ki német egyetemekre járt történelmet, filozófiát hallgatni, csendes, felszívó lélek, ki egy német csapat kötelékébe került. Mikor sebesültképen néhány heti szabadságot kapott, üdülése idejét Münchenben töltötte, a képtárák, gyűjtemények látogatásával verte el az idejét. Kornél nénivel, ki szegről-végről rokana volt, — mert Kornél néni ama szerencsés emberek közül való, kik

mindenkinek a rokonai — találkozott egyszer az uccán s kénytelen volt megígérni, hogy meg fogja látogatni.

Corinna, ki soha nem tudott betelni az ömlengésekkel, kinek azért kellett a szóözön, hogy rajongását valami-kép elpárologtassa, teljesen a vonzókörébe jutott e hallgatag embernek, aki ha néha meg is szólalt, inkább a bátortalanság benyomását tette. Naphosszat együttvoltak, együtt járták München uccáit, gyűjteményeit, néha a környező dombvidéket is. Corinna mindig beszélt, Ernő mindig hallgatott, de mikor aztán teljesen megértették egymást, elhallgatott mindakettő. Ha két fiatal hallgatva jár egymás mellett, az a lánc kezd szövődni, amelyik eltéphetetlenül köti egymáshoz őket.

Minél kevesebbet beszélt Corinna, annál forróbb volt a sóvárgása. A háború lehámlította a lelkekről a konvenció által rájuk rakott lepleket. Az élet olyan bizonytalan lett, hogy a sóvárgás a célhoz vezető leg-rövidebb utakat kereste. Állandóan minden kockán levén, a szerelem is hamarabb nyilatkozott. Sokszor hallgattak együtt. Ilyenkor mindenik hallani vélte a másikat. Egy-egy kézszorítás, egy-egy lopva elejtett, lopva felfogott pillantás elárulta őket egymásnak. A szerelem szereti a titkolózást, ki akarja találatni a rejtélyeit, a hallgatás tehát a legveszélyesebb csábítás, a legveszedelmesebb szerelmi nyelv. Csábítják és riasztják egymást s azonközben megérik az elhatározás az odaadásra. Mesterséges bástyákat emelnek magok közé s repesve sóvárognak érte, hogy a másik nekimenjen e tévesztő bástyáknak, hogy könnyű győzelemmel nyissa lehetőségét az odaadásnak.

Egy napon, müncheni kalandozásuk után elkísérte Ernőt lakása ajtajáig. Nehezen ment a válás, az egész utón hallgatva mentek egymás mellett s mindenik tudta, hogy a másikat egészen ő tölti be. A csend beszélt helyettök a nyüzsgő város zsvivájában, annyira közel érezték magokat egymáshoz, hogy legjobban futni szerettek volna egymástól. Mégis gyökeret vert a lábuk, nem mertek egymásra nézni, nehogy elárulják, amit nem mertek megmondani. Nem merték egymás kezét megérinteni, csak egy pillantást vetettek egymásra, de a két tekintet összekulcsolódott, egymásba akadt és árulóbb volt ezer szónál és kézfogásnál. Forró, tüzes vallomás volt, egymáshoz forradtak ajkaik az első csókban, pedig soha annyi hét alatt egy szót se szóltak szerelemről.

Meddig tart az ilyen csók? mi van benne?

Az egyik érezte a kívánságot, a másik az odaadásra való készségeket. A leány kitepte magát a férfi karjaiból és lihegve, tán csak magamagának súgta:

— Holnap délután várj, eljövök hozzád...

Hogy szökött ki e szó ajkain? érezte, hogy ez az ember ép úgy az övé, mint ahogy ő egészen nekiadja magát. Egymáséi, egymásnak ők a világ, ebből a boldogságból, ebből a szent viszonyból tehát kizárandó a többi világ.

Még egy csók, megpecsételő az örök fogadást és Corinna elszárgult.

Fájt a szíve s nem értette, miért nem maradt ott, vele... ő meg miért engedte el ?...

Annál jobb!

Annak, ami a világ betetőzése nem szabad hirtelen, előkészület nélkül a pillanat ágáról leszakadni.

Lihegve, a leendő beteljesülés előérzetével, az isteni áldozat magasztos fölemelkedettségével tette meg az utat hazáig s futott a szobájába és eltáncolt a félig-sötét szobában egy himnust az örökkévalóságnak, a bajadér önköltötte táncát Bráhmának, a nagy Mindennek. Eltikkadva adta magát a pihenésnek, hogy az álmok rajának juttasson szabad röptöt. Egész délelőtt kiujjongta magát a táncban. Nincs művészet, mely a nagy imádatnak méltóbb tolmácsa lehetne mint a tánc.

Másnap repült Münchenbe ...

Zárt ajtókra talált. Az előcsoszogó házmester jelentette, hogy Anday úr hajnalban elutazott, minden podgyászát magával vitte — Magyarországra s onnan megy a harctérre.

Egy szót se hagyott a számára.

Megcsúfolva, eltiporva érezte magát. Játszott vele, vagy csak megalázni akarta? Meggyalázva érezte magát, ... ő a lelkét tárja eléje, odaígérkezik neki kéretlen s ő — elszökik, cserben hagyja!

Nem merte a szemét fölemelni, azt hitte, hogy mindenki le fogja olvasni arcáról megaláztatását... Nem szökhett volna el azután egy nappal? ...

Hogy lehet ezt a sóvárgást eloltani, hogy lehet ezt a szégyent letörölni, hogy lehet ezt a fájást elviselni? ... Nem, nem! ez olyan pont, ami után nincs folytatás.

Le kell zárni ! ... mi lehet még biztató ezen a világon?...

Eltévedt. Észre sem vette, hogy gyalog ment neki az útnak... A víz szélesen terpeszkedett előtte... közel jött hozzá, utána jött, hogy elzárjon mindent, ami tul van ...

Szerencsére idején fogták ki a vízből. Eleinte tüdőgyuladástól tartott az orvos, de szabadult egy három napos lázzal. Kornél néni hiába faggatta, nem felelt. Amennyit ki lehet találni, Kornél néni úgyis kitalálta.

Új buzgalommal vetette magát a táncra s a szemében lobogott valami, ami arról tanúskodott, hogy már része volt a szenvedés tisztítótüzében. Új misztikumok kerültek táncába, az istenszolgálat ihlete érzett ki belőle. Oratóriumot táncolsz, szólt Kornél néni... Mosolygós fájdalom mint az isteneké...

Kornél néninek nem volt igaza, nem oratóriumot táncolt, hanem misztériumot... A misztériumot mind e mai napig semmi kifejezésmóddal nem közelítették meg annyira, mint a táncal.

11.

Wettenstein meg Szokoloff ugyancsak nekiláttak végzetrendelte művüknek. A korona már csak egy fillért ért. A kereskedők nem jutottak szaporán öntudatra. Minél többet adtak el, annál hamarabb tönkrementek. Akadtak köztük iskolázott elmék, kik a korona állandó estén okulva, új numerálást kezdtek áruraktáraikban. Mire kész lett vele a személyzet, ami a legnagyobb sietség mellett is eltartott két három hétig, hol volt már akkor a korona? Így nem lehetett Szokoloffékat utólnéni

Mások egy-egy nagyobb esés után kétszeresét számították a régi árnak, de mire a készletet kiáruzták, biztosak lehettek, hogy az elért vételárból nem vehettek annyit, mint amennyit eladtak.

Szokoloff Dan tőzsdezárlat után szeretett a külvárosokban kószálni, ahol nem igen találkozott ismerőssel. Régi szokása szerint a kirakatokat nézte s olvasgatta az azokban jelzett árakat. Egy wieneni kirakatban ingeket látott olyan áron, hogy egy jó minőségű nem került többé egy arany koronánál. Az illet érdemes megvenni, még ha az ember egy Szokoloff is, gondolta magában.

De valahogy tiltakozott ellene a lelkiismerete. Így csak hármát vett, de miután kifizette, így szólt a kereskedőhöz:

— Ilyen áron megvenném én akár az egész raktárát, ha rávinne a lelkiismeretem. Hisz beszerzési áron alul adja.

— Ne féltsen maga engem. Én vettem ezt az inget tizenkét koronáért, a kereskedői haszon, rezszi s egyéb hozzáadásával adom húsz koronáért, mert én szolid kereskedő vagyok és nem zsebmetsző.

— De nem veszi figyelembe a korona esését, hisz egy dollárért már ötszáz koronát adnak. Számítsa az árakat dollárban.

— Nekem ugyan beszélhet az úr! Olyan valutában bizakodjam, mint a dollár, mely naponként ide-oda szökdel mint a bolond? Már én, uram, csak szilárd alapra építék és mint szolid kereskedő nem ismerem csak a koronát. Az nem ugrial ide-oda, szilárdan áll és nem vál-

tozik. Azt tetszik mondani, hogy a dollár már ötszáz korona? hisz a múlt héten csak négyszázon állt. Hát én ilyen bizonytalan alapra nem építhetek. A korona, uram, mindig korona marad.

Szokoloff Dánnak ámulatában szinte leesett az álla. Ez a diluviális lény a koronát látja állandónak s a dollárt ingadozónak.

— Nézze, barátom, itt van egy dollár, ezt magának ajándékozom, megkerestem a három ingnél. Tegye ezt egy levélborítékba és tegyen mellé öt százast, amennyibe ma kerül a dollár s minden szombaton tegyen annyi koronát bele a borítékba, amennyivel a dollár emelkedni fog, akkor fogja tudni mindig, hogy az áru, amiért ma száz koronát fizet, mennyibe kerül.

— Arra bizony nem fogom az időt vesztegetni, hogy én a kurzusokat bújjam, egyéb dolgom van.

— Hát mondok még jobbat. Tegyen minden héten a borítékba hetven koronát, anélkül, hogy a kurzust nézné, akkor tisztában lesz mindig, hogy az áruját milyen áron árusítsa.

— Engem az úr hiába tanít mindenféle csalafintaságra, inkább küldjön vevőt, mert az átkozott valutázás miatt olyan itt a külvárosokban a szegénység, hogy nincs az embereknek már egy ingre valójuk sem.

— Hisz ha ép azt akarja, megveszem én valamennyi ingét, szólts Szokoloff és egyszerre hatvan különféle inggel szaporodott a ruhatára.

Azaz hogy mégsem a ruhatára szaporodott, mert a hatvan inget elküldte egy jótékony egyesületnek, amelyik ingyen fehérneműt osztogatott. Megért a hatvan ing hat-

van dollárt s ő tizenkettőért szerezte meg, így nemcsak a megajándékozottakkal gyakorolta a jótékonyságot, hanem magamagával is.

Nem lehet ezeken segíteni, vigasztalta magát Dan, addig kell törni a koronát míg észre térnek.

Wettensteinék s Szokoloffék törték is ernyedetlenül a koronát. Néhány héten át engedték az árakat ingadozni, kétszer esett is a dollár néhány ponttal, de a pénz iránti fétishit olyan gyökeres volt, hogy két-három napos lefelé ingás már elhitette velük, hogy befellegzett a dollárnak. Egy szombatn aztán egyszerre kétszáz koronával emelkedett a dollár. A munkásasszonyok már három napra valót se tudtak a hetibérből vásárolni, szénre már épen nem tellett.

Abban a házban, ahol annak a becsületes ingkereskedőnek volt az üzlete, egy munkásnő gyereke a szobában megfagyott szerdán, mert kedden már az utolsó rongyot is el kellett vinni zálogba, hogy harapnivaló legyen. Az ablak nem jól zárt, az egyik táblán csak fél üveg, befűjt a negyedik emeleti ablakon a fagyos alpesi szél. A gyermek megfagyott. Délután hazafutott az asszony, egy kis tejet vitt a kicsikének. Már nem élt, mert két óra hosszat kellett álldogálni az ingyen tejért, délelőtt meg munkába s munka után szaladgált. Az asszony nem jajveszékelt, csak leült a gyerek mellé, az ölébe vette, melengette, de maga is fázott, szájába vette a gázsapot és egy apró hírrel több volt a reggeli lapok újdonságrovatában.

Hamala Károlynak az anyósa, mikor a havi életjáraadékát fölvette és kifizette egy mázsa szén árát s a

heti tejszámlát, arra a megdöbbentő megállapításra jutott, hogy még mindössze egy cipóra telik az életjáradékából e hónapban. Ettől a megállapítástól ágyba esett és négyheti sínylődés után meghalt.

A Károly ötvenezer koronája már rég elfogyott, mert a bankok is ragaszkodtak annak a wiedeni ingárusnak a nézetéhez, hogy minden valuta megbomlott, csak a korona áll rendületlenül s változatlanul. A korona maradt, tehát azért a koronáért, mely mikor betették, megért húsz centet, akkor is csak koronát fizettek vissza, mikor már csak egy ötödrész centet ért. Természetes, tehát, hogy az ötvenezer korona hamar elfogyott.

Állást, munkát pedig nem lehetett kapni. Sok ezer ember le volt építve, ezek megrohanták a magánvállalatokat. Ha élelmesebb, szerénytelen s tolakodó, ha nem olyan szemérmes, hogy röstelje ismerősei, barátai, fölöttesei pártfogását kikunyorálni, kaphatott volna ő is alkalmazást, de így mindenki, ki az életet ismeri, eleve sikertelennek ítélhette minden erőlködését.

Eladták hát a házat. Szép árat kaptak érte, de annyit végre Hamala Károly is megtanult már a finánctudományból, hogy ott lappangott benne a halovány aggodalom, hogy egyszer csak szárnya kel ennek a hat milliónak, amit a házért kaptak. Soha nem kívánta magának, hogy valaha milliomos legyen s ime most hatszorosan az, de ez az aggodalma nem akadályozta, hogy föl ne tegye magában, hogy az összeg felét elteszi gyümölcsöztetni Bubának, hogy legyen majd egyszer hozomány.

Ha volna igazság a világ folyásában, a Hamalák megérdemelnék, hogy még életökben szentekké avassák őket. Érzékenynek s tisztának maradni a sok erkölcsi rozsdá közt, épen megőrizni a hitét, nagy tanúságtétel a tiszta erkölcs mellett és idealistának bizonyára fölemelő példa, csak hogy ezeknek még az evangélium se tudott egyéb jó hirt hozni, mint, hogy az övék leszen a mennyek országa. A mennyei telekkönyvben volt hát már Hamaláéknak szép telek előjegyezve kapcsolatosan mindenféle színekúrákkal, de Bécs országában már egy év múlva tízezerén jegyezték a dollárt, úgy hogy a hat millió mindössze 600 dollárt ért, vagyis ért volna, ha mind meglett volna még.

De Hamala Károly s Melanie dolgozó emberek, Károly vett egy írógépet és másolt, címszalagokat irt kis újságok kiadóhivatalának. Tíz órai munkával három nap alatt megkeresett annyit, amit egy nap föllettek. Melanie pedig gyönyörű dolgokat festett vászonra, selyemre a divatkereskedőknek s áruházaknak, ragyogtak a színházi jelmezek, báli belépők, estélyi köntösök. Egy szombaton kikapta a munkát kialkudott áron, a másikon beszállította, a harmadikon kifizették. A megrendeléskor a kialkudott összeg futotta volna egy hétre, a kifizetéskor alig futotta a felére. Ha valami ok folytán elkésett a munkával, már alig fedezte a ráfordított arany, festék s világítás árát. Így megfeszített munka mellett is egyre pótolni kellett a ház vételárából.

Derengeni kezdett agyában, hogy könnyebb volt őriznie Machnun ellenében az azovi tengert, mint a pénzt a ládájában, vagy a takarékbán.

Tiszta szerencse, hogy a ház eladásakor biztosították a lakást három évre bérmentesen. Három szobájuk volt, ezek közül az egyiket a nagyanyó lakta. Mikor a derék asszony néhány héttel később örökre itt hagyta a földi lakást, hogy ott túljan örökös mennyei szállását foglalja el, a szerződés értelmében a tulajdonosnak kellett átengedni a lakást. Így két szobába szorultak össze, de ebből is egyet bérbe adtak. Egy esztendeig se bírták volna, ha ez az albérlet nem lendít valamelyest rajtok. De hát százazrek viselték ezt a sorsot, megadással viselték hát ők is.

Ugyanaz nap, mikor eltemették a nagyanyót, az egyik emeleti lakásban nagy dáridó volt ugyanabban a házban. Az új háztulajdonos ünnepelte a házfelavatást.

A háztulajdonos egy tizenhét éves fiú. Az apa, Vojticsek Siegfried, csehbe oltott nagynémet, számvevő tiszt, nagy gonddal nevelte Kurtot, a fiát, ki a gymnasium hetedik osztályába járt. A fiu nagy reményekre jogosított s be is váltotta e reményeket. Szorgalmasan tanult s első volt az osztályában, jó pajtás, vidám fiú. Atyafisága s pajtásai mind szerették. Születése napján egy pár részvényt kapott ajándékba. Ezóta szorgalmasan tanulmányozta a kurzusokat. A részvények emelkedtek, de a tőzsdén csak huszonötös kötegekben lehetett e papírokat értékesíteni. Ringet csinált hát osztálytársaiból, és kezdett játszani, igazi kötéseken. Az összegyűjtött pénz elég biztosíték volt egy-két kötésre. Néhány hónapi kampány után Kurt kifizette osztálytársai betéteit kétszeres összegben és saját maga játszott tovább. Az esztendő végéig nemcsak a hat milliót nyerte össze, melyen a házat

megvette, hanem maradt pénze a játékra is, valutázott s vagyont már ötven millióra becsülték. Az iskolának hátat fordított s ettől fogva tanítói is megsüvegelték s gyakran beszéltek tanítványainak a Kurt dicsőségéről. Híre ment s a hír egyre merészebbé tette. Az atyai hatalom alól felszabadultnak érezte magát, hogy szülei szeme alól kikerüljön, legénylakást bérelt, szeretőt tartott és az éjszakákat a mulatókban töltötte s játszott s a legjobb úton járt hogy millárdos legyen.

Délelőtt tehát emberségből kikísérték a derék Häuser anyót a temetőbe s este nagy dáridót csaptak, annak az örömére, hogy a házuk az övék lett. Ott voltak az osztálytársak s a professzorok és ünnepelték a boldog apát, kinek ily fia van és a fiút, ki ennyire vitte zsenge ifjú korában. Ott volt a szeretője is s folytak a pohárköszöntők reggelig.

Az élet kifordult a tengelyéből, az üzletet, a szakmáját mindenki már csak mellékfoglalkozásnak kezdte nézni, mert a főüzlet a játék lett.

Az egyetemi tanárok fizetése már el nem érte egy jó munkás keresetét. Az állam nem tudott segíteni rajtuk. Hisz ha emelte a fizetésüket, még több bankót kellett kibocsátania s akkor megint jobban elértéktelenedik a pénz.

Szokoloffnak megesett a szíve a szegény tanárokon, népkonyhákat rendezett be a professzoroknak s a főhivatalnokoknak.

Szokoloffnak a kultúráért is pirult az orcája, az egyetemi intézetek pusztuló félben voltak, nem lehetett

a műszereket kiegészíteni, felújítani. Szokolofi adott pénzt és megmentette a tudományt s kultúrát.

Wettenstein Konrád se maradhatott el Szokoloff Dan mögött. A művészetnek állított oltárt. Aukcióra került az asztal, melyen Napóleon Fontainebleauban aláírta a békét, mely őt Elba szigetére számúzta. A drága ereklye külföldre kerül, ha Wettenstein a védelmére nem ugrik. De akkor már volt elég pályázó ilyen drága holmira, a dollár már ötezer koronán állt, már volt száz milliárdos abban a városban, ahol másfél millió nincsetlen ember tengődött. Sikerült megszereznie százharminc millióért a mütárgyat. A Wettenstein sajtó ezt úgy dicsőítette mint hazafias áldozatot és a társadalmi egyesületek siettek üdvözlő irataikkal fölkeresni a nagylelkű mecénást. A jámbor emberek e magasztalás nyomán azt hitték, hogy Wettenstein az állami gyűjtemények valamelyikének vette meg az asztalt. Tévedtek, Konrád magamagának vette, azon terítettett, mikor a pénzügyminisztert meg a vezérezredeseket fogadta. így ebédelhettek a száz esztendővel későbbi Napóleonok a száz év előtti Napóleon asztalánál.

Ebbe a dicsőségbe később egy kis hiba esett, de kevesen tudtak felőle. Az asztalt megelőzőleg ugyanis Szokolofi vette meg, de mikor otthon jól megnézte, látta, hogy az asztal hamisítvány. Roppantul restelte a dolgot, mert a Szokoloffokról mondhattak akármit, de abban, hogy minden Szokoloff a régiségek dolgában csalhatatlan, nincs s nem lehet ellenvélemény. Hogyne! hisz a Szokoloffok sok nemzedék óta minden fajta zsbáruskodással foglalkoztak. Dan már gyerekkorában, mikor se a

barokknak, se a reneszánsznak a hírét se hallotta, pusztá tapintásra meg tudta ezüstnek, üvegnek, régi bútornak az élete korát határozni. A Szokoloffok éleslátása ujjai hegyében székelt.

Először életében csalódott. Akkor támadott a gyanúja, mikor egyik ismerőse azt mondta, az asztalnak körülbelül százhusz évesnek kell lenni, mert a fontainebleau-i békét több mint száz évvel ezelőtt kötötték. Erre megdöbbsent, hazaszaladt megnézni az aszalt. Ujja hegye kétségtelenül azt tanúsította, mint első megtekintéskor, hogy furnérja nem öregebb ötven évesnél. Ezt ő a vételkor is tudta, de apjától azt hallotta gyerekkorában, hogy még emlékszik, mikor hetvenegyben Napoleon lemondott. A professzor, kitől művelődési leckéket vett, világosította fel, hogy két Napóleon volt és a fontainebleau-i békét az első kötötte százhat eszendővel ezelőtt.

Nagy körültekintéssel egy hercegi ügyfelét, ki kastélyai régiségeit aukcióra bocsátotta, rávette, hogy a sajátjaként bocsássa a többi közt aukcióra. Így sikerült fölverni az árát, úgy hogy még nyert mellette.

Wettenstein máskülönben is pártolta a művészeteket. Ő istápolta a császári palotakertekben a szabad ég alatt való éjjeli előadásokat. A Szentiván-éji álmodást először játszották, ahogy isten tudnia engedé, ha nem is Shakespearenek, hanem egy milliárdosnak, ki szereti a szépet. Kezdett is visszatérni a szép város a kultúra régi mesgyéjére. A sajtó nagy elismeréssel állapította meg, hogy Wettenstein Konrád nemcsak az opera, hanem az operett parketjén is estélyi öltözékben jelenik meg, frakk-

ban, ahogy finom kultúrájú emberekhez illik, — a másik héten már az operett földszintjén száz frakk diszlett.

Persze a színházak zsúfolásig tele. A játékosnak egy belépti díj semmi és mindenki játszott már, a munkás, a cseléd, a hordár. Ahogy a pénz bizonytalan lett, bizonytalan lett minden, igyekeztek hát szaporán túladni rajta. Színházba? hogyné! holnapig többel fog a pénzünk értéke fogyni, ha a zsebünkben marad...

Csak valahogy eszébe ne jusson a komédiás fajzatnak valami komoly dologgal tartani minket! Lehet-e még valami komoly a világon, mikor a legkomolyabb valóság, a pénz, annyira komolytalan lett? Se komolyat hát, se olyat, ami magába térésre készlet. Ki merne magába térni, mikor minden attól függ, mit mondanak holnap a Wettensteinok meg Szokoloffok.

Csak vígat, csak valami lehetetlenül bolondot, könnyűt, amihez nem kell kicsomagolni az elmét, melyet annyi réteg csomagolópapírba gyúrtunk, csak hogy valamiképp a szava hozzánk el ne juthasson.

Voltak, akadtak, akik kacagásban töltött színházi este után a tánchelyre mentek és egy pohár bor után elfelejtették, min is nevettek annyit ma este és minthogy ez semmiképp se akart az eszökbe jutni, hát hajnalra egy golyót röpítettek a koponyájukba. Mit is ért az élet, mikor nem tudtuk, kapunk-e holnap egy dollárt egy tízezresért !

Hát csak félre a komoly dolgokkal! Mindent összefoglalva mégis csak a tánchelyek s mulatók az egyetlen vigasztaló e fura világban.

A gyerekeket száz és ezer számra külföldi könyöradományokon Hollandiába, Svédországba kellett küldeni, hogy jóllakjanak, aközben dáridókkal volt tele a város, száz tánchelyen riszálták a shymmit és ötszáz helyen dorbézoltak. A száz milliárdos jobb- és balkézről való hölgyei vakítottak brilliansaik pompájával és az uccaszéleken a hivatalos koldulók sorai mögött a szemérmes koldusok nem hivatalos sorai tartották a kezüket alamizsnáért.

Soha annyi bor s drága lé nem fogyott a mulatókban és e télen huszonötezer lakásban nem gyúlt ki a kályha, mert nem tellett szénre és nyolcvanezer családnak nem jutott lakás.

Elég volt valakiről azt híresztelni, hogy szerencsével játszik, s tekintély lett, nemcsak a pénzpiacon járatlan, hanem az évtizedek alatt iskolázott vezérigazgatók előtt is.

A két gigász körülbelül minden vállalatot, üzemet a kezébe kaparított, de soha semmit üzemben nem tartott, mert semelyikhez nem értett. Az üzem pusztán játékpénzük ideiglenes tartalékolására szolgált. Abban a pillanatban szétrepültek gyáraik, vállalataik, bányáik, mihelyt a játék forgandósága úgy hozta magával. Túladtak valamenyin, anélkül, hogy egyetlen üzemnek a falait belülről látták volna.

12.

Kornél néninek, mint köztudomású, mindenféle van atyafisága. A krónika szerint még Man szigetén is lakott

egy skót normann atyafia. Az osztrák arisztokráciának, főleg ama részének, mely az udvar légköréhez közel élt, könnyű volt az egész világon szertesógorosodni. Az udvarnál német, olasz, magyar, hatféle szláv otthon volt. A dynasztikus rokonság révén francia, spanyol, portugál hercegek s kíséretük is tarkították a társaságot, könnyű volt hát akár tízféle néppel atyafiságba kerülni. De az, aki csupán e szempontból nézné a dolgot, nem helyesen ítélné meg Kornél nénit. Kornél néni birt avval a különös tehetséggel is, hogy atyafiságát magához is tudta láncolni, be tudott helyezkedni az életökbe s abban szerepet játszani. A háború előtt alig volt esztendő, hogy valami távoli rokonától nem örökölt volna, ami annál könnyebb volt, mert közeli rokona Kornél néninek egyáltalán nem volt emberemlékezet óta. Azok az örökhagyók alkalmasint magok se tudták volna megmondani, hogy miféle izén fokon rokonai Kornél néninek, de mindenik kötelességének érezte megemlékezni róla, a legtöbben igaz szeretettel is gondoltak rá. Az a kronau kastély s néhány holdnyi kert is így jutott rá.

Persze hogy szenvedélye volt a házasságszerzés, de nem volt egyoldalú s elfogultságot nem ismert, sok házasságot közvetített, de még több válást. Gyerekes kíváncsisággal s elragadtatással tudta kísérni egy szövődő szerelem minden apró mozzanatát. Az ilyen szenzációkról még naplót is vezetett, ha olyan emberekről volt szó, akik különösen érdekelték. Hogy olyan szépen főkötő alá sikerült juttatni Wettenstein, Corinnát, most Mariont szeretne volna elintézni. Apját nem nagyon

szívelte ugyan, de sok mindent megbocsátott neki, amiért nagy vagyont szerzett, hisz már az emberek száz millió dollárra becsülték a vagyonát. Hogy épen annyi-e, vagy több, vagy kevesebb, úgyse tudja senki biztosan megmondani, mert ki győzne százmillióig számlálni. Százmillió dollár már olyan határozatlan, világborító fogalom mint: ég, felhő, légűr... ha nem is végtelen, mindenestre nem határolt. De akármennyi van is, tíz millió dollár telik egy-egy lányra és így két három milliócska dollárt csak le tud csípni hozománynak.

Ilyen hozománnyal reflektálhatna akár egy főhercegre, ha most a főhercegek egyáltalán kapósak lennének. A főhercegek valahogy fölöslegessé váltak, a háborúban leginkább a férfi fogyatkozott meg, a legkeresettebb cikk tehát egy megfelelő férfi. Férfit keresni pedig csak olyan helyen való, ahol kelet s nyugot találkozik, — Bécsbe jött hát Marionnal. Marion neheztelt az apjára, csak néha, nagyritkán váltottak néhány szót keresett udvariaskodással, de Kornél néninek ebben a dologban nem is volt szüksége Marionra. Kornél néni elintézte Konráddal a háztartási költségvetés dolgát és Konrád szívesen egyezett bele, hogy társaságot fogadjanak. Ő ugyan nem lakott ott, de úgy illett, hogy két háztartásáról beszéljenek az emberek. A bécsi lakása kissé szűk volt, de Kornél néni segített a bajon. Hozzácsatolt még két kisebb lakást. Az egyikért nagy váltságdíjat fizetett, a másikat Konrád olcsóbban intézte el. Kieszközölt lakójának egy közüzemben jövedelmes állást. Kornél néni aztán három szobából egy nagy termet létesített — táncrea — köröskörül apró bizalmas zugokat,

ahol lehetett egymásnak szerelmi s tőzsdetitkokat elárulni, — minthogy minden szernek van ellenszere — e bizalmas sugdosóhelyek mindenikének megvolt archimedeusi füle, ahol e titkokat kihallgatni lehetett. Csak az új miniszterekkel volt baj, ezeknek a nevét Kornél néni unatalan elfeledte, miért is kénytelen volt nevüket s külső ismertető jeleiket felírni.

Eddig az estéknek nem volt sok sikere. Illetlenül sokat ettek, keveset ittak, a szerelmet is úgy kezelték mint az üzletet és csak a valutaárfolyamok voltak képesek érdeklődést kelteni. Még evésközben is kikifutkostak a táncterembe kilógni magukat. Ilyenkor bele kellett fogózkodniuk egy nőszemélybe, de rendesen azt se tudták kicsoda s nem is voltak rá kíváncsiak. Ezek az emberek egy-egy jó fogás után vettek két három mázsa könyvet, lehetőleg díszkötésben, egynehány vitrinre való régiséget is, de megelégedtek avval, hogy az övük s rá se néztek. A nőkkel s a szerelemmel is így voltak. A divatos példányokat megszerezték, kényesek voltak rá, hogy az övük, de nem foglalkoztak velük s nem is érdekelték őket. „Gyűjtünk rántásokat, mert kapósak, de épen azért túl is adunk rajtuk kedvező alkalommal“ — mondta egyikük. Asszonyaikon, jobb- vagy balkézre való párjukon, ép oly könnyen adtak túl, mint valódi vagy hamis Rembrandtjaikon.

— A szerelem kimegy a divatból, panaszkodott Kornél néni unokaöccsének, Simonyi Palinak.

— Ki bizony, mert elfogytak a kívánatos nők, felelt unottan Simonyi Pali.

— Hogy mondhatsz már ilyet? Hát Marion nem kívánatos nő? Én csak értem a dolgot, húsz év alatt szemlém alá került az óvilág minden szép nője, én soha szebb nőt nem láttam mint Mariont.

— Én nem a szépségről szoltam, hanem a kívánatosságról.

— Hát Marion nem kívánatos? Ugyancsak el lehetsz kényesztetve, ha becsmérelni mered. Szép, szellemes, büszke, — kényes, meg délceg, minden mozdulata muzsika... hát mi tesz kívánatossá egy nőt?

— Hogy maga is kívánjon.

— Hisz ép annak a betege most is, buksi fiú. Simonyi nevetett.

— Megmondjam, minek a betege? Persze, rá is rájött, mikor a lány kíváncsi kezd lenni a férfira. Értsd meg, nem kívánja még, csak kíváncsi. Mint a fecske repülés közben bemártja csőrét a vízbe, nem inni akar, nem szomjas, csak épen kíváncsi rá, hogy milyen hideg. Hőmérsékleti tanulmány. Marion nem adta oda magát, csak engedett a kísérletnek, a kísérletnek s nem a kísértésnek.

— Nem igaz, se nem adta, se nem engedte át magát..

— Én jobban ismerem azt a históriát. A fiatal ember Olaszország számára kémkedett... persze hogy mást várt tőle, mert a balga szüzek sohasem a férfit, hanem a talányt mennek keresni... De ezt mind kiheverte volna néhány hét múlva, ebbe bele nem halnak a balga szüzek... il faut passer par Iá... De most azt sínyli, hogy magamagában csalatkozott.

— Hogyhogy?

— Beledugta csőröcskáját a vízbe, egy kortyot fel is hörpintett, de úgy találta hogy nem érdemes... Gyakran megesik, hogy ajkunkhoz éretjük a teli serleget és az ital nem ízlik, vagy nem csábít második kortyra. Napirendre térünk fölötte, elfelejtjük. De ha ilyen kóstolásnál még azt is érezni, hogy piszkos volt a pohár, amit ajkunkhoz emeltünk, könnyen kélhet tartós undor. Hát aztán vannak nem italos emberek, akik röstelik bevallani, hogy nem bírják az italt. Ezek aztán avval mentegetőznek: Nem azért nem iszom, mert nem bírom, vagy nem szeretem, hanem mert ekkor s ekkor megundorodtam tőle.

— Már miért ne bírná Marion...

— Marion hideg. Ez az egyetlen igazi fogytéka a nőiségnek. Minden nő ösztönszerűleg érzi, hogy ez csorbítja nőiségét. Palástolni akarja hát, amire az állítólagos undor nagyon alkalmas. Egész asszony nál az egyik férfitől való megundorodás csak azt jelenti, hogy egy másikat keres. Száz asszony közül kilencven undorával mentegetőzik, mikor szeretőjének adja magát, ami azonban nem akadályozza, hogy szeretőjét akár minden nap meg ne csalja undorító férjével. De Mariionnál más... Mariionnál komoly ...

— Ne beszélj, Marion nem komédiázik.

— Nem is. Igazán kesereg, mert kizártnak érzi magát, mert nem tud sóvárogni. A húga egészen más... a vízbe öli magát, amiért a párja eloldalgott a pásztoróra elől...

— Nem igaz! egy szó sem igaz! mit tudsz te arról! nem pásztoróráról volt szó, én csak annyit mondtam

neked, hogy reménytelen szerelem miatt a vízbe ment... te nem is tudhatod ...

— Tudod, hogy ilyen dolgokban csálthatatlan vagyok mint a pápa.

— Ilyen vonatkozásban hagyj békét a szentnek, azt mondom!

— Nekem szabad, én kálvinista vagyok.

— Pogány vagy, akinek minden szabad, mert te magad adsz mindenre szabadságot magadnak... Uracskám, így hazaküldlek... hisz én azt terveztem, hogy te és Marion ...

— Össze akarsz vele boronálni? szólt édes kacajjal Simonyi, — hát olyan kukának tartasz, aki első szóra ki nem találta a szándékod, drága Kornél néni?

— Mi a kifogásod ellene? Néhány millió dollár csak nem megvetendő hozomány.

— Miért jönne hozzám?

— Elég hódító legény vagy...

— Nem is attól félek én... ha érdekelne... azaz hogy néhány millió dollár érdekelne... mondjuk hát hogy elcsábítanám ...

— Csábítanád az ördög anyját, nevetett Kornél néni... Nagyon kevésre veszed Mariont...

— Dehogy. De becsületbe vágó dolognak tartanám olyan nőt elvenni, akit nem tudtam elcsábítani. Én mondom neked tanti, fogyatéka van annak a férfinak, aki csak házasság útján tud egy nőt megkapni.

— De néhány millió dollár csak megéri a kísérletet..

— Elcsábíthatnám, de nőül azután sem jönne hozzám ... A kíváncsiság még egy kísérletre csábítaná, de

egészen képtelen magát adni. Valamikor tán vásárolni fog magának férfit, talán egy férjet... Ha sok pénzem volna, tán megvenném ...

— Szörnyeteg! Ezért kitiltalak e házból, tisztességes házba nem szabad beereszteni ilyen cinikus disznót.

Simonyi kacagott.

— A te legdrágább öcsédet akarnád száműzni?

— Sokat elbírok, tudod, de a cinismusnak is van határa.

— Én cinikus? Ha egy nő forralja a vérem, kockára vetek érte mindent. Hát ez cinismus? és mind forralni tudja a véiem, ha nő. Lehet rut, ostoba, de nő legyen: sóvárogjon, kívánjon... a hidegek, a kíváncsi pákosztosok, a számítók, kik mindig magukkal hordják az ecetágyat, nem érdekelnek... Na kis Kornél néni, ezt nevezed cinismusnak? hát magad is nem ilyen cinikus voltál-e? nem te is elváltál az uradtól undorod mián, mikor a szerelmet megszeretted? Kívánatos voltál, mert magad is kívántál...

Dévajon, hamis nevetéssel átkulcsolta a derekát s kedveskedve szólt hozzá:

— De sajnálom, hogy néhány esztendővel később jöttem... de szép tőled, hogy karcsú maradtál s el nem híztál mint a purgerasszonyok... szeretném, ha az én véretem is forralhattad volna . . .

Nevetve néztek egymás szemébe, aztán Pali megcsókolta. Kornél néni ellökte magától.

— Csúf hu! ... még ki se festettem magam s már zavarba hoz!

— Tanti, a másik jobban érdekelne... a húga.

— Majd persze! az ilyen züllött léha legényre rá se néz ... Özvegy asszony már ... Amerikában rengeteg pénzt keres... a tavalyi szezont Londonban töltötte, még a királynő is fogadta lady Cavendisht...

— Csalogasd ide néni...

— A foga fáj rá, ifjúúr? Abból bajosan eszünk... Lordok, sőt indiai rádzsák, meg Morganok udvarolnak annak...

Simonyi Pál huszárszázados volt, a háború utóján egy főhercegnek a szárnysegédje. A háború után ott hagyta a főherceget, a hadsereget s ment haza parasztnak, ami azt jelenti, hogy nem volt kedve politizálni s idejét Pesten lebzselte. Az ispán gazdálkodott. Simonyinak saját gazdálkodási módszere volt. Ispánját nem ellenőrizte soha, lopjon ha tud, de vigyázzon, hogy rajta ne kapják. Mert ha rajtakapta, nem ment más bíróhoz, maga bíráskodott. Utolsóelőtti ispánját úgy elverte, hogy belehalt. Akkor még szolgált, hát katonai bíróság ítelt fölötte. Degradálták. De ilyesmi még egyszer megesett vele. Háromszor lett hadnagy.

Magyar úr, ha kilép a katonaságtól, mandátumot vállal, gazdálkodik és törvényt hoz, mert ha már eltörölték a pallosjogot, legalább immunitás dukál egy igazi úrnak. Simonyinak eleinte ez is volt a szándéka, de a kaszinóba olyan emberek jártak, akikkel azelőtt még egy étterembe se ült volna le, az országházába mándlis emberek... „Fejércselédnél csak állom a parasztszagot“, ebben a mondatban volt szociális politikája összeszűrve. Hát persze több emberrel összekapott s

ha valakivel összekapott, azt el is szokta intézni. Nem parasztokkal kapott össze, hanem az új urakkal, akik a paraszttal paroláztak. Így aztán különféle „elintézéséről“ különféle pletykák járták, egyszer csak kapta magát, fölkerelkedett s elment Bécsbe. Az ellenséges államokba meg túl a tengerre még nem lehetett útlevelet kapni, Svájcban nagyon sok volt a hirtelen milliomos ... kötekedő természete ott már bajt szerzett neki egyszer... Bécs volt az egyetlen menedék. Itt aztán úgy járt mint a ketrecbe jutott vad. A kártyát szerette, a tőzsdét utálta, a nők elfonnyadtak, nincs központ, hol cselet lehetett szövögetni, mint hajdan az udvarnál. A katonai klubokban csupa öreg. Nincs a világon vénebb fajzat, mint a nyugalomba vetköztetett katonák.

Az ucca is elég nyomorúságos. A kávéházak tőzsdefiókok. Jó hogy vannak még lovak meg kutyák.

Hogy Simonyi ezek dacára Bécsben marad, azt a híresztelést látszott igazolni, hogy mégis nagy oka lehet Budapestre nem menni. Budapesten más volt az élet, a nőkultusz akkora volt mint azelőtt. Pesti nő nem görbíti a cipője sarkát, s ha görbíti, nem sajnálja akár mindennap váltogatni. Miért marad hát Bécsben?

Simonyi maga sem tudott volna erre a kérdésre felelni. Hogy is tudok ilyen hosszú ideig női izgalom nélkül ellenni? Bántotta az itt maradás, de elmenni sem volt kedve. Buta a világ mindenütt, volt végső megállapítása és maradt. Unatkozott, nagyokat ásított, mint a tigris a ketrecben s ápolta Kornél nénivel a barátságot, mert ha valaki, úgy ez az asszony képes valahol megfelelő zsákmányt felhajtani.

Kornél néni azt szokta magáról mondani: — „Azelőtt a magam boldogságát ápoltam, most a másokét“. Amilyen mohó volt hajdan a szerelemre, olyan mohósággal szolgálta most a másokét. A kerítés csak transzponált szerelem.

Bántotta a becsérzetét, hogy Marionnal csütörtököt vallott. Marion érdekesebb, mert rejtelmesebb, talányosabb mint Corinna, ki egyszerű. Nagyon meglepte a Simonyi ítélete, de olyan tekintélynek tartotta, ki előtt meg kell hajolni. Egészen nem hitte, amit Simonyi mondott, de némi részben helyeselte az Ítéletét. E megállapítás világánál kezdte figyelni Mariont.

Azért csak gyűjtötte a társaságokat. Nagyszámú atyafiságából kikeresett néhány leányt, hogy pezsgőbbé tegyék az összejöveleteket, de a férfiak nem érdeklődtek leányok iránt, az asszonyok pedig a tőzsdeárfolyamokon kívül legfeljebb a kártya iránt érdeklődtek.

Mert a kártya hozzátartozott a mindennapi programhoz. Ezek az emberek alig tudtak egy félóráig vesztég maradni. A táncteremben egyre szólt a halk zene. Alig nyelték le a vacsorát, leültek kártyázni. Fel fel ugrottak kitáncolni magukat, ha kifáradtak a shimmynél, újra a kártyához ültek.

Szokoloff s Wettenstein hosszú ideig nem érintkeztek, aztán is csak a tőzsde csarnokában. Konrád nem tudta megbocsátani, hogy ő neki, az úri ivadéknak, egy külügyi osztályfőnök fiának a dioszkur társa egy kolo-meai Szokoloff. De idők folyamán, birodalmuk terjedtével, egyre nagyobb határvonalon kerültek érintkezésbe. Titokban az is bántotta Konrádot, hogy Szokoloff

nem egyszer ötletesebbnek, sőt szellemesebbnek bizonyult nálánál. De eleinte hallani sem akart róla, hogy Kornél néni Szokoloffot is meghívja estélyeire, ám a néni megmagyarázta neki, hogy nála nem a Konrád, sem a leánya, hanem az ő vendége lenne s ahhoz végelemzésben semmi köze, hogy Kornél néni kit hív meg magához. Később aztán úgy fordultak a dolgok, hogy Wettenstein maga látta volna jónak, ha vetélytársát valamikép közelebb vonja magához, de az első lépést nem ő akarta tenni. Később hát kijelentette, hogy nincs ellene kifogása, ha Kornél néni Szokoloffot is meghívja.

Szokoloff összes eddigi sikerei közt a legnagyobb szerencsének azt tartotta, hogy ebbe az előkelő intim körbe bejutott, mert Mariont oly magasan maga fölött állónak érezte, hogy jelenlétében szótlan lett, valami szorongó elfogódást érezett.

Mikor gyerekkorában elszakadt hazulról, vitt már magával egy álmképet. Galíciában kora házasság volt a divat. Egy göndörhajú, feketeszemű leánykáról ábrándozott, akinek az apja selyemáruval kereskedett. Elérhetetlen magasságban állott akkor, mert azt beszelték, hogy tízezer forint hozománya van betéti könyvecskében. A leány most is szabad, az most talán épen úgy ábrándozik felőle, mint ahogy ő álmadozott felőle nyolc évvel ezelőtt. Boldoggá is tudna tenni egy embert, jó gyermek és jó feleség lenne, egészséges és szülne a férjének öt hat egészséges gyereket, mint az édesanyja — de mit csinálna ő egy kolomeai leánnyal, ki alig tud többet, mint ő tudott annak idején. Hogy illenék ilyen szerény gondos asszony az ő dollármilliói közé?

Ezen a gyerekkori álmán kívül, soha a szerelem nem járt az eszébe. Mióta hatalmas lett, mindenfelől csábították, előkelő emberek ostromoltatták nejeikkel, leányaikkal, legtöbbször nem is avval a szándékkal, hogy házasság legyen belőle. Barátai, ügynökei is ajánlottak, százával kapta a leveleket a legelőkelőbbektől, a legszebbektől. Híres művésznők igyekeztek ostrom alá venni, egyik másik tetszett is neki, de félrehúzódot valamennyitől, nem érzett egyik után sem ellenállhatatlan vágyat. És a nők nemcsak a pénze után futkostak. Fiatal, jól megtermett, kissé sápadt huszonnégy éves fiú, nagy gyerekszemekkel, melyekben valami sajátságosan megkapó melancholia lobogott csendes tűzben. Még szerénysége és járatlansága is előnyére szolgált főleg az érettebb nőknél, a nagy hetérák megérezték benne az érintetlen gyermeket.

De Marion leírhatatlan hatást tett rá. Látásból már régen ismerte, már ekkor zavarba s izgalomba hozta titokzatos lényé. Mikor először volt szalonjában, szinte megnémult. Óvakodott rajtafelejteni a szemét, nehogy elárulja magát. Mintha nők előtt ellehetne titkolni ilyesmit.

Különben Marion alig vetett rá egy pillantást. Nem érdekelte. Apja iránt is megvetést érzett, miért taksálta volna többre a szerencsében társát. Esetlenségét nevetségesnek találta. Hogy merészel ez a parvenü a közelébe férközni? Kornél néni annál figyelmesebb volt hozzá. A Juli Süd papírok esélyei iránt érdeklődött. Dan nagyon hálás volt, amiért beszédbe ereszkedett vele, mert érezte, hogy hallgatagságával nevetséges ebben a jómódom társaságban. Ő jámborul igazán ezt tartotta a jó modor

akadémiájának. De annyira el volt fogódva, hogy még az értékpapírok dolgához sem tudott hozzászólni. Annyival inkább bántotta ez, mert Wettenstein is jelen volt és egész este sziporkázott.

A kártyaaszalok meg voltak terítve, mert ezek az emberek nem tudtak egy negyedórát társalgásban tölteni, hazardírozás híján semmi izgalmat nem tudtak érezni s izgalom híján a nyugtalanság megölte volna őket.

Kornél néni a vendégei körül sürgölődött, igyekezett néhány flörtöt folyamatba tenni, hogy a meghívott leánykáknak is juttasson valami szellemi tápot. Dan egyedül maradt, szemlesütve ült s oda sem figyelve hallgatta Simonyi szavait. A bakot dicsőítette.

— Nagyra vannak a tőzsde izgalmaival, pedig a tőzsdejátékban valójában nincs meglepetés. Csak a betévedt tacsokók, kik sejtelemmel se bírnak e játék természetéről, látnak benne bizonytalanságot vagy kockázatot. A bak egészen más, ott minden pillanat hozhat elbuktató vagy megmentő eshetőségeket.

— Ugyan Pali, szóló Wettenstein, hogy beszélhetsz ilyen gyerekesen? Vak véletlenre bízni magát? a kártya előreláthatatlan, véletlen fekvése jelent veszteséget vagy nyereséget. Lehet ennél is veszíteni vagy nyerni, de játéknak nem lehet nevezni, nem érdekesebb mint a fej vagy írás. A kényszerűség egymásutánja, melyet még véletlennek is csak azért mondunk, mert nem tudhatjuk, miképp következnek a kényszerűségek egymásra.

— Tévedsz Konrád, a kártyának lelke van és az igazi játékos lélekkel játszik, a lelke megérti a kártya lelkét.

Ennek a két léleknek a viaskodása, ami érdekessé s izgatóvá teszi a játékot. És a játékos lelke megigézi nemcsak a játszótársait, hanem magát a kártyát is. Olyan ez, mint férfi és nő viadala, igazi férfi biztosra megy, tudja, hogy diadalmas lesz. Persze nő kell hozzá, ki felajzza idegrendszeréi és kívánatossá teszi a diadalt. Én mindig biztosan tudom, mikor nyerek s ilyenkor nemcsak győzhetetlennek érzem magam, hanem az is vagyok. A tétek nem egyformák, az ember üthet tízszer s nem nyer, csak egyszer kell veszítenie és veszteségben maradhat. A játékos lelke épen abban nyilatkozik meg, hogy megérzi, mikor fog ütni és ekkor halmozza a tétet, ekkor igézi meg ellenfelét, hogy sokat tegyen, aminthogy képes megbénítani, mikor amannak következik a kilence.

— Úgy látszik hát, szólt gúnyosan Konrád, te sohase veszítesz a játékban.

— Veszítek én bizony nagyon gyakran, de mindig tudom ilyenkor, hogy veszíteni fogok.

— Miért játszol hát ilyenkor?

— Miért akar olykor az ember összezördülni az imádottságával, miért van néha olyan hangulatban, hogy öröme telik az önkínzásban? néha jól esik revanche! adni a sorsnak, mindig diadalmaskodni — épen olyan unalmas, mint mindig vereséget szenvedni. Aztán meg izgalmas lesni, hogy mikor fordul a kocka... én megérezem előre a pillanatot, mint lovasattaknál, hogy mikor fog hátat fordítani az ellenség, mint ahogy mindig megérezem, mikor kerülök végzetemmel szembe.

— Jó hangulatban vagy ma Pali? kedvem lenne egy próbára veled.

— Megvernék, de nem játszom, mert olyan *tétet* tehetsz, amelynek a fedezete fölött nem rendelkezem, te a téttel jobban győzöd mint én.

— Lehet korlátozni a tétéket, szólalt meg valaki.

— Nem, így lehetetlen játszani, szól Simonyi, amit könnyen megérthetnek, ha figyelemmel kísérték előbbi szavaimat. Aztán meg, — folytatta kacagva — egyenlőtlen eszközökkel küzdünk. Ha én itt egy csomó koronát nyerek, te holnap képes vagy a felére nyomorítani a koronát.

— Játshatunk dollárban, szól kihívóan Wettenstein ... de amint látom, mégsem bizakodói magadban nagyon.

Simonyi szélyelnézett. Szokoloff még mindig a sarokban ült, szemlesütve, de a szóváltást hallotta.

— Szokoloff úr, ha akar mutyi lenni velem...

Szokoloff azt akarta mondani hogy nem szokott kártyázni, de elvétette-é a szót, vagy természetes félénkségében azt felelte:

— Kérem, rendelkezésére állok.

Az egész társaságot hirtelen felvillanyozta a két matador harca. Még akik játékba voltak is elmerülve, félbehagyták, ennek a két mamutnak a viadala jobban izgatta őket, mint a magok játéka. Aztán meg két ilyen játékosnál téteikkel együtt játszhattak mind.

Simonyi egy húsz koronás aranyat dobott oda Marionnak:

— Dobja fel a levegőbe! Konrád, te meg válassz: fej vagy írás. A nyertes adja a bankot.

Marion feldobta az aranyat a levegőbe. Konrád kiabált: irás.

Fej volt.

Simonyi adta a bankot.

Marion fölemelte az aranyat és visszanyújtotta Palinak.

— A szerencsepénz azé, aki dobta. Szokoloff ur szíves beleegyezésével e szerencsepénzzel bevesszük egy huszonötödrészig a bankba.

Szokoloff úgy belepirult ebbe az ajánlatba, hogy nem merte fölemelni a fejét, csak bólintott.

— Kérem!...

Zsetonokkal játszottak.

Kornél néni felbontott két csomag új kártyát.

— Keverj, szólt Simonyi Konrádhoz.

Konrád kevert.

Simonyi egy elefántcsont kést nyújtott Marionnak.

— Vágjon!

Marion bevágott a kártyacsomóba. Konrád az alsó felét a csomagnak a felsőre rakta.

— Száz dollár az első bank.

A körülülők egyelőre nem tettek, tekintettel a bank csekélységére. Aztán meg előbb ki akarták a kártyajárás ritmusát tanulmányozni.

Wettenstein hódolt a kártyababonának, hogy első nyeresévesztést jelent, hát hagyományos kártyásbabona szerint e baljós tény ellen úgy akart védekezni, hogy kis tétet tett, mert ha nyerni talál, ilyen csekély nyereség a sors szemében inkább veszteségnek tűnik fel. Egy dollárt tett hát.

Wettenstein nagy örömmel vert föl egyet. A banknak semmije nem volt s így Wettenstein nyert. Minthogy a banknak már híja volt, a bankár jogosítva volt javítani a bankot.

— Ötszázzal javítom a bankot, szólta Simonyi. Wettenstein ki akarta próbálni, hogy passzban van-e.

Megtett tizenegy dollárt.

A bankár felmutatott nyolcat. Konrád meg nem nézte a kártyáját mielőtt a bankár nyilatkozott, lassan gusztált s fölvetett kilencet.

Bosszantotta a dolog, kétszer nyert s egyszer se tette meg a bankot. Evvel a bankkal végezni akart. Nem jó a a bankban az első tétet megnyerni.

— Bank!

Most Simonyi nyert.

— Bank!

Újra Simonyi nyert.

— Bank! hangzott harmadszor.

Simonyi újra nyert.

Több mint négyezer dollár volt a bank eddigi nyeresége.

— E bank ellen nem teszek többé, szólta Konrád, az első tétet nyertem. Első nyerés kutya vesztés.

— Kérlek, szólta Simonyi udvariasan, ha bankot óhajtasz adni, szívesen átengedem.

— Újra keverték s vágtak mint az előbb.

— Ezer dollár a bank, szólta Wettenstein.

Az első bankot Wettenstein ugyan elveszítette, de a második változatos szerencsével folyt, úgy hogy a bank egyre növekedett, lehetett már benne vagy tizenötezer

dollár. Új keverés, Simonyi csak apró tételeket tett, ellenben a körülülők élénk részt vettek a játékban, lehetett már vagy húszezer dollár a bankban. Erre a többiek buzgalma is ellanyhult, alig tettek valamit, mert Simonyi ötször egymás után ütött, de a bank alig apadt egy két száz dollárral.

— Bank, szólt először Simonyi az ötös passz után.

— A hatodik passzra! szóltak a körülülők elsörnyedve.

Simonyi nyert.

— Húszezer dollár a bank!

Simonyi hetedszer is nyert.

— Ötvenezer dollár a bank!

Simonyi nyolcadszor is nyert.

A kártyacsomag a végére járt.

— Mára elég volt...

— Tetszik revanche? kérdezte Simonyi gavallér udvariassággal.

— Köszönöm, nem. Ma nem játszom többet... Gratulálok, hetvennégyezer dollárba került a multság.

Vagy hatvanezret Simonyiék nyertek, a többin a vendégsereg osztozott.

Harmadfélezer dollárt Marion kapott, Szokoloff s Simonyi egyenként vagy harmincezer dollárt tettek zsebre. Rövid félórára elég csinos eredmény.

Marion visszakérte a szerencsepénzt.

— Szerencsepénzt nem szabad visszaadni, mert bajt hoz, szólt a kártyások megrendíthetetlen babonahítével Simonyi. De ha megengedi, átadok száz dollárt avval a kérelemmel, kegyeskedjék szegényei közt szétosztani.

Szokoloff egészen fölengedett, annyira megvidámodott, hogy megjött a szava. Harmincezer dollár magában véve is csinos nyereség, de nem ez volt, ami jó kedvre hangolta, hanem az, hogy Marion is vele együtt nyert. Ez a közösség boldoggá tette, úgy hogy Simonyi iránt különös hálát érzett az ötletéért. De azonfelül ennek a lefolyt csatának úgy az ő mint a többiek szemében különös szimbolikus jelentése volt. A két egymással versenyző Napoleon közt ő mutatkozott erősebbnek, a szerencse hozzá szegődött. A Simonyi fura elmélete a szerencse dolgában e babonás játékosok szemében beigazolást nyert. Minden játékos babonás. Kítűnt tehát, hogy az eddig győzhetetlennek tartott Wettensteinnak is meg lehet lenni a gyöngye oldalát s aki érti, eret vághatja rajta.

Hálás volt Kornél néninek is. Távozáskor udvariasan megkérdezte, szabad-e részére száz darab Juli-Südöt lekötnie, miután e papírok iránt érdeklődött. Mikor Kornél néni igent mondott, kérte, hogy bizza rá a lebonyolítást is a kellő időpontban.

Apró szívességek erősítik a barátságot, gondolta magában.

Simonyi egészen a szívéhez férközött. Nem értette, hogy ment olyan biztonsággal a játéknak, de hálás volt érte, mert igazában az ő diadala volt ez, nem a Simonyié. Együtt távoztak. Menetközben elmondta neki Simonyi, hogy első pillanattól biztos volt a győzelmében, mert Wettensteint már első tétje kihozta a sodrából...

— A bankban számításom szerint legalább huszonöt-ezer dollár volt, szólta Szokoloff, mikor az ön passza

kezdődött, de ön csak tíz-tizenöt dollárt tett, úgy látszik tehát, hogy csak később érezte meg, hogy nyerő chance közeleg.

— Ellenkezőleg, én megéreztem a nyolcas passzt, tehát még elég időm volt megtenni háromszor a bankot, ha a hatodiknál kezdem is a játékot. Hármás passzt akárki csinálhat. Megéreztem egyszer egy tizenhetes passzt. Az a körülmény különben nagyon befolyásolta a Konrád játékát, hogy csak a hatodik passznál kezdtem a játékot. Hatos passz ritka. Ha a második passznál teszem a bankot, úgy Wettenstein bizonyára megelégedett volna ismét ezer koronát tenni a bankba, de mivel már a hetedik meg nyolcadik passz következett volna, ami valószínűtlen nyagon, tett húsz és ötvenezer dollárt.

Szokoloff maga is játékos lévén, kellően tudta méltányolni ezt a taktikát.

Dan még soha ilyen emberrel nem találkozott mint ez a Simonyi, aki olyan udvarias, finom s kényes a becsület kérdéseiben. Mikor neki kellett a bankot adnia s mikor bevallása szerint biztosra vette a nyereséget, hozzá nem nyúlt a kártyához, de azért olyan eljárást követett, hogy lehetőleg kiaknázza ellenfele gyöngéit. Ez a finom ember úgy beszélt néha az emberéletről, mint az útszélen fekvő kavicsról, magamagáról is megemlített beszédközben oly dolgokat, melyek hallatára Dánnak a haja égnek meredt. Ez a finomságokból s kegyetlenségből, babonából s hiperkulturából furán összekotyvasztott lélek igézete alá fogta őt is. Most értette, mikép jöhetett zavarba Wettenstein a játéknál, hogy nem tudta kihasználni a passzt, de akkor tett nagy tétet, mikor veszteség várt reá. Nem

volt tisztában a szuggesztió tünetényeivel, de mindenki beszélt rólok s a tudomány megállapított tényeknek fogadta el. Miért ne állana be a szuggesztió a játéknál is, mikor az igazi játékosnak teljesen a játékra s nyereségre van beállítva minden szándéka s akaratereje. Miért ne tudná ilyenkor szuggerálni ellenfelét is, ha az ő akarata leigázóbb?

Szuggesztióval nem lehet ugyan a kártya egymásra következésén változtatni, de mint láttuk, igaza volt Simonyinak, a nyeres nem a kártyától, hanem a játékostól függ. Ha olyankor tartózkodó, mikor a rossz kártya jön s olyankor tesz nagy tétet, mikor a jó kártya jön, nyernie kell, ha az egész csomagban csak egyetlen kedvező leadás van is.

Azt szokták ilyenkor mondani, hogy szerencsége vagy pechje van az illetőnek. A szerencse ép az a bizonyos megérzése és kihasználása a Chancenak, amely megteelő cselekvésben nyilvánul, miután megelőzőleg szuggesztiót is sugarazott ki. A szerencse tehát másoknak vagy önmagának a szuggerálása nyomán megérzése a kedvező eshetőségnek, a pech azok élettörténete, kik sohasem tudják összes akaraterejüket cselekedeteikre összpontosítani. A nagy gondolkodók, kik nem cselekedetekben, hanem csak elgondolásokban élik ki magukat, azért gyámoltalanok az életben s azért nem kell a nagy cselekvőknek lángelme és a szerencséhez okosság, tudás, csak bizonyos egyirányú sarkítása az akaratnak.

Eszébe jutott, hogy mikor Simonyi hozzáfordult, akar-e vele együtt játszani, azt akarta mondani, hogy sohasem kártyázik. Már az ajkán volt a szó, tán már

bele is fogott, még pedig nem tépelődés, mérlegelés nyomán, hanem mint kész, még mérlegelés alá sem vethető meggyőződés, szilárd akarat s mégis, mikor tekintete találkozott Simonyiéval, minden zavarodás, minden tétova nélkül beleegyezett s egy pillanata nem volt, mikor nem lett volna biztos benne, hogy nyerni íognak. Simonyi szuggerálta volna olyan hirtelenül, első tekintetre?

Ezt a kérdést olyan fontosnak tartotta, hogy véleményért kért lapja vezetőségétől, hogy melyik egyetemi professzor lehetne ezeknek a kérdéseknek a megítélésében a legilletékesebb szakértő. Elhívatta magához az illetőt s kérte, hogy kezelje úgy mint beteget, mert hamarjában nem is tudna elgondolni veszedelmesebb betegséget annál, hogy van valaki a világon, aki egy szempillantás alatt ráveheti annak az ellenkezőjére, ami a szándéka volt.

A professzor gondosan analizálta a kérdést, addig nyomozott, míg következőleg állapította meg ítéletét:

— Öntudata alatt már rég kész az a szándéka, hogy vetélytársát megsemmisítse. Eddig nem volt atkaima, hogy az öntudat alatti gyűlölet kifakadjon, mert érdekük egy útra terelte mindakettejüket, sőt a viszonyok úgy alakultak, hogy akaratuk ellenére szövetségesek lettek. De a gyűlölet ott lappang öntudata leple alatt s az első alkalommal feltámadott, egy pillantásra, mikor szabad folyást engedhetett neki anélkül, hogy egyéb érdekeit kockáztatta volna.

Az a gondolat is egyre ott motoszkált elméjében, hogy Simonyi mikép vonta bele a játékba Mariont. Ez voltakép Marion részéről lázadás volt apja ellen. Miért

jászott apja ellen? hogy őt, Dánt, segítse ellene győzelemre. Marion lelkében is öntudata alatti gyűlölet élt-e apja ellen, mely azonnal feltámadt, mihelyt úgy nyilatkozhatott meg, hogy a szándék leplezve maradjon?

Simonyi tehát csak eszköz volt a játékban, annak a mozgató ereje csak az ő s Marion gyűlölete. Volt tehát valami, ami elválaszthatatlanul összekötötte őket, őt és Mariont.

Mi kötötte őt Kus leányához? Hogy kerül Kus leánnyal össze?

Egyre róla álmodott. Emlékezett, hogy róla álmodott, de akárhogy erőlködött, nem birt visszaemlékezni álmára. Csak egyszer maradtak meg zavaros foszlányok emlékezetében.

Nagy pusztaságban járt bolyongva. Kietlen sivár homok mindenfelé, sehol életnek nyoma. Eltikkadva cepelte tetemét, közel érezte a halált, mikor messziről valami nagy fehérséget látott csillanni. Az a fehérség ellenállhatatlan erővel hívogatta, csalogatta s ő ment utána, már a saruja is levedlett lábáról, a lába ujjai véreztek, mikor a fehérséghez ért és ráismert Marionra, ki fehér volt mint a hó s ott feküdt mint egy tetem, ki a halál zsákmánya lett. És ekkor így fohászzkodott: Uram, ne neki tulajdonítsd a bűnt, hanem nekem, ne legyen olyan mint a halott, Uram, gyógyítsd meg őt. .. És hat napig így könyörgött, míg elült a zaj, mely messziről hallatszott és nem tudott egy lépést sem tenni, míg Mirjam föl nem kelt és el nem tűnt arcáról a fehérség és arcába a pirosság vissza nem tért.

A Mirjam név adta meg a kusza álom nyitját. A biblia egyik epizódjának a szálai kerültek belé álmába. Mirjam, Mózes nővére lázadást szít bátyja ellen, amiért ez a sajátmaga hozta törvény ellenére, idegen asszonyt vett. Mózes lázadó hűgát bélpoklossággal sújtja s kiteszi a tábor elé a pusztába, de a nép nem akart addig tovább vonulni, míg Mirjam egészségesen vissza nem jött. Marion is lázadó mint Mirjam volt, Marion is idegen neki, mint a kusi asszony volt... Az egészből az érdekelte csupán, hogy ő könyörögte vissza a pirosságot Marion arcára... Ő is kusi asszonynak nevezte magában Mariont, mert neki idegen, érthetetlen a lénye. Kolomeában másfélék voltak a lányok ... hogy is boldulhatott ő ép egy érthetetlen lányba, ki különben oly józan s az érthetetlen dolgokat különösen nem szíveli ?..

13.

Bécs nagy ünnepre készült. Tele volt a hírével a város. Aglája, a nagy táneművésznő Amerika dollármilliomosait fogta diadalkocsijába. Annyi babért hozott az újvilágból, hogy az óvilág belekábult. Amerikai babér nem olyan silány valami mint az európai, nem felelősség nélkül összekotyvasztott újságdicsőítések, melyeket szép szóért és pengő pénzért mindenki megszerezhet. Az amerikai dicsőség komoly, tartalmas valóság, mint elsőrendű bankház váltója, készpénzzel kell fedezni. Aglája ebből az amerikai babérból többet kapott, mint bármelyik előzője a világ teremtése óta. Ötezer dollárt esténként, száz estére!

Aglája városunkba jön.

Aglája táncolni fog.

Aglája az operában!

A sajtó, mely minden földi dolognak a végére jár, kikajtatta, hogy Aglája igazában bécsi születés. Kalandos s nagyszerű élmények után egy dúsgazdag lordnak lett a felesége, kitől töméntelen urodalmat örökölt. Szegről-végről az angol királyi házzal is rokonságban áll, bár voltaképp előkelőbb, mert a Cavendishek révén Plantegenet ivadék. De Aglája büszkébb a művészetére mint előkelő származására. Amerikában rengeteg vagyont szerzett művészetével, az óvilágba csak rövid időre tért vissza, inkább rokonai látogatására, mert szerződései még Amerikához kötik. Első sorban az angol királyi család ez a rokonság, másodsorban szülővárosa. Az angol királyi család magánkihallgatáson fogadta, egy udvari estéiyen táncolt a legmagasabb személyiségek előtt. Egyúttal, ha már Londonban volt, harminc estén fellépett esténként ezer fontért, de bár London ép úgy a lábainál feküdt mint New-York s az igazgatók könnyörögtek neki, hogy hosszabbítsa meg turnéját, a művésznő nemet mondott, mert előbb szülővárosának akart két estét adni, még pedig az elsőt az operában jótékony célra, a másikat a népnek ingyen a Koncert-haus nagy termében.

Egy páholy 100 dollár, egy földszinti zsölye az első sorokban húsz dollár, a legolcsóbb hely ára is öt dollár. Mind a szűkölködők közt kerül kiosztásra. Bécs nem gazdag, de vannak gazdag emberei, akiknek nemcsak pénzük, hanem adakozó szívük is van. Az amerikai

ifjak egyesülete minden városban, ahol a háborúsújtotta lakosság javára táncol, egy kocsirakomány fagyasztott húst oszt ki ingyen, a művésznő iránti hódolatból, még a helyiségeket is megjelölték, ahol a húst ki fogják mérni. Azonkívül a művésznő a maga számlájára is kiosztat ingyen kenyeret s tejet. Minthogy meg volt írva, hogy sehol másutt fel nem lép, a szellemes s talá-lékony olvasó a maga eszétől kitalálhatta, hogy azok az amerikai könyöradományok csupán Bécsnek szólnak. De a sajtógyöngédség nem engedi, hogy kellemetlen dolgokat leplezetlenül megmondjanak. Ez esetben különben ezt a körülményt már a jótékonyosság érdekében is palástolni kell, mert hogy lehet ilyen szörnyű nagy beléptidíjakat szedni egy városban, amely ingyen kenyér-kiosztásra szorul.

A kevésbbé diszkrét lapok azt is közölték, hogy a művésznőt a hódolók egész gárdája kíséri diadalútján. Hódolói közt a legkiválóbb egy valóságos indiai rádza, Anglia hűbéreseinek egyike, kinek Kashmir tájékán gyémántbányái vannak, akit a háború kitörése után az angol kormány jövedelmei teljes élvezetében egy britan-niai szigetre internált s aki a háború után az újvilágba ment, ahol megismerkedett Aglájával. Azóta mindenüvé követi a művésznőt s egyetlen becsvágya egész rengeteg vagyonát a lábai elé rakni.

A jobban értesült sajtó aztán felvilágosította a közön-séget, hogy a rádza igazában mégsem rádza, hanem egy angol lord, csak az anyja volt egy rádzsának a leánya, de a hinduk azért rádzsának tekintik s ami a hinduknak szabad, miért ne volna nekünk is szabad?

Ezen aztán egész tudós vita indult meg, az egyik bebizonyította, hogy a hindu családi jog szerint egy ráni fia jogosítva van a rádza címét viselni, a másik meg fényesen bebizonyította, hogy egy hindu leány, ki európaihoz ment férjhez, kilépett a kasztból s így elveszti a méltóságaira való igényét. Ez oly meggyőző erővel bizonyított, hogy többé senki sem tartotta rádzsának, de rövidség kedvéért mindenki annak nevezte.

Hogy Aglája művésznév alatt Wettenstein Corinna rejlik, Kornél néni s Marionon kívül nem igen tudta senki. Az impresszárió külön megkereste a sajtót, hogy ne közöljék arcképét csak fellépte napján.

Corinna nem akarta felléptét apjának sem az árnyékába, sem a dicsfényébe helyezni. A reklámot általában ízléstelennek tartotta, de belátta, hogy ez hozzátartozik a művészi szereplés gépezetéhez. Minden művésznak kiegészítője a közönség, mint ahogy Paganininek a kiegészítője a hegedű, melyen játszik. A közönséget pedig nem lehet más úton összecsődíteni. De ha már nem tudta nélkülözni, semmi esetre sem akarta apja dolgával összekevertetni, az ő révén nem akarta népszerűségét se növeltetni, se apasztatni. A Cavendish név sem mondott semmit, még Konrádnak sem, mert az egész család hallgatag megállapodásnak tekintette annak idején, hogy miután az anya halálos ágyán úgyszólván beleegyezését adta Corinna házasságához, fölösleges ezt Wettenstein jóváhagyása alá is terjeszteni. Corinna hadijog szerint kelt össze Cavendishel, atyai beleegyezés tehát nem volt szükséges. De ha a házasság előtt nem szóltak, később annál kevésbbé kerülhetett szóba. Marion nem

volt bizalmas az apjával, Kornél néni meg titkolta előtte, mert nem akarta Konrád jóakarátát elveszíteni. Szilárdan eltökélt szándéka volt Konrádnak azt mondani, ha egyszer a dolog a fülébe jutna, hogy ő sem tudott Corinna házasságáról.

Mindezek dacára Kornél néni mégis nagy zavarba került. A lapok közölték, hogy fogadó bizottság alakul, melynek egyik elnökéül Wettenstein Konrád is ki lett szemelve... Ezt el kell minden áron kerülni, botrány s nevetség lenne, ha a fogadó bizottság elnöke ép az apja lenne. Mert hisz az inkognitója csak megérkeztéig tarthat, hisz Bécsben bizonyára sokan rá fognak ismerni.

Kornél néni Marionnal beszélte meg a dolgot.

— Kornél néni, ne búsulj, míg ilyen pompás bűnbak áll a rendelkezésedre, mint én, szólott nevetve Marion. Bátran reám tolhatsz mindent. Mondd meg neki, hogy Fruska anyunak a beleegyezését kérte s kapta meg házasságához s én fölöslegesnek tartottam az ő értesítését s húgomat ilyen irányban befolyásoltam.. .

— Majd aztán megneheztel Fruskára is...

— Jó, hát mondd meg neki, hogy Fruska engem kért meg, hogy közöljem házassági tervét vele, én meg is ígértem Fruskának, de aztán mégse tettem meg, reám foghatsz amit jónak látsz... én nem pályázom a kegyére.

Kornél néni szaladt Konrádhoz:

— Kedves Konrád, az isten szerelméért ne vállaljon semmi szerepet Aglája fogadtatása körül!

— Miért nem? hisz tudja, hogy a művészet körül oly szerepem van ...

— Azért nem, mert Aglája a leánya!

— A leányom?

— Hát elfeledte, hogy van egy Corinna nevű leánya? Magától kitelik. Na hát Wettenstein Corinna, becenevén Fruska, azonos a nagy Aglájával...

— Úgy látszik nem én feledkeztem meg a lányomról, hanem ő feledkezett meg az apjáról... nekem azt mondták, hogy Németországban játszik álnév alatt...

— Hát Aglája magának nem álnév?

— És a Cavendish név?

— Hisz ép azért szaladtam ide... Susanne a halálos ágyán megáldotta s beleegyezett a házasságába... kellett neki, hogy útlevelet kapjon Amerikába... a szegény gyerek annyira szenvedett, hogy is lehet a temetés napján házassági tervvel előállani? Ezt csak meg fogja érteni mint finom érzésű ember. Egy szóval megkérte Mariont, hogy mondja meg magának, de csak magának, képzelje, még én se tudtam felőle semmit máig...

— S Marion persze elfelejtette ...

— Dehogy felejtette, nem merte... nem merte, mert attól félt, hogy maga nem fogja a Fruskának megengedni, hogy táncosnő legyen... aztán meg később nem merte, mert mindjárt azon melegében meg nem mondta. Engem szalajt ide... persze, ha ostobaságot követtek el, ki tegye jóvá? Erre jó Kornél néni, de előttem titkolóztak. Nem mert szegényke idejönni, ne haragudjék, Konrád, de a fogadó bizottságba nem

szabad belépnie, azt csak belátja, valamint azt is, remélem, hogy a Fruska nem hozott szégyent magára. Az angol királyi házzal rokonságba kerülni nem utolsó dolog, még ha Wettenstein Konrád is az ember s annak a szegény Marionnak se tegyen szemrehányást, bizony sohase hittem volna, hogy az a lány ilyen gyáva lehetne, bizonyísten fél magától... magának persze eszébe se jut, hogy egy ilyen drága gyereknek egy kis gyöngédsége is lenne néhanapján szüksége ...

Konrád jól tudta, hogy a Kornél néni nyilatkozatai sem a történelmi hitelre nem tarthatnak feltétlenül igényi, sem ő nem tulajdonítana kijelentéseinek perrendszer u bizonyító erőt, de amit most mondott Kornél néni, olyan jól esett neki, hogy nem jutott eszébe kételkedni. Meri ha igaz, hogy Marion ő tőle fél, akkor neki, Wettenstein Konrádnak, nincs oka tőle félni.

— Na köszönöm, hogy idején figyelmeztetett, igazán kellemetlen lett volna, ha később tudom meg. A Fruska karrierjével is meg vagyok elégedve, hadd lássa a világ, hogy a Wettensteinoknak nem kell protekció, mert a tehetségük elég, hogy kiváljanak ...

A délutáni irodai órák után ellátogatott Kornél nénihez. Nagyon barátságos volt.

— Fruska szép karriert csinált s ezért megbocsátom neked, hogy a múltkor ellenem játszottál a kolomeai Dániellel, aki bibliai névrokonához annyiban hasonlít, hogy ez se ég meg a tűzön.

A Kornél mentető szavára megjegyezte, hogy nem annyira a szerencsepénz adása, mint az a körülmény bántja, hogy a kártyacsomagot vágta.

— Rengeteg kicsi a valószínűség, hogy más is ott vágta volna ketté a csomagot, ahol te. Minthogy pedig így a lehető legnagyobb pechem volt, neked köszönhetem a vereségemet. Tudod, hogy nem a pénzt fájlam, hanem azt, hogy egy kolomeai diadalmaskodott felettem. A húgod csak kötött a megkérdezésem nélkül, te vágtaal... Különb en ne hidd, hogy ellenemre van, ha Szokoloffal barátkozol. Pénze van s amint látod, szerencséje is. És mindketten annyira megnőttünk, hogy nagy határvonalon kerülünk érintkezésbe. Ez a kis vereség se bántana, ha cimborámról vagy baráti szövetségesemről lenne szó, csak a vetélytárs részéről bánt. Különb en, mint mondtam, annyira megnőttünk már mindaketten, hogy akarva, nem akarva valamelyes szövetségbe kell lépnünk. Nem is bánom hát, ha barátkozol vele és segítesz mindakettőnket közelebb kerülni egymáshoz. Remélem, nem értesz félre...

Marion nagyon is megértette és volt benne annyi gonoszság, hogy el nem engedte neki a választ:

— Minek hívod szegény embert kolomeainak, nevezük egymás közt egyszerűen Iksznek.

Wettenstein megértette a célzást a lausannei kalandra, de nevetés alá rejtette bosszankodását. Nem tudott attól a játékbabonától mentesülni, hogy vereségét csak annak köszönheti, hogy saját vére üt ellene pártot. Minden áron ki akarta tehát engesztelni.

— Olvasom a lapokban, hogy húgodnak a legszebb gyémántjai vannak az ó-világban. Nem akarom, hogy pirulj a húgod előtt. Kutasd fel Bécs összes ékszeré-

szeit s vedd meg, ami kedves a szemednek, fizetem, ha egy millió dollárba kerül is.

E szóért, mielőtt Marion még nyilatkozhatott volna, Kornél néni borult a nyakába.

— Csak bizza ránk!

— Születésed napjára, megleplek a legpompásabb yachttal, ami Anglia hajógyáraiban kapható. Rózsafával kirakott palisanderfa az egész burkolata, az angol királynőnek sincs takarosabb interieurje. Ne legyen okod pirulni az angol király rokona előtt, tette hozzá nevetve.

Másnap megjelent a sajtóban a közlemény, hogy Wettenstein családi okokból nem vállalhatja az elnökséget a fogadó bizottságban. Ebből érthetett a közvélemény, amit akart. Másnap azonban nem bírta már állani az ostromot s így kitudódott, hogy Aglája Wetterstein Konrád leánya s így a művésznő vendégszereplése igazán nemzeti ügyé növekedett szenzáció lett.

Száz dollár egy páholy és húsz dollár egy zsölye és ez mind jótékony célra! Nem kicsi dolog. Száz dollár! Az egyik napilap szellemesen megjegyezte, hogy e két szó maga valami előkelőséget lehel, olyanfajta mint az új bagaria bőrtáskák illata. A pöffeszkedés persze két milliót mondana, pedig mennyivel előkelőbb így, egyszerűen, röviden: Száz dollár!

Érteni kell az ilyen újságíró keblet! Hetek óta nincs szenzáció. Az, hogy egy pincér sikerrel játszott a uralkodó szerepét, már nem hat, sőt még az a nagyobb szenzáció sem, hogy egy uralkodó herceg sikerrel játszott a pincér szerepét.

Mind e szenzáció eltörpül egy fiatal, híres táncosnő előtt, ki nemcsak hódító szépség és Wettenstein Konrád leánya, hanem egy valóságos angol lord özvegye, akit az angol királyi család intim körben fogad s maga is a Plantagenetek ivadéka — ami ha nem is igaz, még hazugságnak is szenzációs. Lehet írni a Plantagenetekről Aglájával kapcsolatban történelmi reminiszenciákat, vagy Aglájáról a Plantagenetekkel kapcsolatban intimításokat. Lehet Amerikáról, eddig példátlan fellépti díjairól, művészetéről, a tánchról általában, a művésznőről különösebben tudni, lehet leírni a benső embert egész a harisnyakötőjéig és a külsőt gyémántjai karataiig. Mert ez mind szenzáció, ez érdekli az embereket, nem a háború sebei, sem a gazdasági kérdések. Akinek a gyomra korog, e hírek olvastán jóllakik, akinek a saruja nem annyira zárkózott, hogy a vizet át ne eressze, rögtön megvigasztalódik, ha a táncosnő mezítelen lábára gondol.

Mert mezítláb táncol a szegényekért.

Sajtó!

Hozzátartozik a gőz s villany hármas szövetségéhez. A modern társadalomnak óriási munkakészsége csak a történések gyors folyamatában valósulhat meg, ami azonban csak úgy lehet foganatos, ha a lehető leggyorsabban tudomására jut az együttdolgozó emberiségnek, így kerülnek gőz, villany és sajtó egymást kiegészítő háromságba.

Mikor azonban minden meghibban, mert mindennek a fundamentuma hibbant meg, a megváltók csak az udvarokban kéregetők kornyikálásáig emelkednek és

összes áhítatuk ámenmondásban elégül ki. Ahol összezsugorodik minden, ami érték, ott a szűnyog lesz eget hasító sas, a shimmytől elkótyagosodott elmék szabnak irányt a világ erőinek, világra szóló szenzációvá nő egy táncosnő mezítelen lábaujja. Mert a közönség parancsol, mondják azok, akiknek minden művészete abban áll, hogy a közönséget orránál vezessék.

Nagy vagyont, tapsot, dicsőséget szerzett. Megtakarított vagyona már elég volt egész életére, anélkül, hogy apja vagyonára szorulna.

Fáradt volt. Néhány hétig, farsang utójáig pihenni akart s Marionnal foglalkozni. Az ő tánca jobban illett a passziók hangulatához, mint a karnevál zsvijához

Titokban jött haza, néhány nappal előbb mint ahogy várták. Apját nem értesítette, csak Marion s Kornél néni tudtak felőle. Impresszáriója útján intézkedett, hogy a fogadó bizottság csak a fellépte előtti napon üdvözlje az egyik körúti nagyszállóban. Hivatalosan csak e nap reggelén érkezik. Így biztosított magának néhány napot, melyet inkognito tölthetett el. E közben csak övéivel érintkezik.

Beszélni valója volt elég, férjéről, élményeiről, a rádzsáról...

— Sir Ralph Cavendish volt a legnemesebb emberi lény, akit ismertem. Azt hiszem, csak világbíró, nagy kultúrájú népből, mely gyarmatai révén bizonyos színekurát élvez, teremhet ilyen ember. Azt a finom gyöngédséget, ahogy tanított, ahogy a figyelmemet előttem

rejtve maradt jelenségekre térítette, nem tudom leírni. Csak olyan ember hatolhatott a lélek ilyen mélységeibe, ki sokat szenvedett s kit lelkiismerete szünet nélkül ösztökél, hogy embervalóját keresse. „Mindent megérteni, hogy mindent megbocsáthassunk, felületes megállapítás“, mondta nekem egyszer. „A megbocsátás már voltaképp Ítéletet zár magába. Irgalomra van szüksége az embernek, ami sem a szánalommal, sem a kegyelemmel nem azonos, hanem embervalónk ama megismeréséből fakad, hogy gyötrelmek közt vonaglunk. Arra kell tanítani az embert, hogy első sorban önmaga iránt legyen irgalmas, mert csak az önmaga iránti irgalomból fakadhat a más iránti irgalom. Nem csak bölcs életrendszabályok megszabásában áll ez a tanítás, hanem az útmutatásban, hogy önmagunkat megismerjük. Az ilyen irgalom nem lehet megalázó, mert emberi méltóságunk önértetéből fakad és egyebet nem céloz, mint önismertet, hogy azt alkalmazhassa másra, amit önmagára alkalmaz. Milyen finom rezzenések megértésére képesít ez a módszer! Mennyi ismeretlen kincset fedezünk fel önmagunkban, milyen szép az emberkép, amit ez önismerés nyomán láthatunk!“

— Ne gondoljátok ám, hogy valami misztikus, a világtól elfordult aszkéta volt. A halált hordozta magában, de mosolygó, földerítő vidámsággal viselte el ezt a gondolatot s igyekezett mindazt kiélvezni az életből, ami még számára megszerezhető volt. A vidámsága átragadt a környezetére, lehetetlen volt körében azt az emelkedettséget nem érezni, mely egymagán képes minket az étellel s a világgal harmóniába hozni. És bár

soha nem éreztem magam méltónak arra a nagy szeretetre, amit rám pazarolt, ezt a méltatlanságot mégsem éreztem soha, csak a nagy, nagy boldogságot, mellyel eltöltött. Pedig szeretett úgy feltüntetni, mint aki miatta valami vértanúságfélét szenvedett, de ezt is olyan nevető lélekkel mondta, ami mindennél jobban érezte velem, hogy én jutottam általa felérhetetlen boldogsághoz ...

— „Ne harcoljon érzékisége ellen, Corinna, az érzékenység legdrágább ajándéka az életnek, az egyetlen útmutató, mely az igaz emberülés útjára vezet.“

— Négy hónapot töltöttünk együtt, kettőnkön kívül úgyszólván csak a rádzsza társaságában...

— Róla beszélj, szólt közbe Kornél néni.

— Régen ismerték már egymást. A rádzsát háborúellenes magatartásáért internálták Európába, mikor bele kellett nyúlni az indiai nagy embermedencébe katonanyagért. Az anyja hindu nő, ő azonban angol, a rádzsza inkább becéző neve, szereti, ha így hívják, mert szereti ha hindunak nézik. Nyugoti műveltsége anyja budhista nézeteivel keveredett el benne, ami olyan emberi fenséget eredményezett, mely Európában szinte ismeretlen. Ralph az ő nevelése volt, de ő úgy nézett rá, mint aki őt messze túlszárnyalta. A maga igazi becsét növendéke emelkedettségében látta. Olyan szerény, olyan igénytelen ez a szükséztelen ember, de szó nélkül is tudta éreztetni, hogy Ralphban látja azt, aki ékes szóval őt tudja tolmácsolni. Különben majd meglátjátok magatok...

— Ralph könyörgéseim dacára ragaszkodott hozzá, hogy utazzam el, mielőtt utolsó napjai közelednek. Netvetve kért, hogy engedjek a szavának ...

— „Nagyon lesújtaná önérzetemet“, mondta dévajkodva, „ha vergődésemnek lenne a nézője. Ezt a kis hiúságot becsásssa meg nekem. Azt hiszem, könnyebb lesz általmennem, ha nem lesz mellettem s már megszoktam a gondolatot, hogy többé nem látom. A rádzsza majd elkíséri“ ...

— Engedelmeskednem kellett. A rádzsza elkísért s azóta árnyékom... Olvastam, amit a lapok összeírtak róla. Soha nem volt más mint legnemesebb barátom . . . Majd megismeritek, ő is ismer benneteket a leírásom nyomán...

Este beállított a rádzsza is. Kis ványadt ember, akin jól áll az európai ruha. Angol apja dacára egészen ázsiai jellegű arc, csak nagy dióbarna szeme tanúskodik az európai vérkeveredésről. Finom idomai szinte lányosak, arca egészen indiai metszésű, sötétbarna. Kornél néni fecsegése mintha kihozta volna kissé a sodrából, inkább Marionnak szóltak szavai, kinek a hallgatagsága rokonabb volt neki.

— Úgy szeretném, ha már túllennék a föllépteden, Fruska, szólt izegve-mozogva Kornél néni. Aztán a rádzsához fordulva: Annyira szeretném látni a táncát, hogy alig bírok magammal.

— A tánc az egyetlen nyelv, melyen az ember az istenséggel megértetheti magát. Aglája tánca isteni párbeszéd. Budha is a tánc szárnyain vonul a nirvánába ...

Szava mint távoli csöndes patak mormolása, félhalk s monoton, amellet nem untató.

— Nem kételkedem, hogy Fruska művésznő, de azért némileg érthetetlen nekem a tánc ekkora méltatása, szólt Marion.

— A táncnak saját nyelve van... Hallottam, hogy ön ápolónő volt. Európai ember úgy érintkezik istenével, hogy fegyvereket gyárt, hogy sok sebet üssön s e sebeket ápolhassa. Ehhez meg én nem vagyok eléggé európai...

— Filozófiával nem lehet sebeket heggeszteni... Nem tudom, ki verte, de ápolásra szorul, szólt Marion.

— Még a banánberkekbe is behatolt a háború, a gazellákat gyakorlatozó katonák durva röheje riasztotta fel. A tulipánfaligetek is megteltek jajjal, a szent berkek özvegyek s árvák szenvedésétől visszhangzottak, el kellett mennem.

— S azóta tudjuk, hogy életét úgyszólván egészen Aglájának szentelte, szólott Kornél néni.

— Azóta élem ki magam, mert imádattal teli sóvárgást érzek... Sajnos még azt se engedte meg, hogy méltó foglalatot adhassak neki, még ajándékot se fogadott el tőlem soha.

— Majd látni fogjátok azt a pompás hindosztáni ereklyetartót Budha jáspis szobrával, az indiai művészet remekét, e nélkül meg se tudna szállni a tánc igazi ihlete s még azt mondja, hogy nem ajándékozott meg soha ...

— Az egyetlen emlék, amit kegyes volt tőlem elfogadni, mégis úgy érzem, hogy az életein nem más mint egy edény, melyet az ő nemes, tiszta barátsága tölt

meg értékes tartalommal, ami értéket ad az edénynek is, A tisztaság nemes jelképe ő, melyet isteni szimbólumaink csak jelezni próbálnak. Mint az önök európai iáinak a levelei, én is lehullok majd az élet fájáról, ha egyszer el kell tőle válnom.

— Minek e szomorú gondolatok, barátom, hisz még hosszú élet van előttünk, szólt Aglája, arcát cirógatva.

— Az ifjú lélekben ismeretlen, rejtelmes tüzek égnek ... Úgy szerettem volna valami csekélységet, mondjuk az életet, feláldozni barátságunkért, de még sokkal kisebb csekélységek elfogadásával sem tüntetett ki Aglája.

— Kedves barátom, hát nem adott nekem drágábbat az életnél: betekintést egy magasabb világba? a lehetőséget, hogy e tengődésből valami magasabbra merítettem életvágyat? hát nem adott szárnyakat művészetemnek, telhetetlen barátom?

— Ha megérdemeletlen dicséretekkel halmoz el, nem jut eszébe, hogy minden szavával megaláz?

— Nem, barátom. Ön oltotta belém a vágyat oly magaslatoz után, melyekről azelőtt sejtelmem se volt. A békesség s a harmónia varázsa csak akkor kapott meg igazán, mióta barátságával s szeretetével elhalmozott... Ha ezt nem szabadna szóvá tennem, tehernek érezném az életet.

— Lám, szólt szelíd méla mosollyal a rádza, rendszeren e szóval fegyverez le és kényszerít, hogy dicsérete adaját elfogadjam. — Mit tegyek? Áldom a napot, melyen látnom adatott.

Marion hallgatva félrevonult. Aglája hozzálépett, átkarolta a derekát, kedveskedve hozzásimult, mint gyermekkorában szokta.

— Marion, neheztelsz valamiért? kérdezte suttogva.

— Neheztelni? ... nem! Irigyellek, bár nem értelek ... Amit ti láttok az emberekben, abban én nem hiszek. Ez testetlen Idealizmus. Lehet, hogy az ideál, ha hamis is, nevelő hatással van másokra, de én láttam a valóságot, ami az emberekben lakik s ez a látvány gyökerestül megsemmisítette a hitemet az emberekben. — Rádzsa, az előadások után vigye el innen a húgom, mert mi itt mindnyájan elátkozott fajta vagyunk. Ha rejtezik is valahol bennünk az ember, egy gonosz isten átokkal sújtotta, és ez az átok ragadós...

14.

Másnap délelőtt Aglája meglátogatta apját. Az előszobában egy méltóságos tartású szolgának átadta a névjegyét, hogy jelentse be. A szolga komoly redőkbe vonva homlokát, kijelentette, hogy a vezérigazgató urnák látogatója van s így várnia kell, mert a vezérigazgató nem szereti, ha zavarják. Leereszkedőleg mutatott egy székre s Aglája le is akart már ülni, mikor a szolga egy pillantást vetett a névjegyre, melyen csak ez a név volt: Aglája. Ijjezedeve hajlongott Aglája felé, alkalmassint mentséget hadarva, befutott s egy pillanat múlva feltárta az ajtót előtte.

Simonyi volt a látogató, akivel Konrád beszélgetett.

Wettenstein kitörő örömmel fogadta lányát, amely öröm nem is volt egészen mesterkélt. Milyen változáson ment át ez a gyerek! milyen szép! Az embernek eszébe se jut részletezni a szépségét, mert egészével hat mint egy kinyilatkoztatás. Másféle mint a mai szépségek s mégis modern vonalak. Van benne valami fenséges erő igézete, a fiatalság merész cselekvési vágya, valami rajongás tüzétől átmelegítve, ami minden egyebet elfeledtet. A test, a részletek eltűnnek, mint a Nappal szemben minden más világosság, a lélek fenségének a hordozója ez az emberi lény.

— És ez az én leányom! szólt kitörő büszkeséggel Wettenstein Simonyi felé.

Simonyi némán hajtotta fejét hódoló mozdulatra. Szerényen a háttérben maradt, nem akarta szülő és gyermek együttlétét zavarni és futó mosollyal méltatta Wettenstein játékát, mellyel azt akarta feltüntetni, mintha ő tudta volna, hogy Aglája már itt van.

Simonyi nem véletlenül volt itt. Kornél néni már jókor reggel közölte vele részletesen a megérkezést, a viszontlátást, beszélgetésük minden részletét, a rádzsát és közölte vele, hogy Aglája tizenegy óra körül meglátogatja apját, ki megérkezéséről nem tud még. Simonyi hát talált magának valami ürügyet, hogy meglátogassa Wettensteint. Wettenstein nagyon megörült a látogatásának s marasztalta, arra utalva, hogy féltizenkettőkor kell csak egy igazgatósági ülésen résztvennie. Elcsevegtek Aglája megérkeztéig. Mikor bejelentették, mintha olyan mozdulatot tett volna, hogy nem kívánja őket zavarni, de

Wettenstein, ki semmi örömet el nem tudott gondolni, hogy ne legyenek nézői s minthogy ma Aglája volt egész Bécsben az érdeklődés középpontja, kérte, hogy maradjon. Simonyi engedett a kérésnek, de diszkrétül, alig *vett* részt a társalgásban. Aglája szépsége, egyénisége ő rá is nagy hatással volt, a nőhódítók ravaszságával s finom érzékével, kitalálta a módját hogy a társalgást hallgatagon is befolyásolja s tudott éreztetni teljes hódolatot, anélkül hogy megszólalt, vagy a tekintetével ostromolt volna. A hímsége érezte magát teljes hódító erejében, anélkül, hogy tolakodás vagy nyegleség benyomását kelthetné.

Kornél néni Aglája előtt is elejtett már néhány szót Simonyi felől. Aglája nem egészen olyannak találta, mint amilyennek elgondolta. Ez a hódolatos hallgató nyugtalanította kissé s bosszankodva kapta magát rajta, hogy míg atyjával beszél, voltaképp egyre Simonyival foglalkozik. Ez bántotta, de bosszankodását nem tudta levezetni egyetlen megjegyzésben sem, pedig leste az alkalmat, hogy Simonyi olyat mondjon, amire éles ríposzttal felelhet. De Simonyi mindvégig hódolatos s néma maradt. Néha, miközben apjával beszélt, érezte, hogy rajta a férfi szeme, de nem merte tekintetét föl-emelni, nehogy a szemük találkozzék. Minél előbb szeretett volna szabadulni innen, egyidejűleg elhatározta, hogy jövőben azon lesz, hogy minél ritkábban kerüljön össze evvel az emberrel. Maga sem tudott volna számot adni róla, hogy miért, de bántotta a saját elfogódása, s amannak a biztos tartása... Voltaképp mi köze is hozzá...

A szolga lépett be és súgva mondott valamit Wettensteinnek, aki zavartan nézett a közlés után vendégeire.

— Apjaurát az igazgatósági ülésen várják, szólott Simonyi. Intett a szolgának, az behozta a kabátját s Aglája cobolybundácskáját.

Simonyi elvette a kezéből a cobolyt, feladta Aglájára s a gyakorlott társalgó könnyedségével szólt:

— Tudom, hogy inkognitóban van egyelőre Bécsben mint a fenségek, mikor magánemberek akarnak lenni. Olyan szép ez a verőfényes téli nap, büszkévé tenne, ha a szánkómba ülne és megengedné, hogy a prátert téli föntségében mutassam meg. Két fenség inkognitóban, inert ez a bécsi nép nem is sejtí, hogy milyen szép téli ékességében a práter. Le fogja húzni a fátyolát, hogy hívatlan szemek idő előtt át ne lássanak inkognitóján s aztán leteszem Kornél néni kapuja előtt.

Ezt mind olyan egyszerűen, minden bizalmaskodás hiján mondta, mintha magától értetődnék, hogy látogatása első napján egy férfinak a társaságában, kit először látott életében, nézze meg a télben elhagyott prátert. Aglája az első pillanatban még nemet is elfelejtett mondani, mikor apja megszólalt:

— Igazán nem tehetnél okosabbat leány, mint ha elîogadod a százados úr indítványát, őszintén mondvá, télen tán magam se láttam még a prátert és nagyon is pompás ez a verőfény evvel a csípős hideggel, semhogy ne csábítana. Persze csak úgy, ha nem vagy ijjedös, mert tegnap láttam Simonyi urat a szánkóján, olyan két muszkája van, hogy repülnek mint a táltosok ... hallod a csengőjüket?

Vidám, vérkavaró csengettyűk muzsikája hallatszott az ablak alól. Egész harangjáték.

— Az autó maholnap elfogyasztja a lovakat, szól Simonyi, de a szánkázásra a gépkocsi mégsem alkalmas, ezt az élvezetet csak két tüzes ló szerezheti meg... talán anachronismus is ma már, de eszembe juttatja a gyerekkort, mikor ujjongtunk a szánkázásnak és bizonyára magában se halványodtak el még teljesen a szánkázás gyermekkori emlékei, hisz magában közelebb is vannak a jelenhez, tette hozzá mosolyogva.

Vidámsága átragadt a lányra is.

— Nagyon kedves, menjünk... Papa, boldog lennék, ha az estédből egy órát nekem áldozhatnád. .. Menjünk.

Simonyi hajtott, Aglája mellette helyezkedett el. Közben Simonyi a lábait pokrócokba bugyolálta, a várakozástól meg az elnyomott életkedvtől toporzékoló muszkák kérdve, sürgetve néztek hátra, csilingeltetve minden mozdulatuknál harangocskáikat, kíváncsian, kiféle ember lehet az, a gazdájuk oldalán. Meglehettek szemlélők eredményével elégedve, mert kényesen vetették fel a fejüket, aztán egymásra nézve biztatólag vihogtak egymásnak néhány hejehujázó indulatszót és előreszegett nyakkal lestek a pillanatot, mikor megérik, hogy a gazda kezében a gyeplő s megindulhat a hajrá.

A két muszka hipnotizált, hetyke, kényes lépteikkel olyan vadiramú táncba kezdtek, melynek háborgó ritmusától Aglájának is táncba perdült minden ina, idege, táncoltak körülük a táncoló verőfényben a házak, az uccák. Csípős hideg, de ragyogó verőfény, a muszkák

fényes bőrén napsugarak cikkáztak, dévaj játékukban szinte szivárványoztak, de a lovak lélegzete köddé sűrűsödött, melyet az iram mint egy viseltes fátyolt cafrangokra tépdesezt, rajokban úsztak a szánkó körül, köröskörül.

Az iram, a könnyű szánkó, az ezüst csilingelés, a gyepelőt tartó kéz, melynek minden ina rendüését a kényes lovak megértették s lelkesen megfogadták, szédítettek s kicsépeltek minden gondolatot az elméből, nem maradt más érzés s gondolat mint az együttringás, az együttsuhanás. Az ilyen élményekről nem tud az ember számot adni, de feledhetlenek. Nincs tartalmuk, tán nyomuk se marad, mint a lehullott virágnak, mégis él bennünk az emlékezetük, mint a gyerekélményeké.

Egy szót se váltottak az úton. A rotundáig mentek. Amint a szánkó megállt, visszaigazodott minden a régi rendbe. Aglája járkálni akart a hóban.

Csönd mindenfelé — a dolgos emberek ilyenkor ebédelnek, a dolgoztalanok meg mit keresnének itt a nagy hóban, a csípős hidegben, errefelé nincs se ski, se korcsolyapálya, a fák ágai görnyedeznek a hóteher alatt, olyanok mintha egy igen-igen vékony csokoládészeletre ötször olyan vastag tejszínhab réteget raktak volna. Egy-egy fekete varjú... egy gallyon begyesen emésztik a lakomát, melyet valami kocsma udvarán pákásztak el, az egyik libben egyet egyet, hogy egy másik gallyon epedő varjúhölgygel flörtöt kezdjen. Egész hófelhő hull a sétálók fejére egy madárlibbenéstől. Aglája ép előrenyújtotta a nyakát, a hó a gallérja mögé hull és meztelen bőrén olvad el, végigsurran rajta

míg megborzong bele. De ez a borzongás csak kacajt vált ki belőle.

— Csakhogy végre megszólalt, szólt Simonyi.

— Maga se igen erőlteti magát a beszéddel, kapitány ur...

De hirtelen megbánta szavait, felhívásnak vehetné, hogy udvarolni kezdjen, azért hát ő maga folytatja:

— Nézze csak ezt a magános fát, ott... ég.

Nagy tisztás közepén, magános vén jegenyefenyő, kopott szürke zuzmódíszét a gyerekek még a nyáron letépték, a vén fa ezt még valahogy kiheverhetné, zuzmóköppönyege rongyos ugyan, de csak meglesz — a koronája dolga már szomorúbb, a sudara csúcsa nem él már, leveletlenül mered föl egynehány korhadt ágával. A delező nap sugarai a hőszemektől százszorosítva lángkévével környékezik tar fejét, igazán úgy fest, mint ha lángban állna a csúcsa.

— Láttam a yellowstonei parkban egy igazán égő fát. Villám sújtotta. Torony magasságú, sok ezer éves fa s égett. Egyedül állott, rokontalan messze területen, magánosan mint egy emlékoszlop. És égett, égett mint egy óriási fáklya, mintha a dóm tornyát viaszgyertyának gyújtának meg. Akkor már két hete égett, mikor én láttam, de azt mondták, hogy még alig égett a közepéig. Lángja vékony, füstbe takart nyelvekben egyre föl-felé lobogott, de mint a lassan szivárgó víz, alsó széle egyre lejjebb harapta magát, méltóságos tempóban, nyugodtan, mint ahogy ilyen ötezer éves bölcshez illik is. Soha el nem fogom felejteni ezt a látványt.

— De látott-e már egész erdőt égni?

— Nem, el se tudom gondolni milyen lehet... a pátriárkák együtt unokáikkal! ott az égő szálfák aligha őrzik meg a stoikus bölcseséget, mint az én ötezeréves vénem...

— Valami szörnyűségesen izgató játék, olyanfajta mint mikor királytigrisek játszanak menyasszonyaikkal ... Ha valami vén fába becsap a villám, abból nem igen lesz erdőégés. A lombos erdő alulról gyúl ki. Korhadt levelekből, száraz, elhalt fűből, hulladékból olyan avar képződik, mely száraz nyáron gyúlékony mint a puskapor. A muszkát hajtottuk le egy hegyerincről, már akkor mi huszárok is gyalog verekedtünk, fogytán voltak a lovak s ami volt, kellett a trénszekerekhez. Az elkergetett orosz század a lankán leérve, a háta mögött meggyújtotta az erdőt, hogy ne üldözhesük őket. Előbb gondosan kipróbálták merről fúj a szél s mikor úgy vélték, hogy felénk fúj, meggyújtották, mintha bizony egy gyöngé szél érvényesülhetne az erdő ellen. Az avar mindjárt tüzet fogott. Száraz nyár után esőtlen ősz! s az avar nem hederít a szélre, olyan szél nem igen van, amelyik az avarig leereszkedjék. A forgó szelet nem ismeri az erdei bozót. Az hirtelen gyúl ki, egy villanás mint a földön csúszó villám! vagy még hasonlatosabb egy suhanó tűzmókushoz. Egy villanás! aztán egy füstcsík s egyszerre ott surran vagy inkább cikkázik a tűzmókus a fák sudarán, a hasadozott kéreg, a száraz moh, zuzmó mind, egy pillanat múlva lángban! Olyan mint egy aranyosan csillámló gázfátyol csupasz vonagló testen. De egyszer csak száraz gallyat fog meg a tűzmókus, ízibe lángot fog, szegény, már

mióta ülhet ott tétlenül, eltiltva szerelemtől, megfosztva a megújulás reményétől, kitagadva az életből, csak a villámmal kacérkodva néha! Most vígan, diadalmasan ropogva égni kezd, nagy tüzes csóvával dicsekedve: Lássátok, még élek, lángolok! és hull róla a sziporka mint valami tüzeső és elhalt indák, bokrok viszik tovább, beállanak kerítőknek a lánghernyók, pillék, tűzmadarak cikkáznak mindenfelé, fel az öreg, méltóságos törzsekre. Azoknak kemény a szívök, némelyike sok vihart látott már, nem könnyű táncba vinni őket. De van érzékeny pontjuk is. Valamikor, tán több száz évvel előbb, egy harkály vert a csőrével lyukat a testén és addig, addig vájta, míg kis üreget szélesített benne, fészket a párájának, bölcsőt a fiának. Azóta a harkályfészkekből odú lett a fa testében, — nem nagy, az ő testéhez képest csak akkora mint egy himlőhely emberarcon, de köröskörül korhadt már. A tüzes mókus az avarról fel a fára, végigcikkázik a zuzmóskérgen s nyaldossa a korhadt fészket. Közepén gyúl ki a fa, egyre mélyebben harapnak belé a testébe a lángnyelvek, az öreg nyögni kezd, eleinte szégyenkezve, elfojtva, aztán dühösen ropogva, hányja magából a szitokszavakat, de végül mindenfelől égeti, a szívét éri, valósággal sír, megremeg, meghajtja kemény derekát, isszonyú recsegés, sistergés közt. — Az apró népség körülte mind hajladozni, görbülni kezd a hőségtől, mint ha egy kifeszített óriás brúgóhurut pendítene meg hatalmas kéz — bűg minden, cserjegallyak, fák, csemeték, öregek, a tűz egyre mélyebben hatol be a testébe s hirtelen olyat lát az erdő, amelyet nem igen látott, mióta él, — for-

gószelet. Az egyre fokozódó hőség csinálja. Öreg koronája meginog a fején, egyre lejjebb, lejjebb hajtja, egyszerre aztán iszonyú ropogás és sustorgás közt lehull az égő korona s a parázsdarabok s szikrák szerzetését repülnek, valamíg valamennyi tüzet fog ... Szinte nyújtják feléje a fejőket, mintha valami járványos bolondság kapta volna meg mind, reszketve, sóváran várják, szomjúhozzák a lángot. A tűzmókusok már csak messziről, a füstnyomukról láthatók, most már az óriások avatkoztak a munkába. Az avar hamar elalszik, de nincs is már dolga, ég már az egész világ köröskörül. Ez elől nincs menekülés, a tűzmókusok szaporában futnak mint az emberek — a hőség, a füst különben is hamarabb üti le őket a lábukról mint a tűz. Olyan igéző látvány onnan a hegyről, az ember szinte kedvet kap belevetni magát ebbe a tüztengerbe, együttégni, mikor minden ég... Minden tűz csábító, a tüzes nyelvek megvesztegetők, igézők, vesd belé magad, égj el te is a tüzemben! ...

— Elégni, vagy mint Siegfried, átnyargalni rajta!

— Könnyű volt neki. Egy alvó szüzet szerelemre költeni, azért én is átnyargaltam volna az égő erdőn...

— Szerencsére nem volt alvó szűz a közelben...

— Se alvó, se éber, — a lövészárkok s a harctér nem igen volt szüzek menhelye.

— S hogy menekültek ki a tűzből?

— Menekülni? A helyet tartani kellett. Visszahúzódtunk vagy ötven lépésre a gerinctől s egy széles s vagy félméter mély árkot ásattam hamarjába, csakhogy az

avart feltépjem. Árokkal elszigetelni, hogy az avar tovább ne vihesse, az egyedüli védelem az erdőéges ellen.

— Köröskörül égett s magok egy kis szigeten, csak egy árok által védve?

— Eloltottuk a tüzet.

— Hogy lehet azt?

— Tűzzel. A gerinc legmagasabb pontján álltunk. Keletfelé a gerinc lelankásodott, mély völgytekenővé laposodott egész a faluig, tőlünk balkézre. Jobbkézről, az erdő ellenső lankáján én gyújtottam meg az erdőt. Mikor a két tűz a tekenő fenekén egymást érte, eloltották egymást...

Gyalog sétáltak visszafelé, a szánkót a kocsis léptetve hajtotta a nyomukban.

— Furcsa emberek magok, magyarok. Olyan biztosan mozognak a parketten, olyan egykedvűen tudják nézni a dolgokat és mégis...

— És mégis? ...

— És mégis olyan hirtelen vadságra képesek! Olyan kegyetlenségekre, mikre az ember haja az égnek mered.

— Biz az megesik néha, ha nehéz a kedvünk.

— De úgy látszik, ez a nehéz kedvük nem mindig egyezik meg az európai erkölcsökkel...

— Európa? Hát hiszen valamicskét mi is építettünk rajta, hogy egyebet ne mondjak, néhány száz esztendőn őriztük ezt a magas zezzugcsucos Istvántornyot, hogy mongol, tatár, török kárt ne tegyen benne, amiért aztán Európa nagykegyesen belenoszogatótt, hogy hálából lakájkodjunk a császári palotában. Hát hiszen néha

olyan európai hangulatban vagyunk, hogy dohányt lehet vágni a hátunkon, de ha nehéz a kedvünk...

— Elnyargalnak Ázsiába, szólt kacagva Aglája.

— Odáig nem! Rég elszoktunk már a mandulavágású szemektől, de egy kicsit néha felzajgatjuk ezt az európai kocsonyát.

— Miért?

— Mert úrnak születtünk és vagy urak leszünk, vagy sehogyse.

— Urak? Kinek az urai? A legkisebb nép Európában, csak nem gondolhatnak egy világbirodalom alapítására.

— Világbirodalom? Nem a nagy szám teszi, hanem a nagyotakarás. Napóleon a világ ura lett, de az én nagyapám mégis a trónja támláján verte ki a pipáját. Majd egyszer megmutatom magának ezt a pipát...

Barbár ez az ember, gondolta magában Corinna, de nem unalmas... Értékes tulajdonságai is vannak, de összehányva disszonáns silányságokkal... Urnak lenni!... a cselédjeit verni!... Féktelen, de olyan mint egy zsebárus bolt, tegnapi kontárművek s ezeréves műtermékek egymás mellett, remekművek s ócskavas vegyest ... kalapács a gót üvegkehely mellett... De mindenképp érdekes ember! Hogy festette azt az erdőégest, az ember szinte érezte a hevét!... Szerelmi vallomásnak is megjárta volna, ha nem a vidéken járhatja a szemét...

— Elégni, vagy átnyargalni rajta mint Siegfried, tolakodott ki akaratlan az ajkain ...

Simonyi csak most nézett rá. Corinna megérezte, hogy eltűnt öntudatából az égő erdő, most csak őt látja ...

Megálltak. Várták a szánkót s a Simonyi kocsisának volt annyi nevelése, hogy sokáig törölgesse a két muszkát, mikor a gazdája szép asszonnyal sétál.

— A nagyapja volt az a Simonyi óbester, aki lóháton tette meg Bécstől Párizsig az utat?

— A nagyapám apja és nem Bécstől, hanem Jászberénytől nyargalt Párizsig, az ő ezrede ment legelői, az ő lova a legelső, melyik átment a Szajrán és mikor Napoleon Fontainebleaubába vonult vissza, akkor is ő volt elől, a fegyverszüneti s béketárgyalások alatt ő szállta meg ...

— És maga minek szenteli az életét? Katona marad, vagy a politikára veti magát?

Nevetett erre a kérdésre.

— Nálunk csak gyertyát szoktak szentelni — a pápisták, kálvinistáknál még az sem járja.

— Úgy értettem, hogy mivel szándékozik foglalkozni?

— Engedem a füvet nőni. A katonaságból elég volt. A politika se a kenyerem, sokat kell hozzá hazudni.

— Mindig őszinte?

— Nem, de azért hazudni nem szeretek.

— Legfeljebb a nőknek ...

— Asszonynak csak egynek hazudtam: az anyámnak.

— Az anyjának?

— Jobbnak tartott, mint amilyen voltam és nem mertem egészen kiábrándítani magamból.

Milyen szavakat talál ez a barbár! gondolta magában Corinna. Szép mondás, ezért sok mindent megbocsátok neki... Voltakép mi megbocsátani valóm is van... miért is haragszom erre az emberre?

Csak egy pillanatig tartott a tépelődése, de azért mégis megakasztotta a beszélgetést. Corinna tudta, hogy szellemes nőnek ebbe a hibába nem szabad esnie, tudta azt is, hogy mind e töprengésnek, meggondolásnak úgy kell átcikkázni az agyon, hogy közben egy pillanatra se ejtsük el a beszéd fonalát. A beszéd takarja el azt az ariadnefonalat, ami a lelkünk nyitjához vezet. Ahol a beszéd megakad, rátalálni az ariadneíonalra, míg ő tépelődik, a másik kémeli. De miért is haragszik rá?

Fölvetette a fejét, hogy lássa, vajon megfigyelte-e Simonyi. Nem. A szánkó felé ment, amelyik egy nagy órakás mögött állt meg. Nem tudta, mikor lépett el mellőle, észrevette-e elmélázását. ő is a szánkához ment, de most saját maga bugyolálta be magát.

Hazaérve, megköszönté szívességét.

— Pompás volt a séta!... Látom holnap ...

Fejével biccentve elsietett.

Hazaérvén csak annyit mondott Kornél néninek, hogy szánkázni volt Simonyival. Kornél nénit fojtogatta a kíváncsiság, hogy többet halljon. Sokat azonban nem mert kérdezősködni, mert attól tartott, hogy Corinna kitalálja, hogy az ő praktikája volt, hogy Simonyival találkozott. Délután Corinna szobájába zárkózott, azt mondta, hogy fellépte előtt magába kell merülnie.

A vacsorához néhány percre lejtött, de Kornél néni látta, hogy kerülni óhajtja a beszélgetést. Vacsora után bekísérte a szobájába. De ekkor már nem bírta tovább.

— Na hogy tetszik Simonyi Pali?

— Palinak hijják?... Hát magyar. Bizarr és szélsőséges mint a magyarok általában... semmi más különös nincs benne.

— De tud bánni a nőekkel, jegyezte meg erőltetett közömbösséggel Kornél néni.

— Amolyan huszárdonjuán, ez is tipikus... Nem érdekel. Téged, úgy látom, igen.

— Rokonom.

Corinna nevetett.

— Rokonoknak bővében vagy, néni... Ugyan miféle rokonod?

— Az anyja Lőrinczy lány...

Corinna félbeszakította:

— Lőrinczy? ... Lőrinczy? ... Mintha hallottam volna már ezt a nevet...

— Persze hogy hallottad, hisz az én hálistennek boldogult uramnak, akinek az oldalán én nagyon boldogultan voltam, az anyja szintén Lőrinczy lány volt.

— Arra bizony nem emlékszem, hogy a te boldogultad egy Lőrinczy lány fia volt... Másutt hallottam én ezt a nevet... Szóval közeli sógorságban vagytok ...

— Na nem épen olyan közeli. Azonkívül vérségben is vagyunk. Palinak a dédanyja az én apai nagyapámnak az édes testvére volt... azaz ... várj csak ... tán nem is testvére, csak unokatestvére, de nagyon tartottuk a barátságot. Ezt a gyémántbrost meg az empire email

órámat ő hagyta nekem végrendeletileg. Műremek, Simonyi óbester hozta Párizsból, ő meg Mária Lujzától kapta emlékül.

— Amiért a férjét kifüstölte a trónról...

— Akkor már Neippergné volt.

— Milyen asszony volt az anyja?

— Testi sajátságokat örökölt tőle Pali, de a lelkieket az apjától. Anyja kedves szép asszony volt, nevető szentnek hittük, de az ura aztán annál istentelenebb garázda. Szegény asszony, mindig kacagott, ha sirt néha, titokban tette.

Kornél néni nem sokat tudott meg, de azért meg volt elégedve az eredménnyel.

— Az anyja felől tudakozódik, tehát érdekli a fiú. Corinnának nem ment ki az eszéből a Lőrinczy név ..

Hol hallotta ő ezt?

Tulajdonképpen nem is érdekelte, de gyakran megtörténik, hogy hallunk egy nevet, mely megcsendít valami régi emléket... Se a név, se az emlék nem érdekelnek, — mit is érdekelhet egy elfelejtett emlék? — nem is akarnánk vele törődni, mégis kénytelenek vagyunk töprengeni rajta. Még éjjel se tudott elaludni miatta...

Reggel felé aztán eszébe jutott, hogy Anday Ernőtől hallotta ezt a nevet, mintha az ő anyja is Lőrinczy leány lett volna... Simonyi s Anday tehát rokonok lehetnek...

— Nem érdekel...

S rögtön el is temette Simonyit, nem gondolt rá többé.

Másnap reggel Corinna átment a szállóba lakni, mert itt akarta fogadni a tisztelgőket.

A sajtó valósággal ünnepelte. Az egyik nagy napilap még vezércikket is írt róla. Bécs megszűnő császári főváros és népek gyülekezőhelye lenni, a szellemi exportra szorul. Művészetet nyújt a világnak s művészete idecsalja az idegeneket. Ez az exportnak az a neme, melyre Bécsnek törekedni kell. A másik lap külön csevegésben közölte az idesereglő különféle idegeneket és kedves intimitásokat közölt a művésznőről. Három kertész remekelt lakása felvirágoztatásában. A művésznőt üdvözölte a kormány, a hatóságok, mire aztán a művésznő a tisztelgő küldöttséget, a sajtót s az előkelőségeket meghívta lunchra. De ő maga csak egy sonkás zsemlyét evett s egy pohár szódavizet ivott málnaszörp-pel, mert fellépte napján szigorú mértéket tart ételben és italban, nehogy áhíthatát zavarja. Hamar is visszavonult, de a vendégek még soká maradtak.

Az igazság az, hogy Corinna elszökött Kornél nénihez megebédelni s megevett egy angolosan sült beeftaket és megivott rá egy pohár tokajit. Nem volt fogékony az ünnepeltetés iránt, de nem is zárkozhatott el előle.

— Az emberek nem engem akarnak megrészegíteni a tapssal, hanem saját magokat hogy együttjátszhasanak velem, mondta Corinna Marionnak.

Zajos este volt, Corinna úgy érezte magát mint valamikor első fellépte előtt. Kereste a közönség lelkét, de

ennek ép a lelke volt a legfogyatékosabb. A diadal dacára érezte, hogy hiába erőlködik, talál itt mindent, csak azt nem, amit ő keres. Az est után tehát félrevonult, elzárkózott a látogatók elől. Mikor másnap a népnek játszott, — a jegyeket a szervezetek osztották szét, — végre megtalálta, amit keresett. Ez a nép nem zajong. A néplélek olyan mint a mély kút, ha követ dobunk belé, várni kell, míg vizet ér és jó füle legyen annak, aki loccsanását meghallja. Léleketelfojtva nézték, de érezni lehetett a lihegésüket. Mikor az első rész után kitapsolták, Corinna sírva fakadt. Megérezte, hogy találkoztak, a nagy lélek meg az övé, mely amannak csak csipetnyi része.

— Ez volt a legnagyobb diadalom életemben.

A népelőadás utáni estén Wettenstein házi estélyt adott saját palotájában. Ott volt az egész közélet, művészet, tudomány, sajtó. A szánkirándulás óta Corinna itt találkozott először Simonyival. Operaestjére ugyan ő is küldött csokrot, de nem mutatkozott. Ez a tartózkodás tetszett ugyan Corinnának, mert hisz az egyetlen ember volt, ki ismételve nyilvánított óhajának behódolt, de azért mégis bántotta. Nem tudott volna magának erről az ellentmondó érzésről beszámolni, nem is akarta magának se megvallani, hogy bántja, de bántotta. Szeretett volna tőle egy magasztaló szót hallani, senkitől, csak tőle s ez a barbár, ki mint Kornél néni mondta, olyan jól tudott bánni a nőekkel, ezt nem tudta magától kitalálni.

Apja estélyen tehát elvárta Simonyitól, hogy pótolni fogja mulasztását. De Simonyi most se nagyon igyeke-

zett. Kornél néni a kerítők éleslításával megsejtette, hogy mi bántja Corinnát és gondja volt rá, mikor a nagy tömeg oszladozni kezdett — a sajtó munkásai siettek, hogy még lapzárta előtt benyomhassák tudósításukat — hogy egy kis bizalmas szalonban egymáshoz kerüljenek... Kornél néni maga strázsált az ajtó előtt, hogy hívatlanok ne zavarják a párbeszédet...

— Kapitány úr, hogy tetszett a táncom?

— Sehogyse.

— Ez a váratlan válasz kihozta Corinnát a sodrából.

— S miért nem tetszett, ha kérdeznem szabad?

— Mert hazugság, amit az emberekkel el akar hitetni.

— S miben áll ez a hazugság?

— Minden művész, akármilyen lángelme legyen is, személyiségének egy részét, tehát úgyszólván darabonként bocsátja magát áruba, A lelke egy darabját, a hangját, az arcát, az idomait, a mozdulatait, képzelete szárnyalását... és a vásáros nép özönlik, hogy ha már egészében nem vásárolhatja meg, legalább egyénisége egyes megnyilatkozásait szerezzze meg...

— Én nem bocsátok áruba semmit, áhítatom akarom ráárásztani a közönségre, hogy az áhítatát fölébresszem.

Simonyi halk kacajt hallatott.

— Ezeknek az áhítatát? a vásárosokét, kiknek csak a pénz az áhítatuk?

— Ezt az első estén magam is éreztem, de a másodikon — sajnálom, hogy nem volt ott — összeforttam a közönségemmel, nagy, kimondhatatlan együttérzésben.

— Mely hazug. Elhiszem, hogy visszhangra talált, de a hang volt hamis és így a visszhangot kár volt felköltönie.

Ez már kihozta sodrából Corinnát.

— Hogy merészeli ezt állítani?

Hangja felindulástól remegett, küzdenie kellett, hogy sirva ne fakadjon.

— Mert őszinte vagyok. Mi az az áhítat? gyerekes elgondolás, mint a remetéké, kik egy sziklahasadékba vonulnak el, hogy naphosszat imádkozhassanak. Maga is jótékonykodik, imádkozik, az emberiségről ábrándozik. Ez mind hazugság. Húsból-vérből, gyönyörre áhítózó legyen az ember! Lekötött mennyországok s poklok rejteznek a testében, melyek mind arra törnek, hogy a lelejtését s áment mondjanak és maga komor lepellekbe burkolózik, hogy elkívánczoltassa az embereket a való élettől s igazi természetüktől. Ez a budhista rádza törbe ejtette nyámnyila beszédeivel. Nincs emberiség, csak ember van s komédiás, aki folyton rakoncát tesz embervoltára, hogy egyre az emberiségről fecseghessen. Én tudom, mit akar a teste tolmácsolni, ezt lessé, erre hallgasson! Áhítat? ... megmondjam mi az igazi neve annak az áhítatnak?

Nem!

— Nem akarja hallani? mert kitalálta. Gúnyos kacajt hallatott újra.

Corinna érezte, hogy fölényessége megingott. Akár-hogy küzdött is ellene, egy hang bensejében azt súgta, hogy amannak van igaza. Kiutasítsa-e, vagy folytassa ezt a párbeszédet, vagy térjen ki előle anélkül, hogy

döntésre vinné a dolgot. Bizonyos, hogy nincs elég hidegvére, hogy elhárítsa a cselvágásait... Be kellene bizonyítania, hogy nem fél felelni, miért is ne szólítaná fel hát, hogy mondja meg, de mégsem ezt kérdezte:

— Mit kellene hát tolmácsolni a táncnak?

— A nőt! Míg závár alatt a vágyai, hallgasson, de ne is mutogassa magát. Főleg ne táncoljon, mert a tánc a test kikíváncozása. Mikor a testnek mondanivalója van, törni kezdi a závárt, mint ahogy a börtönből kisóvárgó ember fűrészeli ablakrostélyait. Ez a kikíváncozása a testnek a maga áhítata: sóvárgás az igazi neve.

— Szerelmi vallomás legyen a tánc?

— Mondhatjuk így is, de nem az az értelme: szeretlek, hanem az: szeretni akarok ...

— Ismét hallatta gúnyos kacaját, de nem engedett időt a viszonzásra.

— Az istenség, az emberiség után vágnak, pedig szerelemre sóvárognak.

— Nem sóvárgok...

— Lehet, — de akkor nincs is áhítata. Az asszonynak csak egyetlen áhítata van: a férfi...

Most Corinna kacagott gúnyosan.

— Ez a nevetés már igazabb. Papnők nem így szoktak nevetni, így asszonyok nevetnek, kik őrzik hazug-ságocksájukat... ez már — kacérkodás.

— Így már kezdünk valahogy rendbe jönni egymással: Én ugyanis nem értem magát s maga, mint látom, nem ért engem ...

Nevetve indult az ajtó felé, hogy az övé legyen az utolsó szó. Az egész vitában az bántotta a legjobban,

hogy ez az elbizakodott nyegle egy szóval se jelezte, hogy ő sóvárog érte...

Egész este kerülte a társaságát. Távozáskor gúnyos nevetéssel nyújtotta kezét búcsúra:

— Eggyel hát kevesebb, ki táncomra kíváncsi.

— Megnézem — ha majd másképp fog táncolni. A viszontlátásra Corinna!

— S ha nem lát többé viszont?

— Nem Agláját, Corinnát kívánom viszontlátni. Katonásan összeütötte a bokáját s távozott.

Ennél elbizakodottabb, szemtelenebb embert nem hord ez a sárteke, gondolta Corinna magában, miközben az egyik kezével addig gyúrta a keztyűt a másik kezén, hogy ezer sebből vérezett volna, ha szíve lett volna... Civilizált ember ekkora vakmerőségre nem is képes. Csak barbár lehet ennyire elbizakodott s kíméletlen...

Mikor haza értek, Kornél néni magyarázatot váró arccal nézett rá. Láta Simonyi peckes lépteit, melyekkel szótlanul elhaladt előtte, mintha nem is vette volna észre ... Aglája is felindult állapotban ... egészen rendbenvalónak találta, de mégis kíváncsi volt a részletekre. De azért nem kérdezett, csak várt, tudta, ha egy nő haragszik, meg is szólal majd...

— Egy ember, kivel másodszor beszélek!... tört ki végre — Nem akarom többé látni! Nem! nem! nem!

— Tudod, hogy itthon vagy nálam, ha nem akarsz látni, nem fogod látni, felelte jószágon a drága néni s

gondolta magában: Pompás fickó ez a Pali, más embernek kellett volna hozzá három hónap, míg annyira hozzá, hogy nem akarják többé látni.

Kornél néninek ma jó estéje volt. Megismerkedett a pénzügyminiszterrel, aki azt tanácsolta neki, hogy alpinákat vegyen és azonfelül a lavina, melyet megindított, olyan szépen útnak indult...

Leült s elmélázott, miközben komornája az éjjeli nyugalomra készítette ki. Elmefuttatása eredményét tán a következőkben lehetne összefoglalni:

— Kétféle férfi van, az egyik után a vízbe dobta magát, a másiknak a karjába dobja magát... Háborog a kicsike, mert attól fél, ami után sóvárog. Boïondka! nem félelmes az ... sőt nagyon is szép ... Beh kár megvénülni !... (ezt a megállapítást egy sóhajjal pecsételte meg)... Én nekem más volt a stílusom, én nem adtam magam ilyen drágán, előbb csókot kaptam, csak aztán háborodtam fel... azt se nagyon ... A kicsike megfordítja a sorrendet... tán így édeesebb, mert nem apródonként vesztegetjük a tüzet, hanem egy nagy kitörésben, dörgéssel, füsttel, földrengéssel... nekem nem volt ehhez *elég* kitartásom, nem volt annyi időm, hogy vesztegethettem volna, apródonként nyeltem a tüzet, de így is édes volt... Beh kár megöregedni !... Szegény kicsike, mekkora kincsesláda! de eddig nem nyúlt utána senki, az első elszökött előle, a másik elköltözött előle... De most!... egymásnak valók! Milyen férfi!... hogy én az ilyet elmulasztottam! Nem lágý a keze, de minden ördög nyüzsögni kezd, ha hozzáérteti az emberhez...

Jaj!... és gyönyörrel rágcsálta csipke zsebkendőjét, inig dolga végeztével egy csokoládé cukorkávi telt kristályszelencét nem tett eléje a komorna.

16.

Corinna kezdte megbánni, hogy avval a tervvel jött, hogy néhány hétig itt marad. Míg útját járta, egyre az a gondolat gyötörte, hogy Mariont is föl kellene szabadítania fertőzött környezetéből. Valami megérthetlent erezett Marion lényében, valami tétovázást, akarathiányt, ami annyira ellenkezett a saját tetterejével. Corinna hazugnak tartotta volna magát, ha mindent tövéről hegyére el nem mond. A rajongók mindig áradoznak, tehát mindig egyértelműek s megkívánják, hogy senki rejtélyeket ne keressen bennük. Marion azonban zárkózott s a zárkózottak mindig két- vagy sokértelműeknek látszanak ...

Azért jött ide néhány hétre, hogy módja legyen Marion lelkébe behatolni. — És most?... Elkívánkozik. Nem volt türelme Marionnal még csevegni sem...

Egyedül szeretett volna lenni, de messze innen... El is határozta, hogy másnap elutazik valahova, előzőleg nem szól a tervéről senkinek, csak mikor a vonathoz megy, de amint másnapra határozta el a kivitel időpontját, elfogta a félelem. Nem akart mással lenni s nem mert egyedül lenni. A legjobban bántotta, hogy nem tudja, mi gyötri. De ebben a tépett hangulatban aztán képtelen is volt Marionnal foglalkozni.

Százszor is önvizsgálatnak vetette magát alá. Azt hitte, a lelkiismeret bántja valamiért. Mérlegelni kezdte minden szavát, cselekedetét, miért tehetne magának szemrehányást, ki ellen követett el, ha csak gondolatban is hűtlenséget? Nem tudott nyomra találni. Taglalni kezdte, nem a sikernek valami fogyatéka bántja-e? Elő akarta a valamennyiünkben lappangó szörnyeteget, a hiúságot, vonszolni, hogy bírói széke elé állítsa. Ez a szörnyeteg mindig többre mohó, mint amennyit nyújtanak neki. Hiába mérlegelt s vett számon mindent, soha olyan ünnepeltetésben nem volt része, nemcsak a léhák, hanem elfogulatlan, hozzáértő, kiváló elmék részéről is.

Egy könyv jelent meg névtelenül „Tánc mint kultusz s misztérium“ címen. Művészlélek munkája. Nem annyira vele, mint a táncnyelv mélyebb értelmével foglalkozott s arra az eredményre jutott, hogy az ember legfinomabb megindulásait, legsejtelmesebb sóvárgásait ez évszázadban senkisé tudta annyi erővel s bensőséggel tolmácsolni, mint Aglája. A könyv feltűnést keltett, egész nyomozó hadjárat indult meg szerzője kiléte után, sikertelenül, mi azt bizonyította, hogy szerzője sem jutalmat, sem elismerést nem keres. Sokat talált benne, amit megérezett, de nem tudott kifejezésre juttatni. Mindenesetre oly nagy mértékkel mérte őt, hogy szinte röstelkedett miatta.

Mi az hát, ami gyötri? honnan ez a szorongó nyugtalanság, ez az érzés, mintha bűnbe esett, vagy hűséget szegett volna valaki vagy valami irányában? Szerepet cseréltek Marionnal. Most Marion nyugtalan-

kodott az ő zárkózott volta mián s annyi melegséggel közeledett hozzá s igyekezett terhén könnyíteni, hogy meghatotta s megszügyenítette.

Hogy izgalmaitól meneküljön, elhatározta, hogy a városi közjóléti intézményeket fogja látogatni. Igen örült ennek az ötletének, legalább a délelőttöket elveri. Mikor első útjára készült, egyszerre csak megszólalnak a szánkó emlékezetben maradt csengői az ablak alatt. Meglepetve néz ki — az ucca egészen fekete, a legutóbbi két nap hóolvasztó idő volt, ami megmaradt, rég eltisztítva, az emberek esernyő alatt járnak, a szánkónak semmi nyoma. Nem lehet ilyen időjárásnál szánkázni, csak a füle csengett. Amint végigment a körúton, a Kärnthner kapunál egyszer csak meglátja Simonyit, hirtelen elfordítja arcát, nehogy tekintetök találkozzék, de amint az ut másik oldalára fordítja tekintetét, ott is látja egy könyvesbolt kirakata előtt. Ez lehetetlen, hisz egyszerre nem állhat az út két oldalán. Nem nézett hát se jobbra, se balra és íme Simonyi ott ül a volantja mellett.

Hallucinál. Megállítja a kocsit, gyalog fog menni.

Kezd tudatára jönni, mi bántja. A Simonyi kedvezőtlen ítélete. Ez kínozza.

Annyira hiú lenne már, hogy a sok magasztalás közt egyetlen kedvezőtlen kritika bántaná? Ezt ki fogja magából gyomlálni, annak, ki a közönség elé áll, vértelve kell lennie minden kritika ellen, főleg ha e nézet olyan megokolatlan, olyan barbár. De honnan az az érzése, mintha valami elkövetett hűtlenség bántaná a lelkiismeretét?

Most rajtakapta magát. Tényleg valami hitszegés készül a lelkében... megingott a hite eddigi nézeteiben és ott lenn, öntudata alatt, megvan az az alattomos kívánság, hogy Simonyi nézetét tegye magáévá. A szentet akarja játszani ebben a világban, ahol se szentek nincsenek, se olyan emberek, kik a szentekért sóvárogának. Aki jobbnak tartja magát mindenkinél, nem lett-é rosszabb mindenkinél, nem rekesztette-e ki magát a társadalomból?

Szinte megkönnyebbült, mikor mindezeket végiggondolt. Mert evvel tisztába kell jönnie, különben belebetegszik. Simonyi mélyebb benyomást tett rá, mint maga is hitte volna. Utolsó beszélgetésük óta nem is gondolt rá, mert nem is akart rá gondolni. Erős akarata kiutasította elméjéből. (Persze ez okoskodása közben egyre ágaskodtak előtte a kérdőjelek s egyre szaporodtak, úgy annyira, hogy végül tele volt velők az utca.)

A saját lelke lett hűtelen, csalfa mint egy megvesztegetett komorna, elrejtí a kiutasított udvarlót, hogy egy ellenőrzetlen pillanatban a szobába csempéssze. Öntudata csapóajtaja alatt ott volt a lelkében és szította gyötrelmét.

Udvarló? Végig gondolta minden beszélgetésüket. Simonyi soha egyetlen udvarló szót sem mondott neki. Még csak nem is udvarolt! Ez a figyelmetlensége bántotta... igen! mihaszna tagadná? ezért kérdezte oly szerénytelenül, hogy tetszett-e neki a tánca, mert alkalmat akart neki udvariaskodásra adni.

Megtalálta hát a fonalat, mely ebből az útvesztőből kivezeti: Az udvarlását sóvárogta.

Csak nem szerelmes belé? Nevetett magában e gondolaton... Nem! Ilyen ember még a rokonszenvét sem nyerhetné meg...

„Menyországok s poklok rejteznek testében, melyek mind arra törnek, hogy alleluját s áment mondjanak ...“

Igaz lenne ez?

És ha igaz lenne? Csak lesz annyi ereje, hogy megfékezze indulatait? Hisz az igaz, hogy érzéseink néha mint a megvadult lovak eltépik a gyeplőjüket s száguldanak vakon, de a legvadabb paripa se bírja örökké a futamot, elvégre újra alá kell vetnie magát irányítója akaratának. Törvényszéki tárgyalásokon eltévelyedett léhák, ravasz gonosztevők szoktak avval védekezni, hogy ellenállhatatlan ígézet alatt cselekedtek, az újságok ezt aztán szinte szálló igévé tették, de ő benne van elég erkölcsi erő, hogy csak olyan érzést engedjen meg magának, melyet erkölcsi érzeke és Ízlése is igazol...

E meggondolások egészen megnyugtatták. Valami édesség tölt el, mikor egy gyötrelmes kétséget sikerült harmóniába hozni. Meglágyl a hangulatunk, szá-nalmat érezünk magunk iránt s kedvünk szottyán becézgetni magunkat, mint az anya imént büntetett gyermekét...

Újra ez a csilingelés!... valami csudálatosan vidámító, felriasztó, hejehujázó örömhír cseng benne ... Milyen csengés-zsongás! Oktalan kis ezüstcsengettyűk, két tüzes muszka paripa megrázza őket, remegésbe jön a levegő s egyszerre csak remegésbe jön a szívünk s valami édes bizalommal telik meg,... Újra csöngenek! mintha idegen, kincses országok híret hoznák, akit

szerencsés Kolumbuszok csak épen az imént fedeztek fel...

Egyszerre csak érezte, hogy meg kell állnia. Szétnéz, — otthon van a kapujok előtt. Végigjárt a körutakon s a vízparton s újra házuk előtt van, anélkül hogy tudott volna róla. Na de legalább rendbe jött magával! Ura lett magának ...

A szobalány közölte vele, hogy a rádza van itt... Most nem akart vele találkozni...

A rádza már egy órája, hogy Kornél nénivel társalog. Az ő társalgása arra szorítkozott, hogy mozdulatlanul ült egy alacsony zsölyében s nézte, mint mozognak háziasszonya kezében a kötőtűk, melyekkel elhagyott gyerekeknek trikókat készít. E közben egyre töprengve kereste a szót, hogy se többet, se kevesebbet ne mondjon, mint amennyit okvetlenül mondania kell. Végül, mikor Kornél néni szózuhatagába tartósabb apály állott be, megszólalt, de most is lassan eregette, mintha minden egyes betűt külön nagyító alá tett volna, vajon nem rejlik-é benne valami rejtett rossz.

— Aglája megváltozott. Vidámsága, összhangja oda! Látom, hogy küzködik magával s érzem, hogy előttem röstelli ez izgalmat...

Kornél néni meg akarta nyugtatni, másfelé terelni a figyelmét,

— Ön képzelődik. Nem szabad elfelednie, hogy nagyon is hirtelen jött rá a sok benyomás. Kissé terhére vannak az emberek s a mi szerencsétlen viszonyaink is izgatják. Hogy is ne! Ha ön tudná! Ez a mi kedves

drága városunk, mikor még a császár itt volt, nem engedte volna, hogy az ő szeretett bécsije...

Hiábavaló volt Kornél néni minden erőlködése. A rádza annyira el volt a maga gondolataival telve, hogy észre sem vette, hogy megint ömlik a szózuhatag s folytatta:

— Aglája kemény mint a gránit, de én ismerem a tüzeket, melyek rengésbe hozzák gránitpáncélját...

— Drága rádzsám, egyetlen nőnek sincs a kebele gránitból és nem kerül rengésbe, legfeljebb, ha egy kis jóleső remegésbe... én igazán nem tudom elgondolni, pedig én ismerem Fruskát gyerekkora óta, mikor még a foga jött, milyen önfejű gyerek volt, tudja...

— A rádza törhetetlenül a maga gondolatán csüggött:

— A Wettenstein estélye óta ilyen.

— Hova gondol! hisz észrevehette már, hogy apjával nem áll olyan bensőséges viszonyban, hogy...

— Nem atyjának tulajdonítom. Azon az estén Simonyi kapitánnyal beszélgetett, ezóta lett oda a nyugalma.

— Simonyi kapitány az unokaöcsém ...

— Félek tőle s tudom, hogy Aglája is fél tőle. A szeméből olvasom ennek az embernek mindnyájunk végétét. Jobb lett volna, ha sohase találkozunk...

— Felhagyott a látogatásaival...

— Igen, ama párbeszédjük óta ...

Kornél néni sokkal járatosabb volt az ilyen dolgokban, áémhogy tovább igyekezett volna meggyőzni a rádzsát. A féltékenységnek az éleslátása csalhatatlan, gondolta magában s ez a gondolat megnyugtatta, mert hisz a saját ítélete igazolását látta benne.

A dollár tízezren állt már.

A kormány időnként szakértő bizottságokat hívott egybe: miképpen lehetne a bajokon segíteni. Persze Wettenstein és Szokoloff is a szakértők közt. Szokoloff maga a legjobban csodálkozott azon, hogy ő tőle szakértő véleményt kérnek. Néha voltak őszinteségi rohamai s ilyenkor megjegyezte, hogy ő voltaképp nem olyan jártas a közgazdasági kérdésekben, hogy tanácsot adjon, de ezt mindenki csak a szerénység mímelésének vette. Hogyisne lenne minden közgazdasági kérdésnek hivatott szakértője, ki olyan szerencsével játszik! Az üzemek, melyeket a két matador megszerzett, szüneteltek s amelyeket nem szereztek meg, egyre nagyobb pénzín-séggel vesződtek. A bankok kimerültek, mert összes készpénzüket kimerítette a játék. A játékosok négy öt százalék kosztpénzt adtak hetenként, mikép maradt volna itt 6—10 százalékért egy évre hitel az iparnak s üzletnek? Ha kimerülőben volt már a pénzkészletük, a kosztba kapott papírokat dobták a piacra és a hónapokon át tartó haussera isszonyatos baisse következett, mely mindenkit magával rántott, gyárost, kereskedőt, naplopót s munkást, mert ezek is kénytelenek voltak szombati bérükkel s megtakarításaikkal papírokra játszani, ha nem akarták elnézni, hogy negyvennyolc óra alatt eltűnjék vásárló értéke keserves keresetüknek. Ha aztán a bankok a sikerült baisse nyomán olcsón megvették a papírokat, egy ideig megvárták, míg a korona eléggé lesülyed, ismét egy hirtelen rohamos hausset

rendeztek s mint egy nyári felhőszakadás után az apró pillék, százával heverték a milliomosok a porondon.

Felületes szemlélőnek úgy tűnhetett fel ez a város mint a dáridók paradicsoma. A munka elvesztette értékét s becsét, hisz a munka csak a fokozatos elszegényedés végzetes átkát jelentette. Az elbocsátott tisztviselők annál szabadabban vethették magokat a játékra, a játékosok annál inkább rohantak a mámszerző helyiségekbe. Mit ér a pénz, ha egy holnapi baisse úgy eltűnetheti, mint a tavaszi nap a havat...

Hamaláék fölették már mindenüket. Eladni valójuk se volt már. Minden reggel útra keltek munkát keresni, de munka nem akadt. Egyetlen jövedelmük az albérletbe adott egyik szoba bére volt, de röstelltek havonként béremeléssel előhozakodni, tán hiába is tették volna, ez a jövedelem tehát legfeljebb néhány napig tartotta el őket.

A gombaként hirtelen kinövő hírlapocskák hamar elaludtak, címanyag s másolni való alig akadt már, úgy hogy Károly az írógépen is túl adott. A festett selymek már rég kimentek a divatból. Ha talpaltatni kellett a cipőt, újra tipegett a két felemás csizma. Estefelé Melanie-val sétálni mentek, magokkal vitték a Bubát s néha felváltva hordozták. Minden ajánlkozás újabb csalódás s minden újabb csalódás keserű emlékét ki kellett magukból táncolni.

Az emberek nem bírták a folytonos bizonytalanság izzonyú feszültségét, a tánc életszükség lett. A nagy áruházak személyzetét csoportokba osztották s az egyes csoportok óránként váltották fel egymást a táncban.

Főnökök, cégjegyzők, vásárló s nem vásárló felek együtt táncoltak az elárusító nőekkel s a görölökkel. Minden nagyobb áruháznak volt saját tánchelye s ez a kerget forgás már délelőtt kezdődött. A tőzsdéről is kifutottak időnként egy közeli tánchelyre, hogy kirázzák magukból a feszültséget. Mintha csak a tánc tartotta volna melegen az embereket s csak a szédület csatolta volna őket az élethez.

Károly s Melanie néha kétszer napjában is bementek táncolni.

De aztán?

Délelőtt egy szomszédnőre bízták a Bubát. Ez az asszony, — Szomolkáné — a háború alatt Amerikában rekedt, internálták, egy évvel ezelőtt végre vissza tudott jutni. Jómódú lehetett s dollárokból volt, amije volt. Gyermektelen s szeretetre vágyó özvegy, úgy megszerette a Bubát, hogy szinte kunyorált, hogy gondozására bízzák. A gyereket minden jóval tartotta, elhalmozta játékkal s az első hideg napon pompás téli öltözékkel s prémes bundáskával ajándékozta meg. Hogy Bubának gyermektársasága is legyen, két-három gyereket csődített magához a szomszédságból. Mikor Melanie először látta a pompás meleg ruhában a Bubát, szíve egy pillanatra hálával telt el, de aztán elfogta a féltékenység s mikor látta a gyerek egyre fokozódó szeretetét az idegen asszony iránt, meggyűlölte ezt az asszonyt, ki elcsábítja tőle a gyereket. Károly becézte a gyermeket, de ő se tudta visszatartani könnyeit, ha arra gondolt, hogy az ő Bubáját más tartja melegen. Ezért talán kár is volt annyira törtetni az azovi tengertől ide...

Mindennap ebédre sem tellett, ilyenkor későn tértek haza, hadd lakják a Buba Szomolkánénál jól.

— Károly, ez a magtalan némbér a Bubát akarja! már most is jobban szereti a kis hálátlan, mint minket!...

Károly nem szólt, de hallgatása a legteljesebb egyetértést tolmácsolta.

Mikor délután visszatértek, hazahozták a Bubát, de nem érezte magát jól a rideg, fűtetlen s mégis fűledt lakásban, Szomol nénihez kívánczozott. Szomol néni őket is meghívta néhányszor ebédre, de Melanie inkább koplalt, semhogy a meghívást elfogadja. Szomolkáné néha szenet is küldött nekik, de Melanie durcásan visszautasította.

— Károly, én megvilkolom ezt a némbert!...

A magtalan! Nem tudta másképp szólítani. Anyai büszkesége, a sors elleni lázadása, féltékenysége s megaláztatása jutott e szóban kifejezésre.

— Megölöm, különben elragadja Bubánkat! Károly együttértzett vele, de hallgatott.

Egyszer, mikor meghallotta, hogy Buba Szomolkánét is anyunak szólítja, Károly elé toppant:

— Viszem a Bubát a gyermekgondozóba!

És vitte. Csakhogy e végből előbb a Fürsorgerathoz kelle mennie s így még aznap nyilvánosságra jutott a dolog. Meghallotta Szomolkáné is. Meglátogatta Hamaláékat:

— Drága szomszédasszony, hallom, hogy a Bubát a gyermekgondozóba akarja adni. Adja hozzám, én kész

vagyok akár örökbe is fogadni, nagyon hálás lennék érte, ezer örömmel fizetnék önöknek is hatvan dollárt havonként.

— Gyermekem nem eladó! harsogta felháborodva ... A más gyereket akarja elragadni magtalan, mert magának nem adott az isten? Menjen!

Olyan volt mint egy őrjöngő.

Szomolkáné elment a Fürsorgerathoz, leírta neki a helyzetet, a Fürsorgerat meg felvilágosította Melaniet, hogy mivel a tervezett gyermekgondozó nem épült még fel, a gyerekeket ajánlkozó anyáknak adják ki s mint-hogy Szomolkáné ajánlkozik a gyermek eltartására s az amerikai követségtől is a legjobb ajánló levelei vannak, de ő maga, a Fürsorgerat, is melegen ajánlja, kétségtelenül neki fogják kiadni a gyereket.

— Akkor nem adom a gondozóba!

Azontúl, — már a március törte a fagyot — délelőtt hordozták a Bubát, magok koplaltak, csakhogy a Bubának bőven legyen.

Az asszonyt a lelkiismeret furdalta, este bement egy órára kitáncolni magát, Károly a homály beálltakor a kétfelemás csizmában karjára vette a Bubát s elsétáltak a belvárosba a kirakatokat nézni. Egy kirakat előtt hosszabban álldogáltak.

— Éhes vagyok, vinyogta a Buba.

Károly szorongatott a zsebében egy császárszemlyét, azt kotorászta elő, mikor egy arra menő, ki meghallotta a Buba szavát, odadobott Károlynak egy ezrest.

Égette ez a papírdarab a kezét, nem merte a szemét fölvetni, beljebb húzódott a mellékutcába, ahol nem volt

olyan világos, de a Buba egyre ismételte: — Éhes vagyok ...

Jöttek az emberek, javarészt a színházba siettek... ebben az uccában valahol szálloda lehetett és gyűlt a bankó. Károly a zsebébe gyűrte mind... egy aranycipőben tipegő hölgy odaszólt angolul a kísérőjének és az egy tízezrest dobott a gyerek kezébe. Gyűlt a silány bankó, Károly mind a zsebébe gyűrte... A többi már nem is égette, csak az első.

Szaladt egy csemegeüzletbe, a tízezresért vett enni-valót, csemegét a gyerekek s egy palack rumot. Arra gondolt, hogy otthon teázni fognak, de csak otthon jutott az eszébe, hogy nincs tea... de tán nem is a teára gondolt, csak ezt az égetést ott benn akarta valami égetőbbel eloltani.

A Buba már az úton jóllakott, meg is hűvösödött, mire hazaértek, aludt a karján.

Melanie nagy aggodalomban várta már, nem tudta elgondolni, hol maradnak oly soká. Lefektette a Bubát s nekiestek a harapnivalónak. Tízszer lebegett ajkán a kérdés, honnan került a lakoma költsége, de mikor ajkát szóra nyitotta és látta ura riadt szemét, nem merte megkockáztatni. Károly meg érezte, hogy ott lebeg az aszszony ajkán a kérdés és — hirtelen kibontotta a rumos üveget s tele öntötte egyetlen vizes poharukat és a nagyobb felét egy hajtásra kiürítette. A maradékból aztán szürcsölt Melanie is többször... Ittak, az egyik hogy ne jusson eszébe az a gyötrő kérdés, a másik, hogy ne hallja, ha szóvá lenne...

Kozmás volt a kotyvalék, de tüzes és működött, még valami keserű, fanyar jókedv is fakadt belőle, — de az a kérdés még mindig ott fenyegetett az asszony ajakán, a férfinak még ittas szeme is meredve révedezett a félelemtől. Az asszony látta az irtózatot, a kérdés annál jobban kívánczozott a nyelvére, úgy hogy dudorászni kezdett s addig izgatta magát, míg egy nagyobbat hörpöntett, hahotára fakadt és cepelte az urát táncra, de az első mozdulatoknál megcsuklott, mególmosodott a lába, elbukott, az ura felkapta és egymás mellé roskadtak az ágyon ...

Melanie még aludta bódult álmát, mikor Károly föl-kelt s zajtalanul felöltözött. Eszébe jutott, hogy tegnap egy falon felhívást olvasott, melyben a város uccatisztítókat toboroz. Hátha kap ott munkát... Kint fehér világ, úgy látszik egész éjszaka esett a hó. Mégis eszébe jutott az égben valakinek, mert ha friss hó esett — és mennyi! — valószínű, hogy neki is jut. Siet, nehogy valaki elkaparítsa előle a jó falatot... az az első ezres bankó még most is égeti a kezét...

A márciusi havat más szemmel nézi a közigazgatás mint a januárit, mert csak egyet kell mosolyogni a márciusi ifjú napnak, hogy a legvastagabb hókebel is olvadozzon. De szerencséje volt. Egész éjszaka esett s a márciusi ifjú se akart kikandikálni, hát mégis csak nagyobb igyekezettel kellett a hótisztításhoz fogni.

Hamala Károly is kapott helyet. A kétféle csizmaszár bizalmat keltett. A becsületes bagaria bírta még mint újkorában, mikor még fiatal volt és sóvár szemmel leste valamely rutén vásáron, mikor jön az a láb, mely ün-

nepélyes kiadós alku után megszerzi, de Kaplony ucca remekének a fejét egy hajdani zsákból maradt ronggyal kellett körülpólyázni, hogy a hóban álló láb meg ne fagyjon.

Estig dolgozott. Majdnem tízezer koronát keresett. Vitt haza harapnivalót és a Bubának valami nyaladékot. Megígérték neki a helyet holnapra is, ha idején ott lesz... ő ott lesz, csak a hideg kezd veszedelmesen engedni. A zsák átázott a lábán, ahogy haza cammogott s a lába fürdött az ucca piszkos levében. Március holnapig elkaparíthatja, az ember orra elől a biztosított helyet.

Melanie még nincs itthon ... a Buba alkalmasint Szomolkánénál. Leült s várt. Lassan rágódott a szalonán, amit vett. Zsebkésével apró takaros darabokra vagdalta, mielőtt óvatosan a kenyérére fektette. A kenyérből is gondosan szabta ki a kockákat, persze nagyobbakat mint a szalonából. Egy kocka kenyérre egy kocka szalonát, egy szúrással átdőfni a kettőt s így a késhegyen a szájába tenni, így csinálták a magyar bakák Ukrajnában, mert ott volt szalona is ...

Melanie elunhatta magát, tán nyugtalanodik is miatta, hisz híre tudta nélkül ment el hajnalban s elmaradt egész nap... Úgy látszik, kapott valami munkát, mert a kis asztalon egy csomó új zsebkendő, az egyik már ráverve a rámára új rajzzal... Dolgozhatott egész nap szegényke, estefelé elment kitáncolni magát...

Tán kilenc óra is volt már, mire a lépteit hallotta.

Kitárta előtte az ajtót.

— Nem hoztad fel a Bubát? lefutok érte ...

— Hagyd!... beszóltam, hogy aludjék ott a magtalanál.

Károly kedveskedve rakosgatta eléje az enni valót... De nem nyúlt hozzá... Nyomasztó volt a csönd, olyan nehéz, hogy az ember nem meri megtörni...

Melanie nem nyúlt az ételhez, csak nézett az asztalra, mintha számlálgatná, hány évgyűrű nyoma látszik benne.

— Buba elmondta, mikép szerezted a tegnapi estét lakomát.

Károly arca kigyúlt eleinte, de megemberelte magát, akart mondani valamit, de Melanie lekonyítva tartotta a fejét s nem tudott arcába látni.

— Ezt nem úgy szereztem, ebből ehetel, verejtékes munkával kerestem ...

Melanie még mindig mozdulatlanul. Félve folytatta hát:

— Havat tisztítottam.

— S azt tudod-e, honnan jövök én?

— Látom, hogy munkát kaptál...

— Igen, kétnapi munkával tán megkeresem, amennyi egy napra kell... Hozzá is fogtam, de nagyon remegett a kezem, soha nem ittam rumot... a Buba kifutott, miközben a rajzot terveztem s leszaladt Szomolkánéhoz, onnan izentek föl, hogy küldjék-e vissza ... hideg is volt, ahogy beesteledett, mentem hát táncolni... nagyon fáj a fejem a tegnapi rumtól... Ismered a táncosomat?

— A táncosodat? azt a mérnököt, aki az összetört hadianyag fémével kereskedik?

- Az. Igen sok pénze van.
 - Persze, hisz úgyszólván ingyen kapja...
 - Vett egy antipirint a fejfájásom ellen. El is múlt s akkor jutott az eszembe, hogy ma nem ettem még... A mérnök hitt vacsorálni, aztán elkísért, rábeszélte, hogy beszéljem el neki a bajainkat... Aztán azt mondta, hogy szívesen segítene rajtam, nem kellene a Bubát eladni s kért, hogy kísérjem el a lakására ... na persze nem ilyen szóval, de elég világosan ...
 - És te?
 - Vele mentem... ne ijedezz, csak az ajtajáig. Az ajtóból szaladtam el és kószáltam az uccán ...
 - Nem, nem! Nem bírom, nem bírom se ezt, se azt! A koldulásodat se! se a hótisztítást...
 - Elhallgattak.
 - Melanie hirtelen felugrott.
 - Eladjuk a Bubát!... már meg is mondtam annak a néembernek, holnap elmegyünk hozzá mindketten... aláírjuk...
 - Megint elhallgattak.
 - Hát muszáj már holnap meglenni? van munkád, holnapra még nekem is, várhatunk még egy napot...
 - Mindegy, legyen holnapután.
 - Huszonnégy zsebkendőt látok... hátha megint megkeményedik az idő, három napot is várhatunk...
 - Legyen hát három nap ...
- Sírva egymásra borultak ...

Még nem építettek, de a kávéházak már elérkezettnek látták az időt, hogy helyiségeiket látogatóikhoz méltó eleganciával s kényelemmel átalakítsák. Ha már az urak frakkban jelennek meg a parketen, illik, hogy a kávéházak is tükörablakokkal díszeljenek. Délután két óra táján vége a tőzsdének, mára biztos az árfolyam. Most gyülekeznek az előkelőségek a kávéházakba, ilyenkor lesik, puhatolják, mi készül vagy várható holnap ... hogy zárult Zürich, Amsterdam, jó lesz-e még estefelé túladni papíron vagy valután, vagy jobb lesz-e venni. Ez békés terefere alakjában történik. A barátnőik már előre elhelyezkednek, ezek már meg is ebédelték a reggelijüket, mielőtt a barátjuk ideért. Ezek a dámák tizenkettő tájékán kelnek föl, ebédre esik hát a reggelijük. Aztán itt várják, míg az emberök elkerül a tőzsdéről. Némelyiknek a felesége is ott ül valahol a kávéház egy zugában, másoké más kávéházban törzsökös.

Mihelyt sebtén tájékozódtak az üzleti kilátások vagy lebonyolítások dolgában, sietnek a kártyaasztalokhoz. Itt folynak persze a csempészüzletek is... árulnak itt hivatali titkokat is és protekciót, ez is sebtén lebonyolódik, sietnek mind a kártyaasztalokhoz s boldog, aki asztalt kap, mert sokkal több a játszani akaró, mint a játékasztal. A játékasztalhoz azért futnak úgy, hogy a tőzsdejáték kockázataival járó izgalmaktól megpihenjenek, hisz a kártya igazán kenetes foglalkozás a tőzsdejátékhoz képest. Barátnőik vagy kibicelnek, vagy játszanak, vagy flörtölnek. Itt új partikat kötnek. Itt híre

jár, hogy ki veszített, kinek van szerencséje. Napok elhalványulnak, de huszadrendű csillagok állócsillagokká nőnek hamarosan s itt folyik s minden „előkelő“ kávéházban a zugtőzsde a — barátnőnek nevezett cikke.

Coboly s szilszkin és a fehér ékkövek az uralkodó divat. A fehér kő a briliáns. A fehér könek előnye, hogy könnyen értékesíthető s még könnyebben elrejthető. A délig való nyereséget hamarosan be kell fektetni, minden asztalnál folyik hát a gyémántvásár. Néha gonosz baisse után megtörténik, hogy a briliánsokat nem is kell leszedni a „hölgy“ kebléről, briliánsostul választ új, szerencsésebb gazdát.

A coboly s szilszkináradatban akad valami nagyobb ritkaság is, ezüst róka, vagy kék menyét, vagy a csin-csilla, mindannyi emlékjelei különösen nagy fogásoknak. Ha a férfi nagy fogást tesz a tőzsdén, csak úgy lehet tudtára adni a jelenkornak, ha megfelelő minőségű szörme jelenik meg a barátnője karcsú derekán. A feleségnek hasonló emlékeket adni részint fölösleges, részint veszedelmes. Könnyen elvihetne az adóvégrehajtó.

Az arrivée hölgyek falanxa mögött a görlöké. Nincs már görbült cipősarok hölgyi lábakon, sem hadi áru az idomokon. Hitelügyletek nem virágoznak még, de a csinos görlök kapnak hitelbe mindent, ami szép, holnap milliárdos lehet a barátja. A szalonok újra virágzanak, a század jelleme kezd erélyesebben s egyre öntudatosabban kialakulni, a ruhák egyre rövidülnek, már nemcsak a boka, hanem a lábikra is közszemlére téve és érezzük már a haladást, az egyre feljebb való emelkedést, a jövőbe tekintő nagy elmék már látják a napot, mikor

a huszadik század végre a térdkalácsokat is lepletleníteni fogja.

A léhűtőknek, az aggodalmasoknak, a kávéházba csak melegedni járóknak van legalább min legeltetni a szemöket. Bizony boldogok, akik legeltethetik. A rongyos, vacogó fiú s lánysihederek epedő szeme rátapad a nagy tüköruvegekre. Nem kellemes látvány a kényelmes zsölyében ülő előkelőségnek, de elkerülhetetlen, hogy néha ki ne nézzenek, hisz jó isten, a rendőrség oly gyatrán végzi a dolgát, hisz az előkelő törzsvendégek közt ott lábatlan-kodik mindenféle nem idevaló elem. Anyák, kik magokkal cepelik gyerekeiket s gyufát, ceruzát kínálnak. Akinek nincs gyereke, kendőzött arcával, bájoló mosolyával teszi kívánatosabbá a gyufát, ceruzát, inggombot. Megint más, rongyokba bujtatott gyerekével akar vételre ösztönözni. — Nem is az ő gyereke, mondja egy életismerő bölcs, bérbe vesz idegen gyereket, hogy jobban menjen az üzlet! Mire képesek ezek az emberek! pfuj!... kloáka ez a nagy város...

És beteljesedik az ige.

Megnyílik a kloáka. Egy rongyos, korgógyomrú csoport, rokkantak, koldusok, munkanélküliek, nyomorral birkózók. Egész talpukkal lépnek föl, ütik erősen, hátha megdobbann lábuk alatt ez a föld.

Gyerekeik, siheder fiaik futkosnak előttük.

A földnek sokkal keményebb a kérge, semhogy koplaló emberek léptétől dobbanna meg, de a gyerekek köveket dobálnak a kihívó nagy tükörablakokba. A cobolyok meg ezüstrókák eleinte kíváncsian néznek a körútra — most még csak a szembenlevő kávéházat ostromolják,

egyszerre azonban dirib darabokra zúzva hullanak ölükbe az ablakok üvegei, sőt — kimondani is rettenetes! egy aranykeretű tükör ép a közepén kap egy sugaras, soha többé nem gyógyítható sebet. Egyszerre pánik lesz, a fehérköves dámák sikoltva, sápadtan menekülnek hátrafelé, a konyhákba, az udvarokba. Egy szilszkingalléros hirtelensült milliomos szalad be: — „A körút egyik sarkától a másikig nincs már egyetlen ablak, egyetlen tükör épen, kétkilométeres útkaraj tele üvegcserepekkel!”

A rendőrség tehetetlen, az apró sihederek szaporák, fűrgék, minél jobban kergeti őket a rendőr, annál gyorsabban iramodnak az apró zendülők s futtokban annál hamarabb végeznek az ablaküvegekkel. A pincérek sietnek leereszteni a redőnyöket, de az apró nyüzsgelék behatol a helyiségekbe s ott tördelik az ablakokat, tükröket. A bankok szentelt látókái se szentek ennek a hadnak, a komoly nemzetgazdák, kik egy-két esztendő folyamán nem tettek egyebet, mint törték a koronát, azon sápítznak, mekkora kár! hogy rontja le az állam hitelét ilyen botrány. De hiábavaló minden sápítózás, egy óra múlva ötvenezer ablakúr tátong vakon, némán a világba a gyomrokban leledző ür méltó példázataképen.

Mi volt ez? Zendülés? összeesküvés?

Nem! A gyerekek szólaltak meg.

Az ügyészek már előre gyűrik a markukat, a bírák már keményítik a szívüket, hogy elrettentő példát szolgáltatassanak, a közgazdaság bajnokai már dobogó szívvel látják a pillanatot elérkezettnek, mikor végre a titokban lappangó hidrának leüthetik az ezer fejét, hogy heggeszthessék a gazdaság ezer sebet s megmutathassák,

hogy mi az állami tekintély — de nem akad más zsákmány az igazságnak mint néhány kiskorú s rokkant. Se felbujtó, se igazi csoportosulás. Themis fölemelt pallosa nem talál, akit sújtson.

A kávéházak, a bankok, a parádés nagy szállók a tüntetésre ellentünetéssel felelnek: Deszkából vert paliszádokkal borítják be a tátongó abalakúroket. Az ezerkaru polyp deszkakagylóba bujt.

19.

Szokoloff nagyon büszke volt a Simonyival való barátságára és igyekezett azt bensőbbé mélyíteni. Ismételve felajánlotta útmutatásait, mikép fejhetné meg ő is a tőzsdét, de Simonyi megvetéssel hártott el minden célzást. Am Szokoloff mindenkép magához akarta láncolni, mint ahogy magához kötötte Kornél nénit.

Kornél nénire szüksége volt, hogy megbízható sáfárja legyen Marion körül, Simonyitól pedig tanácsot szeretett volna kapni, miként lehetne ha nem is a kegyét megnyerni, — ennyire elbizakodott nem volt — legalább pályázni érte.

Kapva kapott hát egy ajánlaton, melyet valamelyik ügynöke közölt vele. Egy magyar úr, kit úgylátszik, vesztések értek, szépen berendezett birtokát bocsátotta áruba, kedvező áron, mert sürgős volt a pénz. Minthogy az eladás a földhivatal beleegyezéséhez volt kötve, Dan nem gondolhatott arra, hogy magamagának szerezze meg, de Simonyira gondolt, kinek a harminc-

ezer dollárja, melyet Wettensteintől nyert, még érintetlenül nála feküdt. Wettenstein annak idején Szokoloffhoz utalta át, de Simonyi eddig nem rendelkezett felőle. Pedig meglehetősen gyakran voltak együtt, tanította Dánt tarokkozni.

Tudjuk, hogy Dan meglehetősen fogyatékos műveltséggel lépett a világba, de igyekezett a hiányokat pótolni. A játékparti után egy ízben Simonyi dicsekedve ejtette ki e mondást Szokoloff előtt: — Na végre akadt valaki, aki ennek a Huszonegyesnek megmutatta, hogy akad skiz, aki őt is üti. Simonyi persze magát gondolta skiznek, de Szokoloff nem értett semmitse, mert sejtelve se volt a skiz s Huszonegyes kilétéről. Simonyi megszánta a lelki szegényt s ajánlkozott, hogy megtanítsa tarokkozni. Azt a nyomozó történelem mindekkoráig meg nem állapította, hogy Dan mennyit sajátított el a tarokkművészetből, de bizonyos, hogy azt már huszonnégy óra alatt megértette, hogy mi a skiz, meg a Huszonegyes s — a pagát ultimo. A Simonyi mondását, hogy Wettenstein-Huszonegyes végre megtalálta a skizt, aki elüsse, magamagára vonatkoztatta és Simonyi ráhagyta. így lett Dan kettejük társaságában a skiz. Igen nagy hálát érzett ezért a kitüntető hasonlatért Simonyi iránt. Ebben a tous les troisban Dan Mariont tette meg pagátnak, aki csattanóra üssön, de hogy a pagát kedve szerint üssön, szűksége volt olyan játékostársra, mint Simonyi...

Szokoloff attól tartott, hogy Simonyi gavalléros könnyelműségében elkerülhető engedményeket találna a birtokvétel körül tenni. Csak miután minden feltételt, kikötést írásba foglaltak és mikor meggyőződött felőle,

hogy ennél többet már nem lehet az eladótól kiszorítani, tett említést Simonyinak a kedvező ajánlatról. Simonyi nagy örömmel kapott rajta. A vételár ezer kétszáz millió, holott a harmincezer dollár csak hatszáz milliót ért. Szokoloff tehát ajánlkozott, hogy kisegíti pénzzavarából és kölcsönadja neki a szükséges összeget. Simonyi ismerte az eladót személyesen, ismerte a játékaffér lefolyását is, melynek következtében eladásra került a birtok.

— Majd magam beszélek a dologban, tán nem igen lesz szükségem a kölcsönre, szólt Simonyi.

— Félek, hogy megadja az árát, ha személyesen jár el az ügyben. Üzlet is más, gavalléria is más. Én nem is mertem ajánlani önnek, míg a minimumra le nem szorítottam az igényeket.

— Csak bizza rám, skizkém.

Szokoloff hát rábízta. Eredményesen is végezett. A kártyanyertes hitelezett neki háromszáz milliót egy évre.

— Azt a háromszáz milliót majd három vagy négyezer dollárral fogja kifizetni, vagy még kevesebbel. Most hát csak a háromszáz millióról lenne még szó, mely összeggel szívesen állok rendelkezésére, szólt Szokoloff.

— Ejh! kölcsönt fölvenni, visszafizetni! Az embernek már jó előre gondja van összezsugorgatni a pénzt, aztán mindig közbejön valami. Megmagyaráztam hát a nyertes urnák, hogy vannak bizonyos tekintetek, úri parolámat adtam neki, hogy három hónapon belül én fizetem ki neki a kilencszáz milliót, mire elküldte névjegyét az eladónak, hogy én kiegyenlítettem a játék-

tartozását. így hát három hónapi időm van parolámat beváltani... Hát édes skizkém, most mutassa meg, hogy igazi skiz, hogy mához három hónapra a harmincezer dollárom feldagadjon hatszáz millióról kilencszázra. Én nem értek a magok miskulanciájához, skizkém, én csak lovakhoz értek meg asszonyokhoz, én nem játszom a tőzsdén, magoknak való az, de így lesz mégis a legegyszerűbb a dolgot elintézni. Magának sem kell a kasszába nyúlni, hogy ilyen nagy rakás pénzt kivegyem, nekem meg nem kell összezsugorgatni idejére, holott nem is tudom, össze tudnám-e a határidőre szerezni, így sokkal egyszerűbb. Nemde?

Szokoloff csak most látta, milyen számár ő, nem ő a skiz, hanem Simonyi, aki voltaképpen kiszedte a zsebéből ezt a háromszáz milliót, mert hisz három hónap alatt a dollárt a dolgok kényszerű rendje szerint úgy is fölverték volna, avval a különbséggel, hogy Simonyi tartozott volna neki háromszáz millióval... És ez az ember azt mondja, hogy nem ért a miskulanciához!...

Nem szólt, sőt kissé büszke is volt rá, hogy ilyen okos ember lett a barátja — milyen jó szimata van — de azért adott volna száz dollárt annak, aki a nagy üvegkalamárisát kedves barátja fejéhez vágja.

De azért legbájosabb mosolyával biztosította, hogy majd kettőzött buzgalommal fogja megtenni a magáét. Tán jobb is így, gondolta, de azért föltette magában: Evvel az emberrel üzleti viszonyba nem lépek többet.. s kezdte sejteni, hogy nem lehet kellemes állapot ez ember hitelezőjének lenni.

— Azt mondja, nem ért a mi miskulánciánkhoz? Mégis a minap papírok felől ment tájékozódni Huszonegy eshez.

— Kornél néni bízott meg, hogy a Juli Söd iránt érdeklődjem.

— Szokoloff nevetett.

— Én játszom meg neki saját kockázatomra a Juli Södöt s ő Huszonegyestől kér információt, vajon nem röviditem-e meg ...

— Sebaj, Huszonegyes ellen meg a skizhez fordul. De ebből azt látom, hogy nem Kornél néni útján van tudomása közbenjárásomról, honnan tudja hát, hogy én mikor látogattam meg Huszonegyest s miről beszéltem vele?

— Gondoltam mindjárt, hogy a beszélgetés csak ürügy volt, hogy Aglájával találkozzék, akivel aztán tényleg szánkázni ment.

— Honnan tudja mindezt, skizecském?

— A nagyhatalmak, még ha szövetségben állanak is egymással, kölcsönösen kémleltetik egymást, szólt nevetve Szokoloff.

— Annyira érdeklődnek a másik titkai iránt?

— Huszonegyest úgy látszik érdeklik az én titkaim, ő kezdte. — Képzelve, egyik igazgatóm a kéme.

— Persze elcsapta azt az igazgatót.

— Sőt ellenkezőleg, én látom el hírekkel, anélkül, hogy tudná.

— Hogy jött rá?

— Egyszer olyasvalamit tudott meg Huszonegyes, ami bántott. Csak árulás nyomán tudhatta meg. Őt

embert vettem gyanúba. Sorra vettem őket. Mindenkinek olyat mondtam, amiről gondoltam, hogy érdekelni fogja Huszonegyest. Az öt gyanússal öt különféle dolgot közöltem. Huszonegyes csak egyre reagált az öt közöl, tudtam tehát, ki az áruló.

— Ezt okosan csinálta skizecském. Persze aztán maga is megvesztegette az egyik igazgatóját.

— Egy igazgató drága. Én az inasát vettem zsoldba, mert nem az a fontos, hogy mit mond ő igazgatóinak, hanem hogy ki tesz nála látogatást. Ha tudom például, hogy a kereskedelemügyi miniszter osztályfőnöke járt nála, kitalálom, milyen akció készül.

— Az a méltóságos modorú öreg bácsi, aki a kabátomat szokta hozni s bejelent?

— Az. Különben bankigazgató volt valahol vidéken s tönkrement.

— De mi lesz, ha ő majd a maga inasát vesztegeti meg?

— Annyi pénze nincs.

— S nem tart-e attól, hogy eltalálom mindezt mondani Huszonegy esnek?

— Hátha csak azért mondtam mindezt, hogy kitalaszta, mennyire lehet ígéretlen is bízni a diszkréciójában?

— Nagy selyma maga skizecském, úgy látom, hogy valami nagyobb titkot akar velem közölni.

Dan sóhajtott. Igazában siheder volt még és szerelmes.

— Csak nem szerelmes, skizecském?

— Dehogy vagyok én skiz, inkább pagátnak érzem magam, szólt s rnég egyei sóhajtott.

— Úgy vigyázzon, hogy a végén el ne fogják. Simonyi hangosan kacagott a saját viccén.

— Hány esztendő, skiz?

— Elmúltam huszonnégy éves.

— Ugyancsak szaporán élt! Nagyon tisztelhetette apját, anyját, hogy ilyen hosszú életű lett ezen a földön. Még nincs huszonöt éves és már is skiz. Én huszonöt éves koromig elvertem ezer holdat és volt már legalább huszonöt szeretőm. Hát maga volt-e már szerelmes?

Dan ismét sóhajtott.

— Hja persze magok monogám fajta. Nagyon okosak, nagyon hódítók, nagyon szaporák, de sohase tudtak uralkodni, mert csak a poligám fajták termettek urnák.

— Huszonötször szeretni! ... Nekem elég egyszer is. Megint sóhajtott.

— Mit sóhajt? Van elég pénze, hogy szerelmes lehessen.

— Pénz! — mit ér itt a pénz?

— Na hát fogadjon el tőlem egy jó tanácsot. Huszonegyes százezer dollárért gyémántokat vett Marionnak, de Marion visszautasította.

— Tudom, Kornél néni súgta meg nagy titokban. Hogy lehet ilyen büszke leányt pénzzel megkönyékezni?

— Marion haragszik az apjára, még egy papucsot se vesz föl, amit apja pénzén szereztek. Toalettje összes költségét a nagybácsi apanázsából fedezi és ez az apanázs egyre szűkebb, mert az öreg még ma is a

koronára esküszik. Huszonegyes szeretné kiengesztelni, de sikertelen maradt eddig minden kísérlete. Evvel akarta megvesztegetni, de a lány visszadobta neki, Huszonegyes visszaadta hát az ékszer az aranyművesnek. Pedig a lány szereti a szépet s nincs nő, aki érzéketlen lenne gyémántok irányában. Marionnak a jövő héten születése napja lesz, — vegye meg neki az ékszer.

— Ki talál vele dobni.

— Sőt ellenkezőleg. Mert az, hogy el nem fogadja az ajándékot, csak bosszantja az apját, de ha ezt a skiztől fogadná el, felháborítaná. Ez már ütés!

— És merészelnének arra gondolni, hogy — megnyerem a kezét?

Simonyinak szinte megakadt az ámulattól a szava a torkán. Ilyen özőnvíz előtti állatot még elevenen nem látott.

— Nem hiába olvassák magok visszajáról az írást. Az ember a szerelmet nem kezdi a házasságon, hanem legfeljebb végzi. Ma különben is kiment már a házasság a divatból, az igaz, hogy a szerelem sem olyan már, mint régen volt, de azért még elég kelendő. Marion van olyan büszke, hogy nem akar a felesége lenni, hát kitelik tőle az is, hogy a szeretője legyen.

— Nem értem. Ha büszkesége nem engedi, hogy nőm legyen, mikép engedhetné meg hogy...

— Egyszerű a dolog skizkém. Egy kolomeai alliance nem izgatja nagyravágyását, de miért ne lehetne a szeretője, ha így jót üthet az apján... aztán meg skizkém — becsület a leggazdagabb ember szeretőjének lenni, de nem tisztesség a feleségének lenni.

Dan ugyan ezt a tótágas gondolkodást nem értette, de nem is igen törte a fejét rajta, ám ez a vélemény ilyen szakértő ajkáról mégis nagy hatással volt rá. Csak ne lenne az a jövő hét olyan közel. Sironyi eltalálhatta a gondolatát, mert így szólt:

— Nem kell hozzá annyi előkészület mint egy alapos baissehez...

Dan elnevette magát.

Sironyi offensívájában szünet állt be. Érezte, hogy Corinna vergődik. Ezt nyugodtan kell végignézni. Egy asszony, ki vergődik, biztosabban elbukik, mint ha ostromolják. Várt s ez időt adott neki, hogy a más dolgával is foglalkozzék.

Ezt a Szokoloff fiút iskolázta hát, szerette is volna megrézfálni... már nagyon biztosan érzi magát skiz-voltában.

Mikor hát az előszobában feladatta magára a felöltő-jét a szemüveges inassal, kivett a zsebéből egy tízdolláros bankót s azt nyomta borraivalóul a kezébe.

Szemüvege dacára jó szeme lehetett, vagy tán jó ujjja, mert anélkül hogy odanézett volna, megérezte, hogy amerikai bankó.

— Tévedni tetszett, szólt mosolyogva s nyújtotta vissza a bankót.

— Igazán tévedtem, fiam. — És kivett a tárcájából egy százdollárost. — Fogja!

A fiú mosolyogva gyűrte a százdollárost zsebre. Csak azután szólalt meg:

— Nem tudom, mivel érdemeltem meg ezt a nagylelkűséget.

— Még semmivel, de a jövőben megérdemelheti. Nem kell egyebet tennie, mint hetenként megírni, hogy kik tesznek itt látogatást. Ha jól teljesíti szolgálatát, kap tőlem havonként kétannyit. Itt a névjegyem, hogy tudja, hova kell címezni értesítéseit.

A szemüveges kivette a pénztárcáját, gondosan eltette a névjegyét s az alkalmat felhasználva ő is kivett egy névjegyét s átnyújtotta Simonyinak.

Simonyit bántotta ez a bizalmaskodás. Hogy ezek az emberek nem tudnak egy kis tapintatot tanulni! Rátévedt a szeme a névjegyre:

— Szokoloff Illés?... Magát is Szokoloffnak hívják?

— Persze!

— Tán rokona Dánnak?

— A testvérbátyja vagyok.

Simonyi elképedt.

— A szemüveges előkotorászta a százdollárost és visszakínálta.

— Csak tartsa meg, barátom, szólt kacagva — megérte. Hallja, tán maga üzlettársa?

— Nem én, csak alkalmazva vagyok itt havi nyolcvan dollárért.

— Jobb állást nem tudott találni magának Dan?

— Nekem nem kell jobb. Itt egész nap nincs dolgom és élhetek a magam művének.

— Mi a maga műve?

— Fafaragó vagyok. És mindjárt ki is vett az asztal fiából egy félig kész puszpángfa figurát. Egy kamaszlány, előrehajtott derékkel, szétterpesztett, groteszkül kigömbített lábakkal, mint ahogy felsőbb leányok szok-

ták, ha egymás közt vannak. Az orra kissé nagyobb, mint amennyit a szabályszerűség megszavazott volna, de az arcán olyan egészséges, elragadó kacagás ömlik el, hogy az egész valóságos kis műredek.

— Na ezt jól megcsinálta Illés mester... Pompás! Mennyiért adja?

— Ez az egy nem eladó, de van itt más is. Kiszedett néhány figurát a zsebéből.

— Csinos dolgok, de az a süldő jobb...

Illés a másik zsebéből is kiszedett néhányat s egyet messziről mutatott, anélkül, hogy a kezéből kiadná.

— Hej a kófic mindenedet! ez az én torzképem! ... de kutya hamis szemed van Illés, ezt meg már muszáj megvenni, nehogy más meglássa. Mibe kerül?

— Legyen az öné, a száz dollár fejében...

E pillanatban felpattan az ajtó s megjelenik benne az iménti faragott nőcskének az eredetije, ugyanabban a positurában, amelyben a mester megkapta. A kacagás most is végigzuhog arcán s a szemébe furcsa lángocskák kergetőznek. Egy kicsit kiölti hegyes nyelvcskáját s úgy marad állva, helyesebben félig guggolva s nézi a szemüveget, diadalmas hangon rákiáltva:

— Na, ki az okos?

— Sosanna! levizsgáztál?

— De még hogy? nemcsak az asszisztens súgott, hanem a professzor maga is. Ki az okos?

És háromszor bökött kinyújtott mutatóujjával saját kebelébe, hogy senkinek kétsége az iránt ne lehessen, hogy ki az okos.

— Kitüntetéssel!

— Ha én ott lettem volna!...

— Mi lett volna?

— Olyat bökök annak az asszisztensnek a bordái közé!...

Simonyi kedvtelve nézett erre a kacagó pár emberre, kiknek eszébe se jutott emlékezni rá, hogy ő is jelen van, miért is maga jelentkezett:

— Mesterem, nem volna szíves bemutatni Sosanna kisasszonynak?

Sosanna hirtelen olyan positurába vágta magát, amilyenben Illés a torzképben Simonyit kifaragta. Arcán s derekában úgy látszik minden izom külön rugóra mozgott, mert arca, teste ugyanolyan vonaglásba került, akár a torzképen.

— Szóval, mint látom már ismer. Ez nem igazság ... az igazságot csak úgy lehet helyreállítani, ha most én is megismerem magát...

— Vagy úgy, — hogy én is elfelejtem magát... És a szemébe kacagott.

— És mi lett maga ma?

—

— Az összes orvostudományok egyelőre még avatatlan tudora.

— Épen orvoshoz akartam menni, egyúttal meg is vizsgálhatna ... szolt kezét nyújtva felé.

Sosanna redőbe vont homlokkal fogta meg üterét s szolt aztán komoly, tudákos hangon:

— Hipertrophia inaniae ... Túltengő elbizakodottság, magyarázta.

— Nagy baj az?

— Gyógyíthatatlan, csak az az egy előnye, hogy a beteg nem is tudja, hogy sínnylik benne.

És olyan édesen frissen kacagott a szemébe, hogy Simonyinak is kacagni kellett.

— Na megyek már, megyek... hisz látom, hogy borzasztó fölösleges vagyok itt, tudom én mi dukál egy jól letett vizsga után, csak aztán egészen ne egyék meg egymást... És ment.

Simonyi jó jósnak bizonyult, alighogy kitette a lábát, a kettő lesállításba veti magát, mint ugrásra készülő tigrisfiak s egy szökéssel egymás nyakában és ajk az ajkon...

Mielőtt Sosanna tovament volna, hogy hurré vigye többi ismerősének, ki az okos, Illés átadja neki a százdolláros bankjegyet.

— Tedd a többihez Sosanna és mikor azt gondolod, hogy már elég, szólj...

— Száz dollár? Hol vetted?

A kezével elég érthetően mímelte az elemelést.

— Eladtam neki a saját torzképét száz dollárért.

— Azt hiszem, túlbecsülted.

— Nem én, de ő... mutatok valamit, amivel a vacsoránál foglak meglepni... s mutatta neki messziről a róla készített figurát.

A lány egy hirtelen ugrással kiragadta a kezéből...

— Jaj de szemtelen! hát ilyen orrom van nekem?

— Nem ilyen, egy félméternyit bátorkodtam a saját felelőségemre elcsenni belőle ...

— Ezért megpofozlak!... és szaporán csattant a tenyere két arcán felváltva, de Illés túrte, mert minden poflegyintést egy csókkal szögezett oda, hogy el ne repüljön.

20.

Aglája a Semmeringre ment. Egyedül. Várta, hogy Simonyi utána jön, elvégre a Semmeringre mindenki elmehet ... Mindennap új flörtöt kezdett, ha jön, hadd lássa, milyen kevésbé érdeklődik iránta. De Simonyi nem jött.

Ez a folytonos várakozás idővel annyira idegessé tette, hogy elhatározta, hogy egy heroikus gesztussal végét veti a gyötrelemnek s ír neki. Minden este belefogott egy levélbe, de minden este össze is tépte, végre a harmadik napon — kidobta a tentatartót, hogy ne is eshessek többet ebbe a kísértésbe. Kornél nénitől mindennap kapott levelet, fél mondatokban, — Kornél néninek nem volt türelme végig írni egy mondatot — melyben mindenről beszámolt, minden botrányról, látogatásról, de Simonyi ott sem mutatkozott. Arról is értesítette, hogy a jövő szerdán Marionnak születése napja lesz, nagy társaság lesz jelen, akkorára Corinnának okvetlen haza kell jönni, ha csak egy napra is. Corinna azonban megírta neki, hogy ő rá ne számítsanak, annyira szüksége van a pihenésre, lehetetlen most félbeszakítania... különben is ismeretséget kötött egy két olyan emberrel, akik fölötte érdeklík ...

Kedden délután azonban hirtelen, lázas sietséggel csomagolni kezdett, kifizette a számlát, mert a reggeli gyorsal Bécsbe utazik, reggel azonban nem ment a vasúthoz, hanem újra kicsomagolt s haragjában egy toalettjét dirib darabra tépte. Az áldozatul esett ruha ép az volt, amelyben utoljára beszélgetett Simonyival.

Maradt.

De harmadnap nem bírta már. Anélkül hogy csomagolt volna, hirtelen elutazott. Komornájára bízta, hogy csomagoljon és a legközelebbi vonattal jöjjön utána.

Otthon senkit se talált, Kornél néni Marionnal egy skiturára ment.

Annál jobb, legalább nem kell magyarázatokba bocsátkozni. A néniéket csak tízóraira várták haza.

Lehevert, átengedte magát gondolatainak, talán el is szundított. Amint fölveti a szemét, Simonyi áll előtte. Egy pillanatig azt hitte, hogy ismét káprázat játszik vele, felpattant fektéből, de hamarjában nem tudott mit mondani...

— Azt hiszem, elaludtam ... véletlenül jött be? ... hisz nem tudhatta, hogy haza jöttem...

— Sohse mentegesse vakmerőségemet, én azért jöttem, mert tudtam, hogy megérkezett.

— Valamelyik cseléd adott hírt talán ...

— Nem.

— De hisz egy negyedórával elutazásom előtt, még magam se tudtam, hogy utazni fogok s idejövök.

— Ami nem akadályozta egy bizalmasomat, hogy néhány perccel elutazása után ne értesítsen.

— Kémkedik?

- Csak figyelmességgemmel környékezem.
- Nem csodálatraméltó, csak természetes. Figyelmesek vagyunk az iránt, akit szeretünk.
- Csodálatraméltó figyelmesség ...
- Áá! Szeret? és ezt csak úgy egyszerűen egy mellékmondatban mondja el?
- Az is szószaporítás, mert maga nagyon jól tudja...
- Nem tudok semmit, eddig nem is hallottam felőle...
- Tudja és viszonozza.
- Nem igaz!
- Hiába minden, Corinna, az enyém lesz, mert kívánom, épen úgy, mint ahogy maga kíván.
- Ne kínozzon! ne alázzon meg!
- Férfi s nő közti küzdelemben mind e szavaknak nincs értelmük. E játékban nincs sem *gőg*, sem megálázás. A nő legmagasabb sóvárgása odaadni magát, ez a győzelme, ez a diadala, ezt a diadalát akarom s ha maga ma nem akarja még, holnap akarni fogja. Megalázni én? csordulni érzem a gyöngédséget magamban s úgy szeretném magára árasztani, arannyal áttört brokátot teríteni az útra, hogy lába ne érjen port, mikor hozzám jön...
- Arra kérem... hagyjon el... most... kérem, tisztába kell jönnöm magammal. Ha mind igaz volna is amit mond, akkor se...
- Szinte alázatos volt.

— Szabad ezt úgy magyaráznom, hogy száműzetésemnek vége?

Hangja simogatott, cirógatott, esdekelt, kerített...

Corinna remegni érezte lábait, leereszkedett egy zsölyére, feje lankadtan borult keblére. Nem válaszolt mindjárt, szelíd, gyöngéd hangja megremegtette, attól félt, hogy első szavánál meghatottsága zokogásban fog kitörni. Tétován, szinte tagolva ejtette ki az első szókat, mint aki sötétben, ismeretlen helyen jár, tapogatózva.

— Mit ért a száműzés, mit ért elszöknöm, mikor a lelkemből nem tudom száműzni. Mihaszna tagadnám, tagadással nem lehet a lettét letetlenné tenni. Szerelem ez? inkább valami nagy megriadás... Nem járt még örvény szélén s nem érezte az irtózat mellett is egy pillanatra a vágyódást belezuhanni? ... Nem! ez méltatlan hozzám, barátom. Nem fogom magam furiáktól kergetve soha odaadni s a halálom lenne, ha érzékeim annyira úrrá lennének fölöttem, hogy behunyt szemmel rohanjak oda, ahol nyitott szemmel s tiszta lélekkel csak gyalázatot éreznék.

— Corinna! Kérem, erkölcs, lélek... a nő a férfit szereti, mint a férfi a nőt. Erényesek, tiszta erkölcsűek elvetemülteket, hisz ha ez a vigasztalásunk nem volna, ki hordozná az életet?

— Legyen türelemmel, hagyjon időt... megaláznám, ha tiszta, váró lélekkel nem mondhatnám, hogy szeretem. Megértett?

— Azt hiszem. Várni fogok.

— Köszönöm.

Kezét nyújtotta. Simonyi kezébe vette a kezét, hogy

ajkaihoz emelje, de nem azt tette, hanem megcirógatta s nézte hosszasan.

— Teste, lábai hazudtak, mikor táncolt, csak e kezek, e kívánó s kívánatos, engedelmes és lázadó kezek tolmácsolták igazán. E kezek éreztették meg először, hogy végzetem hozzájuk van kötve, azért kerültem azon az estén a tekintetét.

Még egyszer megcirógatta a másik kezével, aztán eleresztette, anélkül hogy megcsókolta volna.

Corinna csak ekkor vette észre — eddig úgy látszik, nem látta keztyűtlenül — hogy jobb kezén három ujj meg van csonkítva, kettő erősebben, a harmadik kevésbé.

— A háború emléke?

— Bubnónál...

Meghajlott s távozott.

Corinna ülve maradt, hallgatózott míg az ajtót hallotta bezárulni. Legörnyesztette fejét s végre szabad folyást engedett az elnyomott feszültségnek megnyugtató zokogásban. Most, hogy őszintén vallott s hogy kieszközölte az időt az önvizsgálatra, mintha megtisztult volna. Szembe kell nézni az igazsággal s igazság csak egy van: a tény... Ott benn, a mélyben bűvös muzsikát hall, alleluját s áment zsolozsmáznak ezüstszavu angyal seregek... hisz zsong tőle az egész mindenség ...

„Hiába Corinna, kívánom!“ ezt harangozta ezer ezüst harang, ettől mámorosodott meg az angyalsereg... Ezt a muzsikát hallgatta, észre sem vette, hogy beesteledett körülte, csak mikor az inas belépett s felcsavarta a lángot.

A rádzsza lépett be szokott nesztelen módján. Már régen annyira alárendelte magát e leánynak, hogy szinte az ő életét élte. Kitalálta, hogy mi elől menekült, együtt élte át tehát vele — a távolság dacára — minden töprengését, gyötrelmét. Mikor beléptére Corinna felriadt s eléje sietett, kutatva mélyedtek szemei a lelkébe.

— Barátom, szólt mosolyogva Corinna, nyújtogatom a homlokom csókra, hogy szinte belemerevedik a nyakam és rám se hederít.

A rádzsza megcsókolta a homlokát s egymásba kulcsolódott a tekintetük. Soha nem észlelt, ismeretlen tüzekeket látott szemében lobogni, ő is kiérezte az alleluja s ámen egész szimfóniáját. E pillanatban szenvedte élete legfájóbb fájását, de arcán nem látszott a nyoma. Ázsiai emberek arca csapóajtó a lelken, nem fecsegő tolmács.

— Örömmel látom, hogy az összhang újra kialakulóban a lelkében és kívánom, hogy soha disszonancia ne zavarja.

— Miért ne? Mi európaiak erre nem is vágyakozunk, mi másféle idegeket kaptunk őseinktől örökbe.

— Új tüzek lobognak a szemében ...

— Talán csak új várakozások...

Megbánta, elröstelte szavát, megérezte a fájdalmat, amelyik a másikat hasogatja. Mellére borult s csendes, hangtalan zokogás remegtette meg.

Evvel jutalmazta ennek az embernek a példátlan imádatát, hogy az ő keblén sírta ki azt a repesést, melyet a közelgő boldogság várakozása fogantat.

Szokoloff Dan már megtanult a szerelem művészetéből annyit, hogy ebben az ügyben a Kornél néni tanácsa nélkülözhetetlen s megfizethetlen. A pénz különben is oly könnyen jön, hogy minden becsét elveszti. — „Néhány pont!“ e két szóba foglalta Dan a világ minden dolgai becsüjét. Száz kötés helyett százegyvet venni vagy adni s megvásárolhat vele egy embert, néhány pont különbséget a dollár árfolyamában fedezhette a százezer dolláros ékszer árát.

A Simonyi szavait nehezen emésztette meg. Hallotta ugyan, hogy kéjencek nemcsak a feleségüket szeretik, hanem más nőket is, de házi használatra mégis csak el nem tudta a szerelmet házasság nélkül gondolni. Szerelem s házasság azonos fogalmak. Hisz igen sok frigy jön létre olyanok közt, kik nem ismerik egymást, a fontolgatásokban kizárólag gazdasági kérdések hányatódnak meg, az a körülmény, hogy a fiatalok szeretik-é egymást, szóba se kerül, mégis a legtöbb esetben boldog az ilyen házasság, tán mindig is az lenne, ha anyagi gondok meg nem rontanák. Siker s jólét a boldog házasság alapja, mert ha két ember összekel, ha soha nem is látták azelőtt egymást, megszeretik egymást. Nem a szerelem hozza létre a házasságot, hanem a házasság a szerelmet.

Mióta órákat vesz, szinte elképedve látta, hogy a németek másképp gondolkodnak — németekkel az egész árja világot szokta jelölni, — ezek a szerelmet jelentősebbnek tekintik, mint a házasságot. Hisz a költőknek

szinte állandó témája a házasságtörés. Egyetlen darabot nem látott, egyetlen regényt nem olvasott, melynek a telye nem házasságtörés lett volna.

Csak mióta Marion iránti szenvedélye erőt vett rajta s főleg, mióta Simonyi szavai megriasztották, kezdte az európai költőket jobban érteni. De az ő esetében, ha nehéz is, nem megoldhatatlan, hisz mindketten szabadok. Érezte ő magában, hogy nagy adag szemtelenség kell hozzá, hogy ő, Szokoloff Dan Kolomeából, olyan előkelő származású s fejedelmi modorú lánynak megkérje a kezét, de elvégre ma ő a skiz. Kosarat adhat ugyan neki Marion, ami neki nagyon fájna, de megsértődni nem lenne joga.

De hogy nem házassági ajánlat kapcsán merjen szerelmet kérni, olyan vakmerőségnek látszott, amire gondolni is fölösleges, hisz úgy se lenne ilyen ajánlatra elég bátorsága. Az meg épen nem fért a fejébe, hogy egy leány inkább akarjon a szeretője lenni, mint a felesége.

Kornél nénit meg kellett minden áron nyerni. Igyekezett gondosan eltitkolni érzéseit, mert nyíltan szóvá tenni a szerelmét, ha csak Kornél néni előtt is, olyan vakmerőségnek látszott, hogy attól tartott, hogy már Kornél néni becsapja előtte az ajtót. Nagyon megörült hát, mikor Kornél néni nemcsak nem szörnyűködött, de még bátorította. — Igen okos, igen jó teremtés! — ebben foglalta össze ítéletét Kornél néni felől. Igen okos, mert kitalálta, hogy szeretem Mariont, — pedig, hogy titkoltam előtte — s igen jó, mert segítségemre akar lenni.

Kornél néni elemében érezte magát. Soha ilyen alkalom a hasznost a kellemessel egyesíteni. Hisz a kerítés

magában véve is, elvontan minden anyagi érdektől, gyönyör, hát még itt, ahol a gyönyör egyszersem aranyat is zuhogtat!

Nagy ötölve, hatolva tapogatózott az iránt, vajon Marion nem háborodnék-e fel nagyon, ha születése napján az obligát virágadomány kereteit messze meghaladó ajándékkal lepné meg?

— Embere válogatja, válaszolt Kornél néni. Vannak, akik menten az ajtó előtt lennének ajándékosul, de önnek nem kell ettől tartani, önnel rokonszenvez. Szegény leány, nagyon büszke... sok ember részére hozzáférhetetlen, de önt kivételes jóakarattal kezeli. Főleg, mióta együtt játszottak.

— Hisz nem is én játszottam, hanem Simonyi.

— A harc a két matador közt folyt és a skiz leverte Huszonegyest.

Szokoloff elpirult e dicséretre.

— Jól is esett szegénykének az a kis nyereség, hisz szűkölködik. Apjától nem vesz igénybe semmit, még egy pár cipő árát sem. Maga fizeti meg egész toalettjét, sőt még nekem is fizet ellátásáért, mert az apjától ezt sem fogadja el. Eddig nem is volt baj, a nagybácsi bőségesen ellátta, de utolsó időben alig küld többet, mint amennyi az ellátásért nekem jár, mert vagyona nagy része járadékokban volt... bizony szűkölködik szegényke és mégis visszautasította apja ajándékát, a százezer dolláros ékszerdobozt.

Úgy látszik, nem különösen kedveli az ékszereket...

— Dehogy nem! él hal értük és bizony nem esett jól neki, ha nem is tette szóvá, mikor húga pompás köveit látta, de az apjától nem fogadta el.

— Nem volna-e túlságos vakmerőség, ha én épen ezt az ékszerdobozt nyújtanám neki születése napjára?

Kornél néni összecsapta örömeiben a kezeit:

— Százezer dollár! persze pénze van magának elegendő hozzá, de ehhez szív is kell... mint látom, az is van.

Szokoloff sóhajtott.

Kornél néni jól megnézte magának a fiút. Nem is csúnya a legényke, egy kicsit átabota, dadog is néha, de olyan szokatlan tűz ég a szemében, mintha messziről jönne, és olyan szemérmes, — dadogni is csak úgy dadog, mint egy iskolás fiú, mikor először akar szerelmet vallani... Szent isten, csak nem ártatlan gyerek még ez a matador!

— Hány esztendő maga, Dan? észrevétlen csúszott ki ajkán a keresztnéve, ilyen bizalmasan nem szólította még eddig. De épen azon járt az elméje: Ha az enyémekek lennének az ő milliói, megvenném magamnak ezt a fiút, hisz oly ártatlan a kicsi, hogy megtisztul általa az ember.

— Huszonöt...

— Huszonöt?

Anyásan megcirógatta mindakét orcáját és kedveskedve, mint ahogy anyák szoktak kis gyermekeikkel beszélni, folytatta:

— És annyira fáj? ... nagyon bibi? ... annyira szereti?

— Olyan kicsinek érzem magam előtte, hogy sohase merném a kezét megkérni, pedig... feláldoznék érte mindent.

— Uracskám, milyen katona az, ki csak nyitott kapun tud a várba behatolni? törnie kell a falat!... Na hát, majd segítünk az ifjuuron ...

Ismét megcirógatta babusgatva orcáit s nagylelkűen csókra nyújtotta a kezét.

— Igazán segíteni akar?

Jaj, de tökfilkó ez! azt hitte, hogy mikor e kérdésre pajzán mosollyal igent biccentett a fejével, menten a nyakába ugrik s összecsókolja. Símonyí így szokta. Az érti a dörgést, ez a kamasz még nem tud semmit, sok tanítás fér rá.

Kornél néniben nagylelkű elhatározás érett meg e pillanatban. Lemond róla Marion javára, de előbb megfelelően kiköszörüli.

Harmadnap értesítette, hogy szent meggyőződése szerint, Marion roppant fog örülni az ajándéknak. Szerdán lesz a születésnap, ő azonban azt a tanácsot adja neki, hogy adja már hétfőn délután át a teánál. Neki majd gondja lesz rá, hogy Marion külön kihallgatáson fogadja.

Szokoloff sietett hát megvenni az ékszert s minthogy a kereskedelmi usanceokban sokkal jártasabb volt, mint az ars amandiban, kötelességszerűleg rendelt egyúttal Kornél néninek is ötezer dollárért, ugyanannál az ékszerésznél, ajándékot. Öt percent provisió ebben az esetben indokoltnak látszott, arra való tekintettel, hogy a másik féltől úgyse kap semmit. Az ékszerésznek meg-

mondta, hogy Kornél nénit engedje szabadon választani — ötezer dollár erejéig. De távozáskor eszébe jutott, hogy az ékszerész be találja csapni Kornél nénit, így Kornél nénit figyelmeztette:

— Szíves lesz megbocsátani, hogy átadtam az ékszerésznek ötezer dollárt, hogy önmagának is kiválasszon valami csinos apróságot.

— Maga drága ember! s a nyakába ugrott s öszszecsókolta, de ügyetlen ám nagyon... Hát maga úgy képzeli a csókolózást, hogy az ember odatartja az arcát? Az orvossal tesz így az ember, mikor flastromot akar arcára ragasztatni... Na majd megtanítom én, tudja a sofhrozást is régi masinán gyakorolja az ember, mielőtt egy Rolls-kocsi volantjához ül.

Szokoloff elbeszélte magának Kornél nénivel az ékszerválótatást.

— Tudnia kell, kedves Dan, hogy ékszerek dolgában csalhatatlan vagyok, fillérre ki tudom számítani, mibe kerül s mennyit ér. Be akart csapni.

— Mennyivel?

— A felével. De ahogy párbeszédünk révén látta, hogy beavatott emberrel van dolga, rögtön szelídebb lett. Mondhatom, hogy egész tudományomra s szívósságomra volt szükségem, míg azt az árat eszközöltem ki, amit megért. Előbb 2500 dollár értékűt akart a nyakamba varni..

— Megtaksálta a Marion ékszerét is?

— Konrádot nem könnyű becsapni, de azt hiszem, tizenöt ezer dollárral ez is túlfizette.

Dan nagyon érzékeny volt ilyesmi iránt. Minthogy ötezer dollár skontót kapott, megterhelte az ékszerészt tízezer dollárral, nem a főkönyvben, hanem pici zsebkönyvében. Az ilyen követeléseket nem lehet ugyan bírói utón behajtani, de visszaszedte adott alkalommal kérlelhetlenül, a maga módja szerint.

Ahhoz azonban nem volt bátorsága, hogy személyesen adja át az ékszert. Pedig szerette volna, próbálta is a tükör előtt, hogy kellene mozognia, szólnia, de már a próba annyira zavarba hozta, hogy megijedt s már szombaton elküldötte az ajándékot, de Kornél nénivel megüzente, hogy hétfőn eljön teára.

Csak ketten voltak.

— Miért vett ilyen drága ajándékot?

— Drága? magával viszonylatban azt hiszem, semmise drága ... Mit adtam érte? pénzt... azt mondják, bűnös pénzt, bár nem hiszem, hogy ez a bűn engem terhelne, hisz ha én nem, hát más... De azért lehetséges, hogy bűn terheli a pénzem... úgy csak tisztított rajta, mikor elfogadta...

Nők mindig megérik a hódolatot, akármilyen akadékosan nyilatkozzék is. Szinte szánalmat érez ez ember iránt. Furcsa, váratlan szavakat mond néha ... szokatlan az eszejárása... egy pillanatra, mintha idegen világ illata ütné meg... Nem, posványvirág ez is.

— Voltakép nem azt kellene kérdeznem, miért vett ilyen drága ajándékot, hanem, hogy én miért fogadtam el?... De — melyik nő tudna szép kövek varázsának ellenállni? szólt gúnyosan ... Tán meguntam a magá-

nyosságot, tán kedvem jött csillogni... magának sok pénze van, megvehet mindent... Vagy kell-e még más magyarázat? Néhány konvencióos szökváltáson kívül alig érintkeztünk, nem is ismerjük egymást s egyszerre százezer dollárral ajándékoz meg. Miért? mert meg tudja fizetni, ha magának úgy tetszik... És én? édes istenem, százezer dollárért mindent megkaphat ma, miért ne engem is? ha mások tőkét tudnak csinálni a jó hírükből, miért ne tudnék a rossz híreimből csinálni? Van még egyáltalán valamijök az embereknek, amit érdemes megvenni?... ez különben is csak az előleg, ugyebár? Kacagott. A kolomeai fiúnak fájt valami, ez remegtetette a hangját.

— Azt mondják, a nők olvasnak a férfiak lelkében, ha maga is ért hozzá egy kicsit, tudnia kellene, hogy mindent fel tudnék áldozni azért, hogy egyetlen kedves mosolyt idézzek arcára. Nem merészeltém azt az óhajt nyilvánítani, hogy a kezével boldogítson, pedig már az elgondolására is elfül a hangom a vágytól...

— Házasságról ne is beszéljen! Miért is lennék a felesége? Hát házasodnak még az emberek? legfeljebb házasságot kötnek. Persze a Szokoloff dollárcsomót így frigyesíteni lehetne a Wettenstein dollárcsomóval s én egyaránt végezhetnék kerítő s kémszolgálatot apámnak s férjemnek... Nem! erre ne is gondoljon. Az ajándékot azért fogadtam el magától, amiért apámtól nem fogadtam el, hogy megmutassam neki, hogy a skiz itt is veri Huszonegyest.

Nevetett. Ez már nem volt olyan keserű mint az iménti mosolya. Dan is fölengedett kissé.

— Különben mit tagadjam, tetszenek ezek a csecsebecsék. A brillians ragyog, amellettt hideg marad. Ha iskolázott udvarló lenne, most azt mondaná, olyan mint én...

Mindaketten elnémultak. Újra Marion szakította meg a csendet:

— Meneküljön, barátom, idején! az egész dollár-csomóját elragyogtathatom anélkül, hogy egyszer is fölmelegedjék. Meneküljön!

— A kergetéssel is csak csábít...

— Gondolja még jól! Azonkívül, hogy hétfő délutánokon, két órahosszat cseveghetünk, ha ugyan meg nem unja, semmitse ígerek s ha ígérnék is, sem váltanám be talán...

— Már ez ígérettel is többet adott, mint amennyit reméltem.

— Ne hamarkodja el a dolgot, nem tudja még, mibe kerülhet ez magának, hátha nemcsak pénzről van szó ...

— A lelkem még szívesebben adnám, ami érhető, mert aligha ér annyit...

— Úgy e témáról ne essék szó közöttünk. Kezét nyújtotta s megrázta angolosan.

— Tehát szövetségesek vagyunk. Ez a szó kifejezőbb, mint barátság. Ha apám meg találná környékezni, ne felejtse, hogy szövetségesem ...

— Nem fogom elfelejteni, de maga se feledje el, hogy boldoggá tesz, ha rendelkezik a pénztárral.

— Majd egyszer talán elbeszélem, mikép kerültem — Huszonegyessel ebbe a viszonyba...

— Honnan veszi ezt a megnevezést?

— Kornél nénitől, szólt nevetve ...

Másnap már reggel jött Kornél néni látogatóba.

— Kedves Dan, remélem, eszébe jutott arra gondolni, hogy a maga gyémántjai nem ragyogni, hanem pirulni fognak, ha egy kis szabónő csinálmányja lesz a keretük?

Dan átadott neki egy csekküzetet.

— Az összegek nincsenek kitöltve, ha Marion aláírja, bármely összegre beváltják. A legközelebbi hétfőn aztán az az elégtétele volt, hogy megállapíthatta, hogy még a Marion tökéletes szépsége is megszázsorozódott a megfelelő toalettben.

Két hétre rá, Wettenstein látogatta meg. Minden kertelés híján a dolog velejére tért.

— Maga megvette a lányomnak azt az ékszert, melyet tőlem nem akart elfogadni.

Választ várt, de mikor várakozása kielégítetlen maradt, folytatta:

— Azt is megtudtam s velem együtt megtudta egész Bécs, hogy Marion az ön csekjeivel fedezi bevásárlásait. Erre sincs észrevétele?

— Csak annyi, hogy ebben az ügyben kizárólag Marion kisasszony illetékes határozni s az ő határozata előtt én hódolattal meghajlok.

— S azt hiszi, hogy tűrni fogom, hogy kompromittálják?

— Marion, úgy tudom nagykorú s mintha hallottam volna, hogy kiskorúsága idején sem rendelte magát az ön fegyelmének alá. Különben eddig sem vette az ön vagyonát igénybe...

— Csak van a közt különbség, hogy nagybátyja apanázsából él-e, vagy az önéből.

— Van, de ennek a mérlegelésére senki a világon nincsen jogosítva, sem én, sem ön, csak ő. Ha az előállott helyzet nincs ínyére, beszéljen Marionnal, mert előttem csak az ő óhaja irányadó.

Konrád sokkal járatosabb volt a szellemi tornán, semhogy sodrából kijött volna. Tudta jól, hogy Dántól ez a határozottság nem telik. Ez a Dan hangja, de a Marion akarata. Azért nevetve folytatta:

— Nagy selyma maga, kedves Szokoloff, így akar kényszeríteni, hogy előre megadjam beleegyezésemet, hogy megkapja Marion kezét. Maga nevetni fog: Én minden kényszerűség nélkül magokra adom áldásom. Mikor tehetjük közé az eljegyzést?

— Mikor Marion óhajtja.

— Megfogadtam az anyjának a halálos ágyán, hogy soha nem kényszerítem semmire. Ha ön szereti, amiben nem kételkedem s ha ő is szereti önt, amit következtetnem kell abból, hogy az ön pénzforrásait veszi igénybe, én áldásomat adom magokra. A pénzpiacon való versenygésünk nem fog akadályozni apai kötelességeim teljesítésében, beleértve a kettőnkhez méltó hozomány dolgát is... elvégre lehet viszonyaink jövőben való alakulását egyéb tekintetben is más távlatból nézni. Végre is ma mi ketten uralkodunk e pénzpiacon és elméletben nem lehet akadálya, hogy a Wettenstein-concern kezét fogjon a Szokoloff-concernnel... Tehát remélem, hogy teljesen megértettük egymást. Csapjon be Szokoloff!

Nyújtotta a kezét.

— Már volt szerencsém kijelenteni, hogy ez ügyben ráam nézve kizárólag Marion óhaja irányadó. Kegyeskedjék hozzáfordulni.

Konrádnak már, mikor először egyszerűen Marionnak szólította, kedve lett volna agyongyomrozni ezt a szemtelen parvenüt. Marion az ő ajkain szinte úgy hatott rá, mintha a szemei előtt levetkőztette volna. Utolsó szavainál az járt a fejében, a pisztolya csöve elé kényszeríti s lelövi mint egy verebet s ha nem jön, úgy... kutyakorbáccsal fogja elintézni ezt a kolomeai kamaszt. De mindebből foganatba nem vett semmit, aminek több oka volt. Először is több évtizedes diplomata múltja rég leszoktatta ilyen eszközök igénybevételétől, másodsor véredényei az utóbbi időben a mészlerakodás ijjesztő tüneteit mutatták, lehetőleg kerülnie kell tehát minden izgalmat s végül: Ez a kolomeai fiú sehogyse méltó ellenfele lovagias elintézésre, majd elintézi másképp, dolgozik is már rajta... A pletyka, a csupán szóval terjesztett rágalmak nem bírnak jelentőséggel, botrányra csak a sajtó útján nőhetnek ... Insultus, vagy bírói tárgyalás pedig a sajtóba kerül.

Volt még egy negyedik oka is, amiért kénytelen volt diplomatikus úton elintézni ezt az ügyet, de azt maga előtt se merte bevallani: Attól tartott, hogy Marion nyilvános botrány esetén, ellenfele mellé áll. Különb... a piacon majd elbánik vele és a közvélemény a becsület s büszkeség dolgát is csak a mérleg egyenlegek szerint taksálja. Pénz: becsület, önérzet, büszkeség. The other for a nothing. Okos diplomáciával még azt a tényt is, hogy egy Wettenstein lánynak egy Szokoloff a kitartója,

ki lehet aknázni. És meg kell vallani, értett is a diplomáciához, mert a tőzsdén azt mondogatták az emberek: Ördöge van ennek a Wettensteinnak, az egyik lánya egy rádzsát csípett meg magának, a másik Szokoloffot fosztja ki. A tőzsdének is megvan a maga tömege, elismeréssel adózott neki, hogy győzhetetlen vetélytársát e módon hajtja a tönkbe. Százezer dolláros ékszereket venni a pusztulás útja. Az emberek már szimatolni vélték a hullaszagot a Szokoloff portán. A pénz csinál erkölcsöt. A Wettensteinok s Szokoloffok pénze pedig olyan erkölcsöt csinált, mely elismerést juttat annak is, ki — ha másképp nem teheti — esetleg leánya teste árán juttatja tönkre versenytársát. A közvélemény tehát egy időre Konrád mellé szegődött s vele nevetett Szokoloffon. De aztán kiszivárgott a hire, hogy Wettenstein kínálta Szokoloffnak a lányát, még hozományt is ígért s kereste Szokoloff szövetségét s Szokoloff adott neki minden irányban kosorat. Bizonyára Szokoloffnak is volt gondja rá, hogy ezek a részletek kiszivárognak. Erre megfordult a hangulat s egy nap Konrád tudomására jött, hogy a coulisseban nem is hívják már másképp mint Huszonegyesnek, míg Szokoloff a skiz.

Ezt már nem tűrhette... mégis elmegy, beszélni fog a leánnyal. Egyszeribe nem mert hozzáfogni, előbb hát egyszer-kétszer eljárt a Kornél néni estéire, hogy a világnak mutassa, hogy a legjobb viszonyban van a lányával. Még inkább elviselte, hogy azt híreszteljék felőle, liogy a leányát kufárolja él, mint azt, hogy kinevessék, mint aki a rövidebbet húzta. Évődött s kedveskedett Marionnal, de ha valamiképp e tárgy felé terelte a

társalgást, baljóslatú tüzek gyúltak ki a lány szemében. Egyszer azonban mégis belefogott:

— Úgy látom, Marion, hogy a legjobb, azaz hogy a legrosszabb úton vagy, hogy avval a kolomeaival kompromittáld magad. Legalább bosszút állsz értem is, úri sarjadék egész kegyetlenségével kínozd meg azt a parvenüt!

— Parvenü? nevetett Marion, — hisz ő a skiz aki még Huszonegyest is üti.

Kornél néni nézte őket e párbeszéd alatt. Az utolsó szavaknál Konrád szemében olyan fenyegető gyűlölet lángolt fel, hogy jónak látta valamivel megengesztelni. De Mariont nem érdekelte, hogy mivel engeszteli meg Kornél néni, ő csak a diadalát élvezte. A következő hétfőn ragyogó arccal beszélte el az egészet Dánnak.

— És ezt magának köszönhetem Dan, két kezét nyújtva felé. Köszönöm.

Homlokát nyújtotta csókra. Dan egészen felolvadt.

— Milyen furcsa neve van magának Dan, úgy sejtem, hogy ó-testamentomi... mit jelent?

— Megítélte az én ügyemet az isten és meghallgatta könyörgésem.

— Ezt jelenti? Milyen gyönyörű név! Ha ügyes ember, úgy holnap este felé megtalálhat, kóborolni fogok a régiségeseknél, ha nem unatja olyan dolog, amihez aligha ért.

— Téved. Magunkforma kolomeai emberek üres óráikban ódondászok is voltak. Ezüst, üveg, porellán korát meg tudom tapintás nyomán állapítani. Régi fát

is, csak egyszer csaptak be avval a bizonyos fontaine-bleaui asztallal.

— Miféle asztallal?

— A Napóleonéval, melyet Huszonegyes vett meg. Én voltam az előbbi vevője, aztán gyanakodni kezdtem, egy ravasz ember régi furnérral borítottatta be az új fát. Becsaptak. De sikerült még becsempészni egy aukcióba...

— És így Huszonegyes megvette! a hamis asztalt!

Tapsolt s kacagott, nem tudott hova lenni örömeiben.

Hirtelen felugrott s megcsókolta.

— Amiért megítélte ügyét az isten.

Azóta együtt bújták a régiségesek üzleteit s Szokoloff egész museumra való anyagot halmozott fel a lakásban, bécsi, meissenai, höchsti, frankentháli porcellánból. Marion szerette őket törölgetni, rendezgetni. Ilyenkor egészen fölengedett. Kacagott, ugrált, egész jeleneteket költött, mikor a figurákat egymás mellé csoportosította. Meg is játszotta e jeleneteket, mindenik szereplő figura mondókáját más hangon s tájszóláson tolmácsolta s a nekik költött szerepeket eljátszotta. Szokoloffot is igyekezett a játékra kaptatni, de neki nem volt tehetsége, ám igen hálás közönség. Ez a csöndes, félénk ember olyan harsogó kacagásba tört ki sokszor, hogy maga is elcsudálkozott magamagán.

Marionnak ambíciója volt rejtett kincseket fölfedezni. Valahol egy höchsti gavallért csípett föl s diadallal mutogatta szerzeményét Dannak.

— Hamis ez a gavallér, nem Höchstből, hanem Köpenickből való.

Marion nem hitt neki, elvitte szakértőhöz, ki alapos vizsgálat után igazolta Dan ítéletét. Bosszúságában már a földhöz akarta vágni a höchsti szédelgőt, de megkegyelmezett neki. A leleplezésnek drámai jelenet keretében kell megtörténnie. Kigondolta a mesét, megcsinálta a jelenetet: hadi törvényszék elé állítja a csalót, maga a választófejedelem lesz a hadi törvényszék elnöke, megfosztják a szédelgőt rangjától s példaadás okáért összeházasítják egy Callot figurával, egy púpos koldusasszonnyal.

Este aztán eljátszotta Dánnak, Dan oda volt a gyönyörűségtől, a gyerekjátékban találkozott ez a két ifjúvén, kiket a háború megfosztott gyermekkoruktól.

22.

Simonyival való beszélgetése óta, Corinna visszavonult életet élt. Simonyi mindennap küldött egy virágcsokrot, Corinna mindegyiket megcsókolta. Már rég döntött, de nem akart addig Simonyival találkozni, míg a rádzsával nem közölte elhatározását. Tudta, hogy a rádza átélte az ő küzdelme s vergődése minden árnyalatát. Ezt a nagy, csöndes, de ernyedetlen imádatot, melyet mint valami megváltozhatatlan adottságot s férjétől rámaradt örökséget fogadott s hordott, avval a megnyugtató érzéssel, mint a gyermek anyja mentő kezét az örvény szélén — most gyötrelmennek, vádnak, szinte megszegényítőnek érezte, mert méltatlannak tekintette magát erre a kultuszra.

A rádza igyekezett távortartani magát, nehogy a gyötrelmét fokozza. Corinna már néhányszor elszánta magát, hogy ír neki, őszintén bevallja, hogy egészen tele van a lelke a másikkal és akkora a sóvárgása, hogy ha Simonyi magától nem jön, ő keresi fel. De mindig megijedt a gondolattól, hogy ennyire megkeserítse ezt az érzékeny embert. Valahogy érezte azt is, hogy ellenállása csak addig fog tartani, míg a rádzsával kibeszélte magát, a levelet hát soha el nem küldte. így vergődött igen s nem küszöbén, míg egyszer a már két napja magával hordott levelet ép abban a percben dobta be a postaszekrénybe, amelyben végleg elhatározta néhány másodperccel előbb, hogy el nem küldi. A rádza eljött, Corinna kiolvasta a szeméből, hogy tudja minek hívta, hallgatva váltottak gondolatot egymással, anélkül, hogy egyik is megszólalt volna.

Kornél néni azonban már elég érettnak tartotta a helyzetet, hogy döntés elé vigye. Közölte Simonyival, hogy holnap este, vacsora táján állítson be híradás s meghívás nélkül, Szokoloffon kívül nem lesz idegen. Kornél néni úgy gondolta el a dolgot, hogy mikor Marion átmegy Szokoloffal a másik szobába a babákkal játszani, ő maga is elpárolog, Simonyi egyedül marad Corinnával s vacsoráig dűlőre kerül az ügy.

Kornél néni a légyottok rendezésében mester levén, minden apró részletet, mely a hangulatot befolyásolhatná, alaposan megfontolt s nagyon meg volt magával elégedve, mikor az inas egy névjegyet hoz be.

Anday Ernő!

— Épen jókor jön ez is. Majd útilaput kötök ha-

marosan a talpára, gondolta magában, ami nem akadályozta, hogy nyájasan ne fogadja.

— Épen jókor csöppentél ide Ernő, mondhatom, nagyon kellettél ma. Nagyon kellettél ma, ismételte félre nem érthető hangsúllyal.

— Muszáj volt jönnöm, elhoztam Magdát.

— Magdát? miféle Magdát?

— Gyámleányunkat.

— Elhoztad? Ide? hozzám?

— Hisz Agenor így rendelkezett végrendeletében: amely napon eléri tizennyolcadik évét, elhozzam magának s én elhoztam.

— Honnan kerül maga ide?

— A magázással azt akarta valamiképpen kifejezésre juttatni, hogy végtelen ostobának tartja.

— Nyirjes-Bügözdről, ahol gazdálkodom.

— Na, az az egy meglátszik magán! Csak egy falusi embernek lehet ilyen fura ötlete! Miért nem értesített?

— Írtam, emlékeztettem a végrendelet rendelkezéseire ...

— Mikor?

— Ma egy hete.

— Hja, ma egy hete! Csak nem gondolja, hogy nekem egyéb dolgom nincs, mint a maga leveleit felbontogatni. Csak minden második vasárnapon szoktam az érkezett leveleket felbontani, legfeljebb, ha valaki nagyon érdekel, de maga nem érdekel, sőt ellenkezőleg! Ilyen szamárság is különben csak Agenortól teltt! És maga komolyan veszi? — maga a második,

Ez az Agenor Kornél néninek a boldogult ura. Agenor s Kornél néni éveken át azon járaták az eszöket, hogy keserítsék meg egymásnak az életét. Az utolsó éveket már különválva töltötték. Agenor halálos ágyán egyetlen elhalt nővérének a kis leányát fogadta örökbe s általános örökösévé tette. A kis leány ekkor már egy előkelő zárdában nevelődött. Végrendeletében úgy intézkedett, hogy 18 éves koráig maradjon a zárdában. Ezalatt ugyancsak teleszedheti magát malaszttal, boldogult húga is nagyon malasztos volt. Kinevezte Andayt gyámjának, avval hogy tizenennyolc éves korában Kornél néni gondozása alá kerüljön. Kétszázezer koronás hagyományt tett elvált felesége javára, ha vállalja a rábizott tisztet és évi 24,000 koronát rendelt a számára míg a gyámság tart. Kornél néni vállalta a ráhagyott tisztet, hogy a kétszázezer koronát fölvehesse, de azóta a dologról megfeledkezett.

— Ebben is ráismerek Agenor kezére, hogy ép ma lett tizenennyolc éves. Ez a legnagyobb malícia.

— Hogy ép ma? szólt Anday nevetve.

— Ne nevéssen!... Menjen vele szállodába!

— Szállodába? egy tizenennyolc éves leánnyal?

— Hol van most?

— Egy nővér felügyelete alatt jött Bécsbe, mihamar itt lesz ...

Anday szeme egy nagy selyemszalagon akadt meg a falon. Nagy arany betűkkel rajta: „A nagy Aglájának!”

— Mintha hallottam volna már valahol, hogy újabban evvel a komédiásnővel barátkozol Kornél néni.

— Miféle komédiásnővel?
 — Hát evvel a hírhedt Aglájával.
 — Hát te nem láttad még?
 — Nyirjes-Bügözdöt még nem kegyeskedett művészetével megajándékozni.

— Kitalálhattam volna, hogy Nyirjes-Bügözdről jösz. Na hát usdi, szalajtsd magad a kegyes nővér elébe, mondd meg neki, ha nem akarja a gyehegnára juttatni a rábízott tiszta lelket, ne hozza most a nyakamra, mert a hírhedt Aglája nálam lakik.

Ernö szerette volna a fejét megvakarni, de a kísérletnél maradt.

— Mi az? béna a karod?

— Bubnó!... De hol találjam én meg a nővért, ide adtam neki találkát...

— Hát fiam, fuss le az uccára, bújj el valahova és lesd, mikor közelednek és vidd őket! majd holnap fölkereslek a szállásodon s megbeszéljük.

Tuszkolta kifelé, mert Corinna minden percben érkezhett, de Ernő töprengett. E közben észre se vették, hogy Corinna már be is lépett.

Ernőt remegés fogta el, amint meglátta. Kornél néni gonosz gyönyörrel szemlélte zavarát.

— Bemutatom neked a hírhedt Agláját.

Kornél néni idejét látta visszavonulásának.

—A Fruska tehát Aglájává vedlett, szolt alig titkolt megdöbbenéssel Anday.

Corinna kissé ingerültebben válaszolt:

— Nem magán múlt, hogy rosszabb nem lett belőle ...

Magához ígérkeztem... eljöttem — s hült helyét találtam.

— Szöktem, mert szerettem.

Corinna keserű kacajt hallatott:

— Szeretett? Elszökött, mert szeretett!... Maga!... szeretett!... Ha más kifogást nem talál, fölmentem minden mentegetőzés alól.

— Tudom, hogy maga hitte, hogy szeret, tán szeretett is — úgy második helyen ...

— Második helyen?

— Ne berzenkedjék, Fruska. Ha én feleségül veszem, csak második lettem volna. Eléggé szerettem, hogy minden kockáztassak, hogy az első legyek, de ahhoz nem eléggé, hogy a második hellyel megelégedjem. Ezért nem tettem egyebet, mint szökni.

— Nem értem a szavait, nem is tudom, kire céloz, csak annyit tudok, hogy mikor zárva találtam ajtaját — a vízbe mentem.

— A vízbe? a vízbe? ... Én miattam?... a vízbe! Fruska, hát... oly mélyen találta? Minden emberben gonosztevő rejtezik ... És mégis, higgye el, mindkettőnknek jobb így ... vetélytársam idővel mégis diadalmaskodott volna.

— Nem volt vetélytársa, az én szívemben senkisémet szoríthatta volna a második helyre.

— De igen, a művészete volt a vetélytársam. Elgondolhatja, hogy művésznő lehet valaha egészen hitves, csak hitves?

— Kétkelkedett bennem!...

Túl voltak már mindenen és Corinna csudálkozott, mikép gyűlhetett annyi keserűség a hangjába.

— Corinna, maga eléggé szeretett, hogy ideadja magát, de arra nem eléggé, hogy becsvágyát a kedvemért feláldozza.

— Talán igaza van, szólt Corinna elmélázva, amint látja, vittem is valamire.

— Ha igazolja eljárásomat, meg is bocsátja s ha már megbocsát — mondjon el mindent.

— Mikor kihúztak, két hétig beteg voltam. Egy nap a kezelő orvosom azt mondta, fölkelhet, nincs már semmi baja. De én úgy éreztem, hogy minden összeomlott bennem és körültem. Mintha az egész világ rám omlott volna és összes romjait egymagámnak kellett volna cepelni. De kell-e nekem e romokat cepelni? szóltam magamhoz s feltámadt erőmmel kezdtem magamból a romokat kitakarítani. Mindenekelőtt ezt a sajgó fájást kellett valami-kép levezetni. Kis fájás harmatosán tartja a lelket, de a nagy sivárság megfertőzi. Levezettem a táncba. Az egyetlen művészet, mely egymagában kielégülést szerez, semmi nem kell hozzá a testünkön kívül, se anyag, se kísérő, se rendező. Sőt közönség se, muzsika se, hisz a tánc maga a muzsikája test-lelkünknek. Mindent bele tudok sírni s kacagni. S mikor ezt megtanultam, csudálatos fölfedezésre jutottam: ...

Ernö kérdőleg emelte rá a szemét, mikor elakadt a szava.

— Szinte új kinyilatkoztatás: Nem mi vagyunk, aki bennünk sír vagy ujjong, hanem egy tőlünk különváló valaki vagy valami. Nem én, sem te, hanem az emberiség.

Gyerekkorunkban a márciusi hóból formáltunk embert. Hirtelen rásüt a déli verőfény s a mi emberünk könnyekben oszlik fel, de egy óra múlva a köny is felszárad, — párává lett... Bennem is felolvadt a hóember, könnyekben oszlott el s aztán egyesült a világszellemmel... A tánc szárnyain soha nem sejtett magaslatokra emelkedtem, ahonnan megtanultam soha nem sejtett mélységekbe tekinteni. Így lettem remete a nagy világ zajában, a lelkemnek éltem, a testem csak művészetem szárnya lett...

— És eligazodik ebben a világban, ezen a nagy betegágyon, ahol mindenki fetreng s az orvos betegebb a paciensénél ? ja, persze a művészet !... és a tánc !... és az éter!... Szálldogálni! az emberek itt lenn pedig fetrengjenek, koplaljanak, égessék, pusztítsák egymást a falatért, de éljen a művészet! Melyik is a legelőkelőbb? ez a legégetőbb napi kérdés... De csak látta volna azt a táncot, amit magam is végigtáncoltam! Az volt csak a hajrá! de éterre nem tellett, még bundapálinkára sem!

— A háború borzalmait én is átéltem, gyötrelmem közt tanultam meg hinni.

— Én kálvinista vagyok, tömjénfüsttel ki lehetne kergetni a vármegyéből. Szép dolog a túlvilág, de a fogam vicsorgatom, ha látom, hogy kergetik oda az embereket. Ilyen hitre nem áhítódom.

— Az én hitem az emberbe vetett hit.

— Ember? van még?

— Keresni kell.

— Ez az ötesztendő pokol otthagya valamennyin a nyomát s ha akadna is ép ember még — elég ez a megváltásra?

- Ernő! Mi lett a maga rajongásából?
- Lehámlott rólam minden hit s nagyot akarás.
- Hogy kételkedhetnem embervoltomban, ha hiszek az emberiségben?
- Én nyomorék vagyok.
- Adja a kezét, vezetem én.
- Ernő odanyújtotta a balt.
- Balkezét nyújtja?
- Ernő fölemelte béna jobbját. Corinna felsikoltott.
- S én nem vettem észre!... Hol?
- Bubnó.
-
- Bubnónál? Simonyinak is ott vágták el a két ujját.
- Maga ismeri Simonyit? szólt megütközve.
- Megütközik rajta?
- Jobb szeretném, ha nem ismerné...
- Kornél néni jött be s jelentette, hogy a nővér itt van Magdával.
- Hát viszi a szállodába? kérdezte szíves vendég-szalajtó hangon.
- Ki az? kíváncsiskodott Corinna.
- Közös gyámleányunk, szólt Ernő, Kornél néniire mutatva.
- S te szállodába akarod küldeni? az lehetetlen!
- Nem akarom, csak kérdeztem. Jó, hát maradjon, majd csak elhelyezzük valahova... menjen ki Ernő, intézze el a nővérral.
- Ernő kiment. Corinna Kornél nénihez fordult:
- Gyámleányod?
- Gyönyörűséges férjem hagyta rám örökbe...

E pillanatban lépett be Ernővel zsörtölődve Magda.

— Mondhatom, szép gyám maga! Egész úton csitítanom kellett a nővért, valahányszor tülkölést hallott, leakart ugrani az autóból, mert még sohasem ült ilyen járműben...

Csicsergett mint a madár, észre se vette, hogy más is van a szobában. Csak mikor Ernő intett, lett Corinnára figyelmes. Ránézett, aztán kacagva tapsolt s ragyogó arccal:

— Hisz ez ... ez a nagy Aglája!

Elröstellte hevét, szépen kislányos pukedlit csinált Corinna előtt.

— Bocsássa meg, nagy művésznő a nevetlenségemet! s megragadja kezét s megcsókolja.

— Csak nem csókol nekem kezet, szólt kedves durcás-sággal Corinna s újabb támadástól tartva, a háta mögé rejti.

— De a lány diadalmasan kacagva:

— Nem használ már ... ott ragad!

— Honnan ismer engem, kisasszony?

— A képes lapokból. Oh a zárdában a Képes meg a Színházi Lapokat minden héten olvastuk, mind, az utolsó betűig.

— A zárdába is járnak ezek a lapok?

— A zárdába nem szabad másnak járni mint a Rózsa-füzérnek, de becsempésztük.

— Na lám! s ki csempészte be?

— Egyik barátnőnk ideálja.

— Haj, haj! ideálotok is van? szörnyűködött Ernő.

— Ideálja mindegyikünknek volt, de mindenkinek más, mióta két lány egyszer összeveszett, mert egy ideáljuk volt s egyik sem akarta átengedni. Azért határozatilag kimondottuk, hogy mindenkinek csak külön ideálja lehet. Az én barátnőm ideálja egy hős.

— Achilles? kérdezte ingerkedve Ernő.

— Nem, máskép híjják, de nem szabad elárulni. Zászlós volt s egymaga elfoglalt egy sáncot a háborúban.

— Haj, haj!

— Na igen, már nem volt benne senki, hát az ideál elfoglalta. Az ellenség ugyanis már elvonult belőle s nem hagyott ott semmit, csak tüzelő fát. Ám a mieinknek mindenük volt, csak ép tüzelő fájuk nem, hát kitüntetését kapott.

— De az ideált hogy csempészték be a zárdába?

— Nem kellett becsempészni, látogatóba jött, mert a nővére is ott volt.

— Na Magdus, a saját ideáljának csak szabad a nevét elárulni?

— Magda elpirult... ötölt-hatolt, de végre bevallotta:

— Az én ideálom Chaplin. Arra igen sokan pályáztunk, úgy hogy sorsot kellett vetnünk. Én lettem a szerencsés nyerő. Most, hogy kiléptem, újra sorsolni fognak rá...

— így már rendben van, szólt Aglája, hanem ne nevezd nagy művésznőnek, tegezz s szólíts Fruskának.

— Magda ujjongva tapsolt.

— Tegezzük egymást? s újabb rohamra indult, hogy a kezét megcsókolja. De Aglája magához ölelte s hangos csókot cuppantott ajkaira.

— Gyámapám, azonnal sürgönyözze meg a zárdába, hogy tegeződöm a nagy Aglájával. A nagy jelzöt ki ne felejtse, — pukkadni fognak... A Színházi Lapok meg a többi képes lapok hozták az arcképedet, amint a kezed kigyózva az ég felé nyújtod ... Gyámapám, el ne felejtse megsürgönyözni... De szeretnék visszamenni!

— Csak nem a zárdába?

— De igen! csak egy napra, hogy irigyeljenek. így járnék köztük... s begyeskedve mutatta, milyen büszke lenne.

— Simonyi lépett be s Kornél néni sietett neki Magdát bemutatni.

— Magda húgom? szólt Simonyi.

— Magda csudálkozva tátotta rá két nagy fekete szemét. Apró tüzek cikláztak bennük. Kérdőleg bámult rá. Simonyi meghajolt:

— Simonyi Pali bácsi, szolgatjára, szegről-végről atyjafia. Persze nem igen emlékszik rám, de én nem felejtettem el... Valamikor a térdeimen tanítottam nyargalni, mikor még apró többsincs volt. Pufók kis jószág akkoriban, piros pozsgás pofikáitól nem lehetett a szemét látni, mint ahogy most két karika szemétől nem lehet az arcát látni.

— Mért ne lehetne látni a szememtől? kérdezte megkomolyodva.

— Mert vakítanak.

— Anyyira, hogy észre sem veszel, szólalt meg Ernő.

— Nőszolgálat az első.

Ölelkeztek.

— Hát sínyled még a csatánkat?

— Majd csak kiheverem, el is felejtettem volna, ha minden zimankós időjárás eszembe nem juttatja.

— A kozák, aki megvágott, megemlegeti az örök-kévalóságig.

Azt még láttam, mikor egyetlen kardcsapással lesújtottad.

— Hát maguk ismerik egymást? szólt álmélkodva Magda.

— Egyszerre sebesültünk meg Bubnónál, ha ő ki nem vág, most alulról szagolhatnám az ibolyát, szólt Ernő.

— Pali bátyám megmentette gyámapám életét? Hogy lehet azt állítani, hogy rossz ember?

— Simonyi hamiskásan ráncba szedett homlokkal kérdezte:

— Ki meri azt állítani, hogy rossz ember vagyok?

— A zárdába beszélték, fekete ördögnek hitták, pedig nem is fekete.

— Fehér ördögök veszedelmesebbek mint a feketék, jegyezte meg Aglája.

— Ördögnek születni kell, de én rám csak később ragadt ám gonosz, szólt Magdához enyelegve, — de menten lehámlanék rólam, ha valami jámbor lélek megtisztogatna tőle.

— Magda bámulva nézett rá.

— Van védőszentje?

— Még nincs, de angazsálok egyet hamarosan, szólt Simonyi nevetve. — Azaz hogy választottam is már egyet — Budhát.

— Budhát? kérdi csudálkozva Magda.

— Van itt Aglájának egy csudaszép Budhája. Megmutassam?

— Budha? nagyon szeretném látni!

— S avval belekarolt Simonyiba és ment az ajtó felé vele.

Visszaszólt:

— Gyámapám, a Budhát is sürgönyözze meg a zárdába! és ment.

— Kornél néni illendőnek látta elkísérni őket. Ernő komoly arccal nézett utánuk. Aztán mormogta:

— Az életemet megmentette, de most azon járatom az eszem, nem lenne-é okosabb ha én az övét kioltanám ...

— Idegesen dobogott a lábával.

— Egy perce, hogy ismeri s már elragadta! Egészen beletorzult az arca. Aglája megértette. Hal-
kan szólalt meg:

— Szereti?

— Fél karral még ölelésre is alkalmatlan az ember, szólt keserűen.

— Tehát szereti!...

— Ha egész ember volnék még!

— Mért nem nyúl utána? ragadja fel, vigye! szólt Aglája szinte vadul.

— Hogy kerül ide ez az ember? Persze, Kornél néni-
nek az egész világ a rokona ...

— Corinna nevetett.

— Azt hiszem, más is idevonzza e házhoz, szólt elmé-
lázva elfordult arccal.

— Ernő kémlő tekintetet vetett rá, de csak a hajkoronáját látta.

— Fruska!... csak tán nem maga?
Nem volt képes örömét elpalástolni.

— Fruska!... eltaláltam? ... maga és Simonyi? ...

— Kedves barátom, látszik, hogy faluról jön, nagyobb nyíltsággal kérdez, mint amilyennel felelni lehet. Aztán meg, tette hozzá nevetve, régi imádottam részéről nem épen hízelgő ez az alig palástolt öröm.

— Bocsásson meg, szólt hebegve.
Corinna kacagott.

— Megbocsátom, mert azon örül, hogy rettegett vetélytársa elől óvom meg.

— Tehát igaz?

Corinna ismét kacagott.

— Ezt a kérdést csak ő lenne jogosítva hozzám intézni.

— Miért mondta hát, hogy vigyem el Magdát?

— Ha szereti, szólt kissé megzavarodva.

— Maga meg Palit félti...

— Az ajtó előtt megcsendült Magda csicssergése. Amint belépett, odafutott Aglájához s viharos elragadtatással ölelte meg.

— Milyen szép az a Budha! Mintha üveges külseje alatt lélek csillámlana! Olyan komolyan néz a meszszeségbe! Mire gondol? És ez előtt szoktál táncolni? Te tudod úgy-e, mire gondol, ti értitek egymást, mert most te is úgy nézel, messze, mintha az egész világot beszívná a szemed... onnan világít ki... Pedig bálvány! ... tán bűnözők is, ha tetszik...

Hirtelen abbahagyta s Ernőhöz fordult:

— Mért nem említette soha, hogy Pali bátyám megmentette az életét?

— Pali bátyád?
 — Persze, hisz rokonok vagyunk. Mért nem említette soha?

— Minek mondtam volna?

— Hogy imáimba foglalhassam a nevét.

— Azt ne, Magdus! szólalt meg Simonyi. Komoran hozzáfűzte: — Valahogy eszébe ne jusson értem imádkozni !

— Miért nem?

— Nem fog én rajtam az imádság, sőt veszedelmet hozhat rám.

— Az imádság?

És rámeredt két nagy szeme, mintha rémet látna. Simonyi szeme újra rendes tüzét nyerte vissza. Dévajakodva szólt:

— Gyerekkoromban láttam egy képet, ott függött ágyacskám felett. Egy gyerek az örvény szélén, az anyja imádkozik érte. Angyal repül az ég felől s elvezeti a gyermeket az örvény szélélről. Azóta rettegés száll meg, ha valakit imádkozni látok magamért, mert örvény szélén érzem magam. Akkor is imádkozott értem valaki, mikor a kezem megcsonkult.

Ezt nevetgélve mondta. Magdát bántotta a léha hang.

— Maga rettegne, ki gyámapámnak az életét mentette meg?

— Még akkor nem is voltam a gyámapád, Magdus, szólt Ernő közbe.

— Mindegy, de már akkor is ilyen drága jó ember volt... Beszélje el, hogy volt?

— Azt nem lehet, szabadkozott Ernő, már nem is emlékszem rá.

— Nem emlékszik rá, hogy az életét megmentették? lehet az ilyet elfeledni?

— Nem is szabad elbeszélmem, nem neked való történet az.

— E szóra kipattant Magda egész fúriája.

— Nem nekem való? nekem már minden való, én tudok már mindent, — s körülézett az összes jelenlevőkön, vajon akad-e vakmerő, ki ez állítását kétségbevonja.

— Azért jöttem ki a zárdából, hogy itt még azokat a kötelékeket is visszarakjátok a szememre, melyek már rég lehullottak? ... Beszélje el, ha nem akarja hogy ...

— Hisz nem is a magam története, azt se tudom, mit beszélhetek el belőle, mit nem... igazában a Pali ügye volt...

— Felőlem mindent elmondhatsz, ha kinek nem tesszik, nem te rád, hanem én rám dob követ...

— Nem akarja? úgy Pali bátyám maga beszélje el... ne rettegjen, inkább megígérem, hogy nem imádkozom magáért...

— Nem magának való história ez ...

— Már maga is kezdi?

— Különb, ha a többieknek nincs kifogása ellene... s Kornél néni s Corinna felé fordult, — mert mindent őszintén, as igazsághoz híven kell elmondanom, különben Ernő rám pirit, hogy nem mondok igazat... Mondjam, Ernő?

— Ne kéresd már magad, szólt Kornél néni.

De Simonyi még mindig tétovázott s kérdőleg tekintett Corinnára. Olyan volt ez a tekintet, mint a kihívás, azt látszott kérdezni: mered-é? Corinna dacosan biccentett igent.

Bubnót tartottuk, két század gyalogság és egy fél svadron huszár lovatlanítva. Én voltam a parancsnok, Ernő az egyik gyalogszázadot vezette. Nem sok dolgunk volt, már hetek óta csak udvariasságból löttünk egyet-egyét az ellenségre, inkább csak úgy barátságos adjonistenkép. Hát egyszer csak meglep a kegyelmes, vizitálni járt a frontot. Az ilyen meglepetéseket úgy szokták katonáéknál rendezni, hogy a brigád bizalmasan értesít, hogy ő exellenciája szemlére jön, fogadják hát a megfelelő figyelmességgel. Erre aztán átizenünk a szemben álló osztagnak, hogy most adjon két napig nyugtot, hogy rendet csináljunk s mindent szépen kisuvikszoljunk, mert ő exellenciájának gyöngéje a suviksz. Ezt a muszkák is tudták már, adott alkalommal mi is hasonló figyelmes-séggel voltunk irántuk, ha őket érte hasonló baleset. Könnyű volt érintkeznünk egymással, alig voltunk egymástól többre 300 lépésnél. Mikor a kegyelmes az első nap látta, hogy milyen közel vagyunk, rögtön megállapította, hogy állásunk nagyon is előre van tolva, s elrendelte hogy egyenesítsük ki a frontot, mert az egyenes a legrövidebb görbe két pont között. El is rendelte, hogy még ez éjjel, a sötétség leple alatt ürítsük ki a helyet s vonuljunk egy kilométernyire vissza. Mit lehetett tenni, muszáj volt engedelmeskedni...

Már megszoktuk az életet ebben a kedélyes faluban

a hátunk mögött, amelyik városnak csúfolja magát jó kedvében. Ismeretségeket kötöttünk, nekem is volt baráti köröm ... a pópáékkal... Rokonszenveztem a lányával... De ép a kiürítés napján nem láthattam, anélkül kellett elvonulnunk, hogy beszélhettem volna vele s így rá sem beszélhettem, hogy vonuljon ő is velünk vissza. Az oroszok nem változtatták a frontot, de mihamar megtudták, hogy kiürítettük Dubnót. Ők ugyan meg nem szállották, de egy patrult előre toltak s be-be jártak a faluba... De tán mégis untatom a hölgyeket...

— Jókor jut eszedbe, ép mikor a cselekvény kezdődik, kiabált Kornél néni hamiskásan, de nehogy kiszáradjon a torkod, csöngettem ...

Az inas bordóit és ásványvizet hozott. Simonyi egy pohár keveretlen bort hajtott fel s folytatta:

— Egy két nap múlva az a hír jutott hozzám, hogy néhány falusi legény felizgatta a falu népét s a barát-nőmet ingre vetköztetve megszalmakoszorúzták a piacon. Azért tették ezt a csúfot vele, mert velem barátkozott. Parázslott a markom, nagyon fizető kedvemben voltam. Odaszólok Ernőnek: — Megfenyítem e fickókat. Három négy huszárommal meglepem őket éjszaka, összefogdostatom mind mielőtt ráneszelnének. Cimborám, nem volna kedved egy erős patrullal lassan, zaj nélkül a faluba vonulni, hogy az orosz patrul el ne vághassa az utunk? — Te vagy a kommandáns, szól Ernő, ha parancsolod, megyek s kiváglak, ha kell. Látom a szeméből, hogy szívesen jön, mert őt is felháborította az eset. — Hiába parancsolnám, mégis haditörvényszék elé kerül-

nénk, ha rosszul sül el, hát inkább nem parancsolom. Hadi-törvényszék elé? ott is ott leszek én, megyek pajtás... Ment is minden mint a karikacsapás. Ernő a patrullal a falu túlsó felén lesbe feküdt, én meg mentem Natasához. Amolyan igazi podóliai eső esett mint a spárga, egyhangúan, ragadósan csobogott. Az őrszemek aludtak, az ilyen eső nagyon álmosító. Natasa megjelölte a négy legényt, aki csúfot tett rajta. A huszárjaim összefogdos-ták. Natasa mindenütt velem. — Neked adom őket, Nasztja! A huszárok a templom előtti térre hurcolták össze. Natasa sorra járja őket: — Leköptetek? megkoszorúztatok? egyet vihogott s egymásután mind a négynek a szemébe köpött, amint ott álltak megvasalt kézzel, kiránt a hacukája mellől egy nagy kést s egy szempillantás alatt leszúr hármat, erre a negyedik futni kezd, mire Natasa revolvért ránt elő valahonnan és lelövi. Reggeledett, de borús volt az ég, az eső még mindig állhatatosan csobogott.

— No Natasa, most aztán futhatunk, ez a lövés ránk uszítja a muszkát.

— Csak fuss magad, engem ne félts!

— Magammal viszlek ...

A lövés zajára odalép egy vén szipirtyó s rámkiált:

— Van is kiért vért ontani! Hisz mióta itt hagyátok a falut, örökösen az orosz őrnaggyal nyalták-falták egymást. Már akkor négy-öt bámész is ott ácsorgott, valamennyi rábólintott a szipirtyó szavaira.

Natasa mellettem. Ránézek, első pillantásra látom, hogy a banya igazat mondott. Rákiáltok: Igaz-é? Dadog,

tagadni akarna, de mindenfelől azt kiabálják: Igaz, igaz! ... Natasa látja, hogy nem használ a tagadás, a lábamhoz borul, könyörög, fetregése közben kihull egy medáljón a nyakáról arany láncon. Letépem a nyakáról, kinyilik, egy szakállas orosz őrnagy képe benne. Utánakap, de későn. Belerúgtam. Erre őrjöngve felpattan: — Na hát igaz, mert utállak, hitetlen !... Lekaszaboltam.

— Rettenetes! sikoltott Aglája.

Magda remegve ereszkedett le egy zsölyébe.

— A lövés ránk riasztotta az ellenséges patrult, az Ernő emberei csetepatéba kerültek velem, hallatszott a puskaropogás. Segítségére sietek huszárjaimmal. A házak közt szétszórva a katonák, itt-ott tűzharc. Szétnézek Ernő után. Két kozák szorongatja, — nekik még volt lovuk — az egyik szemben támad, a másik oldalt vág neki a kardjával, odaugrok, de e pillanatban már lebukni látom. A kozák lehajlik hozzám, hogy a kegyelemdöfést adja meg neki. Ez egyszer még fölemelte a karját, de aztán soha többé. A másik elszaladt. Lehajlok Ernőhöz, a beste összezúzta a karját. Eszméleténél volt, de isszonyúan szenvedett. Hordágyra rakatom ...

— Közbevetem itt, szólott Ernő, hogy nem ment ez olyan hamarosan. Az oroszok nem tudták mire vélni ezt a támadást és lovas patrulekat küldöztek, Palinak négy kozák ellen kellett védekezni, míg engem elvihettek ...

— Mindegy! hallgattatta el Simonyi. Helytállottam. A csobogó esőben nem lehetett messzire látni, az orosz patrul visszavonult, mi hazafelé fordultunk, de a sebesülteivel csak lassan mozoghattunk. A templomtéren, még ott a földön a leány teteme, az apja hajadonfőtt ott imád-

kozik mellette térdre borulva. Amint meglát, odaszól hozzám: — Érted imádkozom, uram, az istent kérem, hogy bocsássa meg nagy bűnöd... Dühösen kapok a kardomhoz s akkor valahonnan messziről egy eltévedt golyó letépi a két ujjam s a kard kiesik a kezemből... Valami kozák süthette el a karabélyát, látni semerre nem lehetett ellenséget... és az imádság épen idetértette azt a golyót. Mert csak az imádság...

Hirtelen elakadt a hangja, a szemébe irtózat tükröződött, ahogy Magdára esett a tekintete. Nyersen rákiabált:

— Mit csinál, Magdus?

Magdán az elbeszélés alatt annyira erőt vett az izgalom, hogy lecsúszott a kis zsölyéről s térdeire ereszkedve összetett kézzel halkán imádkozott.

— Ne imádkozzék!

Magda, mintha nem hallotta volna, folytatta imádkozását. Corinna hozzálépett, leült a zsölyére, amelyen előbb Magda ült, cirógatva tette a kezét a lány fejére. Magda a meleg érintésre ráemelte szemét, mint valami megkínzott állatka. Corinna anyásan ölelte kebléhez, valahogy megértették egymást, anélkül, hogy bármelyik magamagát értette volna. Megszánták egymást, egymás keblén hallgatták egymás pihegését, megnyugtatót kerestek-e egymásnál, vagy vigasztalni akarták egymást kölcsönösen? ... nem kérdeztek semmit egymástól, de érezte mindakettő, hogy van valami közösség a sorsukban...

Ernö hálás elragadtatással nézett Aglájára. Az járt az eszébe, hogy Aglája fogja kigyógyítani ezt a gyermeket, ha Simonyi mérge hatott volna már reá. Simonyi

is Agláját kutatta, de az bezárkózott előtte. A kínos csöndet Kornél néni törte meg:

— Pali te, ha fiatalabb lennék, még egy levegőt se színék veled ...

— Miért Kornél néni?

— Még kérdezi a beste! Hisz ötven pokol se elegendő ilyen gonosznak mint te vagy.

— Mit tudod te, nem fogok-e százban égni?

— Ha tudnám, hogy igaz ...

— Hogyne tudnád, hisz magad gyújtogatod a tüzet a rostom alatt...

Kornél néni felelet nélkül hagyta, csak nézett rá s gondolta magában: Olyan ma mint a részeg, csak nem attól a pohár bortól, most is olyan garázda a szeme... elnevette magát hirtelen s újra megszólalt:

— Én gyújtom a tüzet? elmondhattad volna, hogy mentetted meg az Ernő életét anélkül is, hogy a többit elbeszéd, hisz ez az életmentéshez nem is tartozik.

— Ha ezt elhallgatom, hazug lett volna az egész. Aki hozzám akar állni, vagy imádkozni akar értem, tudja meg, hogy ki vagyok. Azt akarom, Kornél néni, folytatta nevetve, hogy ha egyszer raportra állítanak Luciferhez, így szóljon az öreg: Na már ennek a legénynek magam türközöm neki.

Kornél néni elrontva látta az estéjét. Ezt is annak az Agenornak köszönheti, aki szegény már jó néhány éve porladt... De különben... hátha ép így fognak a dolgok hamarabb dűlőre jutni? ...

Együttmaradtak, mert senkinek se volt elég bátorsága fölkelni s távozni. Kornél néni hát a zongorához ült s kezdte Ernánit játszani, itt-ott bele is dúdolt, kellemes altja volt s jó zeneérzéke. Vajon megértik-e a malíciát?

Tán azt se vették tudomásul, hogy játszik valaki, mind a maga gondolatain csüggött...

23.

Corinnát valósággal borzadály fogta el Simonyi elbeszélése közben. Sértette is az önérzetét, mert mintha kigúnyolása lett volna az ő „emberieskedésének“, ahogy egyszer Simonyi nevezte. Másnap azonban nyoma sem volt ennek az érzésnek. Magának se merte bevallani, hogy ennek az embernek még a bűne is igéző.

Apró, kapzsi, mohó, erőszakos, érzéki állatkák vagyunk mindnyájan, mikor a világra jövünk, de növekvő értelmünk fokozatosan arra oktat, hogy önzésünk féktelen, őszinte megnyilvánulása ártalmas. Az okosság arra sarkall tehát, hogy megnyerjük az emberek jóakarátát, hajlandóságát. Más szóval: kifejlődnek társas érzéseink. Fékezzük s palástoljuk rideg önzésünket. Altruizmus és színlelés. Színlelés nélkül lehetetlen társaslennyé kifejlődnünk.

Ez a nyitja embervoltunknak. Ami az öntudatlanba süllyedett, azt a feledés csapóajtaja zárja el előlünk. Ám az ami lent van, egyre dübörög az ajtón, szabadulni akar. Nem tudjuk már, mi az, de ellenállunk neki, nem engedjük kitörni. Ám ha megfogyatkozik ellenálló erőnk

vagy éberségünk, könnyebben kisurrannak ezek az elcsukottak. Ekkor mondjuk, hogy józan elmélkedéseinkbe, mérlegelésünkbe beavatkoznak az ösztönök. A szerelem az ösztönös érzések szaka. Ilyenkor az öntudat alattiak nagy, diadalmas offenzívája zavarja meg a régi lelki rendet. Az öntudatlanba zárt bestiácskákat lefojtó csapóajtó zárja lazul, a lecsukottak egyike-másika kimenekül a résen s beavatkozik gyakorlati életünkbe, befolyásolja akaratunkat, cselekvéseinket.

A női lélek megriad ilyenkor, nem érti magát, de nem képes ellenállni.

Ez a nyitja annak, hogy Corinna annál elválaszthatatlanabbnak érezte magát Simonyitól, minél riasztóbb sajátságokat tapasztalt benne. Szemrehányást tett hát magának, hogy a minap nem mert nyíltan beszélni a rádsával. Újra magához hívatta:

— Kedves barátom, elhanyagol.

— Szenvedek, mert félttem.

— Hiába küzdünk végzetünk ellen.

— Tehát?

— Szeretem Simonyit s megszüntem küzdeni magammal.

— Tudja jól, hogy csak a maga java lebeg előttem, így ez az elhatározása egyszersmind az én ítéletem. Ha visszavonhatlan az elhatározása, nincs célja többé életemnek.

— Az élet adottság, a célt csak mi költjük belé. Soha nagyobb szükségem nem volt drága barátságára, mint épen most, mikor döntöttem magam fölött.

— Ha ezt nem tudnám, eltűnnék e földi terekről. Életem kialszik, mihelyt nem lehetek már szolgálatára.

Elhallgattak. A szerelem önző s így Corinna e szomorú szavakban is megnyugvást talált.

— Ugyancsak megtanulták az emberek a kockajátékot az étellel. A kockázás mérge nemcsak a férfiakat iogta meg, hanem a nőket is, legalább itt, Európában, szólalt meg egy idő múlva a rádza.

Ismét elhallgattak.

— Ki kell e nemzedéknek pusztulnia, — vért ivott.

Mindketten töprengéseikbe merültek, mikor Ernő belépett.

Halkan köszönt s szótlantul egy székbe vetette magát.

— Mi baja Ernő?

— Ki vagyok zökkentve kerékvágásomból, jel vesztettem az egyensúlyt, aminek különben, úgy látszik, híjával van az egész világ... Nem aludtam...

Elhallgatott, de hirtelen felugrott s kétségbeesetten fakadt ki:

— Fruska, meg kell menteni ezt a gyermeket!

— Vegye nőül.

— Igazán ezt tanácsolja?

— Persze, hisz szereti.

— Én szeretem, — de ő? ...

— Fogékony viaszlélek, ha kinyújtja utána a kezét, hálás lesz s hozzáragad magához.

— De szabad-é ezt az édes gyermeket, ki annál mohóbban áhítozik a világra, minél zárkózottabb volt eddig az élete a zárdában, — falun eltemetni?

— A világ? szólt a hindu, — hát örömöknek a világa ez? Aki megőrizte embervoltát, meneküljön, mielőtt a méreg emészti.

— Igaza van a rádzsának, szólt Corinna, maga és Magda vannak hivatva új, jobb jövőnek kaput nyitni. Tán egyetlen ilyen emberpár képes egy jobb világért való sóvárgást létrehozni.

— Aki rá akar találni a világra, vonuljon félre, itt nem a világ van, hanem a vásár... szólt a rádza.

— Én is vért ontottam, én is méltatlannak érzem magam e gyermekre... De meg kell mentenünk! Fruska, legyen a segítségemre... megkérem, mert más útját nem látom a megmentésének... De mint gyámja el nem vehetem. Lemondok hát előbb a gyámságról, aztán megkérdem, akar-e feleségem lenni, addig...

— Elakadt a hangja.

— Vigye el innen még ma!...

— Hova?

— Vigye a maga édesanyjához, hadd legyen addig ott...

Ernőnek tetszett a megoldás. Aglája közölte a tervet Kornél nénivel. Kornél néni Örült, hogy megszabadul, helyeselte tehát a tervet.

Még aznap el is utaztak.

24.

Az inas csokrot hozott be. Simonyi küldte.

Három félig nyílt Réve d'or rózsa a középben, köröskörül bogáncsvirág.

— Tövissel környékezi még a virágait is, szólt keserűen.

De azért hozzáértette ajkát a rózsához, míg álláról egy csöpp vér serkedt ki a tövistől, lassan leszivárogvá hullt a keze fejére. Bevitte a csokrot a másik szobába s a Budha talapzatára helyezte. Mikor visszatért, Simonyi lépett be.

— Megkaptam a csokrát... csak távolról jó ránézni, ha nem akarja az ember magát megvérezni rajta.

— Magamat akartam jelképezni vele... aki hozzám ér, vérez.

— De miért? miért?

Alig bírta magába fojtani kitörni akaró zokogását.

— Miért? ... mert ilyen vagyok ... Corinna! Azt mondta a múltkor, hogy még nem beszéltem magának szerelmemről... Arra kérem: vegyen el ahogy vagyok. Ne feleljen mindjárt, vessen számot magával... Várok ... negyvennyolc óráig ... Engedelme nélkül nem kerülök többé a szeme elé. Ha e két nap alatt visszaküldi a csokrom, megyek haza s nem látjuk többé egymást... Látja, nemcsak a bogáncsaimat tettem a kezeibe, hanem az életemet is. Várom az üzenetét, addig is...

Nyújtotta felé a kezét. Corinna tétovázott. Simonyi észrevette.

— Becsületes megoldást ajánlottam.

Corinna odanyújtotta a kezét.

— Táncos ujjak... hozzászoktatta őket, hogy az egekért harcoljanak ...

Corinna rátette a másik kezét s megsimogatta csonka ujjait...

Simonyi távozása után bejelentette Kornél néninek, hogy szállodai szállására költözik, egyedül akarna lenni. Csak a csokrárt vitte magával. Corinna tudta jól, hogy nem fogja visszaküldeni a csokrot, de mégis egyre azon tépelődött, hogy nem lenne-é jobb a rádzsával ép úgy megszökni, mint ahogy Ernő megszökött Magdával... Hiába minden okoskodás, ha a gyönyört apró darabokra hasgatnák, mint ahogy a kályhafűtők a begyújtó fát elaprózzák, tán üres lenne az élet. Hevének nagy tűzben kell összesűrűsödni, hogy kívánatos legyen. Napok összeütközéséből keletkeznek új világok ...

Simonyi a két nap letelte után percre megérkezett. A napokig tartó hóesés megszűnt, de a március dacára nem ült el a hideg. Még a verőfény is kimerészkedett arannyal beszórni a világot, de az is hideg volt.

Simonyi tökéletes gavallériával viselkedett. Mintha a döntés benne is megilletődést váltott volna ki. Corinna attól félt, hogy mint diadalmas nyerő fog eléje toppanni, de szótlanabb volt a szokottnál. Csevegett, de szemében olyan alázatosság fénylett, amely meghatotta. Igaza van Kornél néninek, tud bánni a nőekkel. Közömbös dolgokról beszéltek, de a beszélgetés egyre akadozott, Corinna is nagyon elfogódott.

— Nem érzi, Corinna, milyen szűk itt a világ körülünk ... és szűk helyen nehezebben találja meg az ember, ha valamit elveszített. Nem rándulnánk ki? Elmenénk Meidlingig autón, a meidlingi állomáson túl vár

a szánkóm, beruccanunk a hegyek közé. A hegyek közt még pompás szánút van. Helenentalban van egy kis vityillóm, két óra alatt ott vagyunk, megebédelünk és amikor tetszik, visszajövünk... nem kell attól tartani, hogy a szán talpa alól elfogy a hó.

Corinna örömmel fogadta az indítványt, egyszerre ott csilingelt a fülében a lovak csengőinek vérkavaró muzsikája. Nevetve, mint a gyerek kapkodta köpenyét, sipkáját és pajkosan csimpszkodott a karjába. Szinte lelkesedéssel szívta be a fagyos tiszta levegőt s szeme ismeretlen hevületektől versenyt ragyogott az aranyos verőfényvel. A meidlingi állomáson már hallatszott a csengettüzene, mintha valami más világból csengett volna Corinna fülébe. Keveset beszéltek, de Corinnából néha egy-egy kacagó hujj! kiáltásban tört ki a bensejét feszítő ujjongás, főleg mikor a muszkák lejtőn lefelé röpítették a csengő-bongó szánt. Ez az ezüstös hujj! hujj! kiáltás őket is sarkallta.

Helenental egy szűk szorosába fordultak be, mely a hegytorok mögött hirtelen katlanszerűleg kiszélesedett. A katlan egyik lankáján egy kis svájci ház, alig látszik ki a hóból. Corinna ujjongott, mikor a csinos kis ház faragott verandája előtt megálltak. Szaladt előre, — bájos kis szoba tárult eléje fűtött kandallóval, egész nagy fahasábok ropogtak serényen, jó kedvvel, mintha egymással versenyeznének. Simonyi egy kis fali fülkéből palackot s két metszett pohárkát vesz elő s valami smaragdszínű nedvet önt a poharakba s féltérdre ereszkedve megkínálja a nőt. Behunyt szemmel üríti ki s ujjong, mikor a folyó tűz szétomlik benne.

Simonyi aztán egy másik fülkét nyit ki, damaszt-abroszt szed ki belőle s asztalt térit. De ezt már nem nézhette tétlenül Corinna, az asztalkendőcskéket szépen összehajtogatja, az egyiket két számárfüllel az egyik teríték mellé, a másikat szép rózsafarmában a másikhoz, miközben tányért, ezüst evőszert rak az asztalra. Simonyi meg kifut a konyhába és egy ezüst bográcsban behoz valami párolgó húsételt tele tűzzel. Hamisíttatlan pörkölt, vörös paprikás lében.

Corinna eszik mint egy napszámos, még egy pohár bort is ráhörpent.

— Borzasztó ember, tüzet étet velem s tűzzel itat!

— Borzasztó ember! ismételte még egyszer elragadtatással.

— Csakhogy rám ismert!

— Ráteszi a lány asztalon heverő kezére a kezét:

— Valaha megálmodtam ezt a kezét, mely az eget ostromolja. Én nem vagyok oda való, vagy az ég uralodik, vagy mi... Az anyám kezei csábítottak az ég felé, de én lázadó vér vagyok és otthagytam az *eget*.

— Vissza lehet oda találni...

— Nem akarok ám.

— Barátom, affektálja a lázadót, én érzem remegni a szívét, pedig még rá se találtam, de abból, hogy eny nyire elrejtőzik, azt következtetem, hogy remeg ...

— Szeretne farkasvoltomra báránybőrt takarni...
Felkacagott.

— Jó lenne egy megtért báránykáról beszámolni ott lent, csakhogy nem lehet komédiázni. Lehet mindenhez hűtelen az ember, csak a saját cselekedeteihez nem...

Corinna, nincs más enyhítő körülmény mint a teljes odaadás, még ha teljesen megokolatlan is.

— Kényre-kegyre? Csak cserébe, magamat érted...

— Mikor először láttalak, tudtam, hogy az enyém vagy, mert két héjjalélek vagyunk. Talán széttépjük egymást, egymáson pusztulunk el, mert a többi ember nem a mi fajtánkból való. Az egész fajtánk csak mi ketten!

— Megragadta karját. Corinna vonaglott.

— Pali, ez fáj.

— Fájdalmat kell okoznom, hogy a nevem eszedbe jusson. Először cseng az ajkadon, milyen szép a muzsikája ...

— Corinna hozzásimult, a fiú magához szorította:

— Az én utamon kell járnod.

— Mutasd meg hát a magad útját! ... és a szemébe nézett mély befogadó erővel.

— A férfi gyöngéden cirógatja arcát, aztán mintha restellené megindulását, gyöngéden elhárítja magától.

— Tudsz messzire nézni?

— Irányíts!

S újra hozzá simult, pironkodva csókolja roncsolt ujjait.

A férfi újra elhárítja magától.

— Menj, lidércfény lobog a szemedben, szép vagy, de miattad néha nem látom magamat.

Corinna fölemelkedett s a pamlagon kiterített farkasbőrre kuporodott.

— Mert nem is vagyok már... a lelkem már csak a tiedben él... beszélj!

— Nem sokat temetkeztem könyvekbe, de hallottam egyszer egy népről, ha jól tudom, wikingeknek híttak. Egy-két fahajón nekitámadtak kincses országoknak. Kemény akaratúak, keselyűerényűek. És hódítottak kincses országokat. Leigázták karddal, megigézték akaratukkal. Bölcseséggel s kegyetlenséggel dolgoztatták meg őket s a magok képeré formálták. Munkájok végeztén, mikor elfogyott a zsákmányolnivaló, mert már minden az övék volt, templomokat építettek az istennek s apátságokat a papoknak, hogy azok vezekeljenek a bűneikért és építettek márványpalotákat a gyönyörnek ...

Corinna felszökött s odakuporodott a lábai elé.

— Szép ez a megálmodott világod! folytasd!

— Gyakran idekóborolnak kószálgó gondolataim: Győzők s legyőzöttek, a halálban is tépve egymást, tehetetlenül, vonagolva fekszenek egymás mellett s köröskörül romokban az egész régi világ... Csak én és te!...

Egymás szaván ittasodtak.

— Beszélj, beszélj!

— Corinna, ha én egyszer ezer, vagy csak száz ilyen wikingit magam köré gyűjthetnék, kegyetleneket s nagyot akarókat, magamfajta héjjalelkeket, megtámadnám velük ezt a redves Európát, betapodnám a földbe ezt az eleven hullafajzatot, mely csak szolgának termett, vagy arra, hogy a földet termékenyítse s új világot sarjaztatnék, a magunk világát. Én az egyetlen úr a világon, te az egyetlen asszony, a többi mind csak arra való, hogy rabszolgát fogantasson. Én az isten, te az istennő, a mi ágyékunkból fakadna az új emberfajta, aki isten s ural-

kodnitudással új világot teremt. Valahányszor szembe kerülünk új gyönyör és új kin, mert szerelmünk istenit s minden csókunk új világ vajúdása. Jösz-e velem, erre a mennyei gyönyörre s isteni kínra?

Fölemelte s az ölébe ültette.

— Látod, ezt az utat nem tudnám egyedül járni, erre kellesz nekem.

— Kellek, igazán?

— Kellesz, hogy legyen valaki, aki hisz bennem, mikor már elernyedek, aki megajándékozzon, még ha az egész világ is az enyém...

— Hogy legyen valakid, aki fölemel, mikor az örvény szédít, vagy a magaslatoktól megriad a szárnyad ... Igen, ahhoz kellek neked, hogy az irgalom patakozzék a lelkedből...

— Odaadóan simult hozzá.

— Corinna, kell egy hely, ahol tanútlanul kisírhatom magam.

— És keblére temette arcát görcsös vonaglásban.

— Corinna cirógatta mint egy joházó gyermeket s szinte anyás gyöngédséggel csókoltgatja megnyomorított ujjait. Aztán két keze közé fogja fejét, míg tekintetük összeforr s ajkaik hosszú csókban összetapadnak.

— Az enyém vagy hát? kérdi a férfi.

— Az enyém vagy hát? kérdi a nő.

A hím:

— Velem jösz-e héjjanászra, hogy az istenek irigyeljenek?

— A nő:

— Végy! a tied vagyok ... mámoros vagyok ...

— Nászra ne menj mámorosan, mámoros légy, mikor visszakerülsz belőle ...

És ajkuk még egyszer összeforr. Mint a pelyhet emelte föl és viszi a pamlaghoz. És egymásra roskadnak egy végeérhetetlen csókban ...

— Édes...

— Édes ...

25.

Csak nyolcadnap jutott eszébe Corinnának, hogy ket-tejükön kívül is vannak még a világon. Ennyit irt Marionnak: „Igen boldog vagyok.“ Evvel a levéllel a kocsis Salzburg mellett egy faluba utazott, ott dobta be a postasszekrénybe, nehogy hollétét kinyomozhassák. A napokat nem számlálták. Az egész világ elvesztette rájuk nézve a jelentőségét, mióta a beteljesülést érezték...

Nem gondolkozott, nem tépelődött, öntudatába csak annyi szűrődött le valahogy, hogy csupán a tetterő az a sajátság, mely valakit kiválóvá tehet. Azok a nagy emberek, kik nagyvoltage hitét szuggerálni tudják az embereknek. Az elmélkedés csak arra való, hogy a tetterő hiányát palástolja s az intézmények csak arra szolgálnak, hogy a tetterőt békóba verjék.

Erre sem elmélkedés útján jutott, az igézet sugallta.

Elmélkedni nem volt ideje, mert délelőtt künn az udvaron hancúroztak, míg a hó tartott, hólabdával bombázták egymást, néha olyan hevesen, hogy a küzdelem hevében elfelejtették, hogy e játék enyelgés és igazi elkeseredéssel mentek egymásnak. A két nem harca egymás kielégítéséért csak a felület, alatta a két nem egymás elleni

gyűlölete rejtezik. E gyűlölet eredendő forrása az, hogy a nő csakis megadás útján győzhet, már pedig diadal s megadás ellentétes fogalmak. Mindakettő úr akar lenni a másikon. A nő megadásában azonban mindig valami vereségfélét érez s ezért gyűlöli azt, ki erre készítette. Ezt a gyűlölséget konvenció s okosság rejtegeti s ha néha ki is ereszti, csak álruhában engedi a világ elé, alattomban, az öntudat alatt azonban állandóan ott lap-pang.

Néha valósággal tépték egymást, de mikor jól kiverekedtek magokat, elmentek az ebédet főzni s ha megfőzték, mohó étvággal falták. Mialatt a férfi a szivarját szívta, az asszony megfőzte a fekete kávé. Délután eszkimóknak öltözve a hegyek közé! Az udvaron már elolvadt a hó, a hegyek közt még vastag rétegben feküdt a szűk völgytorkokban. Mikor aztán megteltek a sok hideggel, egymást perzselték a tüzüikkel. Új sóvárgások, új beteljesülések. Új mámorok, új lelkesülések.

Telt a másik hét is ...

26.

Marion maga se hitte volna, hogy ily rövid együttlét után annyira egymáshoz forradtak, hogy üresnek érzi Corinna nélkül a házat. És Corinna nyomtalanul eltűnt.

— Nem kell nyugtalankodni, lohasztotta izgalmát Kornél néni, jó helyen van, mert Pali is eltűnt s hiszem, hogy van annyi jó ízlésük, hogy együtt tűntek el. Angolosan távoztak a mézeshetekre.

— Mézes hetekre? dörmögte Marion. Igazán nem lenél szótáradban diszkrétebb kifejezést ?

— Ez a szó igazán nem tehet arról, hogy visszaélték vele, hisz például még az Agenorral való együttélésemet is evvel a szóval illették. Tudod, mekkora tisztelettel vagyok az egyház parancsai iránt, de nem hiszem, hogy az egyház áldása mákszemnyivel szaporítaná a boldog emberek számát. Sőt!

— Sőt? — ezt visszamondom a gyóntatódnak.

— Annyit kap tőlem a szegényei számára, hogy el nem fogja hinni... Különben, látó szemmel kell nézni ci világot... Fruska erős kézzel tudja megragadni a boldogságra való alkalmat. Mert boldog, biztosan boldog. Lehet Simonyinak ezer hibája, egész férfi, ki boldoggá tudja tenni a nőt s hidd el, e földön nincs más boldogság mint a szerelem, s ha meg is kell majd ott túlnan fizetni érte ...

Marion megszokta már, hogy a Kornél néni csevegése olyan mint a csöndes eső, se megindítani nem kell, se megállítani nem lehet. Magamagát pedig oly csőnek érezte ilyenkor, melyen keresztül az eső ömlik. Az eső hull, a cső marad, amilyen volt. Mikor azonban a Corinna levelét megkapta, hogy igen boldog, valami irigységféle fogta el. A magányosság érzése nehezedett rá.

Szokoloff úgyszólván az egyetlen ember, kivel érintkezett. Megkedvelte ezt a csöndes, szerény embert, ki olyan kutyahúséggel s alázatossággal tűrte a szeszélyeit s nem tartotta gavallérosnak, hogy ezt ő nem viszonzza valamikép. A porcellánbabákkal való játékoknál tapaszt-

talta, hogy milyen édesen tud a legeggyűbb ötleten is kacagni. Ez a gyerekes, őszinte nevetés tetszett meg neki. Valahogy mégis csak meg kellene jutalmazni ennyi alázatot, hisz a szegény valósággal a túpárna szerepét játszotta mellette. Ha rossz a kedve, vele érezteti fulánkjait s egy nőnek, ki nem szeret, mindig fulánkos a kedve. Corinna levele után másnap megszólalt:

— Dan, unatkozom. Bécs azelőtt egy kétmilliós kisváros volt, most meg egy kétmilliós falu, azaz még az sem, egy vásár, egy panoráma, közepes kiállítású revue, egy globetrotter hely, mint az elhaló olasz városok, kik gazdag gyűjteményeikkel s az idegenek kedvéért ondolált frizurájukkal tetszelegnek, de otthon a magok kormos falai közt kicsinyesek, falusiak.

Dan hallgatott. Az járt az eszébe, hogy Marion Bécsre bizonyára azért unta meg, mert őt megunta. A Bécsre szórt jelzők igazában neki szóltak. Mit tudott volna erre válaszolni?

— Párizsba szeretnék néhány napra menni.

— Kérem, parancsoljon! Mikorára rendeljem meg jegyfűzetét s hálókocsiját? Svájcban, Németországon, vagy Itálián át óhajt-e utazni?

— Csak Párizs érdekel, a legrövidebb utat választanám.

— Egyedül óhajt menni, vagy a komornájával, vagy tán — Kornél nénivel?

— Én úgy gondoltam, hogy mi ketten mennénk...

—

— Velem? ... én azt hittem, hogy megunta Bécsset... Szava dadogásba fűlt. Marion kacagott:

— Hát maga Bécs?

Erre már Dan is elnevette magát.

— Erre a kitüntetésre gondolni se mertem, Mirjam.

— Mirjam! ismételte.

— Mikor magammal beszélek, így szólítom, mentegetőzött Dan.

— Miért nem szólít mindig így? több muzsika van mint az én nevemben... Mikor engednék el a dolgai ?

— Ha óhajtja, holnapután indulhatnánk. Harmadnap el is utaztak ...

Dan persze igyekezett az utat Marionnak kellemessé tenni, mint egy idomított kutya, egyre úrnője arcát leste. Először életében most szeretett volna szellemes, mulattató lenni. De mit ért, ha lett is volna ötlete, nem mert vele előhozakodni. Mikor Párizshoz közeledtek, megkérdezte, nem óhajt-e valami programmfélét csinálni. Eléje tartotta a hírlapokat, a színházak, a látni s hallanívalók műsorával.

— A délelőttjét szabadjára hagyom, bizonyára érdeklődik a tőzsde iránt, ne zavartassa magát. Én majd elkészalom az időt. A lunchednél találkozunk s megbeszéljük, mikép verjük el a délutánt s az estét. Mikor szabadulhat a lunchhöz?

— Félkettőre, a Haussman boulevardon.

Mariont a Hausmann boulevardon egy angol family hotelben helyezte el, ő maga a Grand Hotelben lakott, ahol az üzlet lebonyolítására minden készség megvolt.

Marion egész délelőtt kószált, néha benézett a Louvre gyűjteményeibe, a régiséges üzleteket is felkotorta s éhesen került a lunchhöz. Szemmel látható volt, mennyire felvirult az új környezetben. Sápadságára hamvas piros-

ság ült, beszédes volt s vidám hangulatban regélte el délelőtt viselt dolgait.

Ottlétük harmadik napján. elbeszélte, hogy Párizs környékét nézte meg.

— Képzelve, Chantillyban találtam egy csodás kis házat. Azt magának is meg kell nézni Dan, ilyen még sohasem látott. Le sem írom, nehogy a hatást rontsam. Jaj! ha nekem ilyen házam volna!

— Ha csak ez az óhajta Mirjam, úgy beteljesedhetik, — ha csak a gazdája nem valami szörnyeteg.

— Dehogy szörnyeteg... a ház eladó, gyönyörű kis kerttel, üvegházzal, mindössze egy millió frank az ára... Egy gazdag illatszergyárosé volt hajdan, a két cselédjének hagyta örökül, ezek bocsátják most áruba.

— Csak egy millió? Mirjam, már is chantillyi háztulajdonosnak érezheti magát.

Marion tapsolt örömeiben.

— És ma kimegyünk megnézni? megvenni? ... és ott vacsorálunk!... Mert a házat teljesen fölszerelve adják át... ezt elfelejtettem mondani. Teljes fölszereléssel ... és ha a lunch idején megyünk, lunchhel, ha a diner idején, dinével várnak ...

Persze nem lunchra mentek, csak öt óra tájékán ülhettek kocsira.

— Csomagoltam, szólott Marion, mert mindjárt be is költözöm.

Az egész úton egyre új szerzeményéről álmadozott. Kétszer is megszorongatta Dan kezét elragadtatásában ... Milyen japáni babakertcskék ! ...

Csinos kis tojássárgára festett félemeletes ház, nagy kiugró oszlopos csarnokkal, homlokzatán pici nichekkel, melyekben csinos terrakotta szobrok. A párkányon arasznyi nagyságú vörös márvány Callot figurák. A biedermyer szeretett az ilyen gyerekjátéokra emlékeztető statuettekkel dekorálni, valami mosolygó bájt öntenek az épületre. A verandára kétszárnyú lépcső vezet, a lépcsőgádor alatt a személyzet lakása, a konyha s a fűtő készülék.

A lépcső előtt a két tulajdonos, mesekönyvből kivágott alakok. Egy apró, filigrán nőcske, nagy normandi keményített főkötőben és egy, csak valamivel magasabb s testesebb férfi, hegyes, pamutból kötött süveggel a fején.

— Claudel és Claudelné, a ház tulajdonosai, mutatta be őket Marion.

Ő nagysága meg akarja venni a házat s így hozzá is láthatunk talán a szerződés megkötéséhez, szólott Dan.

— Oh uram, előbb kegyeskedjék elhelyezkedni, hisz a formalításokat később is elintézhethjük, ha már uraságtok kissé kipihenték magokat. Mihelyt uraságtok parancsolják, tálaljuk a dinert, madame már közölte velünk a részleteket... A szerződés ráér... szövegét készen előterjesztjük, ha uraságtok már kissé otthonosan érzik magukat...

— Én szeretném még ma elintézni. A vételárat már tudom...

— Úgy a diner után átadjuk...

— A podgyászt...

— Már elhelyeztük, ne tessék aggódni...

Avval a két manó meghajtotta magát s nesztelen kisur-
rant. Mindakettőnek a lábán nemez cipő, mi hangtalanná
tette lépteiket.

— A bevezetés nagyon bizalomkeltő, szólt Dan.

— Hátha még belülről látja, kiáltott Marion és előre
szaladt, a lépcsőn szökellve, hogy minél hamarabb meg-
mutathassa neki a ház szépségeit.

A színes majolikával kirakott hallból beléptek az első
szobába.

— Ez a dohányzó s társalgó szoba, szólott diadallal
Marion.

Akárki eszelte ki, jól eszelte ki. Sötétre pácolt, dió-
fával burkolva az egész termecske, a sarkokban felcsa-
varodó oszlopok világos diófából. Az egyik oszlop
tetején a gall kakas, a másikon egy arany fácán, a
harmadikon egy kis strucc, a negyediken egy kolibri-
fészek a családdal. A kolibrik finom zománcmunka,
a többi természetes színekre befőstött pompás fafaragás.

— Mint látom, a négy világrészt jelképezné, persze
némileg napóleoni beállításban, csak a szegény Ausztrá-
lia rövidült meg, szólt Dan.

— Dehogy!... és Marion felcsavarta a villamfényt.
A mennyezetről egy paradicsommadár lebegett pom-
pásan kiterjesztett két szárnyán, két lelógó lábujjai közt
ámpolnát tartva, mely méla fényt árasztott a szobában.
Egy kis asztalka körül négy, leülésre csábító klubfau-
teuil. Egyéb butor nincs is a helyiségben.

— Nem parancsol vacsora előtt egy cigarettet? ma-
gam is rágyújtanék, szólt Marion.

— Szíves készséggel! s Dan készült a tárcáját kivenni.

Marion halk kacajt hallatott. Egyszerre csak kiemelkedik a padmalyból egy nyájasan vigyorgó szerezsen ébenfából s udvarisan hajlongva Marionnak nyújt oda egy tárcát, különféle füstölőnivalóval megrakva. Még az égő gyertya is ott, hogy rágyújthassanak, aztán a másik oldal felé hajlik meg és Dánt kínálja. S amint elintézte dolgát s rágyújtottak, eltűnik, amint jött.

— Nagyszerű! volt Dan elismerése. — A területasztalkám problémája, pompásan megoldva.

— Nem óhajtja az esti lapokat?

— Kérem!

A másik oldal felől kiemelkedik egy Balzac korabeli gamelot egy asztalkával tele napi- s képes lapokkal.

— De ha jobban tetszik egy jó könyv, szolgálhatok avval is, szólta Marion.

— A falburkolat szétnyílt a terem fele hosszában és választékes könyvtár látható.

— Most pedig nézzük meg a többi helyiséget. Belekarolt s átmentek a másik szobába.

— Ez az ebédlő.

Faragott, patinás körtefával burkolva a falak. Az egyik sarokban Herakles a farnesei bikával viaskodva, a másik sarokban a reichstatti herceg, amint Elsler Fannynak bemutatják.

— Székeket látok, de asztalt nem.

— Várjon sort! És most: — az első csoda. Beléptek a harmadik szobába.

— Az én szalonom.

Igazán csudás kis fészek. Haloványpiros préselt bársonnyal borított falak, gobelinnel borított székecskék, apró zsölyék, támlás ülőhelyek pároknak, S alakú támlás padok, melyeken szembeülve lehet csevegni. A bársonykárpiton tojásdadalakú medaljónok pásztorjelenetekkel Theokritos idilljeiből, a gobelinbe beggyeskedő márkinők csudálatos gráciája beszöve. Mindenütt virágdísz. Halk zene láthatatlan hangszerekből. Meleg, bizalmas s mégis talányokkal teli. Minden csak két ember számára való, mintha több a világon se lenne.

És most: — a második csoda! De ide csak egy pillantást szabad vetni, szólt, amint az ajtót kinyitotta.

Az úrnő hálószobája. Rózsaszínű damaszt, aranylécezzettel, csipkefüggönyezettel. Habos selyemredőzetű mennyezet alatt elrejtve az ágy. Apró, gnómoknak való zsölyék, ülőkék. A mennyezet azúrkék, fénylő aranycsillogokkal kivert kupola.

— Egy darab idevarázsolt ég, szólt elragadtatva Dan.

— De földi halandónak ép elég volt és belekarolt s vitte ki.

— Vannak-e különös kívánságai a menü dolgában? vagy megelégszik az én összeállítással? El ne feledje barátom, hogy én vagyok a háziasszony.

— Erről a világerő se mernék megfélelkezni.

— Úgy tessék helyet foglalni!

Szemben ültek egymással. Marion tapsolt s előkerült a padlóból egy megterített asztal, párologó bouillonai. A Szokoloff jobbján egy másik asztal italokkal s a hűtőpezségével.

Lassan szürcsölték a bouillont. Dan oda volt.

— Mese!

Az asztal eltűnt s jöttek egymás után az étkek. A szárnyasnál hangosabb zene csendült meg.

— Megengedi, hogy én tegyek a tányérjára, szóló Marion, sokkal ügyetlenebb, semhogy a legjobb falatot kiválassza, ehhez több szakértelem kell mint a tőzsdéhez ... ott a jobbjá mellett a bor s még eszébe nem jutott megkínálni. A bordeauxit már elmulasztottuk, de ott az az aranyló Chateau-Yquem, a huszadik század első évéből.

Dan önteni akart a nagy poharakba, de remegett a keze s rajta felejtette a szemét Marionon. Marion kivette hát a kezéből a palackot és a kisebb poharakba öntött.

— Minthogy most a maga dolgát végeztem, megengedem, hogy a kezemet megcsókolja, szóló koccintásra emelve a poharát.

Dan csak azon csudálkozott, hogy a háztulajdonosok tízszeres árat nem kértek ezért a házért, azt is szívesen megfizette volna, nemcsak ez apró csudákért, hanem azért a legnagyobbért, ami Marionnal végbement.

A csodától egészen elállott a Dan szava, csak Marion csevegett egyre. Asztalt bontottak s leültek a boros asztal köré.

— Szerencsétlen! hisz elfelejtette a pezsgőt felbontani.

Dan félve fogott hozzá, de valami égi sugallat nyomán sikerült felbontania s nagyobb baleset nélkül beönteni a poharakba. Marion kipirult kissé... Künn előbb csendes, aztán jó kiadás, tartós eső indult meg. E vidéken vagy olyan finom az eső, mint a por, vagy hosszú vastag spárgákban ömlik egyhangúan.

— Ha volna mandolinom, énekelnék valamit, gondos háziasszonynak produkálni illik valamit.

Ha csak az volt a baj, hát akadt rögtön segítség. Egy szemtelen faapród pattant ki a padlóból és gráciával nyújtott át egy mandolint az úrnőnek.

Marion előbb finom régi francia románcokat, aztán modern chansonokat énekelt. Dan még nem hallotta énekelni soha. Finom, ezüstös hangja behízelt s pompásan alkalmazkodik a szöveg finom csípősségeihez.

Az eső egyre zuhogott.

— Ebben a pocsolyában nem lesz kellemes az út vissza. De van itt még egy helyiségünk, valami vendégszoba, csakhogy oda magam se ismerem a járást. Ezt már monsieur Claudelnek magának kell elintézni, ha ugyan elfogadja meghívásom. De választ nem várva, tapsolt s szólította Claudelt.

Claudel nem váratott magára. A csúcsos süveg nem volt a fején, de nemez saruiban nesztelen a lépte.

— Monsieur Claudel, azt hiszem, esik még...

— Esik bizony és a podagras lábam azt jósolja, hogy tán holnap se áll el még.

— Szíveskedjék hát majd bekalauzolni Szokoloff urat a vendégszobába... ha majd hívni fogja.

Claudel meghajolt s nesztelenül kisurrant.

— Barátom, most nyugalomnak adom magam, de maga még enyelegjen a pezsgő maradékával és gyújtson rá egy szivarra.

Kezét nyújtotta s távozott. De még egyszer visszanézett.

— Ha jókor akar Párizsba bejutni, úgy a lunchnél viszontlátásra!

Dan már tudta a dörgést, szivart kért és a szemtelen apród újra előkerült Uppman legújabb sodormányával.

Miközben a pezsgő maradékát szürcsölte, elmélázott. Dúdolgatni kezdte az egyik chansont, amit Mirjam énekelt az imént. A dallamát meglehetősen eltalálta, de a szavaira nem emlékezett. Egyre dúdolt tehát, míg a szívarja elfogyott.

Tapsolt. Claudel!

Claudel abban a pillanatban ott termett.

— A vendégszoba a verandáról nyílik, kegyeskedjék utánam jönni.

Dan követte. Nem akart még aludni, csak a sötétben elmélázni ezen a mai mesén. Csinos kis szoba a vendégszoba is.

— Minthogy uraságodnak nem volt podgyásza, bátorkodtam az éjjeli toaletthez szükséges tárgyakat készletünkől adni... Ha egy pohárka chartreuse vagy bénédictine tetszik, tessék a szokott módon rendelkezni, szólt a kis manó s távozott. Dan levetette magát egy alacsony zsölyébe, kedve szottyant egy pohár benedictinere. Csak kimondta a szót, s egy kis mesealak faemberke felszolgált vele.

Most vette észre, hogy a szoba egyik sarkában valami lefüggönyözött falifülke van. Kíváncsian félrevonta a függönykét: Egy üvegbura alatt viaszszobor, Mirjam aktja, mesteri kéztől mintázva. Egy balválláról lefolyó fátyol csak részben takar el valamit. Talapzatán ez az egy szó: Mirjam.

Milyen rejtélyes mosoly az ajkai körül. A mestere neve is bevésve, divatos párizsi művész neve. Milyen szép, milyen kecses, milyen komoly... csak ez a rejtelmes mosoly új rajta, ez ismeretlen, mégis az övé, azaz hogy minden olyan megfoghatatlanul új rajta. Egész közelről nézi, a talapzaton kis rézplaketten: Dánnak!

Avval töltötte hát délelőttjeit, hogy a szobrásznak üljön...

Nem merte sokáig nézni. Remegő kézzel húzta eléje a függönyt, aztán fölemelte az alsó csücskét, hogy még egyszer rápillanthasson, aztán leeresztette, sóhajtva mormogva: Mirjam! Mirjam!

Mintha valami suhant volna a háta mögött. Hátrafordult s egy eddig észrevétlen ajtónyílásban, mely mögött a hálószoba mennyezetes ágya látszott, Mirjam pongyolában.

Artikulálatlan, sóhajjal vegyes sikoltással, odafutott és lábai elé roskadt, pongyolája szegélyét csókolta.

— Csakhogy eszébe jutottam! — hát nem tudja még, hogy itt csak szólani kell... de ne csókolja a pongyolám ...

Fölemelte s incselkedve nyújtotta ajkát.

— Ez jobb ...

Mikor a csókkal betelt, nem tudott egyebet mondani: Mirjam! Mirjam!

— Csacsi, csak nem akarsz itt a küszöbön gyökeret verni, — s bevonta a másik szobába...

Egy boldog hetet töltöttek együtt a csudaházban.

A nyolcadik napon Marion:

— Barátom, most pedig térjünk vissza a hétköznaphoz és — maradjon emlék ez a hét mindakettőnknek. Legyen jó, mint előbb volt s ne essék erről szó köztünk soha... én szegény lélek vagyok, nem tudom többel megajándékozni.

— Soha többé?

— Talán, majd egyszer... talán, soha... az én szívem szegény, nem tud többet adni... e napok emlékéül ajándékozom magának e kis viaszművet... senkisémet adhat többet, mint amennyije van... Nem tudom, megértett-e, Dan ...

— Megértettem és engedelmeskedem, de engedje meg, hogy tovább is alázatos imádója legyek s barátja, mint eddig...

— Miért nem tegezel, Dan? Megengedem, jó óráimban én is tegezni foglak ... s mert ilyen jó vagy, csókolj meg még egyszer...

— Még abban az órában útrakészen voltak. Már a kocsira akartak ülni, mikor Dánnak eszébe jutott valami:

— Hisz még nem fizettem ki a vételárt...

— Fölösleges, elálltam az ügylettől.

— Miért?

— Oh te nagy pénzügyes, hát nem láttál át a szitán? Ez voltaképp egy hotel garni lakodalmasok számára. A vétel csak raffinement, mert a szerződés egyik pontja kiköti, hogy mindkét szerződő félnek vissza lehet lépni az ügylettől harminc nap alatt, mely esetben azonban, bárki a visszalépő, a vevő elveszti az előlegül adott

tizenötezer frankot. A tizenötezer frankot kifizettem, hisz az én vendégem voltál.

— Ez a Párizs a világ legolcsóbb helye. Áldott legyen minden köve!... De miféle gépezet az, mely pusztá szóra működik?

— Az egyik oldalon monsieur Claudel, a másik oldalon madame Claudel működik a deszkaburkolat mögött. A fáburkolat nem a falon fekszik, van akkora hézag köztük, hogy ilyen apró emberkék kényelmesen operálhatnak benne. S minthogy a fa jó hangvezető, a halk vezényszót is meghallják a fáburkolat mögött.

— Pompás ötlet! Lehetne belőle pénzt csinálni, szóló nevetve Dan ...

27.

Marion kirándulásának a híre Wettensteinhoz is eljutott.

Nincs olyan pletykafészek a városban mint a tőzsde. Nem mindenik tőzsdelátogató járatos a coulisse titkaiban, de a chronique scandaleuseben valamennyi. Wettensteinnak nagynehezen sikerült lancirozni a tőzsdén azt a hirt, hogy Szokoloff hiába pazarolja millióit Marionra, mert az még a legkisebb kegyre sem méltatja. A tőzsde az ilyennek örül, mert ha meg kell hajtani a fejet az előtt a tény előtt, hogy Szokoloff az üzletben a skiz, jól esik az a vigasztalás, hogy ő is csak „vurzni“. Wettensteint hát leforrázta az a tudósítás, hogy Marion Dánnal Párizsba ruccant. Persze, hogy e hír az ő fülébe csak akkor jutott el, mikor már a legfiatalabb diszpo-

nens is torkig élvezte magát vele s azt is tudta, hogy Chantillyban laktak együtt, csinos kis fészekben.

Ez már kihozta sodrából. Szeretett volna Dánon is, Kornél nénin is nagyot ütni, de minthogy Dánon egyelőre nem tudott, hát Kornél nénit látogatta meg.

— Kornél néni, azért jöttem, hogy tudomására adjam, hogy ezt a háztartásomat feloszlatom. Ezennel minden hozzájárulást beszüntetek. Minthogy Marion nagykorú, nem tilthatom el, hogy ne érintkezzék magával, kénytelen vagyok hát eltérni azt is, hogy itt lakjék.

— És mik az indokai ennek az ukáznak, kedves Konrád?

— Még kérdezi? Hisz maga itt valóságos leányvásárt folytat, épen úgy összekerítette Mariont a kolomeaival, mint Fruskát Simonyival.

— Kedves Konrád, a kerítésről ne beszéljen nekem, aki jól ismerem Bizsu és Iksz urak történetét s a maga törekvéseit e kényes viszonylatokban. Mint látja, lehet tapintatosabban is kifejezésre juttatni azt a gondolatot, amit ön kerítésnek kegyeskedett nevezni. Kitűnik ebből, hogy mennyire nem látszik meg magán, hogy valaha a diplomáciánál szolgált. Ami az apanázst illeti, tegyen ahogy jónak látja. Fogja majd maga helyett Szokoloff fizetni, mint ahogy Marion összes kiadásait már úgyis ő fizeti. Szokoloff pedig, ámbár tagadhatatlanul kolomeai és a diplomáciánál tudtommal soha nem szolgált, oly finom úriember, hogy sok előkelő származású ember is tanulhatna tőle tapintatot.

— Egy szóval nem tagadja!

— Mit? hogy szeretnék ennek a drága gyermeknek, ennek a büszke léleknek egy kevés boldogságot juttatni? nem tagadom. Ez a szegény gyermek halálra sebezve jött vissza Lausanneból. Az apján tett tapasztalat undorított meg vele még a boldogságot is. Különbözik Marion nem az a nő, kit elkeríteni lehet, ő büszke és fenséges, ha elveti magát, azért teszi, hogy apját fenytse meg. Azt hiszi, marad még épen valami oly gyermek lelkében, kit saját szülőapja igyekezett elkeríteni? Amint látja, kedves Konrád, én is tudok nemdiplomataul beszélni.

Ez a dolog nem úgy sült el, ahogy Konrád gondolta, ő arra számított, hogy az apanázis megvonásának első fenyegetésére Kornél néni megijed és szolgálatkész lesz. Kezdett hát szelidülni s tréfának igyekezett feltüntetni az egész mókát, de Kornél néni közbevágtott:

— Kedves Konrád, azok után, amit mi mondtunk itt egymásnak, nincs értelme a kimagyarázkodásnak.

Hiába mesterkedett Konrád, most az egyszer kérelhetetlen volt Kornél néni. Hogy az apanázstól megfosztja, azt még elnézné, de szemrehányáskép illetni őt avval a váddal, hogy elkeríti a lányait, elviselhetetlen. Hisz igaznak igaz, de ezért nem szemrehányást, hanem hálát érdemelne. Hisz a mai lányokon már a kerítés se fog, nem kell nekik a férfi. De Kornél néni nem olyan nő volt, hogy ne igyekezett volna büntetni azt, aki megbántotta. Kezdte tömi a fejét, miképp üthetne Konrádon egy nagyot, ami fájjon neki.

Három nap múlva megtértek Marionék. A leányból nem nagyon tudott kiokosodni, de ahogy másnap Szo-

koloff is jelentkezett, az a bensőség, amellyel kezet csókolt, megnyugtatta. A fiú szeme beszédes, így csak a diadalmas him néz a világba. Mikor először voltak négy szemközt, megcirógatta arcát.

— Na, édes Dan, boldog volt?

— Nagyon boldog!

Szerette volna vissza harapni azt a két szót, mely akaratlan szakadt ki lelkéből. Kornél néni, mint gyöngéd anyóshoz illik, könnyezve csókolta meg arcát.

— Fölengedett hát a kicsike?

Dan gondolta magában, ha már úgylát elárulta magát, nincs értelme további titkolózásnak, olyan jól esett róla beszélni.

— Csudás volt! csudás!... Olyan változás! csudás! ... boldog, igen boldog vagyok.

De azért csak sóhajtással végezte kitérését. Kornél néni vigasztalta:

— Persze a mézes hetek se tartanak örökké. De én mondom magának, Dan, egyetlen nő se felejtí el soha azt a férfit, aki asszonnyá tette. A Huszonegyes dühöng s dührohamát avval koronázta, hogy beszünteti ezt a háztartását s megvon minden apanázst...

— E miatt ne legyenek gondjai, Kornél néni, úgy-e most már nevezhetem így ...

— Hogyne! most már úgyszólván rokonok vagyunk. Különben sohasem kételkedtem gavallérvoltában, de ha igazán a kedvemben akar járni, azon kell igyekeznie, hogy üssön rajta egy nagyot, hadd tudja meg, hogy maga a skiz s ő egy mihaszna Huszonegyes. Majd ha Pali visszajön, megbeszéljük vele is ...

Már a harmadik hete is vége felé járt, Corinnáról még mindig semmi hír.

Kornél néni büszke volt erre az eredményre. Hol van még ezen a zónán ember, ki háromhetes pásztoróra tud két embert összehozni!

Hát bizony Corinna ott felejtette magát s tán még a három héten túl se eszmél rá, ha véletlenségből nem hallja egy nap, hogy áprilisban vannak már. Erre már föl kellett eszmélnie, mert április tizennyolcadikán meg kell szereplését Párizsban kezdenie s a seasonra Londonba van lekötve. Ez felriasztotta.

A szállóban egész halom levél várta. Nem sok idő maradt a készülődésre. Sürgönyileg intézett el mindent, elment Kornél nénihez is, de csak búcsúzni. Nem kellett sokat beszélnie, a vak is láthatta, hogy nem a régi Aglája, ez már eget járt, Kornél néni mint egy doromboló cica törleszkedett hozzá. De Corinnának terhére volt a kedveskedés, bántotta is valami a lelkiismeretét. Homályosan úgy rémlett neki, mintha azért akart volna Bécsben néhány hetet tölteni, hogy Marionnal foglalkozzék s ime már el is kell utaznia s nem beszélt vele bizalmasan még egy percig sem. Elvitte hát Mariont magával a szállóba. Leültette s térdre vetette magát előtte s nevetve, elfintorított arccal, mely nevetést meg írást akart egyszerre mímelni, nézett a szemébe.

— Drága nénikém, bocsáss meg a húgodnak, amiért...

— Miért, Fruska?

— Mert...

A többit restellte szemébe mondani, az ölébe temette arcát s így folytatta:

— Édes testvérkém, bocsásd meg, hogy olyan nagyon boldog vagyok. Loptam ezt a boldogságot, nem kértem senkinek a beleegyezését... ha bűn, viselem a terhét, megérte... Bocsáss meg, hogy nem szoltam még neked sem... Küzdöttem magammal, folytatta emelt fővel, az egyik Corinna akarta, a másik Corinna nem akarta. Az első nem merte említeni, mert tartott tőle, hogy a másik mégis erősebb talál lenni, a nem akaró pedig nem beszélt róla, mert érezte a vereségét... Nem haragszol rám, amiért titkolóztam előtted, nem bizalom vagy szeretet hiánya volt...

— Titkolóztál? Marion kacagott. — Igazán azt hiszed, hogy titkolóztál? Nem, Fruska, a szemed nem titkolózott... Boldog vagy?

— Boldog, okosabb is, bolondabb is mint azelőtt.

— Boldog vagy, mert boldogságra termettél, boldog vagy, mert boldog akarsz lenni...

— Hát te nem akarsz az lenni?

— Keserű a szám íze. Te boldogságra termettél, mert a két Corinna közül az az erősebb, amelyik akar, amelyik a beteljesülésben hisz. Bennem az egyik énem így szól a másikhoz: Vágyói? De van-e valami, amiért érdemes sóvárogni? Szeretni vagy nem szeretni, mindegy. Egy talán gyönyörteljes ölelés után a világ épen olyan üres, tán még üresebb mint volt...

Corinna becézve simult hozzá:

— Testvérkém, nagyon sok keserűség van a felszínen, fölözd le, alapjában véve drága ragyogás a lelked.. hát igazán nem szólalt meg még sohasa a szíved?

Marion elnevette magát.

— Csak nem akarsz te is a Kornél néni útján járni? mert a mi drága nénikénk, pompás és szenvedélyes kerítő. Nem veszed észre különben, hogy a kerítés tán alapvető szenvedélye az embereknek? Azt hiszem a legjellemzőbb sajátság, mely az embert az oktalan állatoktól megkülönbözteti...

— Marion, jer velem Párizsba ...

— Hisz csak három nappal ezelőtt jöttem onnan vissza...

— Párizsban voltál s nekem nem is szóltál? ...

— Hát te szóltál nekem?

— Az egészen más... én ...

— Talán nem is egészen más, szólt elmélázva Marion. Mikor a leveled megérkezett, hogy igen boldog vagy, valami irigységféle kapott meg s én is kiruccantam Párizsba. Menekültem a magányosságtól s újra benne vagyok. De beszéljünk rólad! Egyedül utazol?

— A rádzsával.

— A rádzsával? és Simonyi belenyugodott?

— Három hétig ketten voltunk a világ. Párizsból Angliába megyek, s ott olyan egészen más az emberek nézete az ilyesmiről... Aztán meg; meg kell őrizni minden dolognál az újdonság varázsát... Ha visszatérek, azt hiszem mindaketten az újdonság varázsával leszünk egymásra... De édes nénikém, nincs még valami mondani valód? Nem vagy megelégedve párizsi utaddal?

— Nem mondhatnám ... kellemes ... de nem történelem ... azt hiszem különben, itt Bécsben egy nőnek sincs története ...

Búcsúztak.

Corinna gazda nélkül intézte el a számadást, mert Simonyi avval a kijelentéssel lepte meg, hogy ő is készen van már az útra.

— Nem kívánom, hogy elkísérj. Ha velem vagy, Terpsychore anyánk féltékeny talál lenni, aztán meg ...

Hirtelen elhallgatott. Volt valami a férfi magatartásában, ami elhallgattatta.

— Aztán meg? nógatta Simonyi.

— Londoni ismerőseim, a Cavendish atyafiság arról értesített, hogy Párizsba jönnek és... és ez feszélyezne .. A szigetlakóknak olyan özönvíz előtti nézeteik vannak némely dolgokban ...

— Hát te nem velem akartál utazni? Corinna zavarban volt.

— Persze, hogy eleinte az volt a vágyam, de alapos megfontolás után ...

— Én emlékszem még arra az ígéretedre, hogy az én utamon akarsz járni...

Halkan beszélt, anélkül, hogy rá nézett volna.

— Csak nem fogsz ezért megorrolni, héjjamadaram, szólt enyelegve... de nézz már rám... vagy rám se akarsz nézni? ...

Erre fölvetette a fejét, de a szemében hirtelen olyan láng gyúlt ki, amely lelke mélyéig megdermesztette a leányt. Ezt tolmácsolta e tekintet: — Hát elfelejtetted, hogy gyilkolok, ha pártütésen kapom a párom? Most is

az a borzadály szorongatta a szívét mint azon az estén... De azért erőt akart mutatni:

— Már így határoztam, de ha akarsz, természetesen ...

— Menj csak egyedül, szólj elnéző mosolyt játszva arcán, de azért hangjában lehetett valami fenyegetőt érezni...

— Majd annál éhesebbek leszünk egymásra, ha visszatérek...

— Ilyen parlagi szittyá nem is olyan finom urak közé való... Jó mulatást tehát s nyújtotta a kezét, de Corinna a nyakába omlott s a fülébe súgta:

— Este hozzád megyek ... Mindenem készen van ... akár a te lakásodról mehetek a vonathoz...

Másnap Corinna a rádza kíséretében elutazott.

28.

Kornél nénit nagyon meglepte, hogy Corinna a rádzsával utazott. A legény elégette-e meg már? nem hiszem, olyan két izzó lélek, örökösen tüzelik egymást. A férfinak mindig új elragadtatások kellene... Vagy a Fruska játszik vele? ... nem jó lesz belőle... De hisz nem váltak el haragban, az utolsó éjszakát is együtt töltötték... De Corinna távozása óta Pali nem mutatkozott ... Magához hitta hát, mert Huszonegyes dolgában akart vele beszélni, de előbb tisztába akart kerülni a helyzettel.

— Mért nem kísérted el Corinnát?

— Hát csak keli egy kis pihenőt tartani, szólt nevetve, nem való az asszonyokat nagyon elkapatni, aztán meg — ő sem akarta valami nagyon ... Az angol atyafiak előtt persze nem lettem volna jó ajánló levél...

— Huj, de garázda megint a szemed járása...

Pali ásított, aztán menni készült.

— Mi bajod?

—

— Unatkozom... Meguntam ezt a várost, nem tudom, hogy el nem ruccanok-e Monte-Carlóba, bár nem vagyok a kellő hangulatban ... nem passzhangulat, tette hozzá kesernyés nevetéssel.

— Mielőtt elmégy, még teljesítened kell egy kérésem ... Te ugyan hálátlan kutya vagy, pedig tudod, hogy nem rossz dolog velem jóbarátságban lenni. Huszonegyes beszüntette az apanázst, felosztatja ezt a háztartást... Annyi baj legyen. De szitkozódott is, kíméletlenül, egyáltalán nem nóbel hangon. Ha szeretsz, Palikám, segítesz nekem elégtételt szerezni. És csak egy érzékeny pontja van: a pénz.

— Nem tudom, mikép lehetnék e dologban hasznodra ...

— Palikám, te sok mindenféle emberrel cimboráskodol, sokfelé eljutsz, kiszimatolhatnál valamit, ami netán készülöben van, mielőtt más szelet kap felőle... a szegény Dánt is kárpótolni kellene azért, hogy olyan gavallérosan elvállalta Huszonegyes helyett az apanázst...

Segíts meg Pali, tudod, nem leszek hálátlan ...

— Unatkozom, de lesz gondom rá ...

Néhány nap múlva már jelentkezett is...

— Fölszedtem valamit. A kormány a jövő hét végén megtámogatja a koronát. A pénzügyminiszter Huszonegyest bízta meg a keresztülvitellel, de nehogy ideje előtt kipattanjon a terv s hogy a spekulációt félrevezessék, a nyilvánosság előtt csak egy stróhman fog szerepelni. A zürichi tőzsdén kezdik ...

— De hisz a múlt héten emlegették a lapok, hogy a pénzpiacon oly nyugalom állt be, hogy Wettenstein kúrára megy Gasteinba ...

— Nyilván nem Gasteinban van, hanem Zürichben. A leveleit odaküldik, de ő Zürichben van inkognito, a konsulnál lakik ...

— Kornél néni még aznap közölte a hírt Szokoloffal.

— Megbízható a hír?

— Simonyi feltétlenül megbízhatónak mondja.

— Köszönöm, Kornél néni, utánajárunk a dolognak. Szokoloff mihamar kinyomozta, hogy a tervet olyan jól el tudták titkolni, hogy még a Wettenstein-concern emberei sem tudnak felőle. Bizonyos, hogy a nagy titkolózás nem annyira a korona, mint inkább a Wettenstein érdekében fekszik, aki bizonyára a maga külön leveskáját is meg akarja ennél a tűznél főzni. Dan nem az az ember volt, ki tétlenül nézi, hogy főz a másik s elhatározta, hogy ő is hozzálát. Wettenstein megbízásaival nagybankokat is megkeresett, hogy időnként ízelítőt adjon nekik, milyen rengeteg tőkék felett rendelkezik. Dan egy ilyen intézet vezéréhez ment s tapogatózott, nem vennének-e tíz millió dollárt tőle. Neki ugyanis egy transzaksióhoz több mint száz milliárd koronára volna szüksége sürgősen, a tíz millió dollárt

azonban csak harminc napon belül fizetheti meg, ellenben biztosítékkal letesz egy ugyanakkor lejáró, tízmillió dollárról szóló aranyváltót, ő ugyan eladhatná a váltót, de minthogy a lejárat idején szüksége lesz amerikai devizára is, jobban szeretné, ha ilyen formában bonyolíthatná le az üzletet. De megengedi, hogy az intézet, ha úgy tetszik neki, a váltót tovább forgathatja, csak ő kellőképp értesíttessék, hogy hol kell beváltania. A vállalatot, melynek átvételére ez a nagy összeg kell, meg nem jelölte ugyan, de az elejtett szavakból a bankvezér azt következtette, hogy olyan vállalatról lehet szó, melynek eladásánál az ő intézete is érdekelve van.

Így aztán senki sem gyanakodott, hogy a nagy dollárvásárló tíz millióért koronát vesz. Kedvező feltételeket szabtak s meglett határozva árképen a holnaputáni jegyzés.

A bankigazgató ilyen nagy összeg ellenében valamiképp mégis akarta a hátát fedezni, bár a korona további romlásában teljesen biztos volt. Összehívta hát igazgatóságbeli bizalmasait, kikkel szindikátusban volt s elhatározták, hogy a felét áthárítják a Wettenstein számlájára, kitől a banknak régebbi utasítása volt fölvenni részére minden dollárkínálatot. Szokoloff számított arra, hogy Wettenstein csak az akció előtti napon fogja vásárlási megbízásait visszavonni, nehogy a korábbi visszavonásból esetleg azt következtessék, hogy a koronát támogatni készülnek.

Ezek a szindikátusok arra valók, hogy ha valami jó üzlet akad, azt az igazgatósági urak aknázhassák ki, ha pedig rosszul üt ki a dolog, a bankra háríthatják. Szo-

koloff jól számított. Wettenstein elutazásakor a hivatalos értesítéseket s fontosabb postáját Gasteinba küldette maga után, hogy így mindenkinek módja legyen megtudnia, hogy ő Gasteinban van. A bank is ide küldte hát az öt millió dollár vételéről szóló értesítést. De minthogy Konrád barátunk ugyanakkor Zürichben volt, nem volt módja továbbadatni a vételt. Az öt millió dollár tehát rajta ragadt.

Szokoloff e vétellel megelőzte a kormány akcióját, a kormány csak néhány nap múlva készült megtámogatni a koronát, ő már ma tette meg ezt. Azért vett száztíz milliárd osztrák koronát, hogy majd drágábban adja el, mikor a kormány megtámogatja a koronát. Ez maga is szép nyereséggel kecsegtet, de még többet lehet nyerni, ha holnapután még valamennyivel le lehet rontani a koronát. Ennélfogva erre a napra gondosan előkészített teljes csöndben egy kis rohamot a korona ellen. Ez nem árthat, mert semmiesetre sem teszi drágábbá a koronát, de használhat. Így okoskodott: Wettensteinnak is bizonyára van annyi esze, hogy ő is előre támogatja a koronát, mint én, neki is érdeke tehát, hogy a megtámogatás előtt még igyekezzék leverni a koronát. Amit tehát én itt Bécsben a magam szakállára kezdek, Zürich alkalmasint támogatni fogja.

Erre a napra nem várt senki komoly támadást a korona ellen s így a lanyhaságnak senki sem tulajdonított jelentőséget. Csudálatosképp azonban Zürich is reagált erre a hangulatra, úgy hogy dél körül a dollár 11,000 koronáról csak alig emelkedett valamivel, délben azonban erős koronazuhanás híre jött, mire kisebb pánik

szerű hangulat keletkezett. A nagybank, amelyiknek ma kellett a tízmillió dollárért koronát fizetni, kissé későn neszelt a dologra, eleinte igyekezett fölvenni a kínálkozó koronát, de mikor a mozgalom erősebbnek nyilvánult mint hitték, inkább az olcsóbb áron igyekezett fedezni magát. A zárlat felé ugyan a pánikszerű hangulat engedett, de a dollár mégis magasabban zárult kétezer koronával. Más szóval Szokoloff tízmilliójáért százharminc milliárd koronát kapott. Másnap ugyan a dollár megint lemorzsolódott s harmadnap megint tizenegyezen állt, de Szokoloff a húsz milliárd többletet már fedél alá hozta.

A legközelebbi hétfőn aztán megjelent a kormány megbízottja a zürichi korlát előtt s kijelentette, hogy minden koronát fölvesz. Ez hivatalos bejelentése volt a korona megtámogatásának. Kezdett hát a dollár lemorzsolódni, két hét múlva már hatezer koronára süllyedt. Ugyanekkor már hat-hét ügynöke útján szép csöndben vásárolni kezdett dollárt, míg együtt volt ismét a tíz millió. De e dollár Szokoloffnak átlag csak 7000 koronába került. A lejáratkor beváltotta hát dollárváltóját s maradt tiszta nyeresége hatvan milliárd, amelyet a harmadik héten még kedvezőbben sikerült eladnia, úgy hogy megközelítőleg tíz millió dollár nyereséggel végezte a csetepatét s még az a jóltevő érzése is volt, hogy ennek a fele Huszonegyes zsebéből folyt ki.

Dan gavallérnak mutatkozott. Marionnak vett egy óceánjáró, pompásan felszerelt yachtot, Kornél néninek adott százezer dollárt, amerikai bankjegyekben s arra

figyelmeztette, hogy azokhoz ne nyúljon, tegye el vastartaléknak. Simonyinak, ki aggódva nézte, hogy 600,000 koronás tartozása mint nő egyre, ahelyett, hogy mint számította a felére esnék, elküldte a törlési nyugtát. Kifizette helyette a 600,000 koronát. Ennyit megért a typ.

Kornél néni kérte Dánt, hogy általa kézbesíttesse Simonyinak a törlési nyugtát. Corinna elutazása óta Simonyi őt is úgy kezeli mint ellenséget, szeretett volna hát valamivel a kedvében járni. Aztán meg szüksége is volt rá.

Ernő hivatalosan is megkérte a Magda kezét. Mint-hogy azonban gyámnak nem szabad s nem illik gyámoltját nőül venni, leköszönt a gyámságról s javasolta, hogy Kornél nénit egyetlen gyámnak nevezzék ki. A vagyonkezelésre volt külön vagyonkezelő kirendelve. De Kornél néni a gyámságot csak úgy vette volna át, ha az ezért végrendeletileg meghatározott évi 24 ezer korona összeget valorizálva fizetnék neki. Ebben a dologban Pali a kezére járhatott. Magához kérte tehát Palit, ki az utóbbi időben egészen elhanyagolta. Ugyanaz nap azonban Magdától is kapott levelet, melyben írja, hogy szeretne Bécsbe jönni. Ernő bácsi megkérte a kezét, ő meggondolási időt kért s ezt a meggondolási időt szeretné „egyedül“ Bécsben tölteni. Ez még sürgősebbé tette a valorizálás kérdését.

— Hálátlan kutya, te! (ez volt a Kornél néni legmelegebb becéző szava) hát küldeni kell érted, ha öreg nénéd látni akar s jó hírt közölni veled. A skiz valamit miskulánciázott a te dollárjaiddal, amihez én nem értek.

elég annyi, hogy megkerestette veled a 600,000 koronát, amivel a birtokra tartozol. A skiz azonnal ki is fizette, itt a törlés, mert azt mondja, bizonytalan, hogy nem fogja-e a kormány végleg megállítani a korona zuhanását.

— Ez megnyugtat, szólt fanyarul Pali...

— Na hallod, így fogadsz egy égi adományt, hát nem vagy hálátlan kutya?

— Nagy fogást tehetett a skiz, ha ennyit lead.

— Elveszed a kedvét az embernek, hogy beszélgessen veled ... pedig kérni akartalak valamire ...

— Azt hiszem, még sohase tagadtam meg... Megmutatta neki az árvaszék határozatát, melyben neki kínálják az osztatlan gyámságot s a Magda levelét.

— Olyan unalmas ez a város, hogy még ez a kis lány is mulatságosabbá tenné ...

— Úrfi, nem a te mulatságodról van szó. Ernő megírta, hogy csak oly feltétellel egyezik be, hogy Magda idejőjön, ha ez idő alatt, mindössze két-három hónapról van szó, semmi férfitársaságot nem fogadok, még a skizt sem. Nem nagy gyönyörűséggel gondolok hát a dologra s nem is tudtam magam eddig mire határozni, még a gyámhatóságnak se írtam ...

— Mire akarsz hát kérni?

— Akárhogy nem szeretem is ezt az egész ügyet, ami Agenorral összefügg, a kicsikét mégis megszántam s elvenném, ha valorizálnák a gyámdíjamat s az ő tüpénzét...

— Ez ha jól tudom, kitenne 36 ezer koronát a Magda apanázsával, csinos összeg, vagy félmillárd... hát csak

fogadd el a gyámságot s ird meg az árvaszéknek az óhajtásod, azt hiszem, nem fogják, megtagadni, majd utánanézek...

Ránézett, míg tekintetök találkozott.

— Megszerzem ...

29.

Szokoloff szerdaestéken bohémtársaságot gyűjtött össze magánál, vidám vacsorára, kedélyes tereferére. Beszélgettek gazdasági, művészeti kérdésekről, színházról, tőzsdéről, pletykáról. Mindent szabad volt mondani, de semmit se volt szabad elárulni. Aki indiszkréciót követett el, nem került be többé. Ezeket az estéket Dan eleinte avval a célzattal rendezte, hogy hiányos ismereteit kiegészítse s értesüljön a napi eseményekről s a kommentárokról, a botránykrónikákról s mindarról, ami iránt az emberek különösebben érdeklődtek.

A korona megtámogatásáról beszélgettek az egyik sarokban.

— Lesz-e valami sikere, Dan?

— Egyik-másik kereshet vagy veszthet, de a koronán nem lendít. Olyan ez a megtámogatás, mint mikor a professzorok a nehéz beteg ágyánál avval kezdik, hogy adjunk a betegnek injekciót. Ez már csak amolyan pecsét a túlvilágra szóló útlevélen, nehogy tetszhalottság ürügye alatt visszakergessék a határról: a tudomány mindent megkísérlett!... Ez igazi halott uraim.

— Persze, a lapalizádok nem jól festenek már a banketreceken, valamit hát tenni kell, nehogy a sihedereknek megint eszébe jussanak az ablakok. A státusbölcsesség fölveszi hát a nagy okulárét és megy meg támogatni a koronát, szólalt meg a Wettenstein sajtó egyik szerkesztője, ki minden héten kiírt egy üveg tentát a kormány dicsőítésére.

— Félnek?

— Dehogy félnek, ma a félelem ép oly komolytalan, mint a bátorság, a zendülés ép oly komolytalan mint a rend.

— Már miért lenne mindez komolytalan? kíváncsiskodott Szokoloff.

— Mert minden komolytalan, mert valamennyien szédelgünk, az örökös kerengés szédületbe ejt mindenkit. Valamennyien játszunk s minden játékos kering, mert elveszti érzékét a valóságok iránt. A világot látja forogni, holott ő forog. Addig jó nekünk különben, míg a kerengés tart, baj csak akkor lenne, ha e kerengő forgás hirtelen megállana ...

— Persze, játékban, semmisen drága.

— Csak ha megszűnik a játék, fogjuk látni, milyen olcsón éltünk ...

— Aki játszik, annak van pénze.

— De ha veszít?

— Úgy a tömlöcbe vele! a játékosnál az egyetlen erkölcsi mérték a siker. A siker mindent igazol, a butaságot épúgy mint az erkölcstelenséget. A nyereség mindent erkölcsösít.

— Vigyázzon, Dan: ha egyszer pechje kezdődik, vége lesz a tisztességének is, szolt a szokoloff sajtó egyik vezetője.

— Tudom, szolt nevetve Dan, de szeretném hallani a megokolását.

— Nagyon egyszerű. Ahogy a tisztos kereskedő erkölcsi törvénye s becsülete pontosan fizetni, mert ezt várják tőle az emberek, a játékos becsülete s erkölcsi törvénye a szerencse, mert tőle meg ezt várják s ahogy a csődbe jutott kereskedő közmegvetésbe s az ügyész elé kerül, a szerencsejátékosnak is ez a méltó sorsa.

— Mennyire taksálja a vagyonát, Dan?

— Ép úgy mondhatnám, hogy száz millió dollárom van, mint hogy semmim sincs. A mi gazdagságunk olyan, mint a rosszul rakott boglya, áll, áll, de egy hirtelen forgósél úgy széyelhordhatja, hogy nyoma se marad.

— Hallottátok? szólalt meg egy kis emberke, ki mindenkit tegezett, a legifjabb milliárdost, Vojticsek Kurdot ma letartóztatták. Több mint ezer kommittense tett ellene följelentést.

— Szerencsére a fiatalokúak bírósága elé kerül.

— Még javító intézetbe se igen küldhetik, hisz nálunk mindenki játszik.

— Nálunk? az egész világon. Ezt a békének köszönhetjük. Az egész békekötés ...

— Va banque!... szakította félbe a kis ember.

— Száz évig gúnyolódtunk a bécsi kongresszus nagyfejűin, akik ollóval álltak oda Európa térképét megcsinálni ...

— A császárért sírsz, te alattvaló lélek, te!

— Láttam egyszer egy expresszionista filmet. Készítője kiment a práterbe s leforgatott a vurstliban egy becsületes filmet, aztán fogta magát, összevagdalta apró darabokra, össze-visszakeverte s ahogy feküdtek, összevarrta. Fél emberek, negyedrészes lovak, táncoló fél lábak, önállóan mozgó kezek, egy ember felvágott hasán egy forgó autókerék. Minden felvágva, semmi összetéve, egybeillesztve...

— De Németországot tehetetlenné tették!...

— Te belőled meg a porosz sír ...

— Németország erősebb mint valaha, mondhatnám, az egyetlen legyőzetlen ország. Legalább is a legegészségesebb maradt.

— A valutája nem ezt látszik bizonyítani.

— Ugyan! A nagy úr szeszélye, ki a házat gyújtja meg, hogy a poloskáitól szabaduljon. Amely napon akarja, a legjobb valutája lesz.

— Ugyanúgy-e?

— Hisz a német márkának a teljes aranyalapja van, — a német nép munkájában.

— Mintha a munka nem lenne kizsákmányolható.

— De Németország nem zsákmányolható ki. Németország tíz év alatt megkeresi legyőzőin azt, amit húsz év alatt hadisarcban fizet. Isteni komédia, Németországot a lefegyverzéssel ártalmatlanná tenni, hisz ép evvel teszik valamennyinél erősebbé. Megmentik a legsorvasztóbb betegségtől.

— De mi lesz veszedelem esetén?

— Már a háborúban egy kiképzett katonára jutott tíz kiképzetlen.

— De nem lesznek felhalmozott készletei ?...

— Minden robbantószer nitrogénvegyület s nitrogén elég van a levegőben. Mióta német tudás megtalálta a módját levegőből salétromot csinálni, itt, a levegőúrben a hadi készletek. Ma vegyészszernagyok dolgoznak a jövő sztratégiáján — a laboratóriumokban ... Amit ma kilehelünk, abból holnap dinamit lehet.

— Csak meg kell vakarni a németet s kibújik belőle a porosz, szólt közbe egy író, ki mellesleg cionismusban is dolgozott.

— Nekem a belvilágom sajog s ti külügyekkel foglalkoztok. Mi lesz a koronával?

— Miért éget az?

— Papírjaim vannak.

— Miféle papírjai? sok? érdeklődött Szokoloff.

— Egész rizsma — kéziratra való. Regény, színdarab, készen a fejemben.

— Te a fejedből szeded a darabjaid? hagyd őket ott, ahol vannak, mert megbukol. Okos ember a más fejből szedi a darabjait.

— Szerencsétlen! te még a plágium-érában vagy? Uraim, a plágium meghalt. A modern kor a kollektivismus alapján áll: a szellem közvagyon.

— S nehogy a plágium vádja érhesen, csakis a plagizátortól plagizálunk. Az ember megnéz egy darabot s ír belőle kettőt.

— Ez nem olyan könnyű.

— Nem lenne olyan könnyű, ha egy darabhoz ki kellene valamit találni. De nem, elég ha valamit kifelejt, vagy félreért és kettőt így még könnyebb írni mint egyet, mert a másikat már sajátmaga félreértheti. Személyesen csak egy igazi író ismerek Bécsben, aki elég szellemes eltitkolni, hogy szellemes. Ez mondta egyszer nekem: Egy dolog van, uram, amit nem vagyok képes megérteni: Mi tetszik az embereknek az én darabjaimon?

— Én megfelelhettem volna rá: Az emberek örülnek, hogy még magoknál is ostobábbra bukkantak: a szerzőre.

— Igazságtalanul vádolnak minket, szólalt meg egy félelmetes krokista, ki valamikor színigazgató volt, hogy mindenféle darabokat előadunk. Én sok mindenfélét olvastam, de sohase adattam elő olyan darabot, amelyet elolvastam.

— Mégis csak követett valami elvet...

— Hogyne! Volt egy kedves kibicem a tappernél. Tudják, hogy a balvállam ízülete fáj. Ez mindig úgy tudta rámsegíteni a felöltöm, hogy nem fáj. Ez csak tud szervírozni egy darabot, hogy ne fájjon, gondoltam s előadattam a darabjait.

— Hagyjátok a komédiásokat! mi lesz a koronával Szokoloff?

— Meggyógyul, mihelyt megakarják gyógyítani.

— Ki az, aki akarja?

— Még ma senki, de van, aki majd akartatja.

— Ki az?

— Mindnyájunk csendes társa ...

— A városháza!...

— Mennem kell, egy képképzésről kell írnom, s nem tudom, a fiataloknak vagy az öregeknek adjam-e a pálmát...

— Progresszív ember mégis csak közelebb van a fiatalokhoz.

— De mikor a fiatalok vénebbek a véneknél. Nem érzitek, hogy a legfrissebb ismusok a legdohosabbak?

— Az igazi gyermekek már mint vén plagizátorok jönnek a világra.

— Legkisebb gondjuk is nagyobb annál. A múltkor egy keresztelőn voltam, az apa egy köteg drága részvényt adott a csecsemő pólyájába, másnap a kicsi már valutázott, harmadnap apja már nagykorúsította, de a negyednap már e részvényekkel tisztogatták meg aktív gazdasági tevékenysége nyomaitól...

— Elég!...

A vendégek oszladoztak. Dan leült s gondosan följegyezte, amit ma hallott, a vacsoráit nem vesztegette hiába. Aztán a hajótulajdonos ajánlatát tanulmányozta, hogy igazán tökéletes-e a yacht, amit Marionnak akart ajándékba venni...

30.

Simonyi nehéz kedvében volt Corinna elutazása óta. Unalom, önmagával s másokkal való elégedetlenség, harag s bosszúság furcsa keveréke, amit ő nehéz kedvének szokott mondani. Olyan lélekállapot, amikor minden erkölcsi féke zavarja lazulni kezd.

Derogál, a Simonyi név? nem elég előkelő, hogy a

lordos atyafisággal parolázzon? Az a gyilkos pillantás, ami Corinnát úgy megijesztette, nem akaratlan lobbant fel a szemében, — vesszősuhintás volt az a lázadó rabszolgának, egy gyerekcsínyekkel ingerelt oroszlán mozdulata, mikor hangtalan feltátja álkapcsát és iszonyatos tépőfogai mutogatásával fenyeget.

Ilyen emberformát csak kurucság s a bécsi katonai patina módolhatott ki.

Az úri kurucság alkotott otthon törvényt s biztosította az úri guszthus kielégítésének a szabadságot. A bécsi katonai nevelés ezt aztán udvar s európaképesé tette. Az osztrák katonai szellem többre taksált egy délceg, feszes tartású testet, mint egy gondolkodó fejet. Az udvari erkölcsök nagyobb katonai erénynek tartották egy civilt megkardlapozni, mint egy csatát megnyerni.

Értékes emberfajta lenne, ha féktelenség nem tombolna benne. Nem irtózik sem a tudástól, sem a tanulástól. A maga gyönyörűségére tanul, sőt búvárkodik is, csak a rakoncát nem tűri. Kényszerűségből nem tanul. Simonyi egyszer így nyilatkozott: — „A magam gyönyörűségére tanulok, de ha a tanár kérdezett, szekundára feleltem, mi köze a professzornak hozzá?”

Különben csak egyetlen jelenségcsoportot érdemesített beható tanulmányozásra: a nőt. Azelőtt még az udvar s a politika is szóba jöhetett volna, de az udvar eltűnt a semmiségbe s a politikába beleszólt a csizmás paraszt is.

Mikor egy nő új sóvárgást ébresztett benne, új képességeket érzett magában kelni. Amit valaha itt-ott íelszedett, életre kelt, nyüzsögött benne. Szellemes,

találékony, mindentudó lett, képzelete szárnyal, egyszerre csak mindenhez ért, tud beszélni művészetéről, filozófiai rendszerekről, kitalálja s érvényesíti a pallérozott, előkelő elmének minden rezzenését, megérez minden erkölcsi finomságot, eltalálja, mi megyén végbe ellenfele lelkében, naiv, szentimentális, pathetikus, fantazmás, költői lesz egyszerre, mint a hab, mely a test legkisebb hajlásához alkalmazkodik. Oly biztosan mozog a női lélekben, mihelyt igézete körébe kerül, megsejti, milyen csaletekkal lehet legmélyebb rejtekéből s a hasadékokból az indulatot kihorgászni. Minden hangnemhez ért, sokszor maga sem tudta, hogyan jutott hozzá, amit mondott, egyszerre csak itt volt.

Csak a nő volt képes felajzatni minden erejét, szárnyaltatni elméjét, rajzatni képzeletét, feltámasztani feledésbe merült tanultságokat, — de nem minden nő. Hímsége nemcsak a nöstényre sóvárgott, a bestia is kereste a bestiát a veszedelmes nőben.

Ezért volt olyan unalmas az élet, hisz ennek a kor-nak nem is az a legborzasztóbb jelensége, hogy a férfiaság megszűnt, de hogy a nőiesség is fogytán van. A kis kíváncsiak, kik szívesen verik a csőrüket minden tükörbe, a hisztériás sóvárgók, kik képtelenek a kielégülésre, a cifra bábuk, kiknek egy pásztoróra nem nagyobb izgalom mint egy habos kávé Dehmelnél, nem nők, csak némberek. Néha ugyan ráfanyalodik az ember mint a málnás szódavízre ...

Más időkben hős. Talán vértanú készség is lehetett volna benne, most csak nővadászat közben találta meg magát.

Hogy Corinna nélküle utazott, úgy hatott rá mint egy lázadás. A rab lázadása azonban igazi úrra némileg jóleső érzés, mert módot ad a rabot annál keményebb igába verni.

— Játszani akarsz velem, cicám? jó, adok hát egy kis leckét a játékból...

Három heti szerelem után már nem kellek neked?! ...

A hiúságát sértette és terveit zavarta. Már vágyott idegenbe, új emberek, új versenypályák s új kalandok után. Szeretett volna Angliába menni s becsöppenni az angol ó arisztokrácia zárt berkeibe. Lett volna alkalma rá a háború előtt is, de nem kedvelte az angol kimértiséget. Am Aglájával szeretett volna ott lenni, egész hódító erejében szeretete volna mutogatni magát, rakétákat eregetni, nemcsak csillogó játékra, hanem robbantásra is. És Aglája nem akart vele menni!

Sokkal gögösebb volt, semhogy elárulta volna, hogy megbántva érzi magát, de sokkal kegyetlenebb, semhogy bosszú nélkül túrné. De hogy? a tollatlan kétlábúak eme kétmilliós nyüzsgő bolyában, hol találni nőt, bosszúra alkalmasat? Mert nön csak nővel lehet bosszút állani.

Kis lányok nem érdekelték, apró butaságaikba vannak behálózva. Az osztrigát nem szerette, mert nem a sóvárgástól, csak félelem mián remeg, mikor felbontjuk. Ezek a kis, riadt lélekembriók, akik úgy hullnak a férfi karjaiba, mint a csibe a héjjá karmai közé, csak vénhedt kéjenceknek valók... Magda azonban más megítélés alá esik. Ernő pályázik érte... Corinna! különösen bánatná, ha ...

Mert kiérezte Corinna eljárásának igazi okát. Félti. Vagyis nem tartja magát elég erősnek, hogy minden verseny elől megvédje magának. Ezért hagyta otthon a sutban ... hisz még ez a gyermek is fölkelte féltékenységét ... Ha Magda akkor este nem jelenik meg a színen, tán még most is játszott volna vele.

Jöjjön hát Magda! Egy hajdani fenség segédtisztje előtt megnyílt minden ajtó s meghajolt minden bürokrata gerinc. Alig múlt el egy hét, s már kijárta s elintéztette a Kornél néni dolgát. Volt alkalmja ennek öröme Kornél nénit egy előkelő virágkereskedésben kaméliával felvirágozni.

— Azért szeretem ezt a virágot, mert arra az időre emlékeztet, mikor még nem voltam erényes, szólt sóhajtván és közölte vele, hogy egy pompás kis aranyos fészket fedezett föl, ahol mindennap lehet friss zserbót kapni, el is mentek oda. Igazán olyan volt a kis cukrosbolt, mint egy bearanyozott fecskefészek s igazán lehetett benne friss zserbót kapni.

— Az egyetlen, ami gyomorgörcseimért kárpótol, szólt Kornél néni.

— Úgy érti, hogy érdemes gyomorgörcsöt is kockáztatni azért, hogy zserbóval jóllakhassék.

— Még haza is viszek egy dobozzal, holnap megjön Magda. Tudom, hogy szereti a zserbót, él-hal minden édességért, még a retekcukorért is.

— Az édesség nagyon elősegíti az ifjú szervezet fejlődését, szólt jámborul Simonyi, hozza hát ide minden nap.

— Nem hozom, kányának nem tartok mézesvesszőt. Sőt magát is eltiltom a háztól. Ne zavarja meg a szegény gyerek meggondolását semmi. A kicsike maga írta, hogy csak úgy jön, ha senkit nem fogadok, míg meg nem gondolta magát. A senkit kétszer is aláhúzta.

— S mit jelent ez a két aláhúzás maga szerint?

— Világos. Az ember aláhúzza azt a szót, ami jelentős. Az egyik aláhúzás azt jelenti, hogy általában senkit sem akar látni, a másik pedig azt, hogy egy bizonyosat különösképp nem akar látni...

— Ez a hála?...

Kornél néni nevetett s hamiskásan meglegyintette a keztyűjével: — kell is a kányának az engedelem!...

Mikor Simonyi két nap múlva jelentkezett, a szobalány az ajtó látókáján át értesítette, hogy megvan tiltva bárkit is bebocsátani.

Kell is a kányának engedelem!...

Nem volt nehéz meglesnie, hogy Magda minden este felé eljár a Stadtparkba könyvvel a hóna alatt, hogy egy csendes zugban regénybe mélyedjen.

Egy nap hirtelen előtte termett. Magda ijedtében vagy örömeiben felsikoltott s fel akart ugrani, hogy eliramodjék, de Simonyi újra leültette és mellé telepedett.

— Csak nem ijesztettem meg Magda húgom? ...

— Hova gondol Pali bácsi, csak eszembe jutott valami hirtelen, Kornél néni rám bízott valamit, rémsürgős, halaszthatatlan ... És már futni is akart.

De Simonyi el nem bocsátotta.

— Ej, ej, ez a rokoni szeretet? Vagy tán haragszik rám, azért a történetért, amit akkor este elbeszéltem? Maga beszélt rá Magdus, nem húzódoztam eléggé?

— Igen ... én nem is neheztelek érte, csak ... csak ...

— Csak imádkozik értem, szólt kacagva.

— Már nem haragszik az imádságért?

— A maga imádságáért nem haragszom, azé a papé veszedelmet hozott rám, mert minden pap képmutató, amit az égben is tudnak már s azért visszájára forgatják az ilyen imádságot. De a magáé ártatlan, bár nekem nem használ.

— Mért ne használna? vagy méltatlannak tart rá?

— Nem, de rajtam nem fog. Nekem már annyi van a rovásomon, hogy a kárhozatot el nem kerülhetem.

— Dehogyan nem, ha megbánja.

— Jó is lenne! egy életen át vétkezni s aztán mindent egy megbánással elsimítani? Az nem lenne igazság. Na ne beszéljünk erről többet, látom, hogy egyre jobban borzad tőlem.

— Nem borzadok én ...

— Úgy gyűlöl ...

— De e fokozásnál már szinte pityeregni kezdett.

— Nem hisz nekem?

— Aznap leharapnám a nyelvem, mikor a maga szavában kételkednem kellene... Más! — Hallottam, hogy Ernő megkérte a kezét.

— Megkérte a kezem ...

— Gratulálhatok?

— Nem ... azaz hogy igen ... Alaposan meggondol-

tam és — elhatároztam, hogy kolostorba megyek s fölveszem a fátyolt...

— Nem szereti Ernőt?

— De nagyon, csakhogy érzem, hogy nem tudnám boldoggá tenni... Az életemet tudnám a boldogságáért adni, de érzem, hogy nem tudnám boldoggá tenni.

— Más szóval, eléggé szereti, hogy az életét feláldozza érte, de nem szereti eléggé, hogy a felesége legyen. És ezért akar kolostorba menni?

— Ezért.

— Ha minden lány kolostorba menne, ki nem akar Ernő felesége lenni, minden házból kolostort kellene csinálni, válaszolt nevetve... Magdus, maga nem őszinte!

— Én?

— Bizony maga. Azért akar kolostorba menni, mert mást szeret.

—

— Nem igaz! nem igaz! senkit se szeretek. Csak nagyon, boldogtalan vagyok.

— Magdus, Magdus, maga nem őszinte. Szabad-e eltitkolt érzéssel a zárdába“menni?

— Én nem ... nem szeretek senkit... lemondtam az ideálról is.

— De hátha az nem mondott le magáról?

— Az? az nem is gondol rám. Én úgy szeretem Agláját... hogy ... Elakadt a szava.

— Mi köze ahhoz Aglájának? Vagy azért megy kolostorba, hogy feláldozza magát Aglájáért?

— Nem, nem! mihaszna is lenne ennek az áldozatnak? A kolostorba megyek, mert ez a világ olyan riasztó ... és ... nyugalmat akarok.

— Mintha lehetne nyugalmat lenni, ha egész életén át hazudnia kell!

— Én? hazudni? kinek?

— A Jézuskának meg a boldogságos szűznek...

— Én nem fogok hazudni, őszinte lélekkel fogok Aglája boldogságaért imádkozni.

— De minden imádsága közben érezni fogja, hogy irigylit azt a boldogságot, amit a részére leimádkozik.

— Nem! nem! ne higgye ám, hogy irigy vagyok. Legyenek boldogok!

— De akkor nem szereti igazán se Agláját, se engem. Mert aki igazán szeret, az szívesen áldozza az életét egyetlen percéért a boldogságnak. Az igaz szerelem olthatatlan, nem tudja azt a tenger minden vize elolítani, sem a kolostor minden fala, még ha jéggel lenne is bélelve mind. Na hát én értem ne imádkozzék!

— Miért nem?

— Mert én javíthatatlan gonosz vagyok. De férfi. Nem érte? Nem vezeklek, nem bánok meg semmit és nem akarok elsompolyogni a bűnhődés elől, még a maga imádsága révén se. Emelt fővel várom a kárhozást, nekem nem kell kegyelem! Ne gondolja ám, hogy az el kárhozottak nem tudják, hogy erény is van, de nem akarják a hozzá vezető utat keresni. Rég letettek róla s nem akarnak megtérni, mert megalázásnak tartják. Az elkárhozottak is sírnak, de senki nem látja könnyeiket, csak befelé sírnak, egyre újabb meg újabb gonoszság-

kat követnek el, hogy zokogásukat senki meg ne sejtse. A jó emberek minden cselekedetökkel csak megalázzák őket és így egyre mélyebbre vájják az örvényt, mely őket az üdvösségtől elzárja. Ha megbántok valakit, üssön vissza, de ne imádkozzék értem, mert csak újabb gonosz-tettekre sarkall... Ezt nem érti, úgy-e kicsi szentkép? mert az írás azt mondja, ha valaki téged a jobb orcádon megüt, tartsad oda neki balorcádat is. Na hát, aki én velem teszi ezt, azt balról is megütöm, s egy bűnömből kettő lesz. Menjen szentkép, menjen a kolostorba, ezt nem érti, nem érti, hisz maga az egyetlen ember, akit marcangolnom fájna. Menjen hát, és ne alázzon meg.

— Én? szólt sikoltva. Én? hisz az életemet adnám, hogy a maga üdvösségét megváltsam vele. Mikor aláztam én meg?

— Mikor imádkozik értem, mert ez az imádság azt jelenti: Ez az ember ugyan semmirekellő, de én kegyelmes vagyok. Kárhozatra érett, de én megjutalmazom, mert ő gonosz, én meg jó vagyok. Ez felháborít, érti?

— Pali bátyám! Pali bátyám!...

Vonagló arccal, összetett kézzel nézett rá esdekelve. Még Simonyi is megszánta. Szinte megilletődve szólt:

— Minden, még a legelvetemültebb ember lelkében is él a sóvárgás megváltó tiszta csók után, de gyakran oly soká szendereg e sóvárgás, hogy az élet piszka elborítja. Sok ember csak azért iszik egész élete során vért, bort, idegen csókokat, mert olthatatlan volt a sóvárgása az után az egy, megváltó csók után, mellyel adós maradt nekik az élet... És most menjen Magdus, menjen!

Magda lassan fölemelkedett, de lábai remegtek, mellé állt, szelíden, odaadással:

— Pál!... Pali bátyám!...

— Most menjen, Magdus, menjen! Felejtse el, amit mondtam... s ha nem felejt... ha van még valami mondani valója, jöjjön el valamikor... egyszer, ez időtájt... itt vár egy elkárhozott...

Szelíden eltolta magától és gyors léptekkel eltávozott.

Simonyi maga sem ismert magára. Játékképen kezdte, a pillanat sugallatától vezéreltetve és most tűzben volt egész valója... Csak nem kavarja igazán a vérét ez a gyerek...

Az esték még hűvösek voltak, a nappali verőfényben tele rajzottak az emberek a ligetet, de este felé üres lett. Simonyi mindennap ezen a padon várta az alkonyt. Vajon eljön-é? Egy nap ... két nap ... három nap!... Negyednapon — forgószeél kavarta fel a port és rázta a fákat, a hold elbujt egy lompos felhő alá — mikor egy alak suhant s ereszkedett le szótlanul melléje az alkonyatban. A pad végére ült, Simonyi föl sem emelte a fejét, de érezte, hogy a lány remeg egész testében.

— Eljöttél Magdus?

Magda közelebb simult hozzá.

— A szerelem közösség s ahol az egyik idvezül s a másik kárhozott, ott nincs közösség. Csak az szerethet engem, aki hozzám romlik, hogy részese legyen bűneimnek s lemond örökre az égi üdvösségről, hogy csak bennem keresse minden üdvösségét. így szeretsz-e Magdus?

Magda remegve csúszott le a padról lábai elé, ölébe temetve arcát. Simonyi fölemelte, magához kulcsolta jobbjaival:

— Magda, szeretnék e pillanatban meghalni, hogy el ne veszejtsenek, hogy magammal ne rántsalak a kárhozatba ...

Hangja elfojtott zokogástól remegett, miközben kezzeit simogatta.

— Szeretlek! suttogetta a leány.

— Bűnben? kárhozatban? romlásod árán?

— Bűnben, kárhozatban, romlásom árán.

És forró ajkai ráforrtak az övéire.

— Az enyém vagy hát egészen?

— A tied!

Magához ölelte.

—

— Tudod, hogy életem leggonoszabb bűnét követem el most, ha elveszlek...

— Végy!... osztolni akarok veled a bűnben ...

31.

A dollár már negyvenezeren állott, kerengett már az egész világ. A gombamódra tenyésző bankok, sőt nagybancok is hullottak mint ősszel a legyek. Egy nagy bank bukásánál Wettenstein neve is kapcsolatba került bűnös üzelmekkel, de akkora tekintély volt, hogy lehetetlennek látszott gyanúsítottképp való beidézése. A nagy tőzsdejáték a közönséget csak úgy megigézte a hatóságokat mint Themist. Kipattant botrányok nyomán

megindult egy-két bűnper, de kátyúba került mind. A szerencsétlen apró bűnösök hurokra kerültek néha, de a nagy játékosok feje körül csak annál igézöbben alakult ki a dicskör. Egyik másik szerencsétlen játékos kitörölte magát az emlékezetből: megölte magát. Fölösleges. A szerencsétlen játékos úgysis elfelejtik. A játékosok táncoltak s dőzsöltek, a többiek táncoltak s koplaltak.

Hamala Károly néhány héttel ezelőtt végre álláshoz jutott. Egy nagybátyja bankot alapított s Hamalát könyvelőnek alkalmazta. Kérdemesült miniszterek s nyugalomba került hadvezérek állottak a bank élén. Nagyon előkelő társaság az igazgatóság és nagy sztratégák a felügyelő bizottsági tagok. Sőt az első évben még osztalékot is fizettek s bizonyára fizettek volna a másodikban is, ha az első osztalék kifizetése után maradt volna még egyáltalán valami a kasszákban.

A herebankok here s élősdisajtót nemzettek, de a tisztés ágyban született lapok nagy része is élősdi lett. Ahol a magasztalásért fizetnek, ott az ostorozónak is van konjunktúrája. Volt olyan boulevardlap is, amelyik a forradalom legvörösebb igéivel sarcolta a tőzsde élősdijeit. Nemcsak a Szokoloffoknak voltak élősdijei, hanem az ő élősdieiknek is harmad s negyedíziglen. A rossz korona a kalandorok egész légióját termetté, mint a mocsarak a ragályt terjesztő szúnyogok sokaságát.

A Hamaláék bankja úgy bukott el, hogy mire az üzelmek első híre ment, a sok milliárd alaptőkéből s betétből egy fillér sem volt már, még a szolgálakat sem fizethették ki, nemhogy a tisztviselőknek jutott volna.

Hamala Károly tehát újra nyomorba került. A fizetés néhány hónapra kiemelte a nyomorból, úgy hogy a Bubát megtarthatták, de a hirtelen tönk megint egyszerre oda dobta vissza őket, ahol azelőtt vergődtek.

A nyomor úgy fogadta őket mint régi ismerősöket, elszedte tőlük az utolsó koronát, napokra elaltatta a resójukon a gázlángot, a ruhatárukat, mit a könyvelőség évadján valahogy felszaporítottak, darabonként menesztette a zálogházba vagy a zsibáruhoz. Nem mutatkozott a látóhatáron más lehetőség, mint a Bubát eladni, hisz ha a gondozóba adják is, Szomolkánéhoz kerül s elszereti tőlük.

Szomolkáné helyt állott ígéreteinek. A gyámhatóság előtt ünnepélyesen örökbe fogadta a Bubát, Melanie kérésére még új lakást is szerzett a Belváros egyik előkelő uccáján. Ha már eladta a magtalannak, nem akarta látni sem. Szomolkáné adatta neki ezt a motoszkát, mert féltette új anyai méltóságát, ha közel maradnak egymáshoz, soha egészen magához nem kapatja a gyereket. Mikor minden írás rendben volt, maga Melanie sürgette az elköltözködést.

Szomolkáné gavallér volt. A kikötött havidíjon felül még háromszáz dollárt nyomott a Károly kezébe búcsúzáskor. A kikötött ötszáz dollár ráment az adósság kifizetésére, ebből a háromszázból ruházkodjanak ki. Az amerikai konsul protekciójával még egy trafikjogot is igyekezett Hamaláéknak kieszközölni és meg is nyerte az irányadó személyiségek ígéretét, hogy mi-helyt alkalmas üresedés bekövetkezik, Hamala Károly megkapja a trafikot, melyhez mint hadviseltnek is némi

igénye van. Szomolkáné megígérte, hogy mikor a trafik-engedély meglesz, még ötszáz dollárt bocsát a rendelkezésükre, hogy legyen üzleti tőkékük.

A felemás csizma már kilehelte a lelkét. Az egyik százdollárost beváltották, vettek rajta egyet-mást, Melanie rendbe hozatta a felvirágoztatta anyja sírját. Ebben jártak, lihegtek egész nap, késő este volt, mikor együvé kerültek az üres lakásban. Melanie vásárolt vacsorára valót s meggyújtotta a gázt a tűzhelyen, hogy megfőzze.

Ott ültek a tűzhely körül, gondolatokba merülve néztek a tűzbe. Hallgattak, csak a víz rotyogott a tűzhelyen. Az is elhallgatott, Melanie szótlanul teríteni kezdett. Károly görcsösen gyúrta ujja közt a megmaradt amerikai bankókat.

Leültek vacsorálni, de az első harapásnál érezte mindakettő, hogy nem képes egy falatot lenyelni, hiszen a gyermekük vérdíját tálalták a tányérra. Valami rettenetes, kimondhatatlan fojtogatta mindakettőt. Lehet-é ilyesmit szóvátenni, szóba foglalni? ...

Féltek egymás szemébe nézni. Károly nem bírta tovább, otthagya a terített asztalt, a gáztűzhely elé ült, Melanie elfelejtette a gázt lecsavarni. Belenézett az apró violaszínű lángocskákba, melyekbe időnként apró, sárga gyíkcocskák surrantak... mint egy lidércfényraj, mintha nem is lenne tűz, mely *éget*, hanem valamely irigy, gonosz szellem el-elsuhanó vigyorgása.

Melanie szintén odavonta a székét a tűzhely mellé. Szemben ültek egymással, de nem néztek egymás szemébe. Néha olyan borzalmakat rejtegetünk magunkban,

hogy nem merjük a szemünket emberre vetni, nehogy ki találja...

Végül ilyen apró lidérclánggá zsugorodik össze az élet, a remény, violaszínű szegélyekben fel-felcsillan a sárga csúszó-mászói az irigységnek s a kárörömnek. Azért kellett az azovi tengert évekhozzat őriznie, azért kellett harcos, vágyó szerelem útjain át fogantatnia egy emberférget, járni sivatagokon keresztül a szőke Dunaig, hogy végre e szédelgő sokadalomban idegenül adja el egyetlen magzatát és fejdíját apró vacsorákban föleméssze?

Mit csúfolódik itt ez a tűz!... ez is tűz?... ez a bankó jobban *éget*, mint ez a pisla, köpcös hernyóhoz hasonló fuvalom, aki tűznek csúfolatja magát...

Ott feküdt az asztalon a két száz dolláros. Nézte, nézte azt az átokhordó papírt, az egyiket felvette s gépiesen csövet gombolyított belőle ... Hallott valaha férgekéről, melyek magoképitette csőben laknak... s ép e férgek ivadéka az ember... Még most is csőféreg, emberformája csak lárva... Egyre közelebb ért a lángocskákhoz, e köpcös férgekhez... Egyszer csak lángot fogott a dollárféreg!... Hadd lám, tűz vagy-e igazán? égysz-e úgy mint ez a bankó?

Elégett. Szinte kedvtelve nézte, ekkor keresztezte tekintete először a Melanieét. Melanie a másik százast göngyölítette csővé és nyújtotta oda a kis lánghernyóknak, hogy faljanak, gyöngéden, vigyázva, mint emlejt egykor a mohó szájacskának. A másik bankó is elégett. Valami ismeretlen tűz gyúlt ki Melanie szemében, mint

valami néma vörös kacaj, mint pirkadás új virradat előtt...

Károly elámulva, aztán megigézve nézi. Egyszer látta már e csudálatos tüzet, akkor látta, mikor először oldotta meg ruháját s csak egy utolsó lepel szemérmeskedett a titkok titkán és a keze félve s remegve érintette az utolsó burkot, de tétovázott, mint a főpap a szentség ajtaján. Ekkor látott ilyen tüzet kigyúlni Melanie szemében, ez biztatta, csábította, pedig nem is kellett őt csábítani, szemérmesen elfordult s ezenközben hullott le róla az utolsó burok.

Megmeredve nézte, hova csábítja, egymáshoz fordult a tekintetük, de nem látták egymást, mert mindakettő befele nézett, önmagába. Mint elköltözködők, visszamennek még egyszer, utoljára az elhagyott lakásba, gondosan átkutatnak minden zugot, vajon nem felejtettek-e itt valamit s mikor mindent üresen találtak, megnyugodva, de már is elfogulva a jövő várakozásoktól, mennek új otthon felé.

Visszatértek mindaketten s ekkor újra találkozott a tekintetek, egymás csábításától ittas tekintetök. Egyszerre lehült minden burok, az asszony avval a csábító piros tűzzel a szemében melléje simult. Kínálkozott, csábított s Károly megértette. Egymáshoz forradtak ajkaik, de csak egy pillanatra. Az asszonyka fűgén felugrott, kezdte ronggyal, párnákkal tömködni az ajtó s ablakok hasadékait, nyílásait. Károly lecsavarta a gázt, levágta a vasszájat a gummicsőről, aztán segített az asszonynak sebtén rendbe hozni a világot.

A régi lakásban nem hagytak semmit, siettek az új

felé. A tűzhely mellé állították a két széket, s mikor letelepedtek, még egy csókban fogadtak egymásnak örök hűséget s gyöngéden egymás szájába illesztették a csövet. Egymás mellett nyugovó kezeik ujjai összekulcsolódtak, Károly szabad jobbával megnyitotta a csapot s a Hamala pár — miután a régi lakásban mitse felejtett el, elkerült az új otthonba.

A világon csak annyi űr maradt utánok, melynek a betöltésére egy ötsoros napihír elegendő: Egy házaspár gázmérgezéssel vetett véget életének. Kivételesen nem a nyomor kergette őket a halálba. Hamala Károly tisztviselője volt a nem rég összeomlott Északnyugati Banknak s mint könyvelő alkalmasint megijedett a megindult bűnvizsgálattól...

Ez a lap különösen buzgólkodott a bukott intézet miniszterviselt igazgatójáért. Akit egyszer a felség legmagasabb kéziratával kitüntetett, nem az ügyész elé való. De minthogy akadt elég durvalelkű, ki az ügyet mégis odajuttatta, nem akarta elmulasztani az alkalmat, hogy még a halottat is befeketítse, csakhogy a miniszterviselt urat fehérre segítsen mosni.

A mag nem hullott terméketlen talajra. Hamala Károly halála után kezdte igazi történetét. Aki a bűnperbe valamikép bekeverődött, mind az ő hire rovására mosakodott elég tisztára, hogy az igazságszolgáltatás hézagain keresztül a becsület és a polgári tisztesség révébe visszakerüljön.

A halottnak ez már nem ártott, új lakásában szomszédai s lakótársai nem hederítenek sem az újságokra, sem a bírák dicséretére.

Valami furcsa érzés fogja el a jómódú embert, ha elzárt lakásába hazatér, azt kell tapasztalnia, hogy valaki járt jól megrakott éléstárában és elette készlete egy részét. Akármit tesz is, a csöndes társ ott van és állandóan együtt ebédel, feketekávézik vele. De ez a láthatatlan, csöndes társ ennyivel nem elégszik meg. Este, mikor a rosszul végzett nap után jól megérdemelt élvezésre adnók magunkat s a világ sok keserűségét egy ötven pár választékos ikrát prezentáló revue, vagy egy darabnak irodalmi ásitásban emésztett élvezetére adnók magunkat vörös plüssel bélelt páholy lágy zsölyéin, a csöndes társ a mi költségünkre magának is vált jegyet s onnan elkísér a lokálba és velünk magának is fizetetti a cechet.

Hát hiszen megesik némi részben szegény emberrel is az ilyesmi. A szegény ember is például húsz darab kockacukorból egy kockát odaad ennek a csöndes társnak és így ez a társ eleszi a csecsemője szívóüvegéből a tejédesítésre szolgáló cukor egy részét, de ez egészen más.

A természet bölcs a maga előrelátásában. Egy süveg cukrot nem lehet az embernek a mellénye kis zsebébe rejteni, miből nyilvánvaló, hogy a cukrot maga a természet is adótárgynak teremtette. Hát még ha meggondoljuk, hogy cukor mindenkinek kell, szegénynek s gazdagnak egyaránt, a cuclit szopó kisednek ép úgy, mint a rouénak, aki homályos szeparék gőzében szür-csöli likőrben, napszámosnak s milliárdosnak, mert a

természet parancsa, hogy minden élő állat cukrot vegyen föl. A cukor egyetemes és általános mint az igazság.

Ellenben például a brillianst maga a természet oly picinek teremtette, hogy egy mogyoróhéjban egy milliárdot érő elfér. Nem egyenes útmutatás-é ez, hogy rejtegetni való? És nem is szükséges mindenkinek, szóval se nem egyetemes se nem általános. Annál felháborítóbb tehát, hogy mikor a lehető legdiszkrétebbül veszünk csudás bokájú barátnőknek egy brilliáns ékszer, ez a mohó csöndes társ a brillianskövekből is elszedi a huszadikat, mintha csak hitvány cukorkocka volna. És hogy ki ne játszák, olyan szemérmetlen ez a csöndes társ, hogy leltározni jár az ékszerkereskedőhöz, mérlegez, rovincsol s a kémei ott leselkednek az ajtó előtt, úgy hogy, ha délelőtt vásárt csapott, délután ott a lát-hatatlan és tartja a markát. Indiszkréció! Tisztes családapának még egy barátnőt se szabad tartani... azaz hogy ő még a barátnőnkön is osztozik...

Hogy kémek lessék, mikor vesz egy gentlemen barátnőjének brillianst, teljesen elviselhetlen oly korban, mikor a brillianst szívesebben viselik a harisnyakötőn mint collierben. Ha már decolletage, sokkal izgatóbb a tempor tájékán mint a nyakon.

Végre is, miből akar élni ez a város? Az idegen forgalomból. De idegen vendégnek kell valami szórakoztató. Mondjuk, egy hollandus ifjú, forintokkal tömött pénztárcával ideruccan néhány napra. Hol szedjen kellőleg lelkesítő babicát néhány napra ebben a sokadalomban? Szerencsére a Wettenstein sajtó egy két

vezető orgánuma siet e nagy kultúrigénynek megfelelni. A forradalmak kora lejárt, hármás jelszava helyére ujt s modernt! Egyenlőség, testvériség, szabadság helyett: Demokrácia, szerelem és szabadelvűség. Kell valakinek három négy napra szőke, karcsú, molett, pajzán vagy érzelmes, nyelvjárta vagy tudatlan, a demokrata szabadelvű sajtó mindennel szolgál... És az a szemérmetlen csöndes társ még ezt a kultúrmunkát se tartja annyira szentnek, hogy harácsot ne vegyen belőle. Minden ötödik találka neki fizet!

És ami a leghallatlanabb, mindezt arany valutában szedi. Mert míg az állam például becsületesen kiveti az évi jövedelem után mondjuk az ezer koronát és a koronaesés mián már csak tízet szedhet be, mert a fizetésig a korona századrészére szállt le, addig ez a kapzsi, mindig elszedi a huszadik gyémántot, az ötödik találkát, a harmadik üveg pezsgőt, akármennyire esett is a korona, mert mindent frissiben szed le, azonnal. A maga harácsát tehát mindig aranyvalutában szedi be. Nehogy pedig a pénztárában zsugorodjék össze a szegény korona, hát azonnal el is költi, befekteti házakba. Nem nehéz hát kiszámítani, hogy végül minden pénznek e láthatatlanhoz kell gyűlni, mindenki rossz koronát kap, ez az egyetlen, akinek aranyvalutában fizetnek.

Nincs más mód: határát kell vetni a korona esésének, hisz a dollár már hetvenezren túl áll, szedjen az állam is aranyvalutában! Ez ellen még a Wettensteinoknak meg Szokoloffoknak se volt már kifogásuk. Kis ország ez, sokkal óriásibb zsákmány kecsegtet Németország-

ban, Franciaországban. Frank és márkához az osztrák korona úgy viszonylik, mint egy lepke egy hízott lúdhoz. Meg kell hát véglegesen szilárdítani a koronát, hisz akkor már nemes valutával lehet Berlinre és Párizsra játszani, mert a megállított korona ép olyan nemes valuta mint akár a dollár.

Egészséges pénz?

Nem volt könnyű hozzászokni ehhez a gondolathoz. A kerengő ember még a megállása után is szédül. A kergető táncot nem lehet megállítani, sőt az igazi örület csak most kezd rá igazán. A megvetett valuta lenézett népe egyszerre nemessé lépett elő. A háborúban lehullt a házakról a stukk, lehulladozott a vakolatdísz, a falak nem külszínben díszeltek, hanem megmutatták lényegüket, így vedlett meg a nemesség is, dísz, cafrangot levette magáról, csupán lényegét láttatta: minden nemességnek a lényege a valuta.

Wettenstein sebtiben áttette történelmi működése színhelyét Berlinbe. Szokoloff óvatosabb volt, játszott ugyan, de csak úgy a napi training kedvéért. Az apja egy fura szöveget vert a fejébe: — A márka azért esik rohamosabban mint ahogy a korona esett, mert a német tanult már, jobban védekezik a kifosztás ellen. Bécsben nem tudtak a koronaeséshez alkalmazkodni az emberek, hús centért kaptál egy dollárt érő inget. A koronaért többet lehetett vásárolni, mint amennyit megért, az eladók hát tönkrementek s az idegenek kifosztogatták az áruraktárakat. A német azonban kevesebbet ad a márkáért, mint amennyit megér, így megtartja értékeit s csak a papírt pocsékolja. Mindent megdrágít hát, csak a pénz-

nek nyomtatott papír olcsó. Így védekeznek a kifosztatás ellen, persze csak addig, míg a bankó nem fog annyit se érni, mint a papír, amelyre rányomtatták...

— De mi lesz aztán?

— Aztán? egyet gondol a német és csinál jó valutát, aranyból. Ha egy nép dolgozik annyit, hogy megkeresi amit megeshik, miért ne lenne annak jó a valutája? És a német nem dolgozik? Fizess neki az időlopásért s meg fog csalni, mert dolgozni fog. jobban szeret egy hamis virslit, mint egy igazi jó libamájat...

Szokoloff hát amennyire lehetett, visszavonult a berlini piactól. Egészen nem lehetett, mert elviselhetetlenül izgatta az izgalomhiány. Végül úgy segítette magát, hogy két ügynököt alkalmazott, akik nem tudtak egymásról, az egyikkel vétetett, a másikkal adatott — ugyanazt — s azonfelül fogadott Marionnal, hogy mint vevő, vagy mint eladó fog-e veszíteni. Önmagával sakkozott.

Marion megszánta Dánt, mikor látta, mennyire emészti a tétlenség, hogy nyaggatja idegeit, hogy idegességétől szabaduljon. Útrakészen várt a yachtja, csak meg kellett a kazánban gyújtani a szenet. Bécs elviselhetetlenül unalmas lett egyszerre, az inflációval megszűnt a romantikája. Még egy kicsit táncoltak az emberek, sokan kidőltek, mások szédelegtek tovább, de már az elbukás elkerülhetetlensége érzésével, az árak is vonagló rángatózásba estek az átmeneti időben, és tompán zszibongott a gondolattól megrostált agy. A szerelem, a muri megszűnt, az embernősténycsudák Berlinbe, Párizsba szí-

várogtak, mert a szerelemnek igazi konjunktúrája csak a játékasztalok közelében van.

Marion hát rábeszélte Dánt, hogy menjen vele egy földkörüli útra. Dan az életét odaadta volna ezért, de remegve gondolt arra, hogy lehet akár a menyorságban is meg a nélkül, hogy legalább önmagában ne játszóék. Marion a kókusztermő szigetek romantikájával izgatta a fantáziáját, ahol az emberek alul-felül övig meztelenül járnak s a szerelem nem jelentősebb mint egy kókuszdiót felvágni, hogy a tejét megigyák. Szikratávíró szereltesett fel a hajóra, hogy minden nap értesítést kaphasson ügynökeiktől. Néhány napot kért dolgai lebonyolítására. Minden függő ügyletet lebonyolított, vagy átruházott. A többit meg hagyta — az enyészetre. A hajó kifizetve, a gyűjtemények, ékszerek és egy millió dollár készpénzben Marion tulajdonában, minden kockázat s igény alól mentesen. A maga vagyonáról hiába csinálna mérleget, ki tudná megmondani, hogy rendülnek meg majd emberek s papírok. A hajót a nápolyi révbe rendelték. Onnan Suezen át Indiát hajózzák körül s miután Ceylonban hosszabban pihennek, a Szundaszigetek mögött valamelyik kókusztermő korall szigetcsoporton telepednek le. A hajón kényelmes helyiségek, akár állandóan is lehet rajta lakni.

Az utolsó két három napot lázas készülődésben töltötték. Egy verőfényes, de szeles napon a práter felől vágtak keresztül a Lipótváros uccatömkelegén, mikor egy népcsoportosulás megállásra kényszerítette autójukat. A karmelita téren keresztül hajadonfőtt egy férfi szaladt, aki egy kis vulkánbőröndöt szorongatott kebelé-

hez. Néhány lépéssel utána egy leány futott, messzebbről három vénasszony kiabálva, kezeikkel hadonázva futva, bár erősen lihegve üldözte őket. A járókelők egy része azt hitte, hogy a férfi tolvaj, akit a leány vett üldözöbe, mások úgy vélekedtek, hogy a férfi s a lány együtt lop-tak s a három vénasszony a káros. A járókelők is üldözöbe vették hát a tolvajt, zsbongva, kiabálva futot-tak utána s az útszélire sodorták a három óbégató asszonyt. Persze idő múltán a rendőrség is észreveszi az ilyen hajszát s természetesen beleavatkozik. Egyes őrszemek is részt vettek hát az üldözésben, a kocsik megtorladnak.

Marion, hogy jobban lássa a hajszát, felállt a kocsi-ban, Dan utánozta.

— Szent isten! Az én Illés bátyám a szökevény, akit üldöznek! mit követhetett el! a szerencsétlen? ... De né! Sosanna, aki üldözi...

Dan leszökött a kocsiról s pontosan kiszámítva a pillanatot, hirtelen eléje ugrott, Illés majd fellökte.

— A kocsiddal? Úgy szaporán, szöktess meg minket! Dan nem értette a dolgot, de addig Sosanna is hozzájuk ért. Illés szó nélkül felkapta a leányt s bedobta a kocsi-ba. Csakhogy a különféle irányból előlirampló rendőrök szintén odaértek s körülfogták a kocsit, úgy hogy nem lehetett elindulni.

— Mi történt, kérdezte Dan, hova szaladtok? mit követtetek el? Csak nem komoly?

— Nagyon komoly. Ma egybekeltünk és megyünk a vonathoz, hogy el ne szalasszuk, — Párizsba megyünk.

— Eközben ott termett már a rendőrbiztos, a feleket

kihallgatni s az uccai botrányt kinyomozni. Szerencsére megismerte Szokoloffot s így nagyon hajlandó volt „simán“ elintézni a dolgot, ha lehet. De mielőtt Illés felelt volna a kérdésekre, odaszólt neki:

— Látja azt a három öregasszonyt, ott a sarkon? azokat ne engedje ide, elmagyarázom.

Aközben azonban akkora csődület volt már, hogy a három asszony úgyse mozdulhatott meg.

— Hát a tényállás röviden ez, szólt Illés: Ma teljes csöndben, a család értesítése nélkül összekeltünk evvel az ifjú hölgyel s avval az elhatározással, hogy a déli vonattal Párizsba megyünk, részint a mézes hetekre, részint a vernissagera, mert elfogadták a faragványaimat. De Sosanna elég könnyelmű volt szólni a három nénjének, akik fölnevelték ...

— Na igen, ők neveltek föl s én anyámnak szólítom mind a hármat s a házasságomat el nem titkolhattam előttük, tette hozzá magyarázva Sosanna.

— Persze eljöttek velünk az esküvőre s a szertartás végeztével körülfogtak s olyan programot csináltak, hogy még holnapután se kelhattunk volna útra, hát odaszólok Sosannának: — Galambom, így egy öröklét múlva se lesz belőled asszony. Erre Sosanna az uccán, világos nappal ráüt a számra ...

— Persze, ilyen szemtelenségre ...

— Erre odasúgja: Szökjünk! Mire én eliramodtam s futottam, ahogy a tudóm bírta, Sosanna utánam. Erre a háromság is lihegve utánunk, míg a lélegzetök el nem fogyott...

— Nyissa ki a bőröndöt, hadd lássuk, mi van benne! szólt gyanakodva a biztos.

Illés készséggel odanyújtotta a táskát, de ezt már nem tűrhette békén Sosanna s ki akarta tépni a biztos kezéből, ami természetesen hiú kísérletnek bizonyult. A táska kinyílt. Volt benne egy fél tucat gallér, két férfi s három női ing, két fésű, két fogkefe, egy bársonykabát, meg egy manikűrdoz.

— Ruhát majd Párizsban veszünk, szólt a pirulva mentegetőző menyecske.

— Most pedig vigyázzanak a háromságra, hogy el ne csípjenek, szólt Illés felpöndörítve Sosannát a kocsiba s maga is felugrott.

Szokoloff Dan kezeskedett, hogy a saját testvéréről van szó, kezeséget vállal úgy az előállításuk mint az esetleges pénzbüntetésért. A biztos felírta a neveket, a többi rendőr megtisztította a megtorladt kocsitábor előtt az utat s elindulhattak.

— S ez az egész podgyászatok? kérdezte útközben Dan.

— Gyerekkelengyét majd Párizsban szerzünk be, igyekezett Illés megnyugtatni öccsét, amiért Sosanna ismét idejét látta a szájára ütni a csattanót.

— Sohase volt erről szó! hisz magától értetődik, mentegetőzött Sosanna Marion felé fordulva.

Ép a bezállás idejére érkeztek, sebtén búcsúzkodtak. Dan megszólalt:

— Tán csókolózni is lehetne ...

— Szíves örömmel, szólt Illés és csókszapporral árasztotta el Sosannát, aki tőle telhető buzgósággal igyekezett

a csókokat viszonzni. Így csókban összecsimpajkozva ugrottak fel a legutolsó harmadik osztályú kocsiba és Illés az ablakból diadallal rázogatta utolsó búcsúkép a bőröndkét.

— Harmadik osztályon utaztatod az öcsédet nászutjára? szolt korholólag Marion, mikor a Perronról távoztak.

— Én utaztatom? gazdagabb ő mint én... Látod, titokban házasodott, hogy eszembe ne jusson jelen lenni. Ő tehetséges és termékeny, fejezte be szavait egy sóhajjal.

— A jury egy ismeretlen idegennek a műveit elfogadta! ez már maga igen nagy kitüntetésszámba megy...

— Nincs megterhelve semmiféle bizonytalansággal. Úgy bánik az étellel, mint egy morgós kutyával, akit úgy tud kezelni, hogy farkat csóvál neki. Művészi engedelményt nem tesz, de ha nem tudna a művészetből megélni, szó és szemhunyorítás nélkül beállana inasnak, mint ahogy nálam inaskodott, vagy elmenne napszámosnak, mert jólesik lélegznie s a verőfényt élveznie. S minthogy mindehhez laknia és ennie is kell, hát megszerzi, örömét nem a jó ételben s szép lakásban keresi, hanem az egészséges kacagásban. Látja Mirjam, időnként ilyen emberek is születnek itt-ott a világon. És ezek akadályozzák meg, hogy a kapitalizmus eddig nem tudta egészen elfojtani az emberiséget...

— Vidám s ártatlan, mint egy állat, ha néha olyan gonosz is ...

... Ők is búcsú nélkül mentek a föld köré.

Még csak a perzsa öböl tájékán jártak, mikor a márkaromlás isszonyú rohamának a hírét vették. Egy levélbélyeg ára egy billió, tehát egy aranyárka egy kerek fényév. A billiót már csak számológéculára volt érdemes nyomtatni, aminek a hátsó oldalát még használni lehetett, különben a papír többe került volna.

Tehetett volna úgy, mint Wettenstein, ki óriási üzemet vásárolt össze Austriában. Dánnak is voltak üzemei, de ezek vagy nem dolgoztak, vagy mentek maguktól. Azaz, mentek, míg a korona esett, de mióta a korona megállt, a vállalatok csak pénzt nyeltek. Míg a korona romlott, lehetett palástolni a veszteséget, de az állandó korona válsághoz is vezethetett, sietett hát valamennyit Wettenstein nyakába varrni, ki mindent vásárolt s már a világ legnagyobb concernjének az élén állott.

Még Ceylonban pihentek, mikor híre jött, hogy a márka egy napról a másikra aranyárkává lett. Nem kellett hozzá más, mint egy kijelentés: Az új márka ércalapja: az összes házak bére. A márka egyszerre teljes aranyértékben csírázott ki, mint a spárga, amely megnő, mire a földből kiüti a fejét.

33.

Kornél néninek sokkal élesebb szeme volt, semhogy a nagy változás, mely Magdában végbement, elkerülte volna a figyelmét. Olvasás vagy kézimunka közben egy-egy titkolt mosoly derűje ömlött el arcán, mely biztosabb tolmácsa a beteljesülésnek, mint akárminő vallomás. Meg akart győződni gyanúja alaposságáról, ami nem

volt nehéz. Rájött, hogy a kicsike nap-nap mellett elsétál a parkba, olvas egy darabig, aztán fölkel, de nem hazafelé megy. Kornél néni észrevétlenül követte: a Simonyi lakásába surrant be.

Ez a tapasztalás meg is lepte, nem is. Hogy a leány megesett, azon nem csodálkozott, melyik tudna neki ellenállni? de meglepte, hogy Palinak ilyen fiatal ártatlanságra jött meg az étvágya.

— Én nem voltam ilyen szerencsés, gondolta magában, borzas zongoratanárom rabolt meg első zsenyémtől, csak mikor fölkeltem, vettem észre, milyen fekete a körme alatt. A kolostor után nem is kellemetlen változatosság ...

De azért remegett kissé, ha arra gondolt, hogy Corinna megtalálja tudni, hisz nemsokára visszatér ... Sokáig töprengett, mit tegyen. Végre a legjobbnak látta, úgy tenni, mintha semmitse tudna. Valójában nem is tudna semmit, ha nem kémkedik utána, de van-e olyan erkölcsi törvény, mely a kémkedést kötelességgé tenné? Ő a lehető legmesszebb ment, mikor a leány megérkezte óta minden férfi előtt elzárta ajtaját. Aztán meg megnyugvást talált egy másik megfontolásban is:

— Ugyan mi akadály lehetne annak, hogy Ernő nőül vegye? egyrészt nem muszáj neki megtudni semmit, másrészt, ha meg is tudja? ... elég nagylelkű, hogy elnézze, ami különben okos dolog is, mert annál biztosabb lehet, hogy legalább azután nem igen fogja megcsalni ...

Azért teljes megnyugvásra még se talált, de nem volt

az a természet, aki túlságosan maratta volna magát a lelkiismeretfurdalástól. Ám mikor megjött a Corinna értesítése, melyben megérkezése időpontját közölte s értesíti, hogy nem fog se hozzá, se szállodába menni, hanem apja cottagebeli házába száll meg, mely úgyis lakatlan, és Ernőtől is aznap kapott levelet, melyben értesíti, hogy a Corinna megérkezése napján ő is megérkezik, mert letelt a Magda kérte meggondolási idő, mégis csak elfogta a nyugalanság. Magda is kapott ugyanaznap levelet mindakettőtől. Kornél néni megleste, mikor a leveleket felbontotta. Halálos sápadtság öntötte el arcát, aztán szótlánul szobájába zárkózott. Még az ebédre sem jött, fejfájásról panaszkodott. De délután a szokott órában vette a könyvét s ment a ligetbe. Kornél néni észrevétlen követte s megnyugvással látta, hogy a szokott időben Simonyihoz megy. De meg akarta tudni, meddig marad nála. Már égtek a lámpák, mikor kisurrant a házból s hazafelé iramlott. Ilyen későre nem szokott máskor elmaradni.

— Szegényke, búcsúzott tőle... okos a kicsike, jóllakott a böjt előtt, gondolta magában és távolról szemmel tartotta. Szinte megvidámodott, hogy egyenesen hazafelé tartott. Kornél néni jónak látta még egy látogatást tenni s csak vacsora táján hazaérkezni, nehogy a kicsike mentegetőzni legyen kénytelen elmaradása miatt. Mikor belépett, Magda már az ebédlőben, kézimunkával. Nyugodtnak látszott s így Kornél néni elő mert hozakodni a hírrel, hogy Corinna holnap érkezik.

— Tudom, felelt nyugodtan, engem is értesített...
Ugyancsak kimívelődött a kicsike, gondolta magá-

ban, úgy ért a komédiázáshoz, hogy nem kell félteni. Azért mégis megkockáztatott még egy lépést.

— Ernő a végleges válaszáért jön, szintén holnap, mint nekem írta, letelt a meggondolási idő, melyet szab-
tál...

— Igen.

— S mit szándékozol neki válaszolni?

— Még nem vagyok egész tisztában vele, hogy mit teszek. Holnap délután fölkeresem a fejedelemasszonyt, ki jelenleg itt tartózkodik a szent szív zárdában és útbaigazítást kérek tőle.

Kornél néni értette ugyan a csíziót s nő dolgában nem igen tudott meglepődni, de ez a teljes nyugalom s ez a válasz mégis kihozta a sodrából. Ehhez még én is járhatnék iskolába, gondolta.

Bizonyos, hogy kész terve van s igent fog Ernőnek mondani, mert hisz a fejedelemnő is alkalmasint ezt fogja neki tanácsolni, mert annyi bölcsesége csak lesz neki is, hogy ez a lány nem apácának való. Annál jobb, sokkal illendőbb a férjet a házasság előtt megcsalni, mint utóbb.

Mikor másnap, ebéd után Magda útra kelt, hogy a zárdába menjen, megint követte, tudni akarta, igazán odamegy-e. Mikor meggyőződött felőle, hogy a zárdába megy, elhatározta, hogy meglátogatja Simonyit, hogy óvatosan kiszedje belőle, hogy mi a tervük, mert nem kételkedett benne, hogy ezt a tervet Simonyi eszelte ki.

Simonyi ép a zuhany alól jött ki, turbán a fején, törökös fürdőköntösbe burkolózva, maga elé bámész-

kodva cigarettázott, úgy látszott, hogy még ismételt kopogtatását sem hallotta.

— Na lám, kitiltja a legényt a házból, de ő maga ellátogat a legénylakásba, szólt gonosz gúnnyal. — Hát hisz ha tíz évvel ezelőtt jön, nem mondom, hogy belé nem harapok, — néha gusztusa jön az embernek még a naspolyára is, de ma hiába jött, öreganyó.

És kacagott. Csak a leggonoszabb óráiban vetemedett ilyen hangra.

— Öreganyád az ördög mátkája, nem incselkedni jöttem én, hanem a fejed jól megmosni.

— Avval is elkésett, néném, látja, hogy a zuhany alól jövök — s levette csapzott hajáról a turbánt.

— Corinna ma érkezik!

— E hírrel is elkésett, magam is vettem becsesét. Odarendelt magához éjjeli tizenegyre. Látja, tudom, mi dukál egy szép asszonynak, — tisztálkodtam.

— Ernő is ma este érkezik, lejárt a Magda szabta meggondolást idő, a válaszáért jön.

— Evvel a hírrel is elkésett, öreganyám, mert nekem írt ugyan, de magam is gondoltam rá, amilyen okos vagyok.

— Okos vagy, mert tegnap a kis ártatlan közölte veled, bizonyára e célból surrant be tegnap estefelé az ajtódon.

— Simonyi nagyot nézett rá.

— Kémkedett utána öreganyám?

— Kellett is kémkedni. A vak is észre vette volna... de mi lesz most, úrfi?

— Mi lenne?

— Ilyen megrögzött bűnöst nem féltek én, de mi lesz a kicsikével? ... ehhez nekem is van valami közöm...

— Evvel is elkésett, öreganyó. Mért nem vigyázott idején rá jobban?

— Vigyáztam, ahogy tellett, nem eresztettelek be azóta sem a küszöbömön. Volt lelked megejteni ezt a gyereket?

— Hallja néném, ne nagyon kavarja az epémet, mert amúgy is változandó a kedvem ...

— Gondolom, de mit bánom én a kedvedet, te nem érdekelsz, ám mi lesz avval a gyerekekkel, aki nem tud hazudni... Nem fojtogat a lelkiismeret?

— Hallgass!

— A keselyű már apró begyes galambkákra veti magát? fogatlan már az ínyed? — Remélem, tudni fogod, mit parancsol a kötelesség.

— Ugyan mit?

— Ha megejtetted, vedd el!

Simonyi rekedt kacajt hallatott.

— Nem gondolod, hogy az még gonoszabb lenne rá nézve? vagy azt gondolod, ép én vagyok alkalmas férje egy szentképnek?

— Furcsa szent, aki alkonyatkor legények szobájába szokott besurrangatni !

Igazat mondhatott, változandó volt a kedve. Eddig gúnyos mosoly ült az arcán, felhő fedte, de mint füstrelteg alól, ha kesernyésen is, kicsilllogott a kedve. De erre a szóra hirtelen fekete viharfelhővé gyűrődött. Gyilkot szórt a szeme.

— Te! harapd el a nyelved, mielőtt még egy szót szólsz, különben utolsó szavad lesz, szipirtyó!

Olyan irtóztató tekintet kísérte e szavakat, hogy borzongás fogta el az asszonyt. Menekülni akart volna, de lábai meginogtak, nem mert sikoltani, csak nyöszörgött, remegő álkapcsa rángatózni kezdett, lerogyott a lábai elé.

— Menj! ha ölni akarok, különbet keresek, miközben felsegítette. — Nem vájja ki egyik holló a másik szemét ... s megjött gonosz kacagása megint. — Kitüntetéért érdemelsz, néném, ez a kerítő munkád volt a leg-tökéletesebb műved. A csábítót kizárni a házból, hogy a kicsike annál mohóbban találjon rá s a gyanú mégis mindenfelől ki legyen gyomlálva ...

Kornél néni tördelte a kezét.

— Mi lesz most? mi lesz most?

— Azt magam is szeretném tudni.

— Akkor meg mért törtél úgy rám?

— Mert aki boszorkány, beszéljen boszorkányul. Az egész világ csupa ringyó, ez az egy szent járt itt... az egész világon ez az egy! Külön trónust rendelj magadnak Belzebubnál, az egyetlen szentet te ejtetted meg, de dicsekedjél vele némben, mint a hóhér, ki királyt tilóz ...

Kornél néni hozzátörleszkedett. Az ő hangját utánozva szólt: Nem az enyém az egész érdem... Mivel is tudad megejtteni ?

— Megmagyaráztam neki, mi a legmagasabb csúcsa a szerelemnek: hozzáromlani ahhoz, akit szeretünk.

— És bevette ezt a tanítást? kérdezte leplezetlen mohósággal.

— Elmagyaráztam neki, hogy a kevesebbség érzése, ami leginkább bűnbe hajt. Büszkeségünk el nem viseli, hogy valaki felülmúljon, ha ki nem győzi jóval, a gö-

noszban akar felülmúlhatatlan lenni... Aki igazán szeret, ne alacsonyítson le, hogy magához emel, hanem sülyedjen hozzám, hogy a poklokba is együtt szálljunk.

— És attól fogva szállt a poklok felé?

— Mindennap hozzátanult valami újat. Ahogy másodízben volt nálam — pénteki nap volt — arra kért, hogy hozassak neki egy angolosan sült beefsteaket. Olyan diadallal nyelte, kenyér nélkül, még csámesogott is hozzá, hogy meghallják az angyalkémek, hogy ő pénteken húst eszik ... Harmadnap káromkodott... Eleinte nehezen ment... megéreztem, mikor készült rá, elnémult, megvárta, míg mindaketten elhallgatunk, aztán a nagy csöndben vágta ki a nagy istenkáromlást... megtudtam volna ölni irigység mián ... Egyre vallatott, hogy mi a legnagyobb, kiolthatatlan bűn, akire nincs bocsánat... Megtanítottam rá ...

— Taníts meg rá engem is...

— Téged?!...

— Na és elkövette már?

— Minden bűnt meg lehet báni s a megbánás a kegyelem forrását fakasztja, csak egy van, amit nem lehet megbáni...

— Ha öl?

— A gyilkos is kegyelmet kaphat, ha megbánja, csak egy bűnt nem lehet megbáni...

— Az öngyilkosságot!...

Felsikoltott...

— Pali te!... Most csavarta csak igazi borzadály a Kornél néni szívét... — És... és azt hiszed?...

Simonyi nem felelt... tán nem is hallotta a kérdést. Furcsa kifejezés ült az arcán, a szeme messzire nézett, mintha nem zárt falak közt ülne s a csillagokig látna el. Még a lélekzetét is elfojtotta, mintha hallgatózna valamire. Még soha így nem látta... Részeg ez az ember? ...

— Nem. Hallgat s néz, a szemében messze fény, mint mikor az esthajnal csillag fürdik a tenger színén... Aztán suttogva szólalt meg:

— Csak úgy akaratlan hullt ki a számból, mint sziporka a pipából, mikor az asztagon dolgoznak ... tüzet fogott... Megértette ... Valami túlvilági fényt láttam felcsillogni a szemében... Azóta nem esett szó ilyesmiről köztünk, csak odaadása volt teljesebb ...

— Tudja, hogy te és Corinna? ...

— Tudja, én nem beszéltem felőle soha, de kért, hogy vigyem ki a helenentali villába, azóta többször vártam a park mögött az autóval...

— És tegnap, mikor közölte veled, hogy leveleket kapott?...

— Még soha nem volt olyan teljes az odaadása... Kémeltem ... semmit se tudtam kitalálni... Távozása előtt gondosan igazította magát a tükör előtt, még a körmét is manikűrözte... itt felejtette a kis ollóját... Aztán kivett a retiküljéből egy almát, beleharapott, ideadta nekem, hogy én is harapjak...

— Loptam! szólta dicsekedve... s nevetve beszélt el, hogy egy kirakatban pompás almát látott, bement, kiméretett magának egy kilót, aközben pedig egy meglesetlen pillanatban, hirtelen becsúsztatott egyet a ruhája

ujjába. A kiló almát aztán egy kapu alatt hagyta, nehéz volt cipelni, de ezt az egyet, melyet lopott, elhozta s nevetve biztatott, hogy a legközelebb egy ékszerésznél próbálkozik ... holnap elmegy a zárdába tanácsot kérni, mit feleljen Ernőnek. — Ajtatos tolvajkához így is illik, szóltam incselkedve... kacagva futott ki az ajtón, kívülről kiabálta vissza: ne félj azt csalom meg csak igazán... Kacagása volt utolsó hangja, ami a fülemet érte...

— Most még a zárdában van... mit szándékozol tenni?

— Várok és töprengek ...

— Mire vársz?

— Az estét várom... és azon töröm a fejem ...

— Legokosabb lenne, ha igent mondana Ernőnek ... Csak Corinnával kell valahogy eligazodni... Ezen biztörheted a fejed.

— Azon töröm én a fejem, van-é egy zárdafőnőnek annyi jártassága az erkölcsstanban, hogy megtudná mondani, vajon egy lopott alma nyom-e többet, vagy egy lopott csók ... és melyik az olthatatlan bűn ...

Újra a messzeségbe nézett hallgatózva, Kornél néni szívét ismét az előbbi borzadály fojtogatta.

— Attól félsz, hogy...

Kornél néni nem merte befejezni mondatát. Simonyi lehyunyta a szemét s megkövült arcán nem tudott olvasni. A lelke bezárkózott előtte. Olyan szokatlan volt, hogy nem bírta tovább, szinte sikoltva:

— Még ott lesz a zárdában, ha azonnal autóra ülsz, ott érheted még, szemmel tarthatod...

Simonyi rámeredt, aztán erőltetett kacajjal:

— Te pointegyilkos !

Kornél nénit a hideg rázta, felugrott volna, elfutna, de tagjai megmerevedtek. Simonyi újra gonosz kacaját hallatta:

— Akkora-é az odaadása, hogy még a pokol örökévalóságát is vállalja-e velem? Ez a kérdés. Izgató, hogy hova libben a mérleg... Nem érzed vén kerítő, hogy ez a legizgatóbb kockajáték, amelynek kimeneteletét valaha lesnem adatott? ...

— De hátha... hátha igazán ... s hátha még meglehetne menteni?

— Hát aztán? volna egy asszonnyal több a világon.

— Te! te!...

Felugrott, kiszaladt, egyenesen a zárda felé! De a szaladás nem volt a mestersége, szíve jelentkezett, lassítani kell a tempót. De ahogy a lépte lassult, az elméje is biztosabban mozgott.

— Ha ott találnám, mit mondjak neki... tegyük fel, hogy hazajön velem s lefekszik aludni, nem követhet-e el ezerféle módon öngyilkosságot? leveti magát az emeletről, a ház előtt ma raktak le máglyába köveket... a gázcsövet veheti a szájába, lenyelhet egy skatulya gombostűt, visszatarthatja a lélekzetét... stb ... Hiábavaló itt minden óvatosság, ha meg az hiábavaló, minek mennék a fejedelemasszonyhoz? minek egyáltalán valami olyat cselekedni, mi arra mutatna, hogy aggódtam, hisz aki aggódik, annak lelkiismeretfurdalása van, az bűnrészesnek érzi magát. — De miért érezném én magam bűnösnek? Nem zártam-é el a házat a kísértő elől?

Senkise kívánhatja, hogy egy felnőtt, jó erényben nevelt leányt nyomon kísérjek, mint egy rabot. És van-e őrizet, mely megoltalmazhat valakit, ki meg akar halni?... Lehetett az ő férjétől jobb nevelést várni, az ő vére-től jobb erkölcsöket? s végül, Pali egy elbizakodott számár... A kicsikének a legnagyobb gondja most bizonyára az, hogy mikép dughatná a mézes köcsögöt olyan helyre, hogy azon túl is rájárhasson pákoszkodni...

Mind e fontolgtások olyannyira megnyugtatták, hogy elhatározta, hogy visszafordul s nem megy a fejedelem-nőhöz, hanem haza... Vissza is akart fordulni, hát azon kapja magát, hogy otthon van, a kapuja előtt. Úgy látszik, már elejétől fogva haza indult...

A lába őszintébb volt mint az elméje.

34.

Simonyi pontosan jelentkezett Aglájánál, mikorra oda volt rendelve. Aglája eléje futott, megismerte kopogtatása módjáról, de mikor az ajtón belépni látta, ölelésre emelt karjai lekonyultak.

— Rosszul vagy, Pali?

— Ha csak az utánad való vágy nem emészt, nincs bajom, szép asszony...

Túlzott udvariassággal csókolt kezét.

Corinna hamarjában nem tudott magának számot adni, hogy voltaképp mi ijjesztette úgy meg... az arc-kifejezése olyan szokatlan, épen mert teljesen kifejezeste-

len, a szemében valami iránytalan tűz, mint lázbetegnél.

— Beteg vagy?

— Legfeljebb a vágótól, szép asszony. Iderendelt s én tudom, mi a móres, pontosan, percre megjelentem, szép asszony. Mennyiben tartottunk egymásnak hűséget az elmúlt hetekben, a viszontlátás eme szent percében ne tétessék szóvá ...

— Nem értelek ... milyen hang ez? ... engem bánt. ... Mi a bajod?

— Bánt? pedig csak parancsolnod kell és amint látod, én engedelmeskedem. Úgy parancsoltad, hogy egyedül engedjelek útra, én engedelmeskedtem... Megértettem, hogy nem lehet az előkelő és fölötte erkölcsös rokonság előtt egy parlagi, félbarbár legényt mutogatóba tenni, kinek legfeljebb a kárpit mögött lehet valamelyes hasznát venni... Ilyen nagy művésznő megengedheti magának, hogy tartson magának egyet parádéra, egy másikat pedig házi használatra.

Corinna elképedve nézett rá, szavai felháborították, de szeméből mintha valami kinos, gyötrelmes tükröződnék, mint a kínozott állatéból... Hirtelen kacagva csapta össze a kezét:

— Pali, te féltékeny vagy!... és ép a rádzsára!

Hirtelen mozdulattal nyakonkapta, csókot cuppantott előbb az egyik fülére, hangosan belesúgva: Csacsi, aztán a másik fülét csókolta s kétszer belesúgott: csacsi, csacsi! aztán leültette s mellé ült.

— Pénzért nem mutogatom magam többet, legalább egyhamar nem... Elmegyünk kettesben valami rejtett zugba, ahol majd ültetünk salátát meg sárga répát s

nevelünk baromfit, kokinkinai tyúkokat, vagy össze-
gyűjtjük azt a száz wikingit és megyünk meghódítani
ezt a redves Európát...

Simonyi szótlán hallgatta, de Corinna látta, hogy
nem követi szavait s arra továbbra is olyan szokatlanul
kifejezéstelen. Mert az arc mögött a lélek világít, ettől
nyeri a kifejezést, de ez az arc az embernek elhagyott,
kiürített lakást juttatott az eszébe. Az a lázas tűz a
szemében is mintha ezer mértföldre innen izzana valahol
füstösen... Egyszerre az az érzés gyökerezett meg
benne, beszélhet ennek akármit, nem csíhol ebből han-
gulatot ...

Kopogtattak az ajtón. Bocsánatkérést dadogva a
portás lépett be... nem merészkedett volna zavarni, de
az az ur, aki ezt a levélkét küldi, nem hagyta békén
s biztosította, hogy életbevágó dologról van szó... és
lent várja a választ. Corinna megismerte a ceruzával
írott címzésben az Ernő írását. Izgatottan tépte fel a
borítékot, gonosz előérzet fogta el, sodrából kihozva
akaratlanul hangosan kezdte olvasni szaggatott mon-
datait:

— Magda eltűnt. Délután a főnöknőnél járt, alkonyat-
kor távozott. Kornél néni kerestette ... jelentette rendőr-
ségnek ... úgy véli Simonyi tudna felvilágosítást adni...

Fölvetette a szemét, Simonyit nézte, de nem lett
okosabb tőle.

— Hát érintkeztél vele? Kornél néni úgy értesített,
hogy kitiltott a házból a Magda otléte idejére...

Simonyi halk, rejtélyes kacajt hallatott.

— Hogy én nem mehettem hozzá, nem akadályozta, hogy ő ne jöjjön hozzám.

— Csak nem azt akarod mondani, hogy Magda nálad volt? ... Nálad? minek? felelj!

— Minek? Mert szeretett. Nem a vére kívánt, hanem a szíve. Úgy-e nem érted? szeretett, hát ideadta magát..

— Ideadta magát? ...

— Egészen, feltétlenül, fentartás híján, nem a gyönyör kedvéért, hanem odaadásból... ugye, olyan mint egy legenda?

— Odaadta magát?... Magda? ... és te?

— Én elvettem ...

— Elcsábítottad!...

— Igen, azt mondtam neki, hogy hozzám kell romlania, ha igazán szeret, épen olyan gonosznak, kárhozatra érettnnek kell lennie, mint én vagyok.

— Erre csábítottad? ...

— Olthatatlan sóvárgás fogott el, minden szenvedélyem harcba szállt érte, hogy megrontsam.

Olyan nyugodtan, szenvedélytelenül beszélt, mint egy tanító, ki megakarja értetni a feladatot növendékével. Corinna nem volt tisztában vele, hogy lázban beszél-e, csak azt érezte, mikép surran be lelkébe a borzadály.

— Miért akartad megrontani?

— Nem érted?

— Nem! nem! sikoltott, szinte magán kívül.

— Tudni akartam, van-e oly szerelem, mely nem arra mohó, amit kap, hanem amit ad.

— Nem értelek, nem értelek? beszélj értelmesen!... kiáltott kezét tördelve.

— Eleinte taszítottam magamtól, mondtam neki, hogy nem kell a szerelme, míg le nem romlik hozzám... lábam elé rogyott s mikor fölemeltem, hozzám tapadtak ajkai és éreztem, hogy mikor első mézét ízlelte a csóknak, azon járt az esze, milyen rettenetes bünt kellene elkövetnie, hogy hozzám méltóan leromoljék, belenéztem a lelkébe, mint egy üveggel letakart óragépezetbe. Mindenféle csellel, ravaszkodva igyekezett tőlem megtudni, melyik a legrettenetesebb bűn. Olyan nagy volt az odaadása, hogy nem érezte teljesnek, valámíg helyrehozhatatlanul hozzám nem romlik ... Megszántam ...

— Eltiportad és szánalomról beszélsz!... megigézve nézte, mint egy háborodottat.

Simonyi, mintha magamagához beszélt volna, a közbeszólásra nem hederített:

— Az ablaknál álltunk, a csatorna vize csillogott, csöndesen, mélán, tükrén táncolt az ezer gázcsillag s én lassan, tépett mondatokban beszéltem az öngyilkosságról. Nem tudom, hogyan, de egyszerre csak eszembe jutott valami homiletikai magyarázat, hogy minden bűn bocsánatot remélhet, mindannyit meg lehet bánni, csak az öngyilkosságra nincs mentség, nem lehet sem jóvá tenni, sem megbánni, se megbocsátani. Szavam egyhangúan szinte zajtalan csobogott, mint lenn a folyó ... És láttam, hogy villan fel a szeme örömtől, megfogant a szavam ... gyökeret vert...

— Ez volt a szánalmad?

— Nemcsak szánalomból, tettem. Valami nagy... szinte szégyenlem e szót használni — valami áhítatos

várákozás fogott el, vajon képes lesz-é ezt értem elkövetni...

Corinna nem bírta magával. Isszonyú erővel ragadta meg karját.

— Örjöngsz? — Öngyilkosságra csábítottad s ezt nevezed áhítatos várákozásnak... Mindent megbocsátok, elfelejtek, csak erre mondd, hogy nem igaz, mondd, hogy nem igaz, mondd, hogy nem igaz!

Görcsös zokogással esdekelve ismételte az utolsó szavakat.

— Nem lehet megbékélni a gondolattal, hogy ilyen lény járkáljon a földön... Értsd meg, ilyen tanút nem szabad elevenen hagyni. Hisz minden kéz, mely ütésre emelkedik, megmerevedik útközben, minden gyilkos szerszám lehull, minden orcát szégyenpír *éget*, szajha mindenki, ha ilyen lény elevenen jár e sártekén... Meg kellett semmisíteni ! ... Úgy éreztem magam, mintha minden eleven ember közérdekében járnék el, ilyen tanuját sülyedt voltunknak nem lehet elevenen hagyni... Elhiszed-é, szép asszony, hogy meggyalázva, lealacsonyítva éreztem magam a jelenlétében?

— Pali! Pali! — és? ... és? ... beszélj!

— Elment a zárdába megtudakolni, igazán ez-é az a bűn, mely kitörölhetetlen. Asztalomon hevert egy shrapnel szétdarabolt, csiszolt hüvely, virágtartónak Használtam... előtte való nap elcsente, hogy nehezebb legyen, ha ... S vártam.

Corinnának csak most jutott eszébe Ernő levele.

— Mozgósítom a rendőrséget! kiáltotta s szaladt az ajtó felé.

- Késő!
- Késő? érezte a hideg verejtéket homlokán.
- Kifogták a kagrani holt Dunaágból.
- Láttad?
- Megéreztem... féltízkor felcsöngettem a folyamrendőrséget, a vízmenti rendőrszobákat...
- Láttad?
- Nem mertem megnézni, gyávaság fogott el... remegtem...
- De hátha nem ő az?
- Ő az, ha a zárdába ment, mindig növendékruháját vette föl...
- Minden fúriája feltámadt Corinnának.
- Szörnyeteg! nyugodtan tudtad nézni, lesni... az ilyen szörnyeteget isteni parancs megsemmisíteni, te!... te!...
- Gondoltam rá, hogy ezt fogod mondani...
- S kivett a zsebéből egy browningot s odanyújtotta neki.

Mikor a hideg vas a kezét érintette, Corinna magához tért. Borzadva elhárította magától s kiszaladt. A folyósón Ernő fel s alá járt, isszonyú izgalomban. Corinna nem szólott, csak sikoltva kiáltotta:

— Autót!

Ernő nem kért magyarázatot, örült sebességgel rohant, de Corinnának nem volt türelme várni s utána futott.

Simonyi összekuporodva maradt egy darabig a helyén, ugyanavval az üveges mosolygással, a messzeségbe révedező tekintettel. Aztán szélyelnézett, mintha Corin-

nát keresné, szólítani akarta, de mintha a neve nem jutott volna az eszébe, kezét bosszúsán gyúrte ökölbe, mint mikor hasztalan gondol valamire... s kiment... Másnap reggel inasa felvágott erekkel találta a fürdőkádban hulláját. Magda körömollócskájával vágta fel ütőereit...

35.

Mikor az autón ültek, jutott eszébe Corinnának, hogy nem tudja, hova menjenek. Mentek hát a második, onnan a huszonegyedik kerületi rendőrségre. Itt szerencsére tudtak már a kifogott hulláról, úgy látszik, Kornél néni járt ott néhány perccel előbb. Egy órai bolyongás után végre eljutottak a hullához. Kornél nénit egy papi személlyel már ott találták, ki a rendőrtiszttel tárgyalt egy sarokban halkán. Úgy látszik, affelől tárgyaltak, hogy valamiképp bele ne jusson a hivatalos kommunikációba, hogy a hullát a zárdanövendékek ruhájában fogták ki.

Ernő egészen bódultan, tehetetlenül állt, Corinnát azonban felháborította ez a tárgyalás. Kornél néni egyre sírt, ami nem akadályozta, hogy a társalgásban részt ne vegyen. Ha valami megjegyzést tett, mondókája befejeztével újra rákezdté halk nyöszörgő sírását.

— Nem fogják szentelt földben eltemetni... Gyónatatómat mozgósítottam ugyan, de ha kell magam járok majd ő eminenciájánál közbe, hisz nekem kell a temetést rendezni, nem lehet, hogy szenteletlen földben nyugodjék...

Corinna nem hallgatott rá, ez a kérdés nem izgatta. Ernő állapota miatt pillanatnyilag még a Simonyi áru-lását is elfelejtette. Ernő teljesen összetört. Corinnát megrendítette, a szeméből öngyilkossági szándékot velt kiolvasni. Csak néha nyögött fel:

— Én! én!... én! csak e tépett szavakban szakadt ki belőle önvádja.

Corinna tépelődött, ne mondjon-é el neki mindent, amit Simonyi bevallott... de látta, hogy ennek most hiába beszél...

Már világos reggel volt, mikor a villába visszatértek. Ernőt nem merte magára hagyni, de voltaképp itt sem tudott vele mit csinálni. Szerencsére már várt rájuk a rádza. A hűséges ember, hogy, hogy nem, neszét vette a törtéteknek és már órák óta itt virrasztott, hogy úrnője szolgálatára lehessen. Ő vette át az Ernővel való foglalkozás tisztét s így Corinna nyugalomra térhetett. Ez a nyugalom gyilkosabb volt a nyugtalanságnál, mert felháborodását, elárultatása rettenetes érzését szinte elhallgattatta önvádja. Vonaglott kínjában, mintha a világ minden szörnyetege környékezte volna, hogy széttépje. Már nyolc óra lehetett, mikor elaludt, de csak azért, hogy annál rémesebb álmok kínozzák. Farkas-ialka ülte körül a Simonyi üveges tekintetével, egyre közelebb kerültek hozzá, a szájukat tátották feléje, hogy szétmarcangolják. Ekkor felébredt. A rádza állt az ágya előtt, mellette Simonyi sofförje.

— A méltóságos báró úr hajnalban elvágta ütőereit. Olyan nesztelen kélt föl s készítette a fürdőjét, hogy mire felébredtem, már halott volt.

A rádza levelet adott át neki, melyet a reggeli posta hozott. Megismerte a Magda írását a borítékon, nyilván maga adta föl tegnap délután.

Egész tartalma csak ennyi: Temesetek vele egy koporsóba.

— Már tegnap tudta, hogy a férfi követni fogja, pedig nem beszéltek össze... s mégis tudta, hogy követni fogja...

Teljesítették kérését, egy sírba temették s minthogy Simonyi kálvinista volt, elesett a beszentelés miatti vita, a protestáns pap nem vonta meg se a pápistától, se az öngyilkostól áldását... Ott fent meg talán nem is vezetnek lajstromot a földi emberek felekezeti hovatartozóságáról...

Nehéz napok! Ernő belebetegedett, kórházba kellett szállíttatni, Corinnának volt hát elég dolga, gondja, hogy a saját gyötrelme följe ne kerekedhessék. Heteken át feküdt, heteken át lábbadozott, Corinna minden idejét neki szentelte, nem is érintkezett senkivel, csak a rádzsával. Csak két hónap múlva épült Ernő fel annyira, hogy a hazamenetelre lehetett gondolni. Búcsúzóra együtt voltak mind a hárman.

— Én hát megyek, szólt Ernő, de mi lesz magával Fruska?

— Engem ne féltsen ...

— Fel fog lépni?

— A művészet azt hiszem, olyan fényűzés, melyet csak egészséges, éplelkű nemzedék engedhet meg magának ... Aztán meg annyi keserűség üli meg a számat...

Kornél néni arról értesít, hogy zárdába vonul, szinte magamnak is kedvem lenne hozzá, legalább egy időre...

— Nem hagyhatom itt ilyen hangulatban, ki engem oly hűségesen ápolta két hónap óta...

— Itt marad a rádza, ez az én legisleghívebb barátom.

— Tán nem... Aryajáma barátom, egy sarawaki budhista kolostor priorja, már régen csábít...

— Maga is... Kicsordultak a könnyei.

— Anday úr, menjen haza, de vigye magával Agláját... A magok törzsöke egészséges, meg is tisztultak a szenvedésben, önökből még jobb nemzedék sarjazhat... A hegyedő sebek nem akadályozzák, hogy új szerelem fakadjon, hisz igazában első szerelmük, a megpróbáltatásokon megerősödve, jut vissza jogaiba.

— VÉRIVÓ fajta ivadéka is vérivó, szolt Ernő.

— Mindakettőnket önvád mardos, mert igazában részes vagyok én is... élhetnénk-e valaha önfeledt pillanatot?...

— Önvád? Van-e valami rossz a világon, melyben teljesen ártatlanok vagyunk? Minden jogos vádból mindnyájunkat terhel egy rész, de ki képes ennyi vád közt eligazodni? Annyi ezerféléért vádolhatjuk mindnyájan magunkat, amit kibogozni lehetetlen, hogy valójában ártatlanoknak kell magunkat tartanunk. Ha az egész világ vérben fürdik, a tiszták se maradhatnak mocsoktalan. Ez a világ vonaglik, aki erős s még valamennyire ép, magabizón megy előre, épít s új életet plántál, anélkül, hogy hátranézne... Aki hátranéz, mikor kénköves eső hull mind sóbálvánnyá változik... Az élet az

örökkévalóság láncá s a feltámadásra né vigyetek megbánást, csak a jövő szerzetét. Ez az igazi irgalom. Menjete, építete a jövőt s fogantassatok egy nálatok jobb nemzedéket...

E szavaknál egymásba tette a kezöket. Egymás szemébe néztek s érezték, hogy egyik ez egy gondolatban: neveljete magatoknál jobb ivadékat...

36.

Történetünknek vége.

A kerengés megszűnt, de a szédület a természet kérelhetlen törvénye szerint még tartott. A láz alább hagyott, de a fertőzés tovább is éreztette a hatását. Évtizedek kellenek, míg a gyógyulás biztos folyamata beáll.

Mire Danék hazatértek, rég megállapodott már a márka s a vándor ragadozók szétrebbentek Berlinből. Volt hova, hisz a francia frank járta most az ördög táncát. Európa minden tőzsdéjén örölték a francia frankot, legbuzgóbban magok a franciák. A pénznek nincs hazája. Dan ott, a kókuszfák alatt is értesült, hogy a frank, súlyedése dacára szinte egészen megőrizte vásárló erejét, miből apja tanításán okulva, azt következtette, hogy a franciák nem tudták úgy megoltalmazni értékeiket mint a németek, olcsóbban adták az árut mint a papírt. Itt tehát ugyanaz a játék folyik mint Bécsben folyt. Nem volt türelme tovább maradni.

Mindenki szétrebbent Berlinből, csak Wettenstein ragadt ott. Minden pénzét vállalatok megszerzésére for-

dította. Ott állott a legnagyobb concernek egyikének az élén s nem tudott tőle szabadulni. Most tanulta meg, hogy egészen más a kerengés, mint a biztos megállás. A márka visszatért, de a pénz eltűnt. Nem lehetett úgy mint valaha az adósságot lesorvasztani az által, hogy késedelmesen fizettek. Hitelt nem lehetett kapni, se benn, se künn. Künn nem, mert az amerikai bankárok jól megnézték, kinek adnak kölcsön, játékosokkal csak játszottak, benn pedig azért nem, mert a tőke régi fejedelmei, kiket a parvenü börzenapóleonok háttérbe szorítottak, elérkezettnek láttak az időt, hogy a felburjánzott gazt kigyomlálják. Wettenstein nem tudott hitelt kapni s hitel híján kötelezettségeinek sem tudott eleget tenni. A régi, törzsökös pénzfejedelmek kérésekkel a bitorlók iránt.

Kénytelen volt hát vállalatai vezetését a régi törzsökös fejedelmeknek átengedni. Napóleont Elba szigetére száműzték, csak ausztriai vállalatait tarthatta meg. Ezekre még kevésbé tudott pénzt kapni, úgy hogy Elbát mihamar Szent Ilona követte, mindene ott veszett, az összeomlásból mindössze egy huszonnégyezerdolláros évjáradékot tudott megmenteni.

Mindegy! a bécsi idők megújultak Párizsban, néhány ezer dollárral még mindig vissza lehetett szerezni a milliárdokat.

De beteljesedett rajta az ige: A játékos, kit szerencséje elhagy, elveszti a tisztességét is. A transzaksiók aljaképen maradt elég iszap és piszok. A játékosnak a szerencse a becsülete, ha vészit, a becsülete is oda. El kellett láto-

gatnia a vizsgálóbíróhoz s két főváros leste, mikor fogják ott is marasztani.

Nem maradt ott. Olyan tanúkra hivatkozott, akiket magasabb érdekekre való tekintettel nem igen lehetett megidézni. Az ügy tehát szundikált s voltak elegen, akik gondoskodtak felőle, hogy soha fel se ébredjen. Hja! nagy szálfát még ledönteni se veszélytelen, estében sok büszke sudarat letörhet. Különben nem is az volt a legnagyobb baj, hogy bünper volt a nyakán, hanem, hogy nem volt mivel játszania. De segített magán.

Fölkereste Kornél nénit a zárdában, melybe visszavonult, ahol azon járatta az eszét, hogy egy bukott hajadonokat támogató intézményt létesítsen. A gyakorlott kerítő e módon igyekezett az eget megkeríteni.

Konrád megkérte a kezét. Kornél néni idők folytán annyit összeörökölt, a Szokoloff korszakban is oly jól operált, hogy komolyan lehetett segélyforrásaival számolni. Még Magda után is örökölt. Csak távolági örökösök jelentkeztek, ezektől könnyű volt az örökség egy ötödrészét elkaparítani. Vagyona hát megérhetett két millió dollárt. Az ég el nem szalad, avval el lehet a dolgát később is igazítani...

— De mije van magának, Konrád?

— Ama körülményen kívül, hogy szívemet s el nem pocskolt férfiaságomat hozom s szerelmem másodvirágzást biztosít magának a zárdai levélhullás helyett, esetleg körülbelül ugyanannyit tehetek nászkosarunkba.

— Ha magának, kedves Konrád, két millió dollárja lenne nem jönne ide ...

Konrád tiltakozott, mire bizalmas tárgyalások következtek, melyek eredménye az volt, hogy Konrád meglátogatta Mariont. Elpanaszolta helyzetét, élénk színekkel festette a veszedelmet, melyben becsülete forog, ha nem tud hamarosan két millió dollárt előteremteni, csak a gyalázat s a halál között lehet választása, Gyalázatot nem fog rá hozni, nem, inkább... beismeri, hogy nem volt jó apja, de ...

Másnap Marion e kérdéssel fordult Dánhoz:

— Dan, szabadon rendelkezhetem ama értékek fölött, melyekkel bőkezűsége elárasztott?... Dan neheztelő megjegyzésére, amiért ez iránt kétsége van, folytatta:

— Nem lesz tehát kifogásod ellene, ha apámnak ajándékozom. Itt járt s kért, segítsek rajta, a börtön veszélye fenyegeti...

— Mennyit kért?

— Két millió dollárra van szüksége.

— Vagyis egészen ki akar fosztani...

— Mindegy! megesett a szívem rajta. Kibékültünk. Mindent odaadtam neki... jól esett... nem tudom biztosan, ő volt-e rosszabb apának, vagy én gyerekeknek.

— Jól tetted.

— De azért hozzátette:

— Biztos tudomásom van különben róla, hogy a följelentőkkel már a múlt héten kiegyezkedett s már vissza is vonták a följelentést. E pénz csupán játékra kell neki.

— És te ennek tudatában mondtad, hogy jól tettem? ezt köszönöm, Dan!

És megcsókolta.

Így Wettenstein igazán annyi tőkét hozott a házasságba, mint Kornél néni. Különböznél Wettenstein később a frankon mindent elvesztett ugyan, de francia barátai révén harmadszor is nagy vagyonra tett szert.

Szokoloff, távolléte folytán meglehetősen meg tudta vagyónát tartani. A nagy veszteségek dacára, melyeket adósai bukása s a papírok kilátástalan süllyedése folytán elszenvedett, harminc millió dollárja maradt.

Az utazás örömeit eleinte zavartalan élvezték. Marion kedves volt, a chantillyi szép napok megújultak, de a játékszomj hiánya idővel beteggé tette Dánt. Ebben az időben avatta be Marion a kokainszívás gyönyöreibe, melyre őt Kornél néni kapatta. Mikor azonban a frank tánca kezdődött, nem bírta tovább az izgalmat. Sürgette a hazajövetelt. Marseilleben kötöttek ki, onnan Párizson át jutottak haza, ahol Dan alaposan tájékozódott a viszonyok iránt.

Újra kezdődött hát a játék. Egész Bécs hódolattal fogadta. Vetélytársa le volt tárgyalva, egyetlen matador maradt.

Bécs népe nyögött a megszilárdult korona terhei alatt, de a pénzmedencék vezetői nem tudtak már ellenni szédület nélkül. A nemes valuta sarkallta őket, hogy a frankon szerezzék vissza, amit a koronán veszítettek. Dánra úgy néztek mint egy Mohammedre, aki Szerencse-Alláhnak egyetlen prófétája.

Őrültk iramban folyt a játék. Dánt figyelmeztette az édes apja:

— Amíg fenn van az ember, szabadon repül, nincs veszedelem, de ha földet érsz, idején állítsd el a motort.

Ez a figyelmeztetés egy nappal később jutott eszébe, a hogy a trunk megált.

— Nem vettem észre, hogy már földet értünk, mondta Marionnak. S kesernyés nevetéssel folytatta: De én is avval vigasztalhatom magam, mint a központi hatalmak, én is győztem volna ha Amerika bele nem avatkozik.

— Hány milliót veszített?

— Mind. Maradt egy épkezláb kis vállalatom, amiből meg lehet élni s ép annyi forgótókém, amennyi a vezetéséhez kell... Azt hiszem, a játékszezonnak hosszú, hosszú időre vége.

Vége volt. Az emberek nem szívesen emlékeztek vissza ezekre az időkre, de még kevésbé szerettek a jövőbe nézni. Valami tompa fásultság fogta el őket, mintha örökösen valami szűk pallón állanának, holott a palló csak átmenetelre lenne való... Ne álljunk meg... csak el a perctől!... hisz az egész élet voltakép ilyen átmenet az egyik perctől a másikra, minek erre ráeszmélni, mi van ezen elmélkedni való? ... Ha valaki elég sokáig ugrál így be az egyik percből a másikba, — közben lehet udvari tanácsos vagy világbajnok — élt és számot tarthat kiváló temetésre... A pénz!... a pénz: Amíg volt, addig rossz volt, most hogy jó, nincs. Ez az összes bölcsesesség, amit leszűrni érdemes ...

Ebben az időben kérdezte Marion Dánt, nem volna-e kedve elmenni vele az anyakönyvvezetőhöz. El is mentek...

Corinnának már két pufók angyalkája van s készül mihamar a harmadikra is. Ez a pár ember nem pallón

áll két perc között, hanem széles hegytetőn, ahonnan messzire látni, le arra, amit meghaladtunk s fel, előre, amit keresünk...

A nyarat együtt töltik. Járnak a szérűn, nézik, hogy rakják az asztagot, az aratók verejtékeznek, a marokverők énekelnek, a föld sóvárogja az esőt, hogy megújuljon, mert erre az eszendőre már minden erejét kiadta.

Dan dicsekedve, de nem eléggé palástolt irigységgel mutogatja a párizsi képes lapot, mely Illés újabb diadaláról ad hirt. Az egyik kép a Szokoloff család felvonulását ábrázolja. A Szokoloff pár egymás mellett, mindenkinek a karján egy-egy — az idei termés ikrek volt — a tavalyi fiúcska már a maga lábán jár. Nemcsak a kiállításon nyert díjat, de pályázik a polgári nagy díjra is, amit az kap meg, kinek öt év alatt öt eleven gyereke született Párizsban. Corinnát bántja kissé ez az eredmény s azért titokban meghívja a Szokoloff párt gyermekversenyre. Illés nem kérte magát, Sosanna úgy vélte, hogy meg kellene előbb írni, hogy jönnek. Illés meg is írta a levelet és zsebre vágta, csak Nyirjes Bügözdön jutott az eszébe Sosannának, hogy elfelejtették elküldeni. — Dehogy felejtettem, szolt méltatlankodva Illés, de amúgy is csak velünk együtt ért volna ide, hát elhoztam magam. Egy verőfényes délutánon gyalog bevonultak.

— Hors concours! kiáltja Illés messziről, nekünk már három van ...

— Ha egy kicsit vár, nekünk is annyi lesz, szol Ernő önérzetesen.

— De akkor mi már négyen leszünk. Ha öt lesz, díjmentesen kapom meg a francia állampolgárságot...

Dan sóhajt, de csak egy szót ejt ki:

— Mirjam!

Marion megérti.

— Hátha nekünk nem is szabad...

— Vannak sóvárgások, melyek ...

De nem fejezi be a mondatot.

Corinna meg Ernő igen értik egymást s nagyon szép terveket tudnak kovácsolni a maguk s az emberiség jövődjére, de Illés meg Sosanna is nagyon jól értik egymást, bár csak kacajokban dialogizálnak. Ennyi kacagást ez az öreg hűséges föld nem hallott száz esztendő óta. Egy kitartós, jó eső után új pimpó virágzott, teleszórva arannyal a fáradt rögét.

— Ez az öreg is eltanulta tőletek a kacagást, szólt Corinna.

— Nem szorul ez tanításra, rég tudja már, mi az örökkévalóság, minden évben új életet sarjaszt...